

**Vilniaus pedagoginis universitetas
Pedagogikos ir psichologijos institutas
Edukologijos katedra**

**MOKYTOJŲ NUOMONĖS TYRIMAS IR ANALIZĖ
APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO
VYKDYMĄ IR ORGANIZAVIMĄ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE**

TYRIMO IR ANALIZĖS STUDIJA

Tyrėjai ir analizės studijos rengėjai:

Doc. dr. Dalia Survutaitė (vadovė)

Prof. habil. dr. Marija Barkauskaitė

Doc. dr. Ramutė Bruzgelevičienė

Magistr. Rasa Nedzinskaitė

Vilnius
2010

TURINYS

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAI.....	3
ĮVADAS.....	5
1. TYRIMO METODOLOGIJA	8
1.1. Tyrimo teorinis pagrindimas	8
1.2. Tyrimo metodika ir procedūros	26
2. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE IŠORĖS VERTINTOJŲ KOMPETENCIJAS.....	32
2.1. Išorės vertintojų kompetencijų samprata.....	32
2.2. Apibendrintos pedagogų nuomonės apie išorės vertintojų kompetencijas.....	34
2.2.1.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.....	35
2.2.1.2. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.....	39
3. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO VALDYMĄ.....	44
3.1. Pasirengimas išorės vertinimui.....	44
3.1.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui.....	44
3.1.2. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui.....	46
3.2. Išorinio mokyklų veiklos vertinimo organizavimas.....	49
3.2.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą.....	49
3.2.2. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą.....	51
3.3. Išorinio mokyklų veiklos vertinimo vykdymas.....	53
3.3.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo vykdymą.....	53
3.3.2. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo vykdymą.....	54
4. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO TOBULINIMĄ.....	57
4.1. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo teigiama patirtis ir nauda ugdymo institucijai	57
4.2. Išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo trūkumai.....	57
5. MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO PASIEKIMAI IR KLIŪTYS. MOKYKLŲ ATVEJŲ ANALIZĖ.....	61
5.1. A mokyklos atvejo analizė	61
5.2. B mokyklos atvejo analizė.....	71
5.3. C mokyklos atvejo analizė.....	88
5.4. D mokyklos atvejo analizė	104
5.5. E mokyklos atvejo analizė.....	121
5.6. F mokyklos atvejo analizė	135
5.7. G mokyklos atvejo analizė	143
5.8. H mokyklos atvejo analizė	154
6. PEDAGOGŲ POŽIŪRIŲ IR NUOSTATŲ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMĄ TYRIMO REZULTATŲ ATASKAITA	163
IŠVADOS IR APIBENDRINIMAI	173
PASIŪLYMAI	177
LITERATŪRA	180
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	183
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	183

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAI

Išorės vertintojas – asmuo, nustatyta tvarka atestuotas vertintojo, kuruojančiojo vertintojo ar vadovaujančiojo vertintojo kvalifikacijos kategorijai ir vykdančio išorės vertinimą. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Stažuotojas – kandidatas į išorės vertintojus, sėkmingai baigęs nustatytą išorės vertintojų teorinę mokymo programą ir dalyvaujantis mokyklos išorės vertinime (praktiniuose mokymuose). (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Išorės vertintojų komanda – išorės vertintojų grupė, kurios dydis priklauso nuo vertinamos mokyklos mokytojų skaičiaus. Jos vadovas yra vadovaujantysis vertintojas. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Išorės vertintojų užrašai – specialiai popierine ir elektronine forma parengti vertintojo ir vadovaujančiojo vertintojo sąsiuviniai surinktai informacijai ir duomenims fiksuoti. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Pamokos stebėjimo protokolai – specialios formos protokolai, kuriame išorės vertintojas fiksuoja informaciją apie stebimą pamoką (1 priedas). (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Mokytojų bendruomenė – mokyklos vadovas, jo pavaduotojai, mokytojai ir kiti mokyklos darbuotojai, ugdančios mokinius ir teikiantys pagalbą mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams). (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Mokyklos bendruomenė – mokyklos mokiniai, mokyklos vadovas, jo pavaduotojai, mokytojai, kiti mokyklos darbuotojai ir mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai). (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Mokyklos įsivertinimas – procesas, kurio metu mokyklos bendruomenės nariai analizuoja mokyklos veiklos kokybę ir ją vertina. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Mokyklos veiklos sritys – vertinami mokyklos veiklos aspektai, kuriuos sudaro į temas suskirstyti veiklos rodikliai (2 priedas). (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Veiklos rodiklis – mokyklos veiklos matmuo, kurio vertę nustato išorės vertintojų komanda. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Veiklos kokybės vertinimo lygis – kiekybinė kokybės išraiška. (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608)

Kokybė – turimųjų charakteristikų visumos atitiktis reikalavimams laipsnis. (standartas ISO 9001:2000)

Kokybės planavimas – kokybės vadybos dalis, nukreipta kokybės tikslams nustatyti ir reikiams veiklos procesams bei su jais susijusiems ištekliams, būtinoms kokybės tikslams pasiekti, apibrėžti. (standartas ISO 9001:2000)

Kokybės gerinimas – kokybės vadybos dalis, skirta gebėjimui didinti kokybės reikalavimus (standartas ISO 9001:2000)

Kokybės užtikrinimas – kokybės vadybos dalis, skirta pasitikėjimui, kad bus įvykdyti kokybės reikalavimai, garantuoti (standartas ISO 9001:2000)

Kokybės užtikrinimo sistema - priemonių (sutelktų institucijos viduje ir adaptuotų iš išorės) visuma, apimanti institucijos veiklos kokybės vertinimą ir valdymą siekiant nuolat gerinti veiklą(standartas ISO 9001:2000)

Kokybės vadybos sistema – organizacinės struktūros, procedūrų, procesų ir išteklių visuma, būtina kokybei užtikrinti. (standartas ISO 9001:2000)

Vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. [23-593](#); 2003, Nr. [63-2853](#)), Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. ISAK-3219 (Žin., 2008, Nr. [138-5461](#)), vartojamas sąvokas.

Tekste vartojamos santrumpos:

NMVA – Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra

VV – veiklos vertinimas

IVV – išorinis veiklos vertinimas

IMVV - išorinis mokyklos veiklos vertinimas

MVKIV – mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas

“Nesirūpinant gali išnykti knyga, tauta, valstybė, kaip ir paukščių įvairovė”.

iš Meilės Lukšienės dienoraščių

Anotacija. Mokytojų nuomonės tyrimo ir analizės apie mokyklų veiklos išorės vertinimo valdymą ir organizavimą bendrojo lavinimo mokyklose tyrimo ir analizės studijoje nagrinėjama Lietuvos švietimo sistemoje esama mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo patirtis. Kokybiniais tyrimo metodais (focus grupė, atvejo analizė) tirtos mokytojų, dalyvavusių išoriniame mokyklų veiklos kokybės vertinime nuomonės, apie veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo patirtį.

Tyrimo ir analizės studijoje pateikiami apibendrinti tyrimo duomenys, atskleidžiantys MVKIV privalumus ir trūkumus, panaudojimo galimybes, tobulinant mokyklos veiklą.

IVADAS

Švietimo stebėsenos svarba išryškėja švietimo sistemos kaitos kontekste. Pasaulio švietimo praktikoje veiklos įsivertinimo ir vertinimo strategijų ir metodikų taikymas yra mokyklos veiklos kokybės gerinimo priemonė. Europos šalyse, net ir ten, kur švietimo reformos nėra tokios dinamiškos kaip Lietuvoje, daug diskutuojama mokyklos veiklos kokybės išorinio vertinimo klausimais.

Vadovaujantis gerąja pasaulio patirtimi Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau – NMVA) pastangomis sukurtas savitas išorinio mokyklos veiklos vertinimo modelis [7; 10; 24; 25; 44]. Nors nuolatinė švietimo kaita skatina pokyčius ir šioje srityje.

Teoriniu aspektu šiuolaikinis švietimo vertinimo pagrindas, nustatantis jo kryptingumą, dažniausiai yra susijęs su kokybės vadybos principų perkėlimu iš verslo administravimo į viešojo administravimo sritį [1; 2; 32], kai mokykla traktuojama kaip edukacinių paslaugų teikėjas vietos bendruomenei. Tokiame kontekste švietimo kokybės sąvoka yra suprantama kaip daugialypė, daugiaprasmė sąlygų, procesų ir rezultatų, apibūdinančių švietimo paslaugos vartotojų grupių poreikių tenkinimą, charakteristika. Taigi, nepaisant struktūros ir kultūros skirtumų švietimo srityje, tam tikras metodologinis bendrumas, kaip išorinio švietimo vertinimo savybė, sudaro teorinę prielaidą sėkmingai Lietuvoje adaptuoti Vakarų šalyse veikiančius išorinio mokyklos vertinimo metodus.

Mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas Lietuvoje vykdomas diegiant modernius organizacinius-struktūrinius elementus, taikomi inovatyvūs diagnostiniai vertinimo metodai. Vienas

esminių mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo sistemos konstravimo bruožų – tai nuolatinis atsinaujinimas, pagrįstas refleksija bei taikomųjų tyrimo duomenų panaudojimu. [5; 11; 12; 24].

Tyrimo užsakovas – Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (toliau – NMVA).

Tyrimo vykdytojai ir analizės studijos rengėjai– tyrėjų grupė, veikianti Jungtinės veiklos sutarties Nr. PS-74 pagrindu:

Marija Barkauskaitė, Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros profesorė, vedėja;

Dalia Survutaitė, Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros docentė;

Ramutė Bruzgelevičienė, Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros docentė;

Rasa Nedzinskaitė, Vilniaus pedagoginio universiteto Pedagogikos metodinio kabineto vedėja;

Taikomojo tyrimo **mokslinę problematiką** atspindi tokie klausimai: kaip mokytojai, dalyvavę MVKIV, vertina išorės vertinimo organizavimą ir vykdymą? Kokios priežastys sąlygoja efektyvią ir veiksmingą išorės vertinimo eigą? Kokios priežastys trukdo efektyviai ir veiksmingai organizuoti išorės vertinimą? Kaip mokytojai vertina išorės vertintojų kompetencijas ir savybes? Kokią naudą ir galimybes (ir kodėl) mokytojai įžvelgia (arba ne) mokyklos veiklos kokybei didinti dalyvaujant išorinio vertinimo procesuose? Kaip būtų galima tobulinti išorinį vertinimą bendrojo lavinimo mokykloje?

Tyrimo objektas –mokytojų nuomonė apie jų mokykloje vykusį mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimą.

Tyrimo tikslas - ištirti, kaip mokytojai, dalyvavę jų mokyklos išorės vertinime, vertina NMVA veiklos organizavimą ir vykdymą.

Tyrimo uždaviniai – atliekant mokyklose vykdyto išorės vertinimo atvejų analizę, ištirti mokytojų nuomones apie:

- išorės vertintojų kompetencijas ir savybes;
- mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo organizavimą ir vykdymą;
- mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tobulinimo galimybes.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros šaltinių, NMVA reglamentuojančių dokumentų analizė, *grupinis interviu* (angl. *focus grupė*), turinio (angl. *content*) analizė, apibendrinimas, aprašomoji statistika.

Tyrimo vykdymo strategija pagrįsta metodų parinkties įvairove, nes remiamasi prielaida, kad kompleksinis duomenų rinkimas suteikia geresnį tyrimo objekto ir problemos supratimą; apima

kiekybinių ir kokybinių tyrimų prieigų derinimą priklausomai nuo tyrimo poreikių ir tikslų; išreiškia įvairių tyrimo metodų trianguliaciją, siekiant suvokti ir atskleisti nagrinėjamą problemą.

Tyrimo duomenys (žr. priedus): Mokytojų grupinio interviu (*focus* grupės) garso įrašai.

Tyrimo imtis. Tyrime (focus grupėse) dalyvavo 90 pedagogų (nuo 8 iki 14 vienoje mokykloje) ir mokyklų vadovai (8 direktoriai ir 13 pavaduotojų).

Tyrimo organizavimas ir vykdymas – empiriniai duomenys rinkti, analizuoti ir vertinti 2010 m. spalio - lapkričio mėn.

Tyrimo koncepcija. Tyrimo „Mokyklų mokytojų nuomonė apie mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo vykdymą ir organizavimą“ atraminė pozicija yra tyrimo techninė užduotis, joje suformuluoti probleminiai tyrimo klausimai, apibrėžiantys tyrimo turinį, bei nurodyti konkretūs metodai ir tikslinės grupės. Koncepcijos vystymo metu tyrimo užduotyje suformuluoti klausimai buvo tikslinami, tačiau jų turinys išliko nepakitęs.

Autorinį klausimyną sudarė diagnostiniai atviro ir uždaro tipo klausimai.

Tyrimo etika. Rinkdami duomenis iš mokyklų ir taikydami interviu, *focus* grupių metodus, tyrėjai, laikydamiesi tyrimo etikos reikalavimų, įsipareigojo dalyviams išsaugoti jų pateiktos informacijos konfidencialumą. Todėl tyrimo ataskaitoje pateikiamos originalios respondentų mintys ir pastebėjimai, tačiau niekur nenurodoma mokykla ar asmuo. Tyrimo protokolais, tyrimo dalyvių sąrašais disponuoja tik tyrėjai informacijos analizės ir interpretavimo tikslais.

Užsakovui pateikiami produktai:

Tyrimo ataskaita el. formatu;

Tyrimo ataskaita spausdinta versija;

Tyrimo duomenų ataskaitos el. pateiktis (PPT formatas).

Iškilius klausimams dėl šioje ataskaitoje pateikiamos informacijos turinio skambinti tel. 868663339 (Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros docentei), rašyti el. dalia.survutaite@vpu.lt

1. TYRIMO METODOLOGIJA

1.1. Tyrimo teorinis pagrindimas

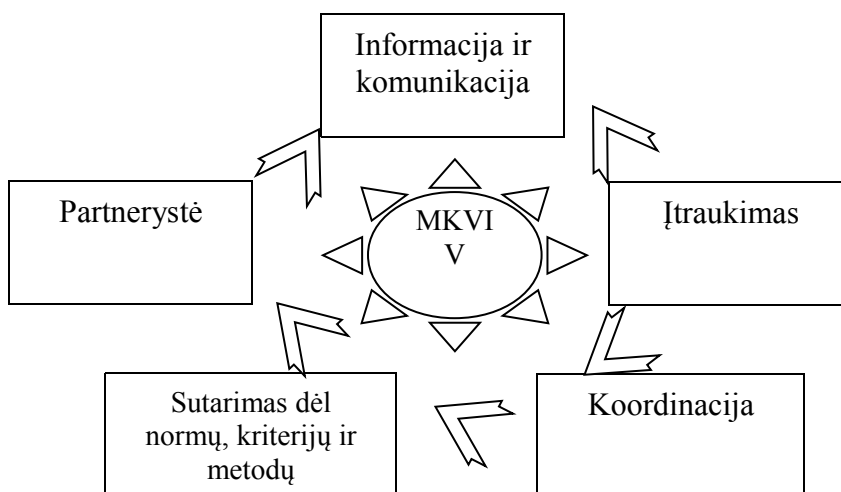
Reformuojamoje Lietuvos švietimo sistemoje natūraliai vadovautasi moderniausiais ir efektyviais pasaulio švietimo laimėjimais. Stebėtas ir analizuotas Vakarų švietimo kokybės valdymas, perimtas ir adaptuotas kaip Vidaus audito metodika, patvirtinta 2002 m. vasario 28 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. 302 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodikos“ ir pradėta taikyti visose šalies bendrojo lavinimo mokyklose nuo 2004 – 2005 mokslo metų. Mokyklų tobulinimo išorės auditas (toliau - MTIA) pirmą kartą taikytas Lietuvos švietimo sistemoje irgi 2004-2005 metais, tačiau eilę metų kryptingai ir tikslingai tobulintas. 2007 m. liepos 18 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-1469 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas naujas Vidaus audito (toliau – VA) aprašas, kurio pagrindą sudaro VA metodika, patobulinta, įvertinus mokyklų VA organizavimo patirtį, gerąją praktiką ir naują metodiką rengusių mokytojų nuomonę ir pastabas. Naujam VA aprašui parengti ir metodikos pakeitimams išbandyti Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau – NMVA) buvo inicijuotas ir įgyvendintas projektas „Kaip mums sekasi?“, kuriame dalyvavo 33 šalies bendrojo lavinimo skirtingų tipų mokyklos. Jo veiklos rezultatas – naujas VA aprašas, leidiniai, apibendrinantys projekte dalyvavusių ir naują VA metodiką išbandžiusių mokyklų patirtis, patarimai VA tobulinsiančioms mokykloms. Parengtas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas (2007 m. Žin., Nr. [41-1550](#); 2008, Nr. [75-2984](#)). 2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608 patvirtintas naujas Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas, kuriuo nustatyta bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo samprata, išorės vertinimo organizavimas ir vykdymas.

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimą sudaro tokia sistema. Nustatytų subjektų ar institucijų valia, iš šalies atliekamas švietimo įstaigos vertės ir kokybės apibūdinimas bei pokyčių matavimas pagal sutartinius švietimo įstaigai žinomus kokybės rodiklius, mokyklos įsivertinimas, kuris yra svarbiausias mokyklos veiklos kokybę užtikrinantis veiksnys ir išorės vertinimas. Išorės vertinimas yra formuojamasis mokykloje vykstančių procesų vertinimas, vykdomas pagal Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos rodiklius ir teikiantis informaciją, reikalingą mokyklos veiklai koreguoti ir jos rezultatams gerinti. (8, II.9 p.).

Mokyklų veiklos kokybės vertinimo sistemoje kokybė, kaip sėkmę laiduojantis veiksnys, tampa viena aktualiausių idėjų siekiant, kad švietimo sistemoje įsigalėtų vadyba, pagrįsta moderniais kokybės vadybos metodais. Dakaro veiksmų plano „Švietimas visiems“ Lietuvos „Švietimo visiems“ veiksmų plane skelbiama tokia uždavinių įgyvendinimo priemonė: „vykdyti projektus, padedančius keisti

švietimo vadybos kultūrą, sudaryti mokytojams didesnes galimybes dalyvauti formuojant mokyklos politiką“ (2004 p. 86). Lietuvos švietimo priežiūros sistemos kaitą sąlygojo keletas veiksnių – tai auganti švietimo formų ir metodų įvairovė, didėjanti sistemos decentralizacija ir savarankiškumas, globalizacija ir regioninis savitumas, įsivertinimo ir išorinio vertinimo dėrmė, naujų vadybos teorijų ir praktikų atsiradimas, ugdymo paradigms kaita. To išdavoje vadovaujantis darnaus vystymo dėsniais Lietuvoje sukurta ir dokumentuota moderni mokyklų veiklos išorės vertinimo sistema. Išorės vertinimas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. [71-3216](#)), kitais bendrąjį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais ir Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašu (608).

Įvairių šalių švietimo vertinimo sistemų lyginimas (22) atskleidė, kad mokyklos veiklos išorinio vertinimo metodai peržengia socialinius apribojimus, kuriems būdingi edukacinės sistemos instituciniai ir kultūros savitumai. Toks „metodologinis izomorfizmas“ atsiskleidžia analizuojant vertinimo sistemos transformacijų kryptingumą įvairiose šalyse. Europoje pastebimos mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo kaitos tendencijos.

1 pav. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo kaitos tendencijos

Lietuvoje, kaip ir daugelyje Europos šalių naujai apibrėžiamos ir vertinimo funkcijos. Svarbiausia ne kontrolė, o pagalba, konsultacija ir patarimas [7; 22]. Ryšys tarp išorinio vertintojo ir mokyklos apibūdinamas kaip dialogu pagrįsta partnerystė ir palaikymas, o ne kaip priežiūra ir kontrolė. Tokios tendencijos atitinka didėjančią mokyklų savarankiškumą ir autonomiją. Bendrojo lavinimo mokykloje pastebimi nauji modernios kokybės vadybos požymiai: rengiami ir įgyvendinami strateginiai planai, diegiamos ir taikomos įsivertinimo strategijos, vykdomas institucijos veiklos įsivertinimas. Visa tai determinuoja nuolatinę paiešką turėti ir atnaujinti tokias mokyklų veiklos

vertinimo priemonės, kurios padėtų įgyti ir išlaikyti siektiną švietimo kokybės lygį nepriklausomai nuo sistemos vidaus ir išorės pokyčių.

Vakarų švietimo kokybės valdymo patirties dėka Lietuvoje imta kurti Mokyklų tobulinimo išorės auditą (MTIA), kuris pirmą kartą taikytas Lietuvos švietimo sistemoje 2004-2005 metais. Pagal kurtą koncepciją (Mokyklų tobulinimo išorės audito „10 minus 5” koncepcija (trečia redakcija), 2005 metai) išorės auditas apjungia ir papildo Mokyklų tobulinimo išorės audito (toliau - MTIA) vykstančius procesus, įeinančius į Ministerijos parengtą Mokyklų tobulinimo programą ir Nacionalinę švietimo strategiją. Tuo buvo siekiama suderinti MTVA ir MTIA, siekiant ne tik efektyviai įgyvendinti vyriausybės švietimo politiką, bet ir nukreipti pastarojo laikotarpio reformas švietimo paslaugų tobulinimo link siekiant didinti mūsų švietimo paslaugų kokybę. Visose mokyklose reguliariai vykdomas vidaus ir išorės auditas, o jų metodai ir reikalavimai centralizuotai keisis, plėtojantis sistemai. Švietimo ir mokslo ministro kasmetinė ataskaita apie švietimo būklę Lietuvoje bei atskiruose jos regionuose iš dalies remiasi MTIA metu surinkta informacija. MTIA buvo grindžiamas prielaida, kad švietimo įstaigos patirs naudą iš konsultavimo principu kuriamos sistemos, gerės vadybos įgūdžiais ir kolektyvine profesine atsakomybe. Pertvarka švietimo srityje siekta skatinanti mokyklas tobulėti susipažįstant su objektyvius standartus atspindinčia informacija ir gerosios patirties modeliais. Išties MTIA, besiremdamas MTVA, spartino mokyklų pokyčius kokybės link, sudarė sąlygas įvertinti vidaus audito objektyvumą bei pamatyti savo vietą regiono kontekste.

Dar 2006 m. mokyklų veiklai vertinti buvo atlikti pasirengiamieji darbai: Sudaryta (20 žmonių) darbo grupė IA koncepcijai ir metodikai parengti; įvykdytas tarptautinis konsultantų pirkimas (NORD ANGLIA); pilotiniam IA išbandymui atrinkta 16 savivaldybių; atrinkta 15 IA komandų vadovų; atrinkti 86 išorės auditoriai (iš 6 Vilniaus mokyklų); Parengtos keturios IA koncepcijos ir metodikos redakcijos; įvyko 42 bandomieji IA. Intensyvios ir kryptingos MVKIV tobulinimo pasekoje įvyko mokymai, kuriuose dalyvavo metodikos rengimo darbo grupė, audito komandų vadovai, auditoriai. Visų darbų baigiamajame etape parengti 9 dokumentai, kurie buvo būtini sėkmingam išorės vertinimui organizuoti mokyklose.

Išanalizavus MTIA sampratą, randame tiksliai nusakytus siekius – sukurti klimatą, kuriame mokyklos tobulėjimas laikomas esminiu vertinimo tikslu. Todėl išorės audito modelis vadinamas „10 minus 5”: vertinant pabrėžiama 10 mokyklos privalumų ir nurodomos 5 tobulintinos sritys. Jau nuo pirmųjų vidaus audito metodikos diegimo mokyklose žingsnių yra teigiama, kad išorės auditas visų pirma remsis vidaus auditu. Kuriant švietimo kokybės sistemos implikuota šių dviejų vertinimų dermė: vidaus audito metu pati mokykla įsivertina veiklą, o po to ta pati veikla vertinama ir išorės audito metu.

Kalbant apie išorinę švietimo priežiūros sistemą, reikia pripažinti, kad vykdymui kviečiami specialistai – išorės auditoriai - ir yra vertinama platesniame, regiono, kontekste. Siekta, kad duomenų rinkimas išorės audito metu labai netrikdytų mokyklos, kadangi bus naudojama vidaus audito medžiaga. Taigi, MTIA - tai bus puiki galimybė mokyklai pasitikrinti, kaip objektyviai ji pati įsivertino ir pamatyti savo vietą apibendrintoje regioninėje mokyklų situacijoje. Numatyta, kad be mokyklos savianalizės MTIA remsis ir kitų mokykloje taikomų įsivertinimo sistemų medžiaga. Įvairiapusiška duomenų analize siekta užtikrinti konkrečios mokyklos poreikius, sumažinti reikalavimų mokyklos darbuotojams kiekį. Pirmoji kokybės vadybos švietimo sistema kurta vadovaujantis procesiniu požiūriu, ugdymo institucijos ir jos bendruomenės interesų požiūriu, plėtojant ugdymo institucijų gerąją patirtį, jos įvairovę.

Tenka pripažinti, kad intensyvios kaitos ir informacijos sanglaudos laikais MTIA koncepcija patyrė nuolatinius pokyčius. Ryškiausiai jie atsispindi, vertinant norminių dokumentų pasirodymo kaitą (žr. lentelę).

1 lentelė. Teisės aktų sąrašas

Teisės akto pavadinimas	Data
Lietuvos švietimo koncepcija	1992
Antrojo švietimo reformos etapo prioritetai	1998
ES aplinkraštis dėl mokyklų vertinimo	2001
ES švietimo ir mokymo planas iki 2010	2001
Ministro įsakymas dėl vidaus audito	2002
Valstybės ilgalaikės raidos strategija	2002
Švietimo įstatymas	2003
Valstybinė švietimo strategija	2003
ES išvados dėl meistriškumo švietime	2004
LRV programa	2004
Švietimo stebėsenos tvarka	2005
Mokyklų tobulinimo išorės audito „10 minus 5“ koncepcija (trečia redakcija),	2005
Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas	2007
Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija	2008
Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas	2009

2007 m. balandžio 2 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-587 patvirtintas Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas, nustato bendrojo lavinimo mokyklų (toliau – mokyklos) veiklos kokybės išorės audito (toliau – išorės auditas) sampratą, išorės audito organizavimą ir vykdymą. Ryškėja, kad mokyklos veiklos kokybės audito sistema yra dualistinė. Ją sudaro mokyklos vidaus auditas ir išorės auditas (I. 3. punktas). 2009 m. kovo

30 d. įsakymo Nr. ISAK-608 redakcija) Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas nustato bendrojo lavinimo mokyklų (toliau – mokyklų) veiklos kokybės išorės vertinimo (toliau – išorės vertinimas) sampratą, išorės vertinimo organizavimą ir vykdymą (I. 1. punktas.). Tvarkos aprašas apibrėžia išorės vertinimą, kuris vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216), kitais bendrąjį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais ir šiuo tvarkos aprašu (I. 5. punktas.).

Išanalizavus Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009), pagrįstai susidaro įspūdis, kad mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimas yra atviras ir nuoseklus procesas, apie jo tikslus ir taikytinas procedūras iš anksto informuojami visi dalyvausiantys asmenys.

Švietimo ir mokslo ministerijos ir NMVA iniciatyva septynerių metų laikotarpiui sudaryta mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo programa, kuri suskirstyta etapais: Per nustatytą laikotarpį MTIA turėjo tapti įprastine visų švietimo įstaigų darbo dalimi.

- 2002 – 2004 m. visų bendrojo lavinimo mokyklų apmokymas, kaip taikyti MTVA, pavadintas „Vidaus audito metodikos mokymusi“
- 2003 – 2004 m. MTVA bandomųjų projektų įgyvendinimo planavimas
- 2004 – 2005 m. visos bendrojo lavinimo mokyklos pradės taikyti MTVA.
- Savivaldybių administracijų švietimo skyriai stebės bandomųjų MTVA projektų rezultatus.
- Regioniniai ir savivaldybių mokymo centrai bus įtraukti į MTVA skleidimą.
- Pirmasis MTVA ciklas turi baigtis iki 2007 m.
- Bandomųjų MTIA projektų pradžia remiantis savanorišku mokyklų dalyvavimu.
- MTIA bandomųjų projektų pratęsimas savivaldybių švietimo skyrių nurodytose mokyklose
- Dalyvauja visos mokyklos
- Mokyklų veiklos kokybės vertinimas vykdomas visose švietimo įstaigose.

Per švietimo kokybės kaitos tobulinimo procesą susiformavo ir IŠORĖS VERTINIMO SAMPRATA, kuria pagrįstas šiuo metu vykdomas mokyklų veiklos kokybės vertinimas. Vertinant mokyklos veiklos kokybę siekiama skatinti mokyklas tobulėti siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų(II. 6. skirsn). Siekinį realizuoja (II. 7.) šeši uždaviniai:

- nustatyti mokyklos stipriuosius ir tobulintinus veiklos aspektus, turinčius įtakos mokinių pasiekimams;

- konsultuoti mokyklų vadovus ir mokytojus dėl mokyklos veiklos tobulinimo;
- skatinti mokyklos įsivertinimą, mokyklos bendruomenės susitarimus dėl veiklos kokybės sampratos, kokybės įsivertinimo ir kokybės gerinimo;
- padėti priimti patikimais duomenimis grįstus sprendimus dėl pagalbos mokykloms;
- inicijuoti tobulinti esamas ir kurti naujas pagalbos teikimo ir konsultavimo formas mokyklai, mokytojams, mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams);
- teikti informaciją apie mokyklų veiklos kokybę ir skleisti mokytojų, mokyklų, mokyklų savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų, dalyvių susirinkimų (savininkų), savivaldybių administracijų direktorių įgaliotų struktūrinių padalinių veiklos gerąją patirtį.

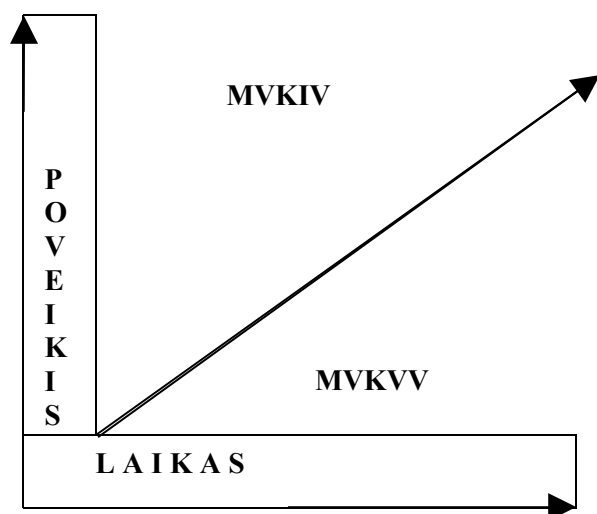
Vertinant kiekvienos ugdymo institucijos veiklos kokybę vadovaujamosi išorės vertinimo principais – kontekstualumu, objektyvumu, skaidrumu, etiškumu, periodiškumu.

Analizuojant konstruojamąjį MVKIV suprantama, kad jis grindžiamas formuojamojo vertinimo pagrindu. MVKIV sistema grįsta nuostatomis, kad veiklos kokybės vertinimas – tai ne kontrolė ir kaltųjų paieška. Todėl visoje metodikoje nerasime siečio žeminti žmogų, sukritikuoti asmenį, bausti darbuotoją. Taigi, MVKIV prisideda realiai pažinti ir skatinti keisti mokyklos socialinį, edukacinį ir ekonominį kontekstą. Visa išorės vertinimo komanda sutelktai dirba varan adekvataus teikiamų paslaugų veiksmingumo ir tikslingumo įvertinimo. Tai rodo, kad MVKIV veikia mokyklos bendruomenės labui, siekiant užtikrinti aukštos kokybės paslaugas, atitinkančias įvairiapusių individų ir bendruomenės poreikius.

Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos vertinimą sudaro mokykloje vykstančių procesų vertinimas, vykdomas pagal rodiklius ir teikiantis informaciją, reikalingą mokyklos veiklai koreguoti ir jos rezultatams gerinti. Iš esmės MVKIV remiasi tokiais nuostatomis, kad IV veikia mokyklos bendruomenės labui, siekdamas užtikrinti aukštos kokybės paslaugas, atitinkančias įvairiapusių individų ir bendruomenės poreikius; yra vertinantis ir diagnostinis procesas, suteikiantis mokykloms aiškų pagrindą tobulėti; yra atviras ir nuoseklus procesas, apie jo tikslą ir taikytinas procedūras iš anksto informuojami vertinime dalyvausiantys asmenys. Tvirtinama, kad IV atlieka tik patvirtinti ir (arba) atestuoti asmenys, turintys pakankamai profesinės patirties, baigę atitinkamą apmokymą; vertinimo rezultatus pagrindžianti informacija yra pakankamai įvairiapusė ir kokybiška, atitinkanti gautus įvertinimus; vertinimai grindžiami kruopščiai nustatytais veiklos rodiklių vertėmis pagal apibrėžtus kriterijus bei kolektyviai patvirtinami; teikiamų paslaugų kokybės vertinimai yra adekvatūs šių paslaugų efektyvumui. Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės vertinime dalyvaujantys

mokytojai ir mokyklos vadovai gauna aiškius ir naudingus vertinimus žodžiu tiek stebimo ugdomosios veiklos pabaigoje. Mokyklos veiklos vertinimo procesui pasibaigus išorės vertintojų išvados teikiamo žodžiu ir raštu, parengiant ataskaitą, įvertinančią mokyklų veiklą ir kokybę, nurodant privalumus ir tobulinimo prioritetus.

Taigi, paaiškėja, kad IV tiesiogiai susijęs su mokyklos savianalize, ir skirtas suteikti dar didesnę postūmį mokykloms tobulinti turimas įsivertinimo sistemas. Poveikį mokyklų tobulėjimui galima apibūdinti kaip tam tikrą raidos procesą. Šio proceso eigoje dviejų sandų santykis proporcingai mažėja laiko atžvilgiu: jei mokyklos veiklos savianalizė teikia mokyklai naudą progresyviai didėjančia tvarka, tai išorinį veiklos vertinimą galima šiuo atveju laikyti laiko atžvilgiu progresyviai mažėjantį poveikį turinčiu procesu.

2 pav. Veiklos vertinimo poveikis mokyklos tobulinimui

Šiuolaikinė MVKIV sistema švietimo kokybės vadybos modelių ir metodų kontinuume atveria plačias pasirinkimo galimybes planuojant ir organizuojant kiekvieną ugdomo proceso etapo vertinimą. Vienas svarbiausių dalykų, ką pavyko NMVA atlikti – tai valdyti IVV derinant vertinimą su taikomojo pobūdžio tyrimu. To pasekoje švietimo erdvėje konstruojasi modernus kokybės vadybos sisteminis produktas - taikomasis tyrimas, kuris planuojamas kartu su praktine išdava. Viena vertus vertinant naudojami įvairūs diagnostiniai ugdomo proceso instrumentai, kita vertus – tobulinimo linkme suaktyvinamas mokyklos veiklos vystymas, manant, kad atskira grupė ar visuomenė iš tyrimo turės konkrečios naudos.

Pirmu atveju tyrimo rezultatai skirti tiesioginiam praktiniam pritaikymui, taigi jis atitinka sprendimus priimančių asmenų poreikius. Todėl vertinimo tyrimo metodologinė kokybė dažnai yra žemo lygio, tačiau atitinkanti įvairius praktinius poreikius. To pasekoje svarbiausiu akcentu tampa gautų rezultatų pateikimas visuomenei. Vertinimo tyrimo rezultatas yra teikiamas tam tikroms

tikslinėms grupėms, kurios šiais rezultatais naudojasi praktikoje. Antru atveju -vertinimo kokybės kriterijai perkeliama iš tyrimų metodologijos srities. Reikalaujama patikimumo, objektyvumo, validumo, tačiau kokybės standartas yra lankstesnis nei fundamentalaus tyrimo atveju. Gautų vertinimo tyrimo rezultatų panaudojimas nėra svarbiausias, todėl šiam aspektui paprastai skiriamas nedidelis dėmesys - paliekama tai praktikų nuožiūrai.

Tolstant nuo fundamentinio tyrimo tipologijos ir konvertuojant abi vertinimo sampratas susiformuoja diferencinių požymių mišinys: 1) tai sisteminis procesas, tikslinga, planinga veikla, 2) procesas apima duomenų rinkimą, atsakant į klausimą, susijusį su organizacija ar programa, 3) tai procesas, gerinantis išmanymą ir sprendimų priėmimą programos, proceso, produkto, sistemos, tobulinimo ar gerinimo tikslu, 4) įsivertinant sprendimų priėmimo tikslu nustatoma vertinamo objekto kokybė, vertė, nauda, 5) vertinimo klausimai keliami kasdienės praktikos pagrindu, 6) jam būdingas kontekstualumas. Pažymėtina, kad MVKIV naudojamas ir vertinimas ir taikomasis tyrimas. Taigi NMVA naudodama konvergencinę vertinimo strategiją užima tarpinę poziciją. Norint pateisinti tokią padėtį NMVA turi net tik tiksliai dokumentuoti savo procedūras, efektyviai planuoti vertinimo etapus, užtikrinti objektyvų duomenų rinkimą ir sisteminimą, bet ir (o gal) svarbiausia – racionalizuoti ir taikant visuomenės informavimo technologijas, garantuoti duomenų pateiktį.

Moderniai MVKIV sistemai atsirasti pagrindą sudarė vertinimo neatsiejimas nuo kitų tyrimų. Todėl siekiant bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės deramai siejami įvairūs tyrimai, taikomos skirtingos tyrimų strategijos, jų kombinacijos, pavyzdžiui, eksperimentas, kvaziekperimentas, atvejo tyrimas, koreliacinis tyrimas ir pan. Nagrinėjant MVKIV vertinimą, pastebima, kad naudojami tokie tyrimo metodai, kaip įvairūs interviu tipai, apklausų, stebėjimų, duomenų analizės.

Mokyklos veiklos tobulinimo kontekste galima remtis ir mokyklos tobulinimo kryptių analize pagal Yin Cheong Cheng. Rytų kilmės vadybos atstovo išskirtas tris mokyklų tobulinimo judėjimo bangas, sąlygojančias bendrą mokyklos efektyvumo sampratą: vidinė, sąveikos ir ateities efektyvumo. *Vidinis efektyvumas*: mokyklos veikla gerinama atliekant išorinę intervenciją. Išorės vertintojas nusprendžia, ar mokykla dirba efektyviai. Vertinamas planų įgyvendinimas, sprendžiama, ką mokykla turi tobulinti ir kokia pagalba jai reikalinga. Vidinio vertinimo mokykla beveik netaiko. Praktikuojamas mokymasis iš geriausių pavyzdžių. *Sąveikos efektyvumas*: pabrėžiamas mokyklos valdymas, kokybės užtikrinimas, atskaitomybė ir klientų pasitenkinimas, t.y. įgyvendinami visuotinės kokybės vadybos principai, taikomi įvairūs kokybės vertinimo modeliai. Labai svarbus tampa mokyklos vidinis įsivertinimas, jo rezultatų dermė su išoriniu vertinimu. Pabrėžiamas vertinimo objektyvumas ir informacija grįstas sprendimų priėmimas. *Ateities efektyvumas*: žinių ekonomikos, žinių visuomenės,

globalizacijos, IKT plėtros ir kitos kryptys. Šiuo metu mokyklos tobulinimo, atsižvelgiant į ateities perspektyvą, kryptis pasireiškia orientacija į mokymąsi visą gyvenimą. Ši kryptis jau realiai dominuoja tarptautiniuose tyrimuose. Pateikdami šiuos tris skirtingus požiūrius į mokyklos efektyvumą, siejame juos su mokyklos sėkmės įvertinimu – mokyklos veiklos vertinimu. Pažymėtina, kad Lietuva mėgina integruotis į pasaulyje taikomas kokybės vadybos tendencijas. NMVA kurtoji Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo sistema iš dalies sieja nurodytus vertinimo procesus.

Kokybės vadyboje taikomi įvairūs kokybės vertinimo modeliai: Demingo prizas, Malkolmo Beldridžo nacionalinis kokybės apdovanojimas, Europos kokybės apdovanojimas (Europos verslo tobulinimo modelis EFQM), Bendrasis vertinimo modelis (BVM, tai EFQM modelis, adaptuotas viešajam sektoriui), ISO 9000 ir kt. Iš esmės dauguma jų yra arba gali būti panaudoti kaip organizacijos įsivertinimo metodai. Visuose šiuose modeliuose galima įžvelgti keletą bendrumų:

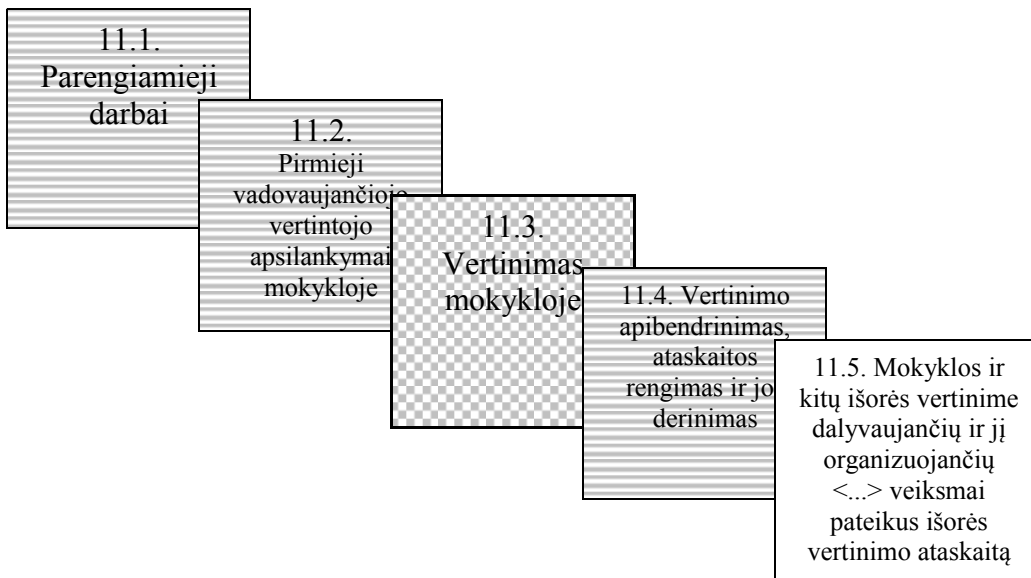
- apima organizaciją kaip visumą, kartu ir jos santykį su aplinka;
- procesai, struktūros skaidomi į sudėtinės dalis ir vertinami atskirai;
- visuotinės kokybės vadybos modeliuose pabrėžiama, kad įsivertinimo proceso sėkmė visų pirma priklauso nuo to, ar organizacijos aukščiausioji vadovybė ir darbuotojai pritaria pačiai idėjai ir prisiima atsakomybę už ją;
- įsivertinimas dažnai atliekamas kaip vidinis kokybės auditas.

Triviali tiesa, kad vertinimas ir įsivertinimas atlieka grįžtamojo ryšio funkciją. Todėl NMVA dokumentų retorikoje pastebimas siekis kuo daugiau į veiklos savianalizę įtraukti ir išoriniame mokyklų veiklos vertinime daugiau kontaktuoti su bendrojo lavinimo mokyklų mokytojais. Šioje sintezėje inicijuojama mokytojų mąstysenos kaita, sąlygojanti mokyklos kultūros kaitą ir inicijuojanti tobulinimą visoje švietimo sistemoje. Taigi tokia logika iš tiesų atskleidžia konstruktyvizmo epistemologinę poziciją. *Konstruktyvistai apibrėžia vertinimo procesą besimokančios organizacijos kultūros terminais*: vertinimas nėra tyrimas tikrąja to žodžio prasme, o daugiau mokymo(si) procesas, vertinimas yra tęstinis ir divergentinis procesas, vertinimas ne tik atskleidžia įvairias realias konstrukcijas, bet ir kuria realybę, vertinimas yra bendradarbiavimo procesas. Taip vertinimas yra integruojamas į organizacijos mokymosi procesus, o vertinimo tikslas suvokiamas kaip organizacijos mokymosi skatinimas. Analizuodami MVKIV jame randame struktūriškai ir hierarchiškai skirtingą vertinimo sampratų sąveikaujančią sistemą. Pavyzdžiui, tai, kad:

- *duomenų rinkimas ir duomenų interpretavimas apibūdina* vertinimą kaip procesą;
- vertinimo rezultatai priklauso nuo konteksto, asmenų, kurie naudosis rezultatas, kitų suinteresuotų asmenų, aplinkos.

- socialiniai, kultūriniai ir politiniai veiksniai yra integruojami į procesą
- vertintojai, klientai, rėmėjai ir steigėjai (dalininkai) – visi moko ir mokosi vieni iš kitų;
- norint prasmingai keisti kultūrinius požiūrius juos, rekonstruoti.
- vertinimas yra *besitęsiantis, pasikartojantis ir besikeičiantis* procesas,
- vertinimas yra *bendras redukuojantis* procesas, kuris integruoja visų dalyvių vertinimo supratimą.
- vertinime yra *bendradarbiauja* skirtingos grupės su vertintoju pasidalina atsakomybę dėl priimtų metodologinių ir interpretacinių sprendimų.
- vertinimas apima ne tik techninę ekspertizę, bet ir analitinę tyrimą.
- Todėl jis yra tiesiogiai susijęs su *asmeninėmis vertintojų savybėmis* - kantrumu, humaniškumu, atvirumu, adaptacija, humoro jausmu.

Siekiant ištirti mokytojų nuomonę apie jų mokyklose vykusį išorės vertinimo vykdymą ir organizavimą, vadovautasi LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK – 608 „Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. ISAK – 587 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą NMVA, vertindama mokyklos veiklos kokybę, veiklą organizuoja penkiais etapais (III. 11).

3 pav. Išorės vertinimo organizavimo etapai

Mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus pagrindžianti informacija yra įvairiapusė ir kokybiška, atitinkanti pateiktus įvertinimus. MVKIV skatina ir pripažįsta mokyklos vidaus auditą bei visas kitas mokyklos turimas įsivertinimo sistemas.

Apibendrinant MVKIV procedūras, būtina išskirti svarbiausius eigos momentus:

Pranešimas mokyklai apie planuojamą išorės vertinimą *prieš 10 savaitių* iki vertinimo pradžios (14.1.1.)

Pirminis išorės vertinimo vadovaujančiojo apsilankymas mokykloje *prieš 20 dienų*

Išorės vertinimo mokykloje *vertintojų komandos dydis ir vertinimo trukmė priklauso nuo mokyklos dydžio* (tvarkos aprašo 5 priedas)

Išorės vertinimo ataskaitos projektas pateikimas *per 21 dieną* (12.14.1; 14.1.11.)

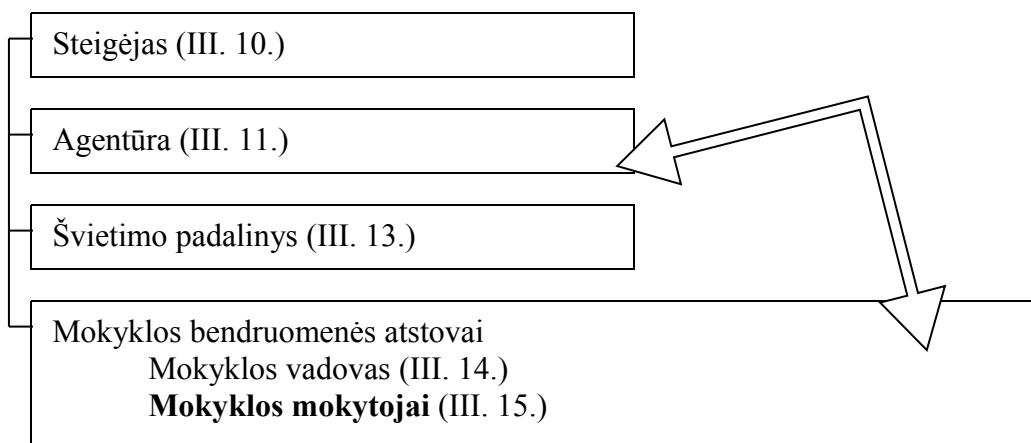
Mokyklos komentarų pateikimas išorės vertintojų komandai išvykus iš mokyklos *per 10 dienų* (14.2.11.)

Prireikus koreguojama ataskaita *per 4 darbo dienas* (14.2.12.)

Galutinė ataskaita *per 36 dienas nuo audito komandos išvykimo iš mokyklos* (14.1.13.)

Mokyklos veiklos tobulinimo planas *per 30 dienų po galutinės ataskaitos* (15.9.)

Išanalizavus Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą, nustatyta, kad mokyklos išorės vertinimo sėkmę laiduoja trys skirtingus struktūrinius lygmenis atstovaujantys veiksniai, dalyvaujantys mokyklų veiklos kokybės vertinime.

4 pav. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo dalyviai

Šiuolaikinės kokybės vadybos sistemos grindžiamos visų organizacijos narių veikla siekiant ilgalaikės sėkmės, tenkinant klientų poreikius ir veikiant organizacijos bei visuomenės labui. Taigi svarbiausias šių sistemų tikslas – nuolat gerinti veiklą, siekiant tenkinti vartotojų / klientų poreikius. Nuolatinis ir visuotinis proceso tobulinimas neišvengiamas. Kita labai svarbi sąlyga – tai efektyviai veikianti infrastruktūra: pastatai, mokymo klasės ar kabinetai, biblioteka ir pan.

Kokybės vadybos sistema, kurią sudaro organizacinės struktūros, procedūrų, procesų ir išteklių visuma, tampa labai reikšmingu veiksmu siekiant užtikrinti mokyklos veiklos kokybę, tai kokybės planavimas, valdymas, užtikrinimas ir gerinimas,..... ypatingas vaidmuo skirtinas kokybės valdymui ir vertinimui. M. Misiūnas (2007, p. 44) išskirdamas kokybės vadybos dimensijas, kokybės užtikrinimo sistemą apibrėžia kaip priemonių (sukurtų institucijos viduje ir adaptuotų iš išorės) visumą, apimančią institucijos veiklos kokybės vertinimą ir valdymą siekiant nuolat gerinti veiklą. Tokios kokybės vadybos ar kokybės užtikrinimo sistemos diegimas laiduoja mokyklos kokybę ir yra valdymo modernizavimo sąlyga.

Kokybė yra vartotojų ir klientų poreikių patenkinimas. Pagal šiuolaikinius kokybės vadybos metodus vartotojų / klientų poreikių patenkinimas laikomas vienu svarbiausių kokybės požymių. Galimą tokio požiūrio priežastį įvardijo R. Želvys (2003): ne visada švietimo vartotojų pasitenkinimo laipsnį galima objektyviai įvertinti. A. Valiukevičiūtės (2005) nuomone, mes nežinome, koku laipsniu galima pasikliauti švietimo paslaugos klientų lūkesčiais ir reikalavimais kaip kokybės indikatoriais. Šių mokslininkų nuomonės nepaneigia vartotojų ar klientų poreikio patenkinimo svarbos. Priešingai – turime sutelkti dėmesį į tų poreikių analizę. Be to, kalbant apie vartotojų poreikių patenkinimą reikia turėti omenyje, kad tai ne vien paslaugos gavimo momentas – naudodamasis gauta paslauga vartotojas turi ją nenusivilti. „Bendrojo lavinimo metodikos“ I-oje dalyje (2002, p. 6) teigiama: „Svarbu ne tai, kad besimokantysis patogiausiai jaustųsi mokymosi metu ir susidarytų gerą įspūdį apie jam siūlomas žinias, veiklos metodus ir t.t., kur kas svarbiau, kad buvęs mokinys gyvenime nenusiviltų gautu išsilavinimu“.

Tačiau vadybos teoretikai T. Thiagarajan ir M. Zairi (1997) teigia, kad organizacija, kuri orientuojasi tik į rezultatus, nepanaudoja visų savo galimybių ir tada stengiasi sudaryti pažangos iliuziją. Ištekliai naudojami neracionaliai, jie skiriami ne procesų trūkumams šalinti, o galutiniam rezultatui taisyti. Orientuojantis į procesų trūkumų šalinimą veiksmingiau pasiekama laukiamų rezultatų. Kitas aspektas – ši kokybės samprata neskatina kūrybiškumo. A. Valiukevičiūtė (2005, p. 12) pastebi, kad kokybės kaip atitikties reikalavimams sampratos vyravimas švietimo organizacijoje gali slopinti kūrybiškumą ir inovacijas, nes kreipiamas dėmesys tik į juridiskai apibrėžtų standartų įgyvendinimą organizacijos viduje ir nepastebima tobulėjimo bei organizacijos plėtros galimybių.

Modernizuojant mokyklos valdymą ir gerinant veiklos kokybę labai reikšmingą vaidmenį turi kokybės vadybos principai: aktyvi vadovų veikla, orientavimasis į klientą, procesinis ir sisteminis požiūris, žmonių įtraukimas, faktais pagrįstų sprendimų priėmimas, nuolatinis procesų gerinimas. Dažniausiai vadovaujamosi tokiais kokybės vadybos principais, kurie tiesiogiai susiję su vadovų iniciatyva ir pareigybės suteikiamomis galiomis – aktyvi vadovų veikla (lyderystė), faktais pagrįstų

sprendimų priėmimas. Kiek daugiau nei pusė apklaustų vadovų pripažįsta teigimą žmonių įtraukimą. Darbuotojų įtraukimas į organizacijos problemų sprendimą yra bene svarbiausias kokybės vadybos principas. Galima daryti prielaidą, kad ši tendencija turi įtakos mokyklos savivaldai, kuri vis mažiau lieka tik formali. NMVA siekinys – kuo daugiau žmonių įtraukti į faktais pagrįstų problemų sprendimą, jos poveikio ir bendradarbiavimo lygmenys yra:

Nacionalinis lygmuo teikia mokyklų sąrašą išorės vertinimui. teikia pagalbą mokyklai iki išorės vertinimo ir po jo.	
Savivaldybės lygmuo	
Mokyklos lygmuo Vertina mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo ataskaitas (III.14.) formuoja išorinių vertintojų korpusą (III. 15.) skelbia mokyklų gerą patirtį analizuoja „N“ lygiu įvertintų mokyklų kaitą rengia metinį pranešimą apie ugdymo kokybės būklę šalyje	

5 pav. NMVA poveikio ir bendradarbiavimo lygmenys

NMVA moderniai grįsdama savo veiklą ir vertindama Lietuvos bendro lavinimo mokyklas naudoja įvairiais duomenų gavimo kokybiniais ir kiekybiniais metodais (12.7. organizuoja mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) nuomonės apie mokyklos veiklą tyrimą, 12.13. stebi ir analizuoja pagalbos mokyklai teikimą, bendradarbiauja su savivaldybių administracijų direktorių įgaliotais struktūriniais padaliniais, dalyvių susirinkimais (savininkais), 13.3. konsultuoja ir teikia reikalingą pagalbą mokyklai jai įsivertinant iki išorės vertinimo ir po jo, 14.1.3. nagrinėja per pirmąjį (-uosius) vizitą (-us) ir kitu būdu surinktą informaciją, prirėkus papildomai tikslindama informaciją bendrauja su mokykla, kitais išorės vertinime dalyvaujančiais ar jį organizuojančiais asmenimis; 14.1.6. apibendrina ir vertina išorės vertintojų komandos narių surinktus duomenis, kelia hipotezes; 14.2.2. vertinimo metu stebi, fiksuoja, analizuoja ir vertina mokyklos kasdienę veiklą, renka duomenis pagal mokyklos veiklos rodiklius; 14.2.5. vertinimo mokykloje metu stebi visas mokyklos veiklos sritis: pamokas, projektus, klasės valandėles, neformalųjį ugdymą ir kita; 15.3. siunčia vadovaujančiajam vertintojui sutartu laiku savaitinį pamokų, neformaliojo ugdymo, klasės valandėlių (jei tokios vyksta) ir kitų renginių tvarkaraštį, naujausią informaciją apie įsivertinimą ir įsivertinimo išvadas, mokyklos strateginį planą, paskutinių dvejų metų veiklos programas, mokinių pažangumo suvestines (jei tokių yra), einamųjų mokslo metų mokyklos ugdymo planą arba pateikia nuorodą, kur minėtą informaciją galima rasti interneto erdvėje;). Išorės

vertintojų komanda renka, fiksuoja ir apibendrina mokyklos duomenis pagal mokyklos vidaus audito proceso kokybę bei pažangą įgyvendinant vidaus audito nustatytas būtinas tobulinti sritis, mokinių pasiekimus, mokyklos valdymo ir teikiamų paslaugų kokybę, mokyklos indėlį į mokinių asmenybės raidą ir jų įgyjamas kompetencijas, įstatymais nustatytų funkcijų atlikimą. Vertindami mokyklos veiklą vertintojai vadovaujasi bendrojo lavinimo mokyklos veiklos rodikliais (tvarkos aprašo 2 priedas). Teikiama atskaita taip pat apima tas pačias vertintas veiklos sritis: mokyklos kultūra, ugdymas ir mokymasis, pasiekimai, pagalba mokiniui, mokyklos strateginis valdymas.

Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo dalyviai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą vienas su kitu susiję saitais, sąlygojančiais mokyklos kultūros didinimą ir mokyklos veiklos kokybės tobulinimą. Minimame apraše veiklų paskirstymas tikslus, aiškus, logiškas. Tačiau vertinant veiklų šeiminius, paaiškėja, kad atstumas tarp jų didelis ir žinomumas mažas. Tiriant, kaip mokytojai, dalyvavę jų mokyklos išorės vertinime, vertina NMVA veiklos organizavimą ir vykdymą tik mentaliniu lygmeniu galima atsiriboti nuo skirtingų struktūrinių lygmenų poveikio ir galimos įtakos. Tačiau analizuojant mokykloje vykusį išorės vertinimą mokytojų nuomonių pagrindu, neabejotinai iškils grėsmė dėl patiriamos baimės, galimo susidorojimo. Žemiausiame struktūriniame lygmenyje esantys mokyklos bendruomenės atstovai, įtraukti į išorės vertinimo procesą turėtų būti gerai informuoti apie aukštesnių struktūrinių lygmenų funkcijas, teikiamą paramą ir galimas pasekmes. Vertinant situaciją iš kokybės vadybos pozicijų visas išorinis veiklos kokybės vertinimas turėtų būti ne tik tiksliai, aiškiai dokumentuotas, bet ir viešai nuolat aptariamas. Jo organizavimo ir vykdymo eiga turi būti tiek prieinamai pateikiama, kad žemiausioje grandyje esantys ir tiesiogiai su mokyklos kokybės veiklos vertinimu susiję asmenys turėtų kuo pilnesnį žinojimą ir tuo patirtų saugumą. Dabar pagal empirinius tyrimo duomenų rezultatus paaiškėja, kad mokytojai turi menkiausią suvokimą apie tai, kad jie yra tiesioginiai dalyvaujantys kokybės vertinimo organizavime ir vykdyme. Jie save susitapatina tik su stebimaisiais. Tačiau tuo pat metu patiria mažiausiai gaunantys informacijos apie savo demonstruojamą veiklą. Labai akivaizdu, kad darnaus vystymo dėsniai švietimo institucijoje menkai veikia ir nėra išplėtoti lyderystė bei darbuotojų įtraukimas į mokyklos tobulinimo procesus. Ištyrus aštuonias mokyklas paaiškėjo, kad tik keletas mokyklų vadovai adekvačiai suvokė savo misiją mokyklos veiklos kokybės išorės vertinime ir atitinkamai įtraukė mokyklos bendruomenę į šį procesą. Daugelio mokyklų mokytojai susidūrė su mokyklų veiklos išoriniu vertinimu kaip su neišvengiamybe, išoriniu poveikiu, kurį vienaip ar kitaip teks įveikti. Paradokas – akivaizdu, kad NMVA išorinių vertintojų labiausiai stebimas ir vertinamas objektas - mokytojai ir jų veikla. Tačiau tuo pat metu su jais menkiausią palaikomas ryšys (dešimt minučių pertraukos, po pamokos *lakoniškai*

pasakomi vertinimai ir apie dvidešimt minučių, kai perskaitomos pirminės išvados). Nuosekliai laikantis kokybės, kaip orientacijos į kliento poreikius principo, svarbiu išorinio vertinimo metodologinės kokybės kriterijumi tampa palankios pedagogų nuomonės apie auditą nustatymas ir formavimas bei palaikymas.

Išanalizavus mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo dalyvių į(si)pareigojimus (funkcijas), įžvelgiama hierarchiniais ryšiais suponuota ugdymo veiksmų priklausomybė pagal pavaldumą, o tai sukelia prieštaravimą ir nepasitenkinimą. Siekiant tobulinti mokyklos kultūros vadybą, būtina mokyklos veiklos kokybės vertinime žemiausiajai grandžiai sutelkti daugiausia dėmesio ir suteikti daugiau žinojimo. Tuo būdu bus didinamas ne tik mokytojo, bet ir pačios mokyklos autoritetas.

2 lentelė. Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo veiksmų matrica

		Agentūra 12.		Švietimo padalinys 13.	Mokyklos bendruomenės atstovai	
		Agentūra 12.	Vertintojai 14.1.+ 14.2.		Vadovai 15.	Mokytojai 16.
Agentūra 12.		12.1; 12.2; 12.3; 12.4; 12.5; 12.6; 12.7; 12.8; 12.9;	14.1.4; 14.1.5; 14.1.6; 14.1.7; 14.1.8; 14.1.11; 14.1.12; 14.1.13; 14.2.1; 14.2.2; 14.2.8; 14.2.9; 14.2.10; 14.2.11.	12.9; 12.1.3; 12.9; 12.10; 12.11.	12.3; 12.5; 12.6; 12.9; 12.11; 14.1.1; 14.1.3; 14.1.9; 14.1.11; 14.1.14; 14.2.1; 14.2.5; 14.2.8; 14.2.9; 14.2.11.	12.9; 14.1.2; 14.1.3; 14.1.12; 14.2.1; 14.2.4; 12.2.4; 14.2.5; 14.2.6; 14.2.7; 14.2.8.
Švietimo padalinys 13.		13.1. 13.5.		13.3.	13.1.13.2; 13.3; 13.4.	13.3;
Mokyklos bendruomenės atstovai	Vadovai 15.	15.2;	15.3; 15.4; 15.5; 15.6; 15.8;	15.10;	15.10;	15.1; 15.2; 15.4; 15.5; 15.7; 15.8; 15.9.
	Mokytojai 16.		16.1; 16.2; 16.3; 16.4;		16.1; 16.4; 16.5.	16.1; 16.2; 16.3; 16.4; 16.5.

Iš bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo analizės paaiškėja, kad nors išorės vertintojai daugiau nei pusė viso vertinimo laiko praleidžia tiesiogiai stebėdami mokytojų pamokas, taip pat bendraudami su mokyklos bendruomenės nariais, tačiau savo vertinimą konstruoja ir pirminių dokumentų pagrindu.

3 lentelė. Stebimų veiklų matomumas mokyklos bendruomenei.

Kas stebima	Mokytojams akivaizdi veikla	Nematoma vertintojų veikla
Ugdymo(-si) procesas, kasdienė mokyklos veikla (iki 75% vertintojų laiko praleidžiama klasėje)	+	
Pokalbiai su mokyklos darbuotojais, mokiniams ir kitais suinteresuotais asmenimis	+	
Vidaus audito procesas ir rezultatai		+
Mokinių pasiekta pažanga		+
Posėdžiai, pasitarimai, susirinkimai	+	
Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas ir jų daroma pažanga	+	

Susitikimai su mokyklos savivaldos institucijų atstovais	+	
Mokyklos pateikti dokumentai		+

Štai čia ir susiduriama su dar vienu akivaizdžiu akibrokštu – nors mokytojas daugiausiai yra stebimas, tačiau jam asmeniškai skiriama mažiausiai vertintojų dėmesio ir laiko. Todėl mokytojai neišanalizavę NMVA nuostatų gali susiformuoti klaidingą supratimą, kad intensyviai stebima jų organizuojama ugdymo proceso veikla yra pagrindas suformuoti mokyklos veiklos kokybės išorės vertinimo išvados. Vis dėl to vertintojai, stebėdami mokytojo pamokas, vadovaujasi išankstine pozityvia pamokos vertinimo „3 – 2“ nuostata. Fiksuodami ir analizuodami stebimas ugdymo proceso veiklas vertintojai analizuoja įvairius dalykus:

- Mokinių pasiekimus klasėje ir atliekant namų darbus.
- Ugdymo metodų įvairovę ir tinkamumą, įskaitant namų darbų skyrimą; mokytojo išdėstymo ir paaiškinimų aiškumą ir tikslingumą; mokytojo – mokinio dialogo kokybę.
- Mokinių motyvacijos, paremtos jų ugdymosi patirtimi, lygį; mokymosi pažangą; asmeninę atsakomybę už mokymąsi, savarankišką mąstymą, aktyvų dalyvavimą mokyme; bendravimą su kitais.
- Užduočių, veiklos ir priemonių pasirinkimą; mokymosi spartą siekiant atitinkamų tikslinių užduočių visiems mokiniams; ugdymo tikslo ir konteksto aktualumą mokinių patirčiai ir interesams; pagalbos ugdymuisi darbuotojų paramą.
- Vertinimo metodus ir užrašymo būdus; ugdymo eigoje priimtų sprendimų kokybę; vertinimo informacijos naudojimą.
- Pagalbą specialių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams; veiklos įgyvendinimo tvarką ir proceso rezultatų kokybę.
- Mokinių elgesį ir drausmę.

Išorės vertintojai, norėdami objektyviai įvertinti mokyklos veiklos kokybę, įpratę kelti įvairias prielaidas, ieškoti faktais pagrįstų įrodymų apie skirtingas edukacines ugdymo institucijos veiklos sritis:

- standartų pasiekimo lygmens/pažangos tinkamumą šiai mokyklai,
- mokymo šioje mokykloje kokybę,
- mokinių mokosi pažangą,
- rūpinimąsi mokiniais,
- mokinių įtraukimą į mokyklos gyvenimą,

- mokinių saugumą,
- personalo tobulinimo efektyvumą,
- lyderystės ir vadybos mokykloje visais lygmenimis efektyvumą,
- vaikų, jų tėvų, kitų interesų grupių poreikių paisymą.

MVKIV pagrįstas esmine nuostata – skatinti mokyklos tobulėjimo siekį. Pabrėžtinai reikėtų pažymėti, kad ši nuostata formuluota dokumentuose randasi mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo eigoje. Tatai įrodo „10 – 5“ susitarimai, kurių leitmotyvas ryškus ne tik mokytojams, bet ir mokyklų vadovams, visuomenei. Tokių susitarimų pavyzdžius galima rasti viešuose NMVA skelbimuose (17):

+ 10

- efektyvi ir laiku teikiama parama specialiųjų poreikių mokiniams (4.1.2, 4.5.3, 4.6.1, 4.6.2, 6.5.3),
- pasirenkamųjų dalykų ir papildomojo ugdymo pasiūla sudaro geras sąlygas mokinių ugdymosi poreikiams tenkinti (1.1.3, 4.2.2),
- ugdymo procese pastebėta įvairi dalykų integracija, tikslinga projektinė veikla (1.1.2),

- 5

- planavimo procesą, kad būtų pasiekta tikslų, veiklos ir rezultatų dermė (7.2, 1.3.2, 7.5.1, 4.6, 3.5, 4.3),
- pedagogų veiklos vertinimą, kvalifikacijos tobulinimą, derantį su mokyklos tikslais ir uždaviniais (6.4.2; 6.6).

NMVA vadovaudamasi įrodymais pagrįsta ataskaita gana produktyviai veikia edukacinėje Lietuvos švietimo erdvėje. Vertinant NMVA galimybes būtina įvardinti gaunamą įeigos informaciją, jos transformavimą ir teikimą ugdymą vykdančioms ir reformą inicijuojantiems veiksniams. Taigi, agentūros galimybės šioje srityje itin svarbios, reikšmingos ir paveikios. Juk sukurtos produkcijos panaudojimo galimybės įvairios tiek pagal savo paskirtį, tiek ir pagal adresuojamą švietimo lygmenį (kvalifikacijos tobulinimui; gerosios praktikos skleidimui mokykloms, steigėjams, vertintojams; metinio pranešimo ŠMM teikimui; ataskaitos mokyklai, savivaldybei, teikimui; stebėsenai, investicijų planavimui).

Labai svarbi NMVA funkcija – viešųjų ryšių palaikymas. Tik viešumas, skaidrumas ir sklaida tokį šiuolaikišką ugdymo stebėsenos modelį gali palaikyti, modernizuoti. Paanalizavus viešojoje erdvėje esančią spaudą ir joje plėtojamas retorikas – aišku, kad NMVA vykdomas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimas visuomenei nėra adekvačiai suvokiamas. Didesnė dalis periodinių

leidinių straipsnių yra skirti NMVA veiklai afišuoti. Straipsniuose skelbiama apie mokyklų išorinio vertinimo tikslą, uždavinius, veiklos etapus, vertinimą vykdančius vertintojus ir pateikiamą ataskaitą. (34). Viena kita publikacija ištis skleidžia tam tikrų mokyklų, jau patyrusių išorės vertinimą patirtį. Itin reikšminga, kad tai tokie precedentai, kurie savimi demonstruoja de jure atitiktį de facto, t.y. NMVA deklaruojamus tikslai ir veikla įgyvendinti ir teigiamai rezonavę ugdymo institucijose (38). Kai kuriuose leidiniuose randama informacijos, kuria dalinas švietimo skyriaus vadovai (40). Tai itin vertingos įžvalgos, labiau detalizuojančios mokyklų veiklos kokybės išorinio vertimo organizavimą, vykdymą, finansavimą, galimas pasekmes. Gaila, kad tokie reportažai yra pavieniai ir menkai matomi kitų regionų ugdymo institucijoms. Būtent tokia sklaida, sudaro sąlygas įgyti daugiau ir įvairios informacijos apie mokyklų veiklos kokybės išorinį vertinimą. Kita gi viešojoje erdvėje sklandanti retorika švelniai sakytume, kad skeptiška. Mat be ir taip sklindančiuose mokytojų pasakojimuose esamos baimės dozė padidina ir viešojoje erdvėje pasirodančių gana reprezentatyvių švietimo darbuotojų negatyvūs išorinio veiklos kokybės vertinimo komentarai. Pavyzdžiui teigiama, kad „graži ir kilni pirminė išorinio audito idėja praktikoje savivaldybės ar konkrečios mokyklos lygmenyje dažnai išsigimsta... Labai dažnai išorinio audito ataskaitos duomenys vietose bandomi panaudoti mokyklų ar net mokytojų reitingavimui bei kitokiems neaiškiems tikslams. (28). Ir jei mokytojai nepalankiai sutikdami nors ir iš anksto planuotą išorinį mokyklos veiklos vertinimą dar nugirsta, ar šiuo atveju dar blogiau – pasiskaito, tai jų neigiama nuomonė dar labiau sustiprinama. Todėl NMVA būtina į tai atsižvelgti ir viešojoje erdvėje prevenciškai skleisti kuo daugiau išorinio mokyklos veiklos vertinimo pozityvo mokytojams.

1.2. Tyrimo metodika ir procedūros

Siekiant tyrimo tikslo naudota *kokybinė* socialinio tyrimo metodologija. Norint išlaikyti bešališką ir nuo tyrėjo poveikio atribotą informacijos prieigą buvo atsisakyta išankstinių teorinių hipotezių. Norėta kuo objektyviau atskleisti mokytojų dalyvavusių mokyklos veiklos kokybės išoriniame vertinime patirtį. Orientuotasi į realių situacijų aprašymą ir apibendrinimą - kategorizavimą. Paraleliai taikyti kokybiniai tyrimo metodai – turinio analizė, atvejo analizė ir grupės interviu (angl. *focus grupės*) metodas [16; 49; 52; 53]. Tipiniai grupės interviu metodo taikymo principai buvo derinami su G. Le Cardinal, J. F. Guyonnet, B. Pouzoullic parengtos grupinio vertinimo ir kategorizavimo metodikos elementais [21]. Tyrimui organizuoti ir vykdyti panaudota Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros mokslininkų atliktų panašaus pobūdžio kokybinių tyrimų patirtis.

Mokytojų nuomonė apie jų mokyklose įvykusį išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą buvo renkama standartizuoto grupinio interviu metodu. NMVA pateikė tirtinų Lietuvos bendrojo lavinimo

mokyklų sąrašą. Tyrėjai vyko į kiekvieną mokyklą, kurioje pagal diskusinės (focus) grupės principus buvo organizuojamos išoriniame mokyklų veiklos kokybės vertinime dalyvavusių mokytojų grupinės diskusijos ir refleksijos apie išorės vertinimo organizavimą, vykdymą. Tyrėjų taikyta metodika leido ne tik užfiksuoti atskiras mokytojų nuomones ir vertinimus, atspindinčius jų patirtį iš MVKIV. Mokytojų nuomonių šifravimas ir kodavimas sudarė galimybes jas sugrupuoti (kategorizuoti) pagal prasmę. To pasekoje pavyko ne tik atskleisti, bet ir labiau apibendrinti, giluminius mokytojų vertinimo aspektus, apibūdinančius MVKIV kaip visumą.

Interviu vyko grupėje, kurioje moderatorius (vienas iš penkių tyrėjų, organizavusių grupės darbą) kėlė atviro probleminio tipo klausimus apie MVKIV. Tiksliam nuomonių fiksavimui buvo pasitelkti padėjėjai, naudota garso įrašymo technika. Grupių nariai-mokytojai reiškė nuomones, atspindinčias konkrečias jų dalyvavimo MVKIV patirtis. Mokytojai savo pasakojimais nusakė konkrečius epizodus, situacijas, kuriose teko tiesiogiai susidurti su išorės vertintojais. Mokytojai turėjo galimybę išsakyti palankius vertinimus, pozityvias nuomones apie MVKIV, taip pat ir nepalankius vertinimus, negatyvias patirtis apie MVKIV. Siekiant garantuoti tyrimo slaptumą ir saugumą, į pateikėjus nesikreipta vardais, nors tyrėjams visa informacija žinoma. Šifruojant įrašus teiginiai nepersonalizuoti, kad būtų išlaikytas individualus respondentų ir institucijos anonimiškumas.

Naudodamiesi savo praktine pedagogine ir tyrimų metodologine patirtimi tyrėjai atliko kiekvienos atskiros mokyklos MVKIV atvejo analizę bei nuomonių spektro apibendrinimą, taikydami turinio (*content*) analizės metodą. Taip buvo sukurtos labiau abstrakčios MVKIV vertinimo kategorijos, nurodančios į esminius mokytojų nuomonės apie MVKIV aspektus, kurie vėliau galėtų tapti NMVA veiklos ir MVKIV metodikos tobulinimo prielaidomis.

Individuali (anonimiška) ir kategorijomis apibendrinta mokytojų nuomonė buvo interpretuojama keliais aspektais:

- **Turinio.** Duomenys interpretuojami tiesiogiai, remiantis empiriniais mokytojų išsakytais požymiais, reprezentuojančiais MVKIV organizavimo ir vykdymo patirtį. Interpretuojama ne tik pirminė išorinė duomenų reikšmė, tačiau ieškoma papildomų giluminių elementų ir jų tarpusavio ryšių apibūdinančių MVKIV.

- **Reitingo.** Visos kategorijos buvo vertinamos ir reitinguojamos, todėl tyrimo problemos turinys interpretuojamas vadovaujantis mokytojų nuomonės intensyvumu. Šį požymį išreiškė teiginių pasikartojimo skirtingose mokyklose dažnis. Be to tyrimo metodikoje buvo panaudotas ir uždaro tipo ranginės skalės klausimas, kurio atsakymai sudaro sąlygas mokytojų nuomones atitinkamu klausimu reitinguoti.

- **Tyrimo dalyvių.** Analizė buvo grindžiama prielaida, kad pagal mokytojų išsakytas mintis ir vertinimus galima spręsti ne tik apie MVKIV organizavimą ir vykdymą, bet ir apie pačių respondentų požiūrį ir nuostatas (buvo taikomi projekcinės metodikos principai).

Vadovaujantis bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašu ir tyrimo konstrukto logika pakaktų visiškai apimti vertinimą mokykloje (11.3. punktas). Tačiau siekiant nustatyti veiklos organizavimo ypatumus suvokiama, kad neaptarus gretutinių etapų neįmanoma būtų laikytis objektyvumo principo. Todėl tyrimo dizainas pagrįstas išorės vertinimo organizavimo etapų daline analize: pirmojo – parengiamųjų darbų (11.1. punktas), antrojo – pirmųjų vadovaujančiojo vertinimo apsilankymų mokykloje (11.2. punktas) ir ketvirtojo - vertinimo apibendrinimas (11.4. punktas) etapų. Siekiant išanalizuoti mokytojų nuomonę apie jų mokykloje vykusį išorės vertinimą buvo sukurtas struktūruotas klausimynas pagal kurį buvo organizuojama diskusija grupėse (focus grupės). Klausimyno konstrukte aptinkamos sudedamosios dalys, kurios sudaro sąlygas surinkti mokytojų nuomonę apie išorės vertinimo parengiamuosius darbus, išorės vertintojų veiklą mokykloje, išorės vertintojų profesionalumą ir įžvalgas apie išorinio mokyklos veiklos vertinimo naudą bei tobulinimo galimybes. Pasirinktas dominuojantis empirinio tyrimo kokybinis focus grupės metodas.

Focus grupė yra grupinio interviu metodas, kurios tikslas – surinkti informaciją analizuojamu klausimu, remiantis dalyvių interviu pateikta informacija ir nuomonėmis, išreikštomis bendrai nagrinėjant svarstomą problemą. Šio tyrimų metodo savitumas yra dalyvių bendravimas tarpusavyje, leidžiantis išsamiau atsiskleisti įvairiems požiūriams, nuomonėms, patirtims. Mokytojų *focus* grupės organizuotos siekiant gauti informacijos atsakymams į tyrimo klausimus, orientuotus į mokytojų nuomonės apie mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo vykdymą ir organizavimą.

Focus grupės darbas (laiko prasme) organizuotos derinant jas su mokyklos vadovų interviu, t.y. vieno tyrėjų komandos narių vizitas į mokyklą truko apytiksliai dvi - tris valandas. Suvokiant, kad mokyklos administracija neatsiejama nuo mokytojų kolektyvo, tačiau iš anksto apsvarsčius galimą grėsmę tyrimo atvirumui ir bešališkumui, mokyklos vadovai interviu metodu buvo apklausti atskirai. Interviu su direktoriumi ir pavaduotoju(-ais) trukdavo iki 40 min. Interviu vykdavo direktoriaus kabinete, įprastoje aplinkoje, siekiant sudaryti skatinančias sąlygas respondentui atvirai kalbėti apie situaciją, pareikšti savo nuomonę. Respondento išsakomos mintys interviu metu buvo fiksuojamos tyrėjų parengtame protokole. Po jo – maždaug 60 - 90 min. trukmės mokytojų, dalyvavusių vertinimo procesuose, *focus* grupės interviu (mokyklos vadovai šios grupės darbe nedalyvaudavo). Siekiant surinkti kuo objektyvesnę informaciją NMVA nurodytų mokyklų mokytojai buvo parenkami pagal tam tikrus požymius: turimų valandų skaičių per savaitę, įgytą kvalifikacinę kategoriją, pedagoginę darbo

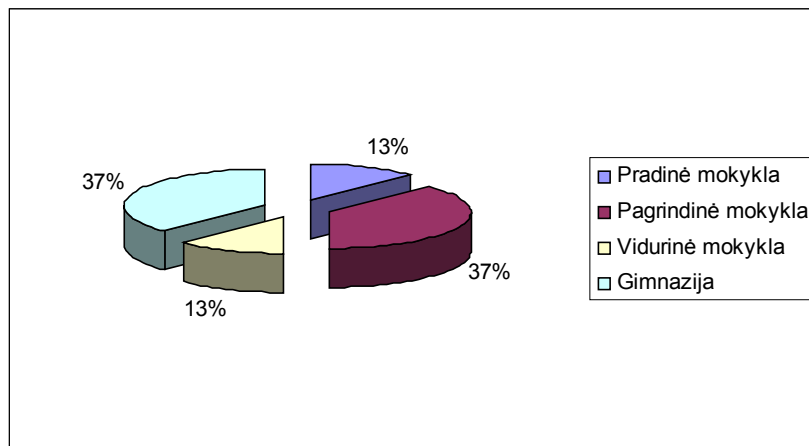
patirtį, dėstomus dalykus. Buvo sukonstruotas struktūruotas klausimynas, kurio sandara adekvati mokytojų diskusinės grupės struktūruoto klausimyno sandarai. Susitikimo su pateikėjais aplinkybės būdavo derinamos iš anksto (rengiamas raštas). Prieš keletą dienų telefonu primenama apie sutartą tyrimą. Iš viso suorganizuotos 8 *focus* grupės skirtingose mokyklose, turinčiose savitą veiklos kokybės vertinimo patirtį. Į grupes susirinkdavo 8–14 mokytojų. Grupės moderatorius darbo pradžioje informuodavo dalyvius apie tyrimą ir jo tikslą, apie darbo formą. Grupės darbe naudotas diktofonas. Dalyvių išsakomi teiginiai buvo įrašomi. Šios priemonės taikymas leido tiksliai fiksuoti diskusijoje išreikštas mintis. Papildomiems tyrimo duomenims gauti naudotos uždaros ranginio ir atviros nominalinio tipo skalės. *Focus* grupės metu surinkti duomenys sisteminti ir analizuoti taikant dalyvių išsakytų ir užrašytų teiginių content (turinio) analizės metodą. Empirinio tyrimo eigoje surinkti duomenys vieni kitus papildo ir tikslina. Be to, laikomasi ir mokyklos kokybės veikos suvokimo aiškinimo hierarchiniais interpretavimais.

4 lentelė. Mokyklų ir mokytojų pasiskirstymas

Mokyklos tipas Duomenys	Pradinė	Pagrindinė	Vidurinė	Gimnazija
Mokyklų skaičius	1	3	1	3
Vidutinis mokykloje apklaustų mokytojų skaičius	9	8	8	9
Vidutinis mokykloje apklaustų vadovų skaičius	2	3	3	3

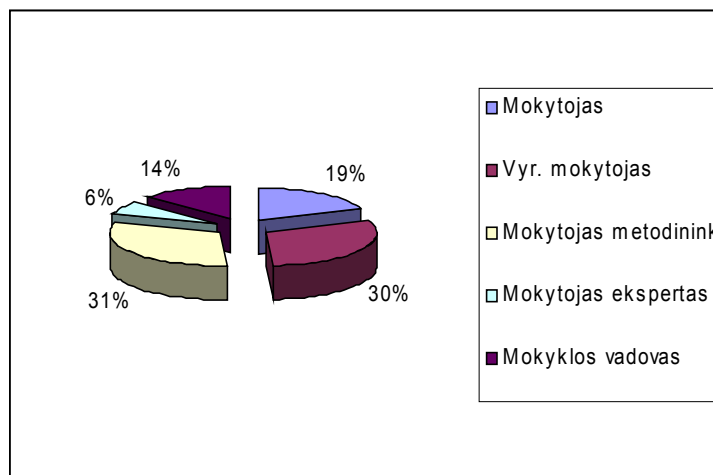
5 lentelė. Mokyklų ir mokytojų pasiskirstymas

	Kategorijos	Skačiais
Mokyklos tipas	Pradinė mokykla	1
	Pagrindinė mokykla	3
	Vidurinė mokykla	1
	Gimnazija	3
Kvalifikacinė kategorija	Mokytojas	15
	Vyr. mokytojas	24
	Mokytojas metodininkas	25
	Mokytojas ekspertas	5
	Mokyklos vadovas	11
Pedagogų lytis	Moteris	74
	Vyras	16
Bendras pedagogų skaičius		90

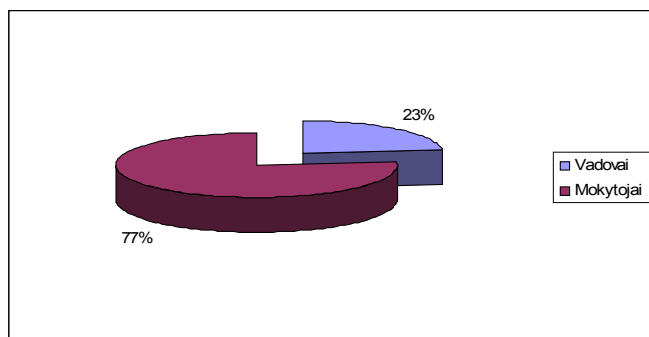
6 pav. Mokyklų pasiskirstymas pagal tipus

Ketrios bendrojo lavinimo mokyklos teikia pagrindinio ugdymo programas – pradinė mokykla ir trys pagrindinės mokyklos. Ir ketrios bendrojo lavinimo mokyklos teikiančios vidurinio ugdymo programas – vidurinė mokykla ir trys gimnazijos.

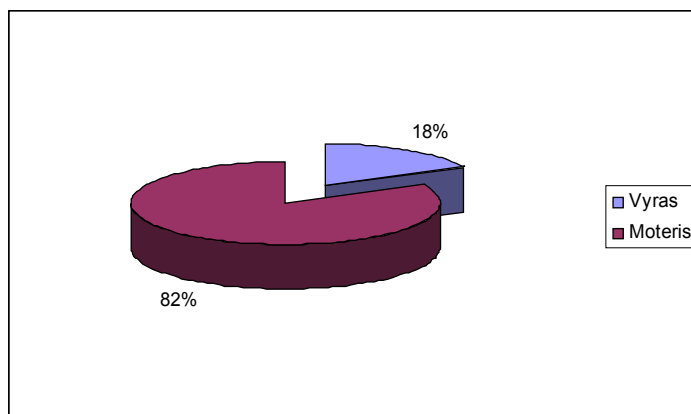
7 pav. Kvalifikacinė kategorija

Analizuojant pateikėjų kvalifikacines kategorijas, akivaizdu, kad mokytojų diskusinė grupė sudaryta daugiaž lygiaverčiais pagrindais – išlaikytas homogeniškumas. Daugiausia grupėse buvo mokytojų metodininkų, panašiai vyresniųjų mokytojų ir mokytojų kvalifikacinę kategoriją turinčių darbuotojų.

8 pav. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal užimamas pareigas

Mokyklos vadovai sudarė mažesnę ketvirtadalį apklaustųjų. Iš tyrime dalyvavusiųjų vadovų 62 % užima pavaduotojo pareigas.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

Didesniąją dalį apklaustųjų sudaro moterys, beveik du nuošimčiai dalyvavusiųjų – vyrai. Taigi tyrimo imties sudarymo metodika visiškai atitinka realios padėties vaizdą. Todėl galima daryti prielaidą, kad tyrimo rezultatai atspindės visą pedagogų bendruomenę.

2. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE IŠORĖS VERTINTOJŲ KOMPETENCIJAS

2.1. Išorės vertintojų kompetencijų samprata

„Mokyklų veiklos kokybės vertinimas – privaloma Europos švietimo sąlyga, siekiant realizuoti Lisabonos strategiją“ – teigiama ES Švietimo ir kultūros komisijos dokumentuose (2004). Europoje įgyvendinami skirtingi įsivertinimo ir vertinimo modeliai, diskutuojama dėl vertinimo efektyvumo, patikimumo ir atnaujinimo. Lietuvoje, kaip lygiavertėje europinės švietimo kaitos šalyje, realizuojant ES ir šalies dokumentus (Valstybinė ilgalaikės raidos strategija, 2002; Valstybinė švietimo strategija, 2003; LRV programa, 2004;; Švietimo stebėsenos tvarka, 2005;) taip pat diegiami nauji švietimo paslaugos kokybės valdymo modeliai, šiuolaikinė veiklos įsivertinimo ir vertinimo kultūra. Esminis diegiamų metodikų (Bendrojo lavinimo mokyklų vidaus audito metodika, 2004; Mokyklų vadybinės ir pedagoginės veiklos tobulinimo išorės audito metodika, 2005; Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas, 2007; Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas, 2009) dėmesys fokusuojamas ne į organizacijos veiklą reglamentuojančių dokumentų analizę ir bausmių skyrimą, o į veiklos kokybinį vertinimą, kai tiesiogiai stebimas procesas, bendraujama su mokytojais, mokiniais, mokyklos administracija, kitais mokyklos darbuotojais ir suinteresuotais asmenimis.

Svarbiausia vertintojui – tinkamos kompetencijos. Kompetencijomis grįsto strateginio valdymo teorijoje *kompetencija* apibrėžiama kaip gebėjimas nenutrūkstamai naudoti išteklius, siekiant organizacijos užsibrėžtų tikslų. Vadovaujantis žinių vadybos teorija, vertintojas turėtų: įgauti žinias, kad tapti vertintoju, praktikuoti, įgaunant patirtį ir gebėti žinias ir patirtį taikyti. Dalyvaudamas MVKIV vertintojas turi tinkamai valdyti technologijas - vertinimo atlikimo būdus ir priemones. Veiklos vertinimo technologijai priskiriama vertinimo programų sudarymas, vertinimo atrankos nustatymas, darbo kontrolė, informacijos rinkimo ir įvertinimo metodai, dokumentavimas, analitinės procedūros ir įmonės tęstinumo įvertinimas. Akivaizdu, kad vykdyti MVKIV, itin svarbus išorės vertintojų profesionalumas. Išorės vertintojais gali tapti apmokyti ir atestuoti pedagogai, dirbantys ne tik bendrojo lavinimo mokyklose, bet ir kitose švietimo administravimo ir paslaugų teikimo institucijose (universitetuose, kolegijose, mokymo centruose ir kt.), nepriklausomi švietimo ekspertai. NMVA skelbdama bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo išorės vertintojų atranką (2010-10-26; <http://www.nmva.smm.lt/index.php?id=136>) pateikia bendruosius reikalavimus (aukštasis išsilavinimas ir pedagogo kvalifikacija; ne mažesnė kaip 3 metų pedagoginio arba/ir vadybinio darbo patirtis švietimo sistemoje; mokėjimas dirbti kompiuteriu (MS Word, MS Excel, MS

PowerPoint, Internet Explorer, el. paštas)) ir specialiuosius (išmanyti švietimą reglamentuojančius teisės aktus; mokėti analizuoti, sisteminti, apibendrinti informaciją, rengti išvadas ir sklandžiai dėstyti mintis žodžiu ir raštu; gebėti bendrauti ir bendradarbiauti, būti aktyviu komandos nariu ir pasitikėti kitais asmenimis; gebėti greitai ir veiksmingai organizuoti savo ir kitų darbą; gebėti priimti objektyvius sprendimus, išlaikant pusiausvyrą tarp emocionalumo ir racionalumo) reikalavimus kandidatams į išorės vertintojus. Taip pat nurodomi ir tokie privalumai, kaip dvių ir daugiau mokomųjų dalykų specialistai; gamtos ir tikslųjų mokslų, užsienio (anglų, vokiečių, prancūzų) kalbų, kūno kultūros, meninio ugdymo dalykų mokytojai, psichologai; tautinės mažumos mokomąja kalba mokyklų direktoriai, pavaduotojai, mokytojai; konservatorių, menų gimnazijų, sanatorinių mokyklų, specialiųjų mokyklų specialistai; vairuotojo pažymėjimas. Visi atrinktieji mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojai privalo laikytis bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių (4 priedas). Reikia pripažinti, kad NMVA, vadovaudamasi modernios kokybės vadybos dėsniais, organizuoja atrinktiems kandidatams į išorės vertintojus teorinius ir praktinius mokymus apie bendrojo lavinimo mokyklų vertinimą ir įsivertinimą (2010-10-26; <http://www.nmva.smm.lt/index.php?id=136>). Pasidomėjus agentūros tinklapio informacija, paaiškėjo, kad specializuotose mokymuose išorės vertintojai tobulina specialiąsias kompetencijas. Dalyvaudami kvalifikacijos tobulinime mokyklų vertintojai susiformuoja gebėjimus teikti informaciją susijusią su mokymo tobulinimu, mokymosi pažanga ir reikšti vertinimus lakoniškai, mandagiai, taktiškai, kultūringai. Dalyvaudami mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimuose vertintojai įtraukti į nuolatinį savo kompetencijų tobulinimą.

Kompetencijos sąvoka Savanevičienė A., Stukaitė D., Šilingienė V. (2008) dažniausiai vartojama, siekiant apibrėžti individo gebėjimų ir žinių visumą, orientuotą į efektyvią veiklą konkrečioje darbinėje aplinkoje. Šiuo atveju svarbiausia yra organizacija ir jos poreikiai, o individas svarbus tik kaip darbuotojas, turintis reikalingas kompetencijas. Mokslinėje literatūroje pateikiamos logiškos kompetencijos struktūros, apimančios ir „kietąją“, dalykinę kompetenciją, kurią sąlygoja organizacijos vykdomos veiklos pobūdis, ir „minkštąją“ kompetenciją, kuri apibrėžiama darbuotojo savybėmis, elgsena, būtina gerai atlikti darbą. *Dalykinė (profesinė)* kompetencija apibrėžiama kaip darbinės veiklos srities specialiosios žinios ir sugebėjimai, procesų ir technologijų, rinkos ir konkurentų ar gamybos ir aptarnavimo sričių išmanymas. *Bendrosios kompetencijos*, dar vadinamos „minkštosiomis“ gali skaidytis į socialines ir konceptualiąsias. Socialinė kompetencija gali būti nusakoma mokėjimu bendrauti ir dirbti su žmonėmis. Konceptualioji kompetencija apima sisteminių

mąstymą, gebėjimą modeliuoti situacijas pasitelkiant įvairias žinias ir patirtį, aiškų vykstančių procesų suvokimą.

Veiklos vertinimo reglamentuose (Tarptautiniai vidaus audito standartai, 2004; 220 TSA) bei mokslinėje literatūroje (J. Mackevičius, 2007; S. Karapetrovič, W. Willborn, 2000) vertintojams nurodyti tam tikri kompetencijų reikalavimai, kuriuos galima būtų grupuoti į įgijimo ir išlaikymo reikalavimus, (6 lent.):

6 lentelė. Bendrųjų ir profesinių kompetencijų reikalavimai pagal J.D. Staliūnienę (38)

Kompetencijų reikalavimai	Kompetencijų turinys
Profesinių ir bendrųjų kompetencijų įgijimo reikalavimai	konkrečių audito, apskaitos, teisės, mokesčių, finansinės analizės ir kitų dalykų žinios
	nuojauta, erudicija, apdairumas, patirtis, pasitikėjimas, etika, kultūra
Profesinių ir bendrųjų kompetencijų išlaikymo reikalavimai	nepriklausomybė, sąžiningumas, objektyvumas, konfidencialumas, profesinio elgesio principai
	žinių, įgūdžių ir patirties, reikalingų paslaugai suteikti, taikymas siekiant kruopščiai atlikti pareigas
	audito užduoties paskyrimas personalui, turinčiam tam darbui reikiamą specialų išsilavinimą ir profesionalumą

Taigi vertintojo turima kompetencija vertinimo technologijoje gali būti apibūdinama kaip *bendrųjų* ir *profesinių* kompetencijų visuma. Taigi, planuojant atvirą pokyčiams organizacijos ateitį, būtina orientuotis į jos lankstumą individo kompetencijos poreikiams ir numatyti, kokios kompetencijos lems sėkmę ateityje, nes didėja tam tikrų bendrųjų (asmeninių, socialinių, emocinių) kompetencijų svarba darbuotojui ir organizacijai.

2.2. Apibendrintos pedagogų nuomonės apie išorės vertintojų kompetencijas

Mokytojų nuomonės tyrime ir analizėje apie mokyklų veiklos išorės vertinimo valdymą ir organizavimą bendrojo lavinimo mokyklose dalyvavo aštuonių Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 90 pedagogų – iš jų 69 mokytojai ir 11 vadovų (direktoriai ir pavaduotojai).

Organizuodami Mokytojų nuomonės tyrimo ir analizės apie mokyklų veiklos išorės vertinimo valdymą ir organizavimą bendrojo lavinimo mokyklose tyrimą analizavome, kaip mokytojai ir mokyklų vadovai vertina išorės vertintojų profesionalumą.

7 lentelė. Išorės vertintojų profesionalumo vertinimas

Pedagogų vertinimas		Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis						
Išmano ugdymo procesą	Mokytojai	26 %	29 %	7.2 %		
	Vadovai	23.8 %	33.3 %			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	Mokytojai	26 %	26 %	7.2 %		1.4 %
	Vadovai	23.8 %	28.5 %		4.8 %	
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	Mokytojai	17.4 %	17.4 %	16 %	5.8 %	4.3 %
	Vadovai	14.3 %	23.8 %	9.5 %	4.8 %	4.8 %
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	Mokytojai	13 %	30.4 %	13 %		2%
	Vadovai	23.8 %	14.2 %	9.5 %	4.8 %	4.8 %
Demonstruoja etišką elgesį	Mokytojai	37.7 %	15.9 %	4.3 %	1.5 %	3 %
	Vadovai	23.8 %	28.6 %	4.8 %		
Vertina nešališkai, objektyviai	Mokytojai	17.4 %	32 %	7.5 %		1%
	Vadovai	4.8 %	47.6 %		4.8 %	

Analizuojant mokytojų ir mokyklų vadovų nuomones apie išorės vertintojų kompetencijas, paaiškėjo, kad pedagogams labai svarbu, kad vertintojas demonstruotų etišką elgesį, gerai išmanytų ugdymo procesą, vertintų nešališkai, objektyviai, paisytų pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų. Visi išvardinti vertintojams būdingi požymiai tirtų mokyklų mokytojų vertinti itin palankiai.

2.2.1.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos

Pagrindinio ugdymo programos teikiančiose mokyklose

Vertintojų vaidmenys:

1. Vertintojas
2. Tyrėjas
3. Teisėjas
4. Konsultantas
5. Pagalbininkų-konsultantų

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Dauguma mokytojų vertintojų elgesys atitinka etiško, gana aukštos kultūros žmogaus elgesio taisykles.
2. Dauguma pastebi taktiškumą ir mandagumą, dalies patarimų vertingumą
3. Vertintojų kompetencijos gana žymios ir aukštos
4. Gerą ugdymo proceso išmanymą;

5. Vertintojas kaip profesionalus, kompetentingas asmuo, sudarantis sąlygas tobulinti mokytojo organizuojamo ugdymo proceso kokybę
6. Suteikta galimybė „permaštyti savo metodiką ir tobulintis, pasitempti“
7. Vertintojui būtinas pedagoginis-vadybinis pasirengimas, jis vertina struktūrą, darbą.
8. Gerą bendravimą, bendradarbiavimą; komunikavimo gebėjimus.
9. Mokytojai pripažįsta gavę vertingų patarimų.

-

1. Nemalonūs žmonės su kuriais daugiau niekada nebekiltų noras susitikti.
2. Netaktiškumas, kategoriškumas, šališkumas (apklausiant mokinius), nepagarbos vertinamiesiems.
3. Neetiški vertintojų darbo momentai;
4. Demonstruojantis nepagarbą, grubumą, pažeminimą
5. Nekorektiška, šališka mokinių apklausa;
6. Neskiriamas pakankamas laikas stebėtos pamokos aptarimui ir galimybių tobulinti analizei.
7. Savo dėstomo dalyko pamokose pamatyti atitinkamo dalykinio pasirengimo stebėtoją
8. Didesnė dalis mokytojų patyrė nesaugumą.
9. Vertintojai nėra visiškai atviri ir nuoširdūs
10. Neatsargiu asmeninės vertintojų nuomonės reiškimu
11. Nebuvo išlaikytas pažadas garantuoti konfidencialumą ir slaptumą.
12. Formuluojami nuogąstavimus, ar žodžiu išsakytos pastabos sutaps su raštu pateiktomis vertinimo išvadomis.
13. Negavę konsultavimo pagalbos, kuri provokuotų juos keisti pamokos ugdymo procesą

Tyrėjų komentaras.

Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai pirmiausia iškelia vertintojo poziciją. Gana dažnas vertintojo kaip tyrėjo ar konsultanto pozicionavimas. Itin retais atvejais išorės vertintojai apibūdinami kaip konsultantai ir pagalbininkai.

Tyrimo duomenų analizė leidžia teigti, kad mokytojai dar neturi stabilios, tvirtos pozicijos dėl vertintojų kompetencijos. Dauguma mokytojų vertintojus apibūdina kaip aukštos kultūros, etiško elgesio. Tačiau radosi situacijų, kai vertintojai demonstravo netaktą, korektiškumo stoką, neatsargiai reiškė asmeninę nuomonę, pažeidė saugumo ir konfidencialumo taisykles. Mokytojų neigiamos nuomonių charakteristikos neigiamai rezonuoja ugdymo institucijoje ir neigiamai paveikia visą MVKIV procesą. To pasekoje nepasitikima teikiamomis išvadomis bei objektyvumu - kompromituojamas visas MVKIV.

Siūloma vertintojams stiprinti gebėjimą konsultuoti – būtina itin gerai apgalvoti ir diskretiškai bei korektiškai formuluoti teiginius ir klausimus, kad mokytojai neturėtų pagrindo apibendrintai suformuluoti emociškai neigiamai nuspalvintų išvadų.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Vertintojų vaidmenys:

1. Tikrintojas.
2. Prižiūrėtojas.

3. Kontrolierius.
4. Pagalbininkas.

Nuomonių apie vertintojų kompetencijas poliariškumas:

+

1. Didžioji dalis mokytojų pažymi malonų, šiltą bendravimą bei komunikacinius vertintojų gebėjimus
2. Stengiasi įgyti mokytojų ir visos bendruomenės pasitikėjimą
3. Apie 50 % vertintojų vykstantį ugdymo procesą vertino objektyviai ir nešališkai
4. Mokytojai pastebi, kad išorės vertinimo komandos nariai išmano patį ugdymo procesą
5. Vertintojai būdami ugdymo institucijoje atidūs, pastabūs,

-

1. Jaučiama įtampa
2. Vertintojai nepaiso pirmiausia mokyklos bendruomenės interesų
3. Išsakytos pastabos, vertinimai, komentarai po stebėtos pamokos yra nekorektiški, užgaulūs ar net įžeidžiantys.
4. Vertintojai turi būti tik to dalyko mokytojai, kurias pamokas vertina.
5. Išorės vertintojų komandai stigo profesionalumo (komentuojamos pamokos arba teikiami neadekvatūs siūlymai).
6. Ne visi išorės vertinimo komandos nariai išmano patį ugdymo procesą (tai ryškiausiai atsiskleidžia, darbo su specialiuųjų poreikių mokiniais, vertinime).
7. Nepasitiki vertintojų pastabomis,
8. Reikalauja įrodymais pagrįstų argumentavimų.
9. Piktinamasi ne vienodais reikalavimais
10. Vertintojų pozicijų ir komentarų apie tą patį dalyką skirtys
11. Vertintojai su mokytoju bendrauja tik pertraukos metu.
12. Stigo teikiamos konsultacijos apie ugdymo proceso kokybės tobulinimą
13. Pats „vertinimas“ yra subjektyvus procesas, tad pasiekti visiško objektyvumo, vykdant išorės vertinimą, neįmanoma
14. Vertintojai mokyklos mokytojams neprisistato

Tyrėjų komentarai.

Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai pirmiausia iškelia tikrintojo poziciją, šalia kurio lygiavertiškai pozicijonuoja prižiūrėtojo ir kontrolieriaus vaidmenys. Labai retais atvejais mokytojai išorės vertintojus suvokia ir priima kaip pagalbininkus, teikiančius konsultacijas. Mokytojai itin smulkmeniškai analizuoja vertintojų pastebėjimus ir jautriai priima komentarus ar asmeninių nuomonių reiškimo stebėtos ugdymosi veiklos atžvilgiu.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai vertina aukštą vertintojų komunikacinį pasirengimą, gebėjimą šiltai bendrauti. Pripažįstama, kad vertintojai savo diskretiška elgsena mėgina įgyti mokyklos bendruomenės pasitikėjimą. Pabrėžtinai fiksuojamas vertintojų dalykinis – profesinis pasirengimas atidžiai stebint ir analizuojant ugdymo procesą.

Analizuojant vidurinio ugdymo programas teikiančių mokyklų mokytojų neigiamą poliarizaciją turinčias nuomones, paaiškėja, kad labiausiai akcentuotina yra jaučiama įtampa mokykloje. Stresinį foną dar labiau išryškina vertintojų nusižengimas etiško elgesio taisyklėms, mokyklos bendruomenės narių interesų nepaisymas. Didesnė dalis mokytojų neigiamai vertina išorės vertintojų dalykinį – profesinį pasirengimą, nepakankamą ugdymo proceso išmanymą. Kadangi šio tipo mokyklose daugiau

radosi situacijų, kuriose vertintojų stebėtos pamokos komentavimas, tai mokytojai išreiškė nepasitenkinimą vertintojų objektyvumu ir nešališkumu.

Siūloma

Vertintojams susilaikyti nuo komentarų ir dalykiškai bei struktūruotai apibendrinti stebėtas ugdomasias veiklas. Tuo prevenciškai bus izoliuota galimybė subjektyvumui reikštis.

Priverstinai siūlyti mokytojams papildomą laiką, kad jie galėtų gauti pilną ir išsamią stebėtos pamokos vertinimo analizę.

Pasinaudojant viešųjų ryšių technologijomis propaguoti vertinimo proceso sampratos įsisąmoninimą kaip olimpinį savo veiklos išmėginimą.

8 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijų

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai pirmiausia iškelia vertintojo poziciją. Gana dažnas vertintojo kaip tyrėjo ar konsultanto pozicionavimas. Itin retais atvejais išorės vertintojai apibūdinami kaip konsultantai ir pagalbininkai.	Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai pirmiausia iškelia tikrintojo poziciją, šalia kurio lygiavertiškai pozicijonuoja prižiūrėtojo ir kontrolieriaus vaidmenys . Labai retais atvejais mokytojai išorės vertintojus suvokia ir priima kaip pagalbininkus, teikiančius konsultacijas. Mokytojai itin smulkmeniškai analizuoja vertintojų pastebėjimus ir jautriai priima komentarus ar asmeninių nuomonių reiškimo stebėtos ugdamosios veiklos atžvilgiu.
Lyginant pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomones paaiškėja, kad vertintojo pozicija mokyklose ganėtinai ryškiai skiriasi. Pažymėtina, kad pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vertintojo vaidmuo labiau atitinka MVKIV filosofiją.	
Tyrimo duomenų analizė leidžia teigti, kad mokytojai dar neturi stabilios, tvirtos pozicijos dėl vertintojų kompetencijos . Dauguma mokytojų vertintojus apibūdina kaip aukštos kultūros, etiško elgesio . Tačiau radosi situacijų, kai vertintojai demonstravo netaktą, korektiškumo stoką, neatsargiai reiškė asmeninę nuomonę, pažeidė saugumo ir konfidencialumo taisykles . Mokytojų neigiamos nuomonių charakteristikos neigiamai rezonuoja ugdymo institucijoje ir neigiamai paveikia visą MVKIV procesą . To pasekoje nepasitikima teikiamomis išvadomis bei objektyvumu - kompromituojamas visas MVKIV.	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai vertina aukštą vertintojų komunikacinį pasirengimą, gebėjimą šiltai bendrauti . Pripažįstama, kad vertintojai savo diskretiška elgsena mėgina įgyti mokyklos bendruomenės pasitikėjimą. Pabrėžtinai fiksuojamas vertintojų dalykinis – profesinis pasirengimas atidžiai stebint ir analizuojant ugdymo procesą. Analizuojant vidurinio ugdymo programas teikiančių mokyklų mokytojų neigiamą poliarizaciją turinčias nuomones, paaiškėja, kad labiausiai akcentuotina yra jaučiama įtampa mokykloje. Stresinį foną dar labiau išryškina vertintojų nusižengimas etiško elgesio taisyklėms, mokyklos bendruomenės narių interesų nepaisymas . Didesnė dalis mokytojų neigiamai vertina išorės vertintojų dalykinį – profesinį pasirengimą.

	nepakankamą ugdymo proceso išmanymą. Kadangi šio tipo mokyklose daugiau radosi situacijų, kuriose vertintojų stebėtos pamokos komentavimas, tai mokytojai išreiškė nepasitenkinimą vertintojų objektyvumu ir nešališkumu.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomonės savo turiniu gana adekvačios. Itin ryškiai teiginiai polirizuoja. Stipriau akcentuojami neigiami mokyklos kokybės veiklos vertinimo aspektai, kurie susiję su asmeniškai ar bendruomenėje išgyventais konfliktiniais epizodais.	

2.2.1.2. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Vertintojų vaidmenys:

1. Vertintojas
2. Pagalbininkas – konsultantas
3. Kolega
4. Teisėjas

Nuomonių apie vertintojų kompetencijas poliariškumas:

+

1. Profesionalūs vertintojai
2. Asmenis, gerai pasiruošusius komunikuoti, palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene
3. Gebantys operatyviai veikti
4. Kruopščiai fiksuoti ugdymo procesą
5. Padrąsinantys, teikiantys pasiūlymus
6. Vertintojai tiksliai diagnozavo ugdymo procesą
7. Visi vertintojai dirba kaip darni komanda
8. Vertinimui vadovauja puikiai pasirengęs vadovaujantis vertintojas
9. Geras dalies vertintojų asmeninės savybės

-

1. Jaučiama įtampa
 2. Mokyklos bendruomenės interesų nepaisymas (vertintojas ignoravo mokytojos bei mokyklos vadovo prašymą ir toliau intensyviai vykdė ugdymo proceso stebėjimą)
3. Auditoriams trūksta vadybinės pozicijos
4. Apibendrinimai ir patarimai nekonkretūs
5. Jokia konsultacinė pagalba neteikiama
6. Pasigenda atvirų ir padrąsinančių komentarų, konstruktyvių ir tikslingų diskusijų
7. Nekorektišką, šališką vaikų apklausą
8. Nepagarbos vertinamiesiems faktų
9. Prastas gebėjimas sukurti darbinę bei emocinę aplinką
10. Negebėjimas konsultuoti konkrečiu praktiniu klausimu
11. Menkai vadovujamasi viešųjų ryšių principais,

Tyrėjų komentarai.

Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai pirmiausia iškelia vertintojo poziciją. Itin retais atvejais išorės vertintojai

apibūdinami kaip konsultantai ir pagalbininkai. Nuostabą kelia nevienareikšmiai atvejai, kai mokyklos vadovai vertintojus laiko kolegomis ir teisėjais.

Tyrimo duomenų analizė leidžia teigti, kad vadovų vertintojus apibūdina kaip profesionalius, gerai pasiruošusius komunikuoti, palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene. Itin palankiai sutinkamas vertintojų gebėjimas operatyviai veikti ir gana tiksliai diagnozuoti ugdymo procesą. Pabrėžtinai teigiamai vertinamas vadovaujantis vertintojas pasirengęs puikiai koordinuoti vertintojų veiklas.

Tenka konstatuoti, kad vadovai pripažįsta jų ugdymo institucijoje tvyrojusią įtampą, kaip neigiamai veikiančią MVKIV aspektą. Vadovai išskiria vertintojų kompetencijų nevienalytiškumą, kai radosi situacijų išryškinusių vertintojų korektiškumo stoką, nešališkumą, nepagarbūs elgesį vertinamiesiems.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Vertintojų vaidmenys:

1. Pagalbininko-konsultanto vaidmuo
2. Tikrintojas.
3. Stebėtojas.

Nuomonių apie vertintojų kompetencijas poliariškumas:

+

1. Ugdymo proceso išmanymas
2. Komandinis darbas
3. Vykstantį ugdymo proceso vertinimas objektyvus ir nešališkas
4. Atitinka taisykles

-

1. Sukeliamas stresas
2. Neetiškas elgesys
3. Vertintojai ne itin linkę palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene
4. Trūksta vadybinės pozicijos
5. Apibendrinimai nekonkretūs
6. Patarimai keliantys abejones dėl profesionalumo
7. Pasigendama atvirų ir viešų diskusijų
8. Jokia konsultacinė pagalba neteikiama
9. Išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad išorės vertintojai yra kompetentingi, profesionalūs, vertino objektyviai bei elgėsi etiškai

Tyrėjų komentaras.

Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai pirmiausia iškelia pagalbininko - konsultanto poziciją, šalia kurio lygiavertiškai pozicijonuoja tikrintojo ir stebėtojo vaidmenys.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai vertina išorės vertintojų ugdymo proceso išmanymą, gerai koordinuotą komandinį darbą, gebėjimą vertinti stebimą procesą objektyviai.

Vadovų nuomone, išorės vertinimo komandos nariai nepažeidė Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių, buvo profesionalūs, objektyvūs, vertinimai buvo pateikiami korektiškai, o elgesys visą vertinimo laiką yra vertintinas kaip etiškas. Tačiau vertindami elgesio kultūrą ir etiką mokyklų vadovai vertintojams kritiškai Nors vertinimas - procesas savaime turintis įtampos energetiką, tačiau vadovai pastebėjo, kad kai kuriais atvejais vertintojai nelinkę paisyti bendruomenės interesų. Pripažįstama, kad išorės vertinimo procesas sukelia įtampą. Retais atvejais atsiradus mokyklose konfliktinėms situacijoms stresas ne tik kad nebuvo mažinamas, bet ir nežymiai didinamas tuo plėtojant mokytojų nepasitenkinimo jausmą.

9 lentelė. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijų

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai pirmiausia iškelia vertintojo poziciją. Itin retais atvejais išorės vertintojai apibūdinami kaip konsultantai ir pagalbininkai . Nuostabą kelia nevienareikšmiai atvejai, kai mokyklos vadovai vertintojus laiko kolegomis ir teisėjais .	Apibūdinami vertintojų atliekamus vaidmenis vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai pirmiausia iškelia pagalbininko - konsultanto poziciją, šalia kurio lygiavertiškai pozicionuojasi tikrintojo ir stebėtojo vaidmenys.
Lyginant pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės paaiškėja, kad vertintojo pozicija mokyklose ganėtina vienoda. Pažymėtina, kad vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vertintojo vaidmuo keik lenkia MVKIV filosofiją.	
Tyrimo duomenų analizė leidžia teigti, kad vadovų vertintojus apibūdina kaip profesionalius, gerai pasiruošusius komunikuoti, palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene . Itin palankiai sutinkamas vertintojų gebėjimas operatyviai veikti ir gana tiksliai diagnozuoti ugdymo procesą . Pabrėžtinai teigiamai vertinamas vadovaujantis vertintojas pasirengęs puikiai koordinuoti vertintojų veiklas . Tenka konstatuoti, kad vadovai pripažįsta jų ugdymo institucijoje tvyrojusią įtampą , kaip neigiamai veikiantį MVKIV aspektą. Vadovai išskiria vertintojų kompetencijų nevienalytiškumą , kai radosi situacijų išryškinusių vertintojų korektiškumo stoką, nešališkumą, nepagarbų elgesį vertinamiesiems.	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovai vertina išorės vertintojų ugdymo proceso išmanymą, gerai koordinuotą komandinį darbą, gebėjimą vertinti stebimą procesą objektyviai . Vadovų nuomone, išorės vertinimo komandos nariai nepažeidė Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių, buvo profesionalūs, objektyvūs, vertinimai buvo pateikiami korektiškai, o elgesys visą vertinimo laiką yra vertintinas kaip etiškas . Tačiau vertindami elgesio kultūrą ir etiką mokyklų vadovai vertintojams kritiškai. Nors vertinimas - procesas savaime turintis įtampos energetiką, tačiau vadovai pastebėjo, kad kai kuriais atvejais vertintojai nelinkę paisyti bendruomenės interesų . Pripažįstama, kad išorės vertinimo procesas sukelia įtampą . Retais atvejais atsiradus mokyklose konfliktinėms situacijoms stresas ne tik kad nebuvo mažinamas, bet ir nežymiai didinamas

	tuo plėtojant mokytojų nepasitenkinimo jausmą.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės savo turiniu gana adekvačios. Teiginiai ne itin ryškiai polirizuoja. Stipriau akcentuojami teigiami mokyklos kokybės veiklos vertinimo aspektai, kurie susiję su aiškiai išreikštu siekiu padėti mokyklai siekti tobulėjimo.	

10 lentelė. Mokytojų ir vadovų nuomonė apie išorės vertintojų kompetencijas

Mokytojų nuomonių apie vertintojų kompetencijas vertinimas	Vadovų nuomonių apie vertintojų kompetencijas vertinimas
Lyginant pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomonės paaiškėja, kad vertintojo pozicija mokyklose ganėtinai ryškiai skiriasi. Pažymėtina, kad pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vertintojo vaidmuo labiau atitinka MVKIV filosofiją.	Lyginant pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės paaiškėja, kad vertintojo pozicija mokyklose ganėtinai vienoda. Pažymėtina, kad vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vertintojo vaidmuo – pagalbininko – konsultanto, kolegos keik lenkia MVKIV filosofiją.
Lyginant MVKIV patyrusių pedagogų nuomonę apie vertintojų demonstruojamą poziciją diferencijuotos: mokytojų nuomone vertintojui būdingas vertintojo vaidmuo. Tuo tarpu vadovų nuomone vertintojams būdingas pagalbininko – konsultanto, retais atvejais išskiriamas netgi kolegos vaidmuo.	
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomonės savo turiniu gana adekvačios. Itin ryškiai teiginiai polirizuoja . Stipriau akcentuojami neigiami mokyklos kokybės veiklos vertinimo aspektai, kurie susiję su asmeniškai ar bendruomenėje išgyventais konfliktiniais epizodais.	Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės savo turiniu gana adekvačios. Teiginiai ne itin ryškiai polirizuoja . Stipriau akcentuojami teigiami mokyklos kokybės veiklos vertinimo aspektai, kurie susiję su aiškiai išreikštu siekiu padėti mokyklai siekti tobulėjimo.
Lyginant MVKIV patyrusių pedagogų nuomonę aiškiai skiriasi mokytojų reiškiamos neigiamos emocijos susijusios su vertinimo metu patirtomis konfliktinėmis situacijomis labiau didinusiomis įtampą. Tuo tarpu ugdymo institucijų vadovai labiau išryškina pozityvius mokyklos veiklos kokybės vertinimo aspektus. Daugiau džiaugiamasi vertintojų profesionalumu ir gebėjimu operatyviai ir objektyviai nustatyti mokyklos tobulintinas sritis.	
Siūloma: Vertintojams stiprinti gebėjimą konsultuoti – būtina itin gerai apgalvoti ir diskretiškai bei korektiškai formuluoti teiginius ir klausimus, kad mokytojai neturėtų pagrindo apibendrintai suformuluoti emociškai neigiamai nuspallvintų išvadų. Vertintojams susilaikyti nuo komentarų ir dalykiškai bei struktūruotai apibendrinti stebėtas ugdomąsias veiklas. Tuo prevenciškai bus izoliuota galimybė subjektyvumui reikštis. Priverstinai siūlyti mokytojams papildomą laiką, kad jie galėtų gauti pilną ir išsamią stebėtos pamokos vertinimo analizę. Vertinant laiko planavimo galimybes numatyti laiką kad ugdymo institucijos vadovas su mokyklos bendruomene galėtų reflektuoti vykstantį vertinimą. Pasinaudojant viešųjų ryšių technologijomis propaguoti vertinimo proceso sampratos įsisąmoninimą kaip olimpinį savo veiklos išmėginimą.	

Didžioji grėsmė veiklos vertinime ne profesinių (dalykinių) kompetencijų nepakankamumas, o bendrųjų individo kompetencijų, paremtų etikos kodekso nesilaikymu ar laikymusi „iš dalies“. Asmenys, dalyvaudami NMVA atrankoje į mokyklų veiklos išorės vertintojus, nepakankamai atskleidžia išmintingumo ir asmenines savybes (nuojautos jausmas, erudicija, apdairumas, patirtis, pasitikėjimas, etika, kultūra), tačiau atrankos procedūra užtikrina konkrečių vertintojų profesinio pasirengimo visumą. Todėl galima daryti išvadą, kad bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės išorės vertinimo rizikos sietinos tik su konkrečia asmenybe.

3. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO VALDYMĄ

3.1. Pasirengimas išorės vertinimui

3.1.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui

Pagrindinio ugdymo programos teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Informacijos gavimo apie būsimąjį IMVV įvairūs būdai
2. Populiariausias ugdomosios veiklos kokybės tobulinimas – pagalba kolegai stebint ir analizuojat veiklą
3. Kompetencijų tobulinimas,
4. Pirmojo apsilankymo metu vadovaujanti vertintoja išsamiai supažindino su išorinio vertinimo procedūromis
5. Vadovaujančiojo vertintojo supažindinimas su vyksiančiu IMVV,
6. Susitikimas su vadovaujančiu vertintoju vertinamas kaip dalykiškas, produktyvus
7. Mokyklų dalyvavusių IMVV patirties refleksijos
8. Kaimyninėje mokykloje vykusio MVKIV dokumentų nagrinėjimas
9. Konkretus klasės parengimas
10. Pamokos stebėjimo reglamentas.
11. Domėjimasis NMVA interneto svetaine – sėkmės istorijomis
12. Literatūros apie sėkmingą mokymąsi skaitymas per vasarą, informacijos rinkimas
13. Apsirūpinimas reikalingomis mokymo priemonėmis

-

1. Nesusipažinę su NMVA tinklapio informacija
2. Nesirengimas, nesidomėjimas IMVV
3. Dalį duomenų mokyklos mokytojai gavę išklause gretimos mokyklos, kurioje jau vyko IMVV aptartį.
4. Nenagrinėję „gerosios patirties“
5. Kodėl vadovaujanti vertintoja pavasarį vykdė mokinių ir jų tėvų tyrimą

Vidurinio ugdymo programos teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Gavo informaciją apie būsimąjį MVKIV
2. Vadovaujantis vertintojas pirmojo mokykloje vizito apsilankymo metu aiškiai ir tiksliai nusakė mokyklos veiklos išorės vertinimo procedūras
3. Buvo vedami seminarai apie išorės vertinimą
4. Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą
5. Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą

-

1. Nėra susipažinę su NMVA tinklapio informacija
2. Nėra nagrinėję „gerosios patirties“.
3. Vadovaujanti vertintoja išlaikė tam tikrą atstumą tarp mokytojų ir vertintojų – „bendravimo“ nebuvo, „šventinė kalba“
4. Nėra patenkinti savo pasirengimu.

11 lentelė. Mokytojų nuomonė apie rengimąsi išorės vertinimui.

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui
Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose mokytojai IMVV rengėsi skirtingai. Galima teigti, jog tiesioginiais informacijos apie IMVV šaltiniais, esančiais NMVA internetinėje svetainėje, domėtasi mažai. Mokytojai nemini buvus bendrų seminarų, IMVV dokumentų svarstymo ir pan. Savo ruožtu pripažįsta, kad asmeniškai rūpinosi mokymosi priemonėmis – medžiagomis ir įrankiais, skaitė literatūros apie sėkmingą mokymąsi. Dalis pripažino IMVV tikslinga nesirengę – dirbę kaip visada. Mokytojų teiginiai leidžia manyti, jog su IMVV dokumentais buvo susipažinę paviršutiniškai. Mokyklos mokytojų pasirengimas IMVV vertintinas kaip nepakankamas. Išorinio mokyklos veiklos kokybės vertinimo sėkmę pasirengimo etape lėmė vadovaujančiojo vertintojo dalykiškas vizitas, kurio metu buvo ne tik supažindinta su vertinimo procedūromis, bet ir suformuoti mokytojų teigiami lūkesčiai.	Mokytojai, prisiminę pirmąjį vadovaujančiojo vertintojo vizitą mokykloje, nedviprasmiškai jį vertina gana negatyviai. Mat, išreikštos idėjos ir raginimas mokytojų „nerodyti cirko“ vykdomo išorinio vertinimo metu nepasiteisino – vertintojų komandos nariai pašiepiamai ironizavo mokytojus, kad jie nesugebėjo parodyti visko, ką moka geriausio. Paklausti dėl pasirengimo išoriniam mokyklos veiklos kokybės vertinimui, mokytojai nepaminėjo vartę ar nagrinėję NMVA skleidžiamą „gerąją patirtį“. NMVA konsultantai mokytojams seminarų formą teikė informaciją apie išorės vertinimo paskirtį, būsimos veiklos perspektyvą. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui išryškėjo, kad mokytojai asmeniškai mažai domėjosi išorės vertinimo metodika, gerąją kitų mokyklų patirtimi. Paašškėjo, kad visa informacija apie IMVV mokytojus pasiekia iš „lūpų į lūpas“. Tai reiškia, kad mokytojai išankstinio dokumentų nagrinėjimo neorganizuoja, nepaplitusi praktika informacijos grįsti įrodymais. Tik vienas kitas mokytojas, daugiausia mokyklos vadovų dėka gauna raliai išvysti kitos mokyklos veiklos vertinimo pažymą, nors jų nesunkiai galima susirasti ir virtualioje terpėje. Išorės vertintojų komanda, laikydamosi visų Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiskumu, mokyklos bendruomene.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančiose ugdymo institucijose mokytojų nuomone pasirengimas IMVV vertintinas vidutiniškai. Absoliuti dauguma mokytojų pripažįsta, kad pirmojo apsilankymo metu vadovaujantis vertintojas išsamiai supažindino su išorinio vertinimo stebint ugdomasias veiklas procedūromis. Susitikimas su vadovaujančiu vertintoju vertinamas kaip dalykiškas, produktyvus. Pasirengimo išoriniam mokyklos veiklos vertinimui sėkmę lėmė mokyklos vadovų tinkamas veiklų planavimas ir organizavimas, vadovaujančiojo vertintojo dalykiškas vizitas, kurio metu buvo supažindinta su vertinimo procedūromis. Tačiau patys mokytojai šiame etape vertintini kaip mažai aktyvūs IMVV proceso dalyviai. Jų sąmoningo veiklos vertinimo esmės sampratos konstruktas nėra stabilus. Iš mokytojų išsakytų nuomonių neišaiškėjo Švietimo padalinio derinti veiksmai su mokyklos vadovų kryptingai orientuota veikla.	

3.1.2. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Bendravo ir analizavo gretimos mokyklos patirtį dalyvaujant IMVV
2. Atidžiai studijavo NMVA dokumentus,
3. Inicijavo informacinius renginius, kuriais siekė padidinti bendrą suvokimą apie IMVV
4. Lankymasis informaciniuose renginiuose
5. Darbas su mokyklos bendruomene
6. Laikomais Tvarkoje nurodytų terminų
7. Kalbėjome su mokytojais
8. Bandėme mokytojus paruošti – nuimti nereikalingą įtampą

-

1. Nepakankama dokumentų išankstinė analizė
2. IMVV specialaus kolektyvinio rengimosi nebuvo.
3. Kai išorinis vertinimas yra paankstinamas, nėra laiko jam ypatingai atskirai rengtis
4. Kai tarp pirmojo mokytojų anketavimo ir mokyklos dokumentų pateikimo įsiterpia vasaros atostogos, rengimuisi laiko taip pat nelieka.
5. Rugsėjo pradžia mokykloje – ir be rengimosi IMVV rūpesčių yra daug

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Susipažino su Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašu
2. Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą
3. Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą
4. Žinomas stebėtų ugdomųjų veiklų skaičius
5. Išorės vertintojų intensyvus bendravimas
6. Domėjosi išorės vertinimo metodika
7. Domėjosi gerąją kitų mokyklų patirtimi

-

1. Nesirengė išorės vertinimui
2. Nesidomėjo vertinimo metodiką

12 lentelė. Vadovų nuomonė apie rengimąsi išorės vertinimui.

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose vadovų nuomonės dėl pasirengimo išorės vertinimui
---	---

Iš pokalbio su pagrindinio ugdymo programas teikiančių mokyklų vadovais paaiškėjo, kad jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl galima daryti prielaidą, kad jie tinkamai rengėsi MVKIV. Taigi, nagrinėdami sėkmės prielaidas IMVV įvardiname, kad vienas svarbiausių garantų – mokyklos vadovo tinkamai atliekami įsipareigojimai (14. punktas). Vadovai pripažįsta, kad pasirengimui turėjo reikšmės jų nuolat keliama kvalifikacija, dalyvavimas veiklos vertinimo seminaruose, domėjimasis naujausia edukacine literatūra, analizė NMVA dokumentų ir interaktyviojo elektroninio puslapio analizė. Vadovai pripažįsta pasirengimui MVKIV ruošęsi besinaudodami NMVA internetine svetaine. Vadovai gerai išanalizavę IMVV procedūras. Tai leidžia teigti, kad jie asmeniškai gerai pasirengę. Daroma prielaida, kad mokyklos vadovai įsitraukę į kultūros mokykloje gerinimo procesą. Reikia pripažinti, kad deklaruojama mokyklos vadovo nuomonė, kad į IMVV buvo įsitraukusi visa bendruomenė atitinka kokybės vadybos principus.	Apibendrinus vidurinio ugdymo programas teikiančių mokyklų vadovų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui išryškėjo, kad vadovai asmeniškai domėjosi išorės vertinimo metodika, gerą kitų mokyklų patirtimi, susipažino su 2007-2008 m. vertintų bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės apžvalga, dalyvavo seminaruose. Vadovai (direktoriai ir pavaduotojai) puikiai išanalizavo MVKIV: atidžiai studijavo NMVA dokumentus, inicijavo informacinius renginius (seminarus, kvalifikacijos kėlimo kursus), kuriais siekė padidinti bendrą suvokimą apie MVKIV. Savivaldybės švietimo skyrius bei pačios NMVA konsultantai teikė informaciją apie išorės vertinimo paskirtį, būsimos veiklos perspektyvą. Išorės vertintojų komanda, laikydamosi visų Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiskumu, mokyklos bendruomene. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos vadovai įsitraukę į kultūros mokykloje gerinimo procesą. Tačiau vadovai taip pat pripažino, kad kryptingo išankstinio pasirengimo trūko.
Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie IMVV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytus ir nurodytus terminus, pateiktus dokumentus, konsultacinę pagalbą. Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės apie pasirengimą išorės vertinimui apytiksliai vienodos. Tai reiškia, kad mokyklų vadovai aiškiai prisiėmė atsakomybę už savo indėlį mokyklos veiklos kokybės vertinime. Įvairiapusiška ir turininga veikla apibūdina vadovus, kaip organizuotus dalykiškus. Tačiau tyrimo medžiaga parodė, kad lyginant su vidurinio ugdymo teikiančių institucijų vadovais pagrindinių mokyklų vadovai besirengdami MVKIV daugiau ir kryptingiau veikia su visa bendruomene. Tuo tarpu vidurinio ugdymo teikiančių institucijų vadovai menkiausiai bendruomenę ir sąlyginai galima sakyti taip apriboja galimybę ugdymo institucijoje informacijai laisvai plėtotis. Taigi, pasirengimą asmeniniu vadovų lygmeniu galima būtų laikyti pakankamu, tačiau mąstant instituciškai – pasirengimas vertintinas kaip paviršutiniškas ir nepakankamas.	

13 lentelė. Mokytojų ir vadovų nuomonė apie išorės vertintojų kompetencijas.

Mokytojų nuomonių apie pasirengimą MVKIV vertinimas	Vadovų nuomonių apie pasirengimą MVKIV vertinimas
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančiose ugdymo institucijose mokytojų nuomone pasirengimas IMVV vertintinas vidutiniškai .	Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie IMVV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytus ir nurodytus terminus, pateiktus dokumentus, konsultacinę

Absoliuti dauguma mokytojų pripažįsta, kad pirmojo apsilankymo metu vadovaujantis vertintojas išsamiai supažindino su išorinio vertinimo stebint ugdomasias veiklas procedūromis. Susitikimas su vadovaujančiu vertintoju vertinamas kaip dalykiškas, produktyvus. Pasirengimo išoriniam mokyklos veiklos vertinimui sėkmę lėmė mokyklos vadovų tinkamas veiklų planavimas ir organizavimas, vadovaujančiojo vertintojo dalykiškas vizitas, kurio metu buvo supažindinta su vertinimo procedūromis. Tačiau patys mokytojai šiame etape vertintini kaip mažai aktyvūs IMVV proceso dalyviai. Iš mokytojų išsakytų nuomonių neišaiškėjo Švietimo padalinio derinti veiksmai su mokyklos vadovų kryptingai orientuota veikla.	pagalbą. Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės apie pasirengimą išorės vertinimui apytiksliai vienodos. Tai reiškia, kad mokyklų vadovai aiškiai prisiėmė atsakomybę už savo indėlį mokyklos veiklos kokybės vertinime. Įvairiapusiška ir turininga pažintinė veikla apibūdina vadovus, kaip organizuotus dalykiškus. Tačiau tyrimo medžiaga parodė, kad lyginant su vidurinio ugdymo teikiančių institucijų vadovais pagrindinių mokyklų vadovai besirengdami MVKIV daugiau ir kryptingiau veikia su visa bendruomene. Tuo tarpu vidurinio ugdymo teikiančių institucijų vadovai menkliau buria bendruomenę ir sąlyginai galima sakyti taip apriboja galimybę ugdymo institucijoje informacijai laisvai plėtotis.
Lyginant mokytojų ir vadovų pedagogų nuomonę apie MVKIV paaiškėja, kad mokyklos pasirengimas IMVV – tai sklandaus vertinimo organizavimo sėkmės prielaida. Mokytojų sąmoningo veiklos vertinimo esmės sampratos konstruktas nėra stabilus. Tik maža skirtingų mokyklų mokytojų dalis sąmoningai domėjosi, analizavo MVKIV procedūras. Todėl pasirengimo etape sėkmę nulėmė vadovaujančiojo vertintojo instrukcijos. Nagrinėjant mokyklų vadovų pasirengimą, tektų apibendrintai teigti, kad pasirengimą asmeniniu vadovų lygmeniu galima būtų laikyti pakankamu, tačiau mąstant instituciškai – pasirengimas vertintinas kaip paviršutiniškas ir nepakankamas. Todėl mokytojų kolektyvo pasirengimas olimpietiškai dalyvauti vertinimo procese nepasiekė būtinos kokybės, kuri determinuotų viso vertinimo proceso sėkmę. Juo labiau nepakankamai išnaudotos Steigėjo, Agentūros, mokyklos vadovų sutelktinės pastangos ne tik veikti, bet ir savo veikimu siekti ugdymo kokybės.	
Siūloma: Būtina ne tik telkti Steigėjo, Agentūros, Švietimo padalinio vadovų veiksmus būsimam MVKIV , bet ir numatyti veiksmų kokybės rodiklius. Kuo daugiau viešoje erdvėje nagrinėti MVKIV skirtingais rakursais. Ypatingai retoriką sustiprinti regiono mastu, kai sudaromi ir tvirtinami vertintinų mokyklų sąrašai, kai NMVA vykdomi pasirengiamieji vertinimo darbai. Itin veiksmingai ir efektyviai organizuoti MVKIV laiką atitinkamoje mokykloje. Vadovaujančiojo vertintojo pirmojo vizito tiek laikas, tiek turinys turi būti tikslingai orientuoti suformuoti mokytojų ir visos bendruomenės orientacijai olimpietiškai dalyvauti MVKIV. Numatyti informacijos perdavimo kokybės vertinimą.	

3.2. Išorinio mokyklų veiklos vertinimo organizavimas

3.2.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu susitiko su visa pedagogų bendruomene;
2. Kad mokykla laikėsi vienodos informacijos apie pamoką pateikimo formos;
3. Kad pamoką vertino ir pedagogė, ir psichologė;
4. Kad buvo aiškūs neformaliojo ugdymo vertinimo kriterijai.
5. Analizuojant IMVV nustatyta, kad organizavimui sutelktas pakankamai didelis dėmesys.
6. Randamos atskirai aprašytos procedūros reguliuojančios stebimų ugdomųjų veiklų skaičių.
7. Informacijos pateikimą apie stebėsimą veiklą
8. Sudarytą lankysimų ugdomųjų veiklų tvarkaraštį
9. Pamokos stebėjimą ir fiksavimą
10. Supažindinimas mokytojo su stebėjimo išvadomis.
11. Kontekstinės informacijos apie stebėsimą veiklą pateikimą
12. Darbinės teigiamos nuotaikos palaikymą
13. Pamokos stebėjimą ir fiksavimą
14. Supažindinimo mokytojo su stebėjimo išvadomis organizavimą
15. Stebėtų pamokų protokolo formos vertinimą.

-

1. Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu buvo susitikęs su įvairaus rango mokytojų grupėmis, bet, mokytojų teigimu, ne su visa mokytojų bendruomene;
2. Mokytojai nepasinaudojo galimybe pakviesti vertintoją į savo vieną pamoką arba papildomo ugdymo renginį – apie tokią galimybę teigė nežinoję;
3. Mokytojams nebuvo aiškūs neformalaus ugdymo vertinimo kriterijai;
4. Pabrėžia, kad IMVV parinktas itin nepalankus laikas – rugsėjo vidurys, t.y. mokslo metų pradžia.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Vertintojai daugiausia dėmesio ir laiko skyrė bendravimui su mokyklos bendruomene (administracija, tėvai, aptarnaujantis personalas, mokytojai, mokiniai), formalios ir neformalios veiklos stebėjimui.
2. Informacijos apie vedamą pamoką pateiktis vertintojams.
3. Stebėtas pamokų skaičius yra ne mažesnis nei dvi pamokos.

-

1. Ne kiekvieno mokytojo buvo stebėta po dvi pamokas ar kitas veiklas.
2. Neformalaus ugdymo vertinimas pagal formalaus ugdymo kriterijus.
3. Nei vienas mokytojas nesikvietė vertintojų stebėti ugdymo proceso.
4. Nesudaromos sąlygos diskusijai po vertinamos veiklos.
5. Informacijos apie neformalų ugdymą gavimas iš administracijos, o ne iš tiesioginės veiklos stebėjimo.

14 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Bendras stebimų pamokų skaičius tenkantis vienam mokytojui atitinka Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608) (14.2.6. ne mažiau kaip 75 procentus darbo mokykloje laiko skiria ugdymo procesui stebėti). Šiame VV etape susilaukiama daugiausia negatyvių emocijų, kai mokytojams neaišku, kada ir kieno pamokos bus lankomos. Mokyklose nebuvo išnaudotas mokytojų rekomenduojamų stebėti ugdomųjų veiklų sąrašas (15.4.punktas). Mokytojai supratę informacijos apie pamoką pateikimo išoriniam vertintojui prasmę. Mokytojų teigimu, vadovaujantysis vertintojas pirmųjų vizitų metu susitiko su tikslinėmis mokytojų grupėmis. Apibendrinant suformuluotas mokytojų mintis, paaiškėja, kad didžiausią įtampą mokytojai patiria VV pradžioje. Išreikštas pageidavimas, kad vertintojai galėtų skelbti dienos lankomų pamokų sąrašą. Tai mokytojų manymu dalinai eliminuotų nerimą ir baimę. Mokytojai klaidingai manė, kad vertintojo užrašuose stebėtos ugdomosios veiklos organizatorius - mokytojas turi pasirašyti. IMVV to nenumato. Tačiau mokytojai piktinasi, kad stebėtojai rašė daug – labai daug ir su užfiksuota informacija mokytojų nesupažindino. Todėl formuluojama išvada, kad kai kuriems auditoriams iš mūsų vadovų reikia pasimokyti., kaip reikia audituoti. IMVV tvarkos teikiama palankia mokytojui galimybe pakviesti išorės vertintoją į vieną norimą savo pamoką nepasinaudojo. Apskirtai IMVV organizavimas vertinamas palankiai.	Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio vertinimo procedūras, galima teigti, kad kaip ir nurodo <i>Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 14.2.6. punktas</i> vertintojai daugiausia dėmesio ir laiko skyrė bendravimui su mokyklos bendruomene (administracija, tėvai, aptarnaujantis personalas, mokytojai, mokiniai), formalios ir neformalios veiklos stebėjimui. Prieš bet kurią ugdomojo proceso veiklą mokytojai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.3. punktas pateikė trumpą informaciją. Daugiau nei pusė diskusijoje dalyvavusių mokytojų pripažino, kad buvo stebimos dvi – trys pamokos, kurias vertino skirtingi vertintojai. Pastebėta, kad vertintojai lankėsi ir kitose ugdymo proceso veiklose, tačiau nustatyta, kad šių veiklų stebėjimas ir apibendrinimas nebuvo gerai suplanuotas. Mokytojai pastebėjo, kad pamokos stebėjimo protokole vertintojas fiksavo duomenis, tačiau per aptarimą su mokytoju išsiaiškino sau nepažymėtus ar nepastebėtus dalykus. Todėl mokytojai nuogaustauja, kad galutiniam protokole pakeitimai neatsispindės. Taigi, toks nekontekstualus stebėjimas yra subjektyvus. Apibendrinant vertintojų stebėtų pamokų aptartį paaiškėja, kad mokytojai ne visada sulaukė stebėtos pamokos veiklos aspektų konkretaus komentaro (14.2.8.). Analizuodami po pamokos teikiamus komentarus, mokytojai išreiškė abejonę, ar verta laikytis griežto 3-2 formato. Itin daug dėmesio vertintojai teikia mokymo diferencijavimui ir individualizavimui reikštis ir tiksliai fiksuoti. Mokytojai pripažįsta, kad turėjo galimybę su vertintoju kalbėti apie stebėtą ugdymo procesą. Dažniausiai aptarimui naudotas pertraukos laikas. Ugdymo procesas aptariamas gana chaotiškai, vertintojų pamokos analizė nestruktūruota. Pamokos tobulintinos sritys neapčiuoptos. Mokytojai pageidauja būti supažindinti su stebėjimo protokolu. Apskirtai IMVV organizavimas vertinamas palankiai.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomonės apie	

išorės vertinimo organizavimą, kleidžia teigti, kad išorės vertintojų komandos laikėsi *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 14. 2. 6. punkto*.

Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojai pažymi, kad prieš stebimąją pamoką vertintojams teikė informaciją apie būsimosios veiklos kontekstualumą.

Apskirtai IMVV organizavimas tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomone, yra vertinamas palankiai.

3.2.2. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Informuojant mokyklą apie IMVV.
2. Vadovaujančiam vertinimui atvykus pirmojo vizito į mokyklą.
3. Dokumentų pateikimo pirminei mokyklos veiklos analizei.
4. Atsiradusius vertinimo nesklaidumus mokyklos vadovas aptarė su vadovaujančiu vertintoju.
5. Stebėsimos veiklos planavimas.
6. Vadovaujantis vertintojas tiksliai laikėsi formalių Tvarkoje nustatytų procedūrų.

-

1. Stebėta tik viena pamoka ar kita veikla.
2. Nekorektiškai komentuojamos stebėtos veiklos.
3. Nepakankama dokumentų išankstinė analizė.
4. Mokykla turėjo pateikti tokių NMVA nustatytų statistikos formų, kurioms duomenų nėra įgaliota ar įpareigota kaupti ir kam nors teikti.
5. Popierizmo mokyklose nemažėja, nes vertintojai jų tebereikalauja daug.
6. Pirmuosiuose susitikimuose su mokyklos bendruomene mokytojai nuteikiami ne pozityviai, o atvirkščiai – išgąsdinami.
7. Nekorektiškai aiškinama IMVV paskirtis.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Stebėtos veiklos sritys
2. Informacijos pateiktis
3. Kasdien teikiama administracijai informacija apie stebėtas veiklas.

-

1. Nekorektiškai komentuojamos stebėtos veiklos.
2. Nepakankama dokumentų išankstinė analizė.
3. Įtampos didinimas.
4. Neatsižvelgimas į mokyklos bendruomenės poreikius.
5. Vadovaujančiojo vertintojo konsultacijos teikiamos tik direktoriui, o ne visai vadovybei.

15 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Mokyklų vadovai gerai orientuojasi kalbėdami apie NMVA IMVV, jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl komentuodami išorės vertintojų veiklą apibūdina kaip gerai, tiksliai organizuotą. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorinio vertinimo organizavimą rodo, jog vadovai pripažįsta, kad išoriniai vertintojai formaliai gana tiksliai laikėsi IMVV tvarkos reglamentuotų veiksmų. Tai vienintelis pliusas, kurį vadovai paminėjo kalbėdami apie IMVV organizavimą. Negatyvus vadovų požiūris į tai, kad mokykla turi pateikti tokių NMVA nustatytų statistikos formų, kurioms duomenų nėra įgaliota ar įpareigota kaupti ir kam nors teikti, ir kad popierizmo mokyklose nemažėja. Itin negatyvus vadovų požiūris į tai, kad pirmuosiuose susitikimuose mokykloje mokytojai atvykusių vertintojų nuteikiami negatyviai. Darytina išvada, kad mokyklos mokytojų palankumas arba nepalankumas IMVV konkrečioje mokykloje tiesiogiai priklauso ir nuo konkrečios vertintojų komandos prisistatymo.	Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą, jokių nukrypimų nuo <i>Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo</i> ar kitų pažeidimų NMVA komandos darbe nebuvo. Mokyklos vadovai gerai orientuojasi kalbėdami apie MVKIV, jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl komentuodami išorės vertintojų veiklą apibūdina kaip tiksliai organizuotą. Tuo pat metu pripažįsta, kad kai kurių netikslumą atsirado. Vadovai pažymi, kad kasdien buvo teikiama informacija administracijai apie stebėtas veiklas mokykloje, dalijamasi informacija.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės apie šorinio vertinimo organizavimą, leidžia teigti, kad išorės vertinimas organizuojamas tikslingai, laikantis <i>Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo</i> reikalavimų.	

3.3. Išorinio mokyklų veiklos vertinimo vykdymas

3.3.1. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo vykdymą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Galimybę diskutuoti su specialistu, stebėjusiu pamoką, apie pamokos sėkmes/ nesėkmes.
2. Nenorą diskutuoti su ne specialistu.
3. Vertintojų bendravimas su mokyklos bendruomene.
4. Dalis mano, kad pamokos plusus ir minusus vertintojai pastebėjo tiksliai.

-

1. Baigiamosios IMVV vertintojų komandos išvados pateikiamos skubotai ir pernelyg bendrai – tinka visoms mokykloms.
2. Prieš IMVV, t.y. rengimosi etape, konsultuojančių vertintojų įteigiamą nuostatą su vertintojais nediskutuoti;
3. Pastebima, kad pamokos kokybę vertina ne specialistas.
4. Mokytojams liko neaiškus pasakytų plusų ir minusų „svoris“.
5. Nejmanoma kiekvienoje pamokoje pademonstruoti sėkmingos pamokos kriterijus, išdėstytus Pamokos protokolo formoje.
6. Emocinę įtampą didina mokykloje sklindę gandai.
7. Kontrolės įspūdis.
8. Nekokybiškai pateiktos vertintojų komandos išvados.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Vertinamas ir stebimas kiekvienas mokytojas, jo veikla.
2. Dalis mano, kad pamokos plusus ir minusus vertintojai pastebėjo tiksliai.

-

1. Iš kelių ne kontekstinių pamokų negalima spręsti apie visą ugdymo procesą.
2. Išankstinės nuomonės turėjimas, kuris patvirtinamas pamokų stebėjimu.
3. Mokytojų nesupažindinimas po pamokos su stebėjimo protokolu.
4. Teikiama pagalba ugdymo procesui, tačiau tik epizodinė.

16 lentelė. Mokytojų nuomonė apie išorės vertinimo vykdymą.

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Apibendrinus mokytojų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymo procesą matyti, jog dalis mokytojų pasinaudojo IMVV tvarkos numatyta galimybe su vertintoju aptarti pamoką	Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išryškėjo tai, kad buvo mažai išorės vertinimo laiko ugdymo proceso (pamokos,

nuodugniau, padiskutuoti. Dalis nediskutavo dėl to, jog suprato, kad vertina ne specialistas. Visi mokytojai objektyviu vertinimu laikytų tik tokį, kai vertina aukšto lygio atitinkamos ugdymo srities arba net dalyko specialistas. Mokytojai išreiškia nusivylimą vertintojų komandos išvadų pateikimo būdu. Išvados buvo, mokytojų požiūriu, tokios bendros, kad – kaip horoskopai – tikėtų bet kuriai mokyklai. Mokytojai abejoja vertinimo objektyvumu tais atvejais, kai vertina ne dalyko specialistas. Taip pat mokytojai abejoja, ar apskritai įmanoma vienoje pamokoje atitikti sėkmingos pamokos kriterijus, išdėstytus Pamokos protokolo formoje, ar įmanoma juos visus vertintojui pastebėti. Taigi suabejojama šio vertinimo instrumento patikimumu. Mokytojai nesusidarė savo ugdymo proceso pamokoje kokybės, vertės visumiško vaizdo, nes liko nesuprantamas plusų ir minusų svoris toje kokybėje, vertėje. Tikėtina, dėl to dalis mokytojų įvardytus minusus priima tik kaip vertintojo ir mokytojo skirtingas nuomones. Be to, mokytojai nepasinaudojo IMVV tvarkos teikiama galimybe padiskutuoti su vertintoju apie pamokos plusus ir minusus. Emocinę įtampą didina gandai, o dalies vertintojų kategoriškumo faktai sąlygoja, jog mokytojams susidaro ne nešališko vertinimo, o kontrolės įspūdis. Mokytojai išreiškia nusivylimą vertintojų komandos išvadų pateikimo būdu.	renginių, kitos ugdomosios veiklos) kokybės objektyviam įvertinimui. Mokyklos mokytojai analizavo stebėtų pamokų skaičių, išreiškė abejonę, dėl atrinktų pamokų ir išvadų patikimumo. Apibendrinami mokytojai sakė, kad išvadas apie mokyklą vertintojai turi pagrindo suformuluoti. Aptardami vertinimo kriterijus ir rodiklius mokytojai abejojo ar galima suspėti pamatyti per pamoką tiek daug. Mokytojai mano, kad vertintojai turi išankstinę nuomonę, kurią tikrinasi stebėdami pamoką. Mokytojai išreiškė abejonę dėl stebimo ugdymo proceso unifikavimo. Itin daug diskusijų sukėlė vertintojo vykdomas fiksavimas ir nesupažindinimas su stebėtos pamokos protokolu. Išreikštas pageidavimas susipažinti pasirašant po stebėtos pamokos protokolu. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą išaiškėjo, kad didžioji dalis mokytojų teigia, kad realios konsultacinės pagalbos nesulaukė iš išorės vertintojų, kas padėtų tobulinti patį ugdymo procesą pamokoje. Tuo labiau, kad iš kelių stebėtų pamokų spręsti apie viso ugdymo procesą, mokytojų nuomonę, nepakanka. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą, galima teigti, kad vis dėlto buvo vertinamas ir stebimas kiekvienas mokytojas ar jo veikla, kad būtų matomas bendras mokyklos veidas.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomone nepakanka išorės vertinimo laiko ugdymo proceso kokybės objektyviam įvertinimui. Didžioji dalis mokytojų įvardytus minusus priima tik kaip vertintojo subjektyvią nuomonę. Apibendrinus mokytojų nuomones, pastebima, kad tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojai nepasinaudojo galimybe padiskutuoti apie ugdymo proceso plusus ir minusus. Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojai pageidauja po pamokos būti supažindinti su stebėjimo protokolu, jį patvirtinant parašu.	

3.3.2. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo vykdymą

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. IMVV vertintojų komanda laikėsi Tvarkos reglamentuoto vadovų informavimo apie išorės vertinimo eigą.

2. Džiugesį dėl pamokų kokybės, mokyklos kultūros aukšto įvertinimo.
3. Po IMVV atsiveriančias galimybes mokytojams dalintis gerąja patirtimi su Respublikos mokyklomis – pastebėta jų aukšta kompetencija.
4. Galimybės bendrauti su vertintojais.
5. Tinkama metodika mokyklos veiklos vertinimui.

-

1. Neramina IMVV procese skiriamas pernelyg didelis dėmesys rašytiniams dokumentams.
2. Dvejone, ar per savaitę įmanoma objektyviai įvertinti mokyklos veiklos kokybę, kai IMVV vykdomas mokslo metų pradžioje.
3. Išvados pateiktos vertintojų pastabos, bendros visai Lietuvai, mokyklos specifiškumas neįžvelgtas.
4. Vertintojo sėdėjimo vietos problemą.
5. IMVV nėra postūmis keisti mokyklos veiklą.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Gili mokyklos veiklos, dokumentų analizė.
2. Laikymasis MVKIV aprašo.
3. Galimybės bendrauti, diskutuoti su vertintojais.
4. Pastebėtos mokyklos veiklos tobulintinos sritys.

-

1. Neformalaus ugdymo vertinimas pagal formalius kriterijus.
2. Menkas vertintojų atsižvelgimas į mokyklos specifiškumą.
3. Kelių stebėtų pamokų nepakankamumas, sprendžiant apie ugdymo kokybę.

17 lentelė. Vadovų nuomonė apie išorės vertinimo vykdymą.

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimas vykdomas korektiškai, prisilaikant NMVA IMVV tvarkos aprašo reglamentų. Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimo metodika sukurta tinkamai. Visiškai pakanka išorės vertinimo instrumentų ugdymo proceso kokybės objektyviam vertinimui. Taip pat mokyklos vadovai pažymėjo, kad jų nuomone pakanka išorės vertinimo laiko ugdymo proceso kokybės objektyviam vertinimui. Mokyklos vadovų nuomone, vertintojų konsultacijos ir patarimai veikia skatinančiai, yra esminis mokyklos kultūros tobulinimo veiksnys. Pokalbio apie išorinio vertinimo vykdymą	Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimas vykdomas prisilaikant NMVA MVKIV tvarkos aprašo reglamentų. Itin svarbus ir reikšmingas vadovaujančiojo vertintojo vaidmuo. Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą, pastebimas gilus mokyklos veiklos analizavimas tiek dokumentų, tiek stebėsenos būdais. Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą teigia, kad konsultacinė pagalba išorės vertintojai teikė, tačiau pageidautų gilesnės konsultacinės pagalbos ugdymo proceso organizavimo skirtingų poreikių vaikams klausimais. Vienas mokyklos vadovas teigia, kad ne gana kelių stebėtų pamokų, kad būtų galima

fragmento analizė rodo, jog vadovai pripažįsta, kad ir vertinimo procese vertintojų komanda formaliai laikėsi numatytos tvarkos – kasdien pasakydavo vadovams savo įžvalgas apie vertinamą veiklą. Tačiau, vadovų požiūriu, IMVV vertintojų komanda per mažai dėmesio skyrė mokyklos savitumui atskleisti, per daug – dokumentų analizei ir papildomų rašytinių dokumentų rinkimui. Didžioji dalis vadovų teigia iš vertintojų neišgirdę nieko naujo, ko nebūtų žinoję patys, apie mokytojų ugdymo procesą pamokose. Tai, kad patvirtinama, kas pačių žinoma, vadovų nuomone, ir nesuteikia postūmio kokiai nors mokyklos veiklos kaitai po išorinio įvertinimo, be to, suabejojama taikomų vertinimo instrumentų veiksmingumu ir įvertinimo objektyvumu.	spręsti apie ugdymo proceso pamokoje kokybę. Vadovų nuomone, neformaliojo ugdymo vertinimui turi būti taikomi skirtingi vertinimo kriterijai nei formaliajame ugdyme. Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą, galima teigti, kad pakanka išorės vertinimo laiko bei instrumentų ugdymo proceso objektyviam įvertinimui. Tyrimo metu išryškėjo, kad vadovai pamatė savo mokyklos ugdymo proceso tobulintinas sritis.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomone išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimas vykdomas prisilaikant NMVA MVKIV tvarkos aprašo reglamentų. Visi tyrime dalyvavę mokyklų vadovai pabrėžia, kad buvo sudarytos sąlygos bendrauti ir diskutuoti su vertintojais apie mokyklos veiklą, ugdymo procesą. Pabrėžiamas mokyklos specifiškumo neišskyrimas tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomone. Tačiau didžioji dalis vadovų išorės vertinimą vertina teigiamai.	

4. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ TYRIMAS IR ANALIZĖ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO TOBULINIMĄ

4.1. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo teigiama patirtis ir nauda ugdymo institucijai

Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai
Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Išorės vertintojai palaiko. Dar labiau savim pasitikim.
2. Čia atvažiavo tokia komanda- komisija, visi tokie kompetentingi – labai faini.
3. Pritaria IMVV metu suformuluotomis konkrečiomis įžvalgomis.
4. Mokytojai palankiai vertina VV metodiką, kurioje daugiau dėmesio skiriama tiek mokytojo, tiek mokyklos veiklos stipriosioms veiklos sritims akcentuoti.
5. IMVV priimamas kaip ugdomosios veiklos tobulinimo, skatinimo, stiprinimo prielaida.
6. Kiekvienas asmeniškai mokytojas jaučiasi pastiprintas.
7. Dominuoja teigiamos patirties tonas.
8. IMVV metu išryškinama tos mokyklos efektyviai ir konstruktyviai dirbančių mokytojų veikla.
9. Palankiai vertinamas išorės vertintojų vykdytas konsultavimas.
10. Vertintojai gerai išmanė ugdymo procesą.
11. Gerai bendravo, bendradarbiavo.
12. Elgėsi etiškai, buvo taktiški ir mandagūs.
13. Teikė patarimus, iš kurių dalis buvo vertingų.
14. Džiugino vertintojų pastebėti pamokos plusai.
15. Pamokos plusus ir minusus vertintojai pastebėjo tiksliai (dalies diskusijos dalyvių).
16. Sutvirtinta mokytojo savivertė.
17. Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu susitiko su visa pedagogų bendruomene.
18. Mokykla laikėsi vienodos informacijos apie pamoką pateikimo formos.
19. Išorės vertinimas naudingas mokyklai. Dabar mes žinome savo stipriąsias puses ir silpnąsias – dabar tobulinsime – tai į naudai mokyklai.

-

1. Emocinė įtampa mokykloje.
2. Duomenų panaudojimas.
3. Mokytojai, analizuodami MVKIV pripažįsta turintys per mažai informacijos kad spręstų apie šio proceso naudą mokyklai.
4. Nesuderinti vertintojų lūkesčius su mokytojų lūkesčiais mokyklų veiklos vertinimo atžvilgiu.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariškumas:

+

1. Vertintojai korektiški, mandagūs.

2. Priklauso nuo mokytojo, jei kas nori tobulėti tai ir tobulėja.
3. Man vertintojų vizitas padėjo giliau į save pažvelgti.
4. Pats išorės vertinimas nėra naujas dalykas, tai mes girdime per seminarus, mokymus.
5. Išorės vertinimas kaip instrumentas mokyklai patikrinti.
6. Nauda mokyklai būtų, jei po IMVV mokykla būtų geriau materialiai aprūpinta (vadovėlių, žodynų, mokymo priemonių, metodinių priemonių ir pan.)
7. Nauda yra didelė. Jeigu iš tikrųjų tai, ką jie deklaravo, parašys.
8. Mokyklos pripažinimas kaip reikalingos konkrečiai bendruomenei.
9. Iš audito aš tikiu, kad bus geri pokyčiai.
10. Tikimės kad bus organizuojami mokymai, seminarai.
11. Išorės vertinimas sutelkia bendruomenę, atsiranda draugiškumas.

1. Emocinė įtampa mokykloje.
2. Duomenų panaudojimas.
3. Išorės auditas neduos naudos!

18 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose
Mokytojai, analizuodami IMVV pripažįsta jį kaip savo vykdomos veiklos pastiprinimą, savivertės didinimą. Mokytojai, analizuodami IMVV pripažįsta jį kaip savo vykdomos veiklos pastiprinimą, savivertės didinimą, ugdymo institucijos prestižo kėlimą, tuo pat metu įvardinami ir IMVV trūkumai, kai pastebimas tendencingumas (nors mokytojas dėsto dalyką keturiose klasėse, tačiau jo stebėtos veiklos koncentruotos vienoje klasėje, neatkreiptas dėmesys į papildomą kontekstinę ugdomosios veiklos informaciją ir pan.). Itin pabrėžiamas VV pasirengimo metu įgyjamas ir vykdymo metu dar sustiprinta įtampa. Mokytojai supranta IMVV kaip neišvengiamybę, kuri ypač svarbi institucijai, vykdančiai VV. Šie kritišką požiūrį įvardinę mokytojai pripažįsta, kad nepatiria gaunamos pagalbos. Daroma prielaida, kad įgyvendinama tik dalis IMVV uždavinių (7.1., 7.2.). Dalis mokytojų pripažįsta VV teikiamą naudą ne tik asmeniškai mokytojui tobulinant ugdymo procesą. Spręsdami streso mažinimo klausimą, diskusinė grupė nepriėjo vieningos nuomonės – didžioji dalis pripažįsta, kad atėjęs į ugdomąją veiklą svečias – dirgiklis, kuris neigiamai veikia tiek mokinius, tiek mokytoją. Tad	MVKIV nauda mokytojų vertinama asmeniškai. Didele dalimi MVKIV sėkmė priklauso nuo išankstinio mokytojo požiūrio. Pabrėžiamas vertintojų korektiškas išvadų teikimas, mokytojo savivertės kėlimas. Apibendrinus mokytojų nuomonę galima teigti, kad išorės vertinimas skatina mokytoją pažvelgti iš šalies į savo veiklą. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad dauguma mokytojų jautė stresinę būseną visu išorės vertintojų lankymosi mokykloje metu, nors <i>Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklėse ir Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše</i> nurodoma, kad pats išorės auditas yra pagalba mokytojui, o vertintojas yra tas asmuo, kuris turi sumažinti mokytojų ir apskritai mokyklos bendruomenėje tvyrančią emocinę įtampą. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad dalis mokytojų bijo, kad gautos galutinės išorinio vertinimo išvados gali įtakoti pačio mokytojo išlikimo institucijoje klausimą. Mokytojai, analizuodami MVKIV pripažįsta turintys per mažai informacijos kad spręstų apie šio proceso naudą mokyklai.

keliamo prielaida, kad šią problemą galima būtų dalinai spręsti organizuojant specialiuosius mokytojų kompetencijų didinimo ar įgijimo projektus, pasitelkiant IKT.	
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų mokytojų nuomonės apie išorės vertinimą, leidžia teigti, kad malonus bendravimas su vertintojais skatina ugdomosios veiklos tobulinimą. Tyrimo dalyviai mano, kad išorės vertinimas kelia mokyklos prestižą, tačiau negaunama realios pagalbos konkrečiam mokytojui. Didžiausia problema susijusi su išorės vertinimu yra emocinės įtampos buvimas mokykloje.	

Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariskumas:

+

1. Mokyklų vadovai teigiamai vertina vertintojų komandos darbą.
2. Tinkamai vykdomas ugdymo proceso stebėjimas.
3. Tinkamai organizuojamas vertintojų darbas.
4. Išorės vertinimas skatina mokyklų tobulėjimą.
5. Naudinga, kai mokytojų veiklą įvertina „iš šalies“.
6. Tam tikrais klausimais gauti patarimai arba pasidalinta vertintojų mokyklos patirtimi.
7. Pasimokyta įsivertinti save.

-

1. Trikdomas mokyklos darbas išorės vertinimo metu.
2. Išorės vertinimas yra prievolė mokyklai.
3. Vertinimo išvadų patikimumas.
4. Nesulaukta patarimų kebliau klausimu – kaip pasiekti gerą darbo su naujomis bendrosiomis programomis efektą.

Vidurinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose

Nuomonių poliariskumas:

+

1. Išorės vertinimas skatins mokyklų tobulėjimą.
2. Išorės vertinimas gerins patį ugdymo procesą bei mokyklos veiklos kokybę.
3. Išorės vertinimas atskleidžia silpnąsias mokyklos sritis ir verčia ieškoti sprendimo būdų.

-

1. Abejonės dėl išorės vertinimo išvadų patikimumo, panaudojimo.

19 lentelė. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai

Pagrindinio ugdymo programas teikiančiose	Vidurinio ugdymo programas teikiančiose
---	---

mokyklose	mokyklose
Vadovai išsakydami išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą mokyklai akcentuoja vertintojų komandos darbą, vykdomą ugdymo proceso stebėjimą. Tačiau mokyklos administracijos atstovai išryškina trikdžius su kuriais susiduria mokyklos bendruomenė ir konkrečiai kiekvienas mokytojas, dalyvaudami išorės veiklos vertinime. Kai kuriose mokyklose išorės vertinimas suvokiamas kaip prievolė. Mokyklų vadovai aiškiai išreiškė supratimą, kad IMVV – tai tiesiogiai mokyklą veikiantis ir naudingas procesas, skatinantis keistis, tobulėti. Išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinime išryškėja vadovo, mokytojų vaidmuo, todėl tai sustiprina savivertę, paskatina keistis patirtimi. Naudinga, jų požiūriu, tai, kad mokytojų ugdymo proceso pamokoje kokybė įvertinama iš šalies ir kad toks įvertinimas gali būti mokytojui kaip postūmis pripažinti savo silpnas vietas bei tobulėti. Vadovai konsultacijas su išorės vertintojais priskiria IMVV naudai. Kaip nauda įvardijama ir pasimokymas save įsivertinti.	Mokyklos vadovų nuomone IMVV rezultatai bus objektyvūs, skatins mokyklų tobulėjimą, gerins patį ugdymo procesą bei mokyklos veiklos kokybę. Išorinis mokyklų vertinimas, kaip teigia vadovai, leidžia mokytojams į savo darbą, jo rezultatus pažvelgti iš šalies, nesuinteresuoto asmens akimis. Vadovų nuomone, išorės vertinimas atskleidžia silpnąsias mokyklos sritis ir verčia ieškoti sprendimo būdų, kurių dėka skatinamas mokyklos tobulėjimas. Administracijos vienas pagrindinių siūlymų dėl išorinio veiklos kokybės vertinimo yra tai, kad išorės vertinimas būtų atliekamas dažniau. Kai kurie vadovai iškelia MVKIV trūkumus – nepakankamai gerai suplanuotas vertinimo procesas, per mažai teikiama konsultacinė pagalba, išsakė abejones dėl visos mokyklos veikos vertinimo išvadų patikimumo, rekomendavo nesiriboti šablonišku ir unifikuotu pamoks stebėjimo sričių ir rodiklių inventorizavimu, kaip prielaida kokybiškam ugdymo procesui apibrėžti.
Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomonės apie išorės vertinimą, leidžia teigti, kad išorės vertinimas daugeliu atveju skatins mokyklų tobulėjimą. Vadovai pažymi, kad išorės vertinimas sudaro prielaidas ugdymo kokybės tobulinimui, leidžia į mokytojo ugdomąją veiklą pažiūrėti iš šalies. Tiek pagrindinio, tiek ir vidurinio ugdymo programas teikiančių institucijų vadovų nuomone išorės vertintojų teikiama konsultacija yra suvokiama kaip IMVV nauda mokyklai.	

4.2. Išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo trūkumai

MVKIV kurtas ir tobulintas pagal moderniausias Vakarų Europos švietimo kokybės sistemas yra itin reikšmingas ir optimalus reformuojant Lietuvos švietimo sistemą. Tačiau reikia pripažinti, kad Vakarų Europos valstybėse, turinčiose galias demokratijos tradicijas, švietimo sankloda ir mokymo organizavimo vyksmas kiek skiriasi. Lietuvai itin sparčiai persitvarkant iš autoritarinės į demokratinę santvarką, švietimo sistema pozicijonuoja ugdymo paradigmos sankirtoje. Sukurtas modernus švietimo kokybės vadybos sistemos instrumentas MVKIV atitinka laisvosios ugdymo paradigmos, arba, kaip M. Lukšienė sakytų – kūrybinio ugdymo sampratą. Tuo tarpu ugdymo proceso vertinimo konstruktas (14.2.5.

vertinimo mokykloje metu stebi visas mokyklos veiklos sritis: pamokas, projektus, klasės valandėles, neformalųjį ugdymą ir kita; 14.2.6. ne mažiau kaip 75 procentus darbo mokykloje laiko skiria ugdymo procesui stebėti, susitikimams su mokyklos mokytojų bendruomene ir kitais darbuotojais, tėvais (globėjais, rūpintojais) ir mokiniais, savivaldos institucijų atstovais, kitais suinteresuotais asmenimis. Likęs laikas naudojamas mokyklos surinktos informacijos analizei ir apibendrinimui; 14.2.7. stebi mokinių ir su jais dirbančiųjų veiklą. Stebimos mažiausiai dvi kiekvieno mokytojo pamokos ar kitokia veikla, bet per vieną dieną ne daugiau kaip 50 procentų pamokų ar kitokios veiklos, išskyrus tuos atvejus, jei mokytojas pageidauja daugiau; 14.2.8. po kiekvienos stebėtos pamokos ar veiklos nurodo mokytojui ne mažiau kaip 3 stipriuosius ir ne daugiau kaip 2 tobulintinus veiklos aspektus. Mokytojo pageidavimu išsamiau pamokas aptarti galima išorės vertintojo ir mokytojo sutartu laiku po pamokų) liečiantis mokytoją daugiau skirtas fiksuoti klasikinės – normatyvinės ugdymo veiklos požymius. Mokytojų nuomonių tyrimas tą taip pat prikišamai įrodo, kai mokytojai nuogąstauja dėl unifikuotų ir standartizuotų stebimos ugdomosios veiklos reikalavimų, gausių vertinimo sričių.

5. MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO PASIEKIMAI IR KLIŪTYS. MOKYKLŲ ATVEJŲ ANALIZĖ

5.1. A mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 4 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 11 mokyklos mokytojų pat atskirai buvo bendraujama su mokyklos direktore ir pavaduotoja. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Tačiau, pastebėjus, kad mokytojai nepakankamai garantuoti konfidencialumu ir anonimiškumu buvo atsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos ir pereita prie bendro nuomonių apie teigiamą patirtį, neigiamų įspūdžių išsakymo. Siekiant sustiprinti mokytojų pasitikėjimą daugiau nei pusė valandos su mokytojais bendrauta be diktofono. Nagrinėta IMVV organizavimas, vykdymą, naudą ir tobulinimo galimybes. Išsakyta mokytojų nuomonė apibendrinta kategorijomis, kurios iliustruoja šios mokyklos mokytojų požiūrį į IMVV.

IMVV metu vertintojai stebėjo 55 pamokas taip pat vertintos klasės valandėlės, stebėti susirinkimai, dalyvauta mokyklos tarybos, metodiniai būreliai, būrelių pirmininkai, darbo grupelių klasės auklėtojų, specialiojo ugdymo komisijos susirinkimuose. Mokyklos mokytojų nuomone buvo intensyviai bendrauta.

A mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą	4	7			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	7	3	1		
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	5	5	1		
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	5	5	1		
Demonstruoja etišką elgesį	11				
Vertina nešališkai, objektyviai	4	7			

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Išorės vertintojų bendravimo praktika.

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Daug bendravome.

Labai gražiai bendravo.

Čia buvo labai protingos moterys.

Jos daug ką rašė.

Jie viską pastebi, kaip tu su vaikais kalbi, kaip vaikai į tave žiūri.

Netrukė.

Komentaras

Išorės vertintojai būdami ugdymo institucijoje atidūs, pastabūs, kiek įmanoma stengiasi įgyti mokytojų ir visos bendruomenės pasitikėjimą.

Išorės vertintojų požymiai.

Teiginių pavyzdžiai (N=10)

Padrąsino.

Tikrai padaršino.
 Labai malonūs
 Labai malonūs.
 Iš karto atėjo, šypsosi, gražiai kalba.
 Man tai patiko.
 Mes norėjome parodyti save iš geros pusės
 Vertintojų geranoriškumas.
 Bendraujant iš karto matosi, kad nori mokytojai padėti.
 Kitas žmogus, kuris stebi, jam matosi, ką reikia tobulinti.
 Nors jie taktiškai ir korektiškai išsakė tas pastabas, vis dėl to mokytojas atsižvelgė į tas pastabas, tai mokytojas stengėsi – jau dabar nepadarysiu tokios klaidos.
 Pasibaigė pamoka – apibendrinu – „Taip labai gražiai, inteligentiškai, kukliai“.
 Vaikai irgi dalinosi tokiais įspūdžiais. Aš atėjau į savo pamoką, o prieš tai šeštoje klasėje buvo geografija ir vienam iš mokinių nelabai sekėsi, o jis geras matematikas, jis net nėrėsi iš kailio, kad tik parodytų, kaip jam sekasi. Tai vertintoja: nu matai per matematiką tau buvo geriau. Mokinys pasakė – taip geriau, man matematika labai patinka.
 Vertintojai net žinojo vaikų vardus. Įsivaizduojate, aš atėjau trečiądienį, vaikai buvo vadinami vardais „Rolandas,“

Komentaras

Išorės vertintojų požymiai taktiškumas, mandagumas, objektyvumas, korektiškumas, tolerantiškumas, inteligentiškumas, malonus bendravimas, profesionalumą. Visi grupėje dalyvavę mokytojai pripažįsta, kad esminis vertintojų požymis - tolerantiškumas.

Išorės vertintojų veiklos aptartis.

Teiginių pavyzdžiai (N=18)

Viską paaiškino.
 Pasakė, kad ir toliau galite naudoti šituos metodus.
 Pastebėjo ir pagyrė, kad pas mus geras mikroklimatas. Geri santykiai tarp mokytojų ir mokinių.
 Tikrai padaršino.
 Padaršino.
 Kategoriškai nevertinta. Aiškintasi, „ar visada taip“. „Konkrečiau pasakykite“, buvo diskutuota. „Galima gal kitaip, pabandykit ir taip“...
 Man nebuvo pasakyta, nepareišė jokių priekaištų.
 Man po pamokos nepasakė nieko blogo.
 Jeigu ir buvo pastebėta, tai labai taktiškai buvo pasakyta.
 Ką parašys, tai nežinome.
 Bet dėl įvertinimo – aš nežinau, kaip vertintojas sau užsirašė.
 Klausimą aš turėjau. Kaip pasižymėjo nepasakė.
 Man labai įdomu, kaip gausime raštu įvertinimą.
 Man labai įdomu, ar tikrai taip kaip sakė į akis, taip ir parašys.
 Ar dar prirašys savo.
 Po pamokos sakė „aš pas jus turiu surasti du minus – ir nesurado. Ir kita.
 Man labai įdomu. Ar tik jie taip labai gražiai kalbėjo – save parodyt norėjo, ar tikrai taip įvertino. Tikrai, jei aš turiu, ką nors blogo, tai aš norėčiau žinoti. gal vis tiek reikia tobulinti.

Komentaras

Analizuojant vertintojų veiklą, mokytojai pastebi dichotomiškumą – viena vertus mokytojo veikla atidžiai nagrinėjama, ir pateikiami gana išsamūs stebėtų veiklų komentarai, antra vertus – lieka neaišku, kokias žymas bei išvadas apie stebėtas vertintojai fiksavo raštu. Nors didesnė dalis mokytojų pripažįsta, kad vertintojai profesionalūs ir veikia skatinančiai, tačiau tuo pat metu išsako nuogąstavimus, kad nežino, ar žodžiu išsakytos pastabos sutaps su vertinimo išvadomis.

Išorės vertintojų vaidmenys.

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Buvo tik vertinimas.
 Man tai tyrėja, nes ji stebėjo, rašė.
 Ir vertintoja ir tyrėja.
 Kažkiek konsultavo.
 Su tokiu stažu mokytojos, sunku ką ir konsultuoti.
 Pasibaigė pamoka – apibendrinu – „Taip labai gražiai, inteligentiškai, kukliai“.
 Skyrėsi komentavimas pamokos ir būrelio.

Komentaras

A mokyklos mokytojų nuomone ryškiausi vertintojų vaidmenys – tai tyrėjas ir vertintojas.

Apibendrintas kategorijos mokytojų kompetencijos turinio komentaras

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos išorės vertinimo patirtimi, visą vertintojų grupę vertintina teigiamai: vertintojų kompetencijos gana žymios ir aukštos, jų elgesys atitinka etiško, gana aukštos kultūros žmogaus elgesio taisyklėms. Visgi mokytojų išreikšti teiginiai pabrėžia dviprasmišką vertintojų poziciją – viena vertus – tai profesionalus, kompetentingas asmuo, sudarantis sąlygas tobulinti mokytojo organizuojamo ugdymo proceso kokybę, kita vetus mokytojai pastebi, kad vertintojai nėra visiškai atviri ir nuoširdūs: neskiriamas pakankamas laikas stebėtos pamokos aptarimui ir galimybių tobulinti analizei. A mokyklos mokytojų nuomone ryškiausi vertintojų vaidmenys – tai tyrėjas ir vertintojas.

A mokyklos mokytojų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui Teiginių pavyzdžiai (N=12)

Naudojomės agentūros skelbta medžiaga.

Aiškinomės pagal kokius rodiklius bus vertinamos pamokos.

X mokykla šalia mūsų, ten buvo auditas. Bendravome su tos mokyklos mokytojais.

Mus konsultavo.

Prieš mėnesį buvo atvažiavusi vadovaujanti vertintoja. Visi mokytojai su ja buvo susitikę

Su vadovujančia vertintoja pirmojo susitikimo metu daug bendrauta: kaip bus vykdomas, kelias dienas vyks. Pasakyta, kad bus bendraujama su mokytojais, tėvais, bendruomene, dalykininkais – metodinių būrelių vadovais (tiksliai, kalbos), atskirai su mokyklos tarybos, su klasės auklėtojais.

Susitikimas truko apie valandą

Buvo pasakyta, kad gali būti stebima 50 % pamokų.

Suspėjote išsiklausti viso, kas mus domino.

Gegužės mėn. vyko mokyklos anketavimas. Pirmininkė šios komisijos buvo atvažiavusi. Apklausiami tėvai ir mokiniai. Klausimai buvo susiję su ugdymo procesu, pamokomis.

Kad tyrimas toks bus mes žinojome, tačiau koks jis ne. Su rezultatais nesupažindinti. Tėvų mes nežinojome – vokuose. Vaikai atsakinėjo kompiuterinėje klasėje – mes nežinojome.

Buvo pasakyta, kad nustebo, kad čia lenkų mokykla. Nežinojo, kaip bendrausime.

Apibendrintas kategorijos pasirengimo IMVV turinys

Diskusijos grupėje apklausti mokytojai, paaiškino, koku būdu gavo informaciją apie būsimąjį IMVV. Iš pokalbio paaiškėjo, kad mokytojai nėra susipažinę su NMVA tinklapio informacija, nėra nagrinėję „gerosios patirties“. Didesnę dalį duomenų mokyklos mokytojai gavę išklause gretimos mokyklos, kurioje jau vyko IMVV aptartį.

Mokytojai pripažįsta, kad pirmojo apsilankymo metu vadovaujanti vertintoja išsamiai supažindino su išorinio vertinimo procedūromis. Susitikimas su vadovujančiu vertintoju vertinamas kaip dalykiškas, produktyvus, mat, mokytojai turėjo galimybę beveik visus klausimus išsiaiškinti. Vienas dalykas liko nesuvoktas – kodėl vadovaujanti vertintoja pavasarį vykdė mokinių ir jų tėvų tyrimą.

Komentaras

A mokyklos mokytojų pasirengimas IMVV vertintinas kaip nepakankamas. Išorinio vertinimo sėkmę lėmė vadovujančiojo vertintojo dalykiškas vizitas, kurio metu buvo ne tik supažindinta su vertinimo procedūromis, bet ir suformuoti mokytojų teigiami lūkesčiai. NMVA dokumentų analizės dėka paaiškėja, kad mokyklos pasirengimas IMVV – tai sklandaus vertinimo organizavimo sėkmės prielaida. Būtina deramai sutelkti Steigėjo, Agentūros, Švietimo padalinio ir mokyklų vadovų veiksmus ir juos kryptingai orientuoti.

A mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą Vertintojų stebėjimo reglamentas ir stebėtos ugdymo proceso veiklos.

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Buvo pasakyta, kad gali būti stebima 50 % pamokų.

Iš anksto nežinojome, kada ateis į pamoką.

Susirinkimuose, mokyklos tarybos, metodiniai būreliai, būrelių pirmininkai, darbo grupelių klasės auklėtojų, specialiojo ugdymo komisijoje.

*Klasės valandėlės. Pasakė – gerai. Ir jis sakė, ir aš. Pasakė, kad patinka.
Metodinis būrelis.
Tokia forma pildyta ir klasės valandėlei.*

Komentaras

Mokytojai patys nesitiksino pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608), o nurodytą stebimų pamokų skaičių atkartoję klaidingai (14.2.6. ne mažiau kaip 75 procentus darbo mokykloje laiko skiria ugdymo procesui stebėti). Be pamokų stebėtos įvairios veiklos, kurių vertinimas kitos (Pasakė – gerai. Pasakė, kad patinka.) Prieš bet kurią ugdymo proceso veiklą mokytojai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.3. punktą pateikė trumpą informaciją.

Vertintojų stebėtų pamokų atitiktis aprašui.

Teiginių pavyzdžiai (N=12)

*Tas pats vertintojas stebėjo dvi pamokas. Trys adaptuoti vaikai.
Mano stebėjo tris pamokas ir kiekvieną vis skirtingas vertintojas.
Tris pamokas, vertintojai skirtingi.
Keturias pamokas stebėjo skirtingi vertintojai
Dvi pamokas. Skirtingi vertintojai
Dvi pamokas ir klasės valandėlę. Tas pats vertintojas
Stebimos pamokos vyko skirtingomis dienomis.
Skirtingomis.
Buvo kad skirtingomis dienomis.
Dvi pirmadienį ir dvi antradienį. Ne iš karto, ne iš eilės
Man papuolė, kad tą pačią dieną dvi pamokos. Iš karto pamoka po pamokos – Trečiądienį buvo antra ir trečia pamoka.
Pirmadienį irgi atėjo į pirmą pamoką ir į antrą, o po to jau antradienį vieną pamoką ir trečiądienį vieną pamoką.*

Komentaras

Mokytojų pamokos stebėjimo praktika A mokykloje įvairi: to paties mokytojo veiklą stebi tas pats arba skirtingi vertintojai. Pažymėtina, kad ne visada laikomasi 14.2.6. punktas, kai nurodoma, kad turi būti <Stebimos mažiausiai dvi kiekvieno mokytojo pamokos ar kitokia veikla, bet per vieną dieną ne daugiau kaip 50 procentų pamokų ar kitokios veiklos....>, Nors dauguma atvejų stebimos ugdomosios veiklos vyko skirtingomis dienomis, tačiau pasitaikė ir gana grubių pažeidimų, kai mokytojas tik išlydėjęs vieno vertintojo tuoj pat turėjo demonstruoti organizuojamą ugdymo procesą kitam vertintojui. Tokiu atveju reikia pripažinti, kad buvo netinkamai sudarytas stebimų veiklų sąrašą (15.4.). Be to, pažeistas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 6. punktas Dėl tokių precedentų gali susiformuoti nuomonė, kad nesilaikoma įsipareigojimų.

Vertintojų stebėtų pamokų lankymas.

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

*Man nepatiko, kad prieini prie durų, jau po skambučio ir ji jau ten.
Kodėl negalima iš anksto pertraukos metu pasakyti. „kas dabar turi tokia ir tokią pamoką – aš pas jus.“ Aš ateinu į pamoką, o ji jau čia.
Pasisveikinome. Paklausiau ar ko nors ieškote? Atsakė – susiradau. O po skambučio atėjo į mano klasę.
Pas mane pavėlavo penkias minutes o atėjo.
Man ir taip buvo, bet mane jau kolegos perspėjo – ateinu, ji jau sėdi. Nu ir sėdi.
Nuo pat ryto galėtų būti paskelbta, kokiose pamokose bus vertintojas.*

Komentaras

A mokyklos mokytojų nuomone vertintojų elgesys ne visiškai atitinka etiką ir viešojo administravimo principus. Mokytojams nepriimtina, kai vertintojas be mokytojo pritarimo savavališkai įeina į klasę stebėti (<Pasisveikinome. Paklausiau ar ko nors ieškote? Atsakė – susiradau. O po skambučio atėjo į mano klasę.> Arba <ateinu, ji jau sėdi>) arba neužmezga kontakto per pertrauką. Itin neigiamai vertinamas auditorių punktualumo nesilaikymas (pavėlavo penkias minutes)

Informacijos apie vedamas pamokas pateiktis vertintojams.

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Prieš pamoką pateikėme trumpą stebimos pamokos informaciją.

Pildėme lapelius.

Vienas vertintojas paprašė, kitas ne.

Dauguma mokytojų pateikė patys vertintojams.

Pateikta informacija turėjo vertinimui įtakos.

Turėjo.

Buvo žiūrėti tikslai, uždaviniai, specialiųjų poreikių vaikai.

Vertintojas net tikslino, kurioje pamokos vietoje buvo uždaviniai (lenkų pamoka) – „a, labai gerai“.

Komentaras

Mokytojai pagal aprašą 16.3. **punktas** pateikė trumpą stebimos pamokos informaciją. Mokytojų nuomone toks informacijos pateikimas reikalauja papildomo laiko. Žinoma, atidžiam vertintojui jis yra itin svarbus. Juo vadovaujamasi. Tačiau pastebėjo, kad ne visi vertintojai tokią informaciją naudojo. Paašškėjo, kad dalis vertintojų visai nereikalavo tokios informacijos, o kai kurie gavę tokią informaciją nebuvo dėmesingi, mokytojo tikslino.

Vertintojų stebėtų pamokų aptartis.

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Po pamokos turėjome galimybę kalbėti su vertintoju apie ugdymo procesą.

Iš karto baigėsi pamoka, mes atsisėdome ir visą pertrauką gražiai pabendravome.

Dėl pamokų buvo kalbėta atskirai su kiekvienu mokytoju.

Pamokos pabaigoje aptarta.

Jie pasakė pamokos stipriąsias puses.

Apie pamoką neturėjo priekaištų jokių, mes aplemami bendravome.

Sakė kokie pliusai, kokie minusai, trūkumai. Ką reikia patobulinti.

Pamokos kokybės rodikliai įvardinti tiksliai. Jos daug ką rašė

Nuomonė su vertintojų nuomone maždaug sutampa.

Sutampa.

Vertintojai pasakė tokių dalykų, kur mes nežinojome

Buvo ir tokių dalykų.

Jie viską pastebi, kaip tu su vaikais kalbi, kaip vaikai į tave žiūri.

Viską paašškino, pasakė, kad ir toliau galite naudoti šiuos metodus.

Komentaras

A mokyklos mokytojai pripažįsta, kad turėjo galimybę su vertintoju kalbėti apie stebėtą ugdymo procesą. Dažniausiai aptarimui naudotas pertraukos laikas. Ugdymo procesas aptariamas gana lakoniškai. Čia vertintojai vadovaujami 14.2.8. skirs. ir nurodo mokytojui ne mažiau kaip 3 stipriąsias ir ne daugiau 2 tobulintinas veiklos sritis. Tačiau nė vienas mokytojas nepaminėjo jam nurodytos galimybės išsamiau pamoką aptarti. Buvo ir tokių atvejų, kai vertintojas minėjo, kad nesurado „minusų“ ir klausė paties mokytojo, kokius trūkumus jis galėtų įvardinti. Dažniausiai mokytojai priima stebėtos pamokos vertinimą kaip konsultaciją. Mokytojai vertintojus priima kaip dalykiškus, profesionalius. Dažnu atveju vertintojų pastebėjimai sutampa su mokytojų pastebėjimais. Retkarčiais mokytojui išsakytos pastabos priimamos kaip nuoširdus ir atviras ugdymo proceso tobulinimo siekinys (pasakė tokių dalykų, kur mes nežinojome). Todėl toks vertinimas apibūdinamas kaip bešališkas ir mokytojus veikia skatinančiai.

Apibendrintas kategorijos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą turinys

Analizuojant IMVV nustatyta, kad organizavimui sutelktas pakankamai didelis dėmesys. Randamos atskirai aprašytos procedūros reguliuojančios stebimų ugdymų veiklų skaičių, informacijos pateikimą apie stebėsimą veiklą, sudarytą lankysimų ugdymų veiklų tvarkaraštį, pamokos stebėjimą ir fiksavimą, supažindinimas mokytojo su stebėjimo išvadomis.

Komentaras

Šiame VV etape susilaukiama daugiausia neigiamų emocijų, kai mokytojams neaišku, kada ir kieno pamokos bus lankomos. Konkrečioje A mokykloje nebuvo išnaudotas mokytojų rekomenduojamų stebėti ugdymų veiklų sąrašas (15.4. punktas). Išreikštas pageidavimas, kad vertintojai galėtų skelbti dienos lankomų pamokų sąrašą. Tai mokytojų manymu dalinai eliminuotų nerimą ir baimę. Be to, kalbant apie VV organizavimą mokytojai atkreipė dėmesį į ne visiškai korektišką vertintojų atvykimą į ugdymą veiklą (neprisistato, ateina pavėlavę). Nors tai ir vienetiniai mokykloje atvejai, tačiau pedagoginėje aplinkoje itin skaudžiai išgyvenami.

Daugiausia papildomo mokytojo laiko reikalauja informacijos pateikimą apie stebėsimą veiklą. Mokytojų nuomone ne visada ši pateiktis efektyviai pasinaudojama.

Apibendrinant reikia pripažinti, kad mokytojai nepakankamai susipažinę/supažindinti IMVV. Dėl informacijos stygiaus mokytojai negali, o gal ir nenori kritikuoti nei švietimo padalinio, nei vadovaujančiojo vertintojo, nei vadovo veiksmų. Apskirtai IMVV organizavimas vertinamas palankiai.

A mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą **Teiginių pavyzdžiai (N=22)**

Buvo bendraujama su atskiromis mokyklos bendruomenės grupėmis.

Supratau, kad vertintojų grupė turi klausimyną ir pagal šiuos klausimus dirba. Teiravosi, kur ieškome pagalbos, kaip save tobuliname.

Bendravimo buvo tiek daug, kad nekilo jokių neaiškumų. Iš anksto buvo viskas numatyta, jeigu, leiskim, taryba ar tėvų susirinkimas. O į pamokas pasiruošęs. Kada ateina, tada gerai. Prieš tai buvo lapelis, kuriame galima buvo nurodyti, kuri pamoka atvira stebima. Galima buvo pažymėti, kokią pamoką galima pakviesti. Buvo tokių mokytojų, kurie užsirašė.

Po pamokos sakė „aš pas jus turiu surasti du minus – ir nesurado.

Nors pamokos buvo stebimos ne iš eilės, tačiau vaikai jautė įtampą. Toje pačioje klasėje buvo stebėta trečia pamoka. Vedant ketvirtą pamoką aš paklausiau, kas atsitiko, vaikai pasakė, kad mes pavargę. – Svetimas žmogus. Per daug toje pačioje klasėje stebėtų pamokų. Kodėl jūs taip tyliai, nedrąsiai atsakinėjat – vaikai atsakė, kad mes jau trečią pamoką turėjome svečių.

Man patiko labai, kai pasakė, kad „gal čia būdinga lenkams taip gražiai bendrauti su vaikais“,

Per lenkų kalbos pamoką aš parašiau temą lenkiškai. Manęs paklausė, kaip čia išversti lietuviškai, labai gražūs žodžiai. Čia buvo labai protingos moterys.

Ar užtenka tyrimo instrumentų, kad galima būtų spręsti apie ugdymo procesą?

M: Jei turėtų priekaištų, tai gal ir mažoka būtų kelių stebėtų pamokų. Bet dabar, kai nebuvo priekaištų, tai vieną pamoką pamatei, kitą pamoką – užtenka vertinimo. Jei turi 21 pamoką, tai savaime aišku, kad ateis ne į dvi, o daugiau.

Jei atėjo tik į vieną mano pamoką, tai kaip gali spręsti, kaip pas mus ugdymas gali vykti. Aš dirbu tik tris valandas pas pradinukus, tai mano stebėtos tik dvi pamokos – gal ir neatskleidžia. Ką aš žinau.

Jei bendrai sakant buvo stebimos 55 pamokos, tai mūsų mažai mokyklai visų pamokų vertinimo užtenka. Jei dėl pamokų. Dėl būrelių ar kitų papildomo ugdymo užsiėmimų – gal ir per mažai, bet pamokų pakanka. Vis dėl to bendravo keturias dienas. Bendras suvokiant supratimą galima turėti.

Nemanau, kad galima daryti apibendrintas išvadas apie visos mokyklos ugdymo proceso kokybę

Ir aš galvoju, kad ne.

Pamokose skirtinga medžiaga. Ir vienoje pamokoje vaikai gali lengviau suprasti, linksmiau dirbti. O būna tokia pamoka, kad mokytojas galvoja, kad vaikai viską suprast, bet ateina į klasę ir nors tu ką. Ir su laiku negali suspėti. Mokytojas pasiruošęs, o vaikai – ne. Būna ir tokių dienų.

Specialaus sukeitimo nedarėme. Turi būti susijusi. Taip nepadarysi. Ne

Kad vaikai iš matematikos pereitų į kitą skyrių, jie turi žinoti iš matematikos viską iš ankstesnio skyriaus. Aš neperšoksiu per save ir per programą. Temą išėjome ir kartojome. Jei pas mane anglų kalba, tai be šių žodžių aš negali niekaip

Pamokų rodiklių daug. Aštuoni vertinimo rodikliai.

Atskiras sritis nesunkiai atpažįsta. Kai vertintojai „viską moka, tai gali ir pasakyti“, spėja pamatyti. Didėsę dalį rodiklių galima iš karto pamatyti „aplinka, Jūs taip gerai organizuojate“. Pavyzdžiui apie patalpą ten yra. Jei pas mane anglų kalba, o aš – matematikos kabinete, tai kas man iš to? Pas mus mažos klasės, neskaitlingos klasės – 10-11 vaikų. – turi viską apčiuopti. Mes einame tik į pradinukais, fizikos, chemijos, muzikos, technologijos klases – neturime kabinetinės sistemos.

Visus rodiklius vertintojas sugeba pamatyti per pamoką. Viskas vyko profesionaliai

Dėl būrelio vertinimo nieko tokio nesakė. Tik buvo užsiminę. Taip pat dirbo ne vienas mokytojas. Dirbo ir vaikai. Būrelį vertino kažkaip kitaip.

Sugeba. Dėl tikybės? Aš nelabai suprantu, kaip jis ten vertins. Juk dalykas užbaigiamas – įskaityta ar neįskaityta. Ir visą laiką lipdukus rašome, kaip jūs supratote pamoką. Vertintojas paklausė „jūs nieko nepasakėte apie vertinimą. Dėl to, kad per tikybą mes nevertiname. Kaip tikybą galima vertinti? Juk visą laiką klausiam, kaip Jūs supratote pamoką. Ir jeigu kas nesuprato – rašo veidukus. Aš greitai perėjau – ir pamačiau, jeigu visi šypsosi, - aišku – suprato. Bet dėl įvertinimo – aš nežinau, kaip vertintojas sau užsirašė. Klausimą aš turėjau. Kaip pasižymėjo nepasakė. Man labai įdomu, kaip gausime raštu įvertinimą.

Pamokos vertinimo schema aptarta tik žodžiu. Mačiau, kad prirašyta. Trumpai pasakyta: kas patiko, kas ne.

Apibendrintas kategorijos apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą turinys

Mokytojai, analizuodami išorinį mokyklos veiklos kokybės vertinimo vykdymą išskyrė vertintojų bendravimą su mokyklos bendruomene stebėto ugdymo proceso veiklų vertinimą IMVV tyrimo metodikos apibūdinimą supažindinimą su stebėjimo ir fiksavimo įžvalgomis.

Komentaras

A bendrojo lavinimo mokyklos mokytojai pripažino, kad išorės vertintojai labai kompetetingi, gerai pasirenge specialistai. Mokytojai analizavo stebėtų pamokų skaičių, išreiškė abejonę, dėl atrinktų pamokų ir išvadų patikimumo. Aptardami vertinimo kriterijus ir rodiklius mokytojai abejojo ar galima suspėti pamatyti per pamoką tiek daug. Diskusijos dalyviai pasidalino mintimis apie tai, kad vertintojai turi išankstinę nuomonę, kurią tikrinasi stebėdami pamoką. Mokytojai išreiškė abejonę dėl stebimo ugdymo proceso unifikavimo (Dėl tikybos? Aš nelabai suprantu, kaip jis ten vertins, taip pat vertinama ir neformalaus ugdymo veikla). Itin daug diskusijų sukėlė vertintojo vykdomas fiksavimas ir nesupažindinimas su stebėtos pamokos protokolu. Išreikštas pageidavimas susipažinti pasirašant po stebėtos pamokos protokolu.

A mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinto mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Mes sustiprėjom

Labiau pasitikim savimi

Kaip dirbom, taip ir dirbsim

Apibendrintas kategorijos turinys

IMVV nauda mokytojų vertinama asmeniškai.

Komentaras

Mokytojai, analizuodami IMVV pripažįsta jį kaip savo vykdomos veiklos pastiprinimą, savivertės didinimą

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Išorės vertintojai palaiko. Ne mūsų aplinkos žmonės pastebėjo, ką mes darome, ką dar galėtume tobulinti. Gal mes ir ne į tą pusę orientavomės. Dar labiau savim pasitikim. Pasakė, kad viskas gerai, tai žinote, kaip gerai, net ir tarpusavyje. Čia atvažiavo tokia komanda- komisija, visi tokie kompetetingi – labai faini.	Išorės vertinimas naudingas mokyklai. Dabar mes žinome savo stipriąsias puses ir silpnąsias – dabar tobulinsime – tai į naudai mokyklai. Komisijai patiko, kad čia yra kur ir gyventi, čia yra plusas.
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Pamokos rodikliai aiškūs, vertinimo kriterijai – neaiškūs. Stresas. Taip. Jauduliukas toks buvo. Bet trečiadienį viskas susitvarkė. Palengvėjo po pirmos aplankytos pamokos. Drąsiai viską dirbkit. Išorės vertinimo trūkumas tas, kad neužtenka pamokos aptarimui pertraukos. Reiktų žinoti visų tos dienos stebimų pamokų planą iš pat ryto. Taip tada ramiai gyventume visą savaitę	Ką tobulintumėte Po dviejų savaitžių į šį klausimą atsakytume. Tobulumui nėra ribų. Lūkesčiai vieni, o išvados kitos. Neigiamos vertinimo pasekmės Kai bus išvados. Atvažiuokit po dviejų savaitžių pakalbėkit, kai atsiųs išvadas raštu. Darbo aprašymo dokumentų tobulinimas. Būtina duoti susipažinti su užpildyti stebėtos pamokos protokolu. Iš anksto supažindinti mokytojus su einamos dienos tikrinimo tvarkaraščiu. IMVV pasirengimo etape būtina deramai sutelkti Steigėjo, Agentūros, Švietimo padalinio ir mokyklų vadovų veiksmus ir juos kryptingai orientuoti.

A mokyklos vadovo požiūris į IV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovo interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į iš anksto suformuluotus tyrimo probleminius klausimus, kartu atskleidžiant, kaip vadovų (direktoriaus ir pavaduotojo) supratimą apie IMVV, nagrinėjamo IMVV tobulinimo galimybes.

A mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą		2			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	1	1			
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką		2			
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	1	1			
Demonstruoja etišką elgesį	1	1			
Vertina nešališkai, objektyviai		2			

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Teiginių pavyzdžiai (N=10)

*Bendravo taktiškai, gražiai
Susitikdavo dažnai: dėl tikslų, dėl apibendrinimo
Bendraujama su vaikais
Tikrintojų vaidmuo.
Patarimai nekonkretūs
Jokios konsultacijos „kaip“
Prisistatė mokytojais
Gavo atskirus kabinetų darbui
Ėjo per pamokas
Darbo pabaigoje kiekvieną dieną stebėtų veiklų ir darbo apibendrinimas*

Apibendrintas kategorijos dėl išorės vertintojų kompetencijos turinys

Vadovai (direktorius ir pavaduotoja), remdamiesi savo mokyklos patirtimi, apibūdino išorės vertintojus kaip asmenis, gerai pasiruošusius komunikuoti, palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene. Tačiau vertindami dalykinį pasirengimą mokyklų vadovai vertintojams kritiškai. Kai kuriais teiginiais buvo išreikšta, kad auditoriams trūksta vadybinės pozicijos, menkai vadovaujamosi viešųjų ryšių principais, apibendrinimai ir patarimai nekonkretūs, jokia konsultacinė pagalba neteikiama.

Komentaras

Nors išorės vertintojai apibūdinami kaip profesionalūs, gebantys operatyviai veikti, kruopščiai fiksuoti ugdymo procesą, tačiau mokyklos vadovai pasigenda atvirų ir padrąsinančių komentarų, konstruktyvių ir tikslingų diskusijų. A bendrojo lavinimo mokykloje pasitaikė atvejis, kai vertintojas ignoravo mokytojos bei mokyklos vadovo prašymą ir toliau intensyviai vykdė ugdymo proceso stebėjimą tuo demonstruodamas mokyklos bendruomenės interesų nepaisymą ir didindamas išorės vertinimo proceso sukeltą įtampą.

A mokyklos vadovų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=13)

*Pas mus gyveno X mokyklos auditoriai. Jau žinojau vertinimo patirtį.
Direktorių pasitarimuose dalinomės patirtimi
Teko pavartyti gretimos mokyklos vertimo pažymą.
VV žinojome nuo mokslo metų pradžios.
To dar nepadarėm, to dar nepadarėm
Per vaikus tėvai buvo įtraukti. Turėjo pasitempti*

*Pagal naujus planus turėjo visos klasės dirbti
Mokyklos, klasės auklėtojos, metodinio būrelio, komisijos.
Naudojomės NMVA reglamentą, taisykles. Jau pavasarį nagrinėjome kartu su mokytojais.
Dalyvauta MTP I turo visi įmanomi seminarai (vetinimas, vertinimo sistemos)
Mokytojams švietimo padalinio darbuotoja vedė seminarus.
Dalyvavimas tarptautiniame projekte
Išvardintos visos tikslinės grupės su kuriomis vertintojai bendravo*

Apibendrintas kategorijos turinys

A bendrojo lavinimo mokyklos vadovai (direktorius ir pavaduotoja) puikiai išanalizavo IMVV: ne tik bendravo ir analizavo gretimos mokyklos patirtį dalyvaujant IMVV, bet ir atidžiai studijavo NMVA dokumentus, inicijavo informacinius renginius, kuriais siekė padidinti bendrą suvokimą apie IMVV.

Komentaras

Pažymėtina, kad a bendrojo lavinimo mokyklos administracija puikiai žino, kiek ugdomųjų veiklų stebėta kiekvieną dieną, kaip išorės vertintojai bendravo ir kokio pobūdžio komentarus išsakė mokytojams. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos vadovai įsitraukę į kultūros mokykoje gerinimo procesą. Reikia pripažinti, kad deklaruojama mokyklos vadovo nuomonė, kad į IMVV buvo įsitraukusi visa bendruomenė atitinka kokybės vadybos principus.

A mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

*Vadovaujamosi NMVA nurodytais veiklos organizavimo terminais
Papildomų dokumentų nereikalavo
Bendravo su mokytojais, administracija, moksleiviais
Atvykę papildomai paprašė dokumentų (8 psl.)
Rajono auditorė vedė mokymus
Stebėtos pamokos, trys būreliai (kūno kultūros, liet. kalb., valandėlė)
Dešimt žmonių pareiškė norą, kad jų pamokos būtų aplankytos. Tik keturios pamokos stebėtos
Stebėta tik viena pamoka
Vaikai dirbo gerai
Apibendrinu, kad nesugebu tiksliai suformuluoti pamokos uždavinių
Kad nėra vieningos moksleivių vertinimo sistemos. Iš tiesų – yra. Vėliau pažymėjo, kad yra, tačiau trūksta vieningų kriterijų, netiksliai suformuluoti.*

Apibendrintas kategorijos turinys

Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie IMVV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytais ir nurodytais terminais, pateiktus dokumentus, konsultacinę pagalbą

Komentaras

Mokyklų vadovai gerai orientuojasi kalbėdami apie NMVA IMVV, jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl komentuodami išorės vertintojų veiklą apibūdina kaip gerai, tiksliai organizuotą. Tuo pat metu pripažįsta, kad kai kurių netikslumą atsirado (stebėta viena pamoka, nekorektiškas komentaras, nepakankama dokumentų išankstinė analizė).

A mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

*Nei vienas mokytojas nepasakė trūkumų
Preliminariose garsiai skelbtose išvadose perskaitė 10-5 (uždaviniai, bendravimas su tėvais, vertinimas)*

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokyklų vadovai aptardami išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išskiria galimybes bendrauti su vertintojais, pamokų stebėjimus, preliminarinių išvadų apie mokyklos veiklos kokybės vertinimą skleidimą.

Komentaras

Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimas vykdomas korektiškai, prisilaikant NMVA IMVV tvarkos aprašo reglamentu.

A mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

Iš vienos pusės sunku – rugsėjis

Iš kitos pusės - gerai, nes mokslo metai tęsiasi

Atpūsim ir toliau normaliai tęsim darbą.

Po kiekvienos pamokos aptarinėjo su mokytojais

Patarta kaip formuluoti uždavinius

Konsultacinės pagalbos nebuvo

Atkreiptas dėmesys į minusus

Operatyviai aptarti planai (mokytojų teminiai, ilgalaikiai, būrelių)

Gabalas įvertintų pamokų. Keletas mokytojų vertinti nepakankamai gerai.

Abejoju, ar galima įvertinti ir nustatyti ugdymo proceso kokybę su tokiais instrumentais.

Per tokį trumpą laiką pažiūrėję vieną kitą pamoką ar galima susidaryti nuomonę

Apibendrintas kategorijos turinys

A mokyklos vadovai išsakydami išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą mokyklai akcentuoja vertintojų komandos darbą, vykdomą ugdymo proceso stebėjimą. Tačiau mokyklos administracijos atstovai išryškina trikdžius su kuriais susiduria mokyklos bendruomenė ir konkrečiai kiekvienas mokytojas, dalyvaudami išorės veiklos vertinime.

Komentaras

A mokyklos vadovai neįžvelgia mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo naudos mokyklai. Jie tai suvokia kaip prievolę. IMVV priimamas kaip neišvengiamybė, trikdanti normalų mokyklos darbą ir didinanti „popierizmą“. Mokyklų vadovų nuomone vertintojų komandos gerai organizuotas darbą, operatyviai vykdomas ugdymo proceso stebėjimas. Tačiau mokyklos bendruomenė ir konkrečiai kiekvienas mokytojas, dalyvaudami išorės veiklos vertinime neįgijo aiškaus savo tobulintinos veiklos suvokimo (*Atkreiptas dėmesys į minusus*). Tik keletas iliustratyvių nuomonių atskleidžia rūpestį mokytojo veiklos kokybės didinimu (*Patarta kaip formuluoti uždavinius*).

Vadovai pažymėjo IMVV trūkumus – nepakankamai gerai suplanuotas VV, menkai teikiama konsultacinė pagalba, išsakė abejones dėl visos mokyklos veikos vertinimo išvadų patikimumo.

Vadovų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

Teigiama patirtis	IMVV nauda mokyklai
Pripažinimas – mes tai galime Gal kitą kartą ne viską aprašome, bet veikia mokytojai, mokykloje darbai vyksta	Stiprėja mokyklų vadovų supratimas, kad tik kokybiška paslauga suteiks mokyklai naujų perspektyvų Jokios naudos
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Tik padidina darbo krūvį neigiamai veikia – lyg būtų kažkas nedaroma Daug rašymo tos mergaitė turi Didelė nervinė įtampa (trys pamokos, skirtingi vertintojai) Vaikai jaučia nuovargį (trys iš eilės stebimos pamokos septintoje klasėje) Tik daugiau popierizmo. Kad tik būtų viskas popieriuje parašyta.	Labai svarbu užtikrinti, kad į švietimą investuojamos valstybės lėšos būtų skiriamos ir panaudojamos tikslingai bei veiksmingai būtinų ir laukiamų rezultatų prasme. Teikti ne tik išvadas, bet ir rekomendacijas „to nedaryk“, „to venk“ Atsisėdam ir nagrinėjant Kaip. Komentuojant Ketrios moterys – gal būtų geriau vyras

Reikia statistikos Mokyklai sunkūs metai – Išorinis vietinis iš Švietimo skyriaus vertinimas. Rajone finansus tikrina. IMVV organizuojamas labai anksti. Laiko pasiruošti per mažai Bet kokį klausimą – „kur pavaizduota“, „kur parašyta“ Daug mokytojų antraeilininkų, dar trūksta mokytojų. Tik spėjome sukomplektuoti.	
---	--

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su mokyklos administracija parodė, kad šios mokyklos vadovai abejoja IMVV rezultatų objektyvumu. Jo nuomone, svarbesnis yra ne visų mokytojų vertinimas, bet profesionalaus vertintojo pareikšta nuomonė. Mokyklos vadovai mano, kad kontrolė ir vertinimas mokykloje yra atliekami pernelyg dažnai, įvairių kontroliuojančių institucijų veiklos dubliuojamos tiek turinio, tiek tikslų aspektu. Pakankamai aiški vadovų nuostata, kad prievarta papildomą darbą dirbantys žmonės kokybiškai jo tikrai neatlieka.

5.2. B mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vykdoma 2010 m. spalio 5 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 9 mokyklos mokytojų pat atskirai buvo bendraujama su mokyklos direktore ir pavaduotoja. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Pastebėjus, kad mokytojai nepakankamai garantuoti konfidencialumu ir anonimiškumu buvo atsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos ir pereita prie bendro nuomonių apie teigiamą patirtį, neigiamų įspūdžių išsakymo. Nagrinėtas IMVV organizavimas, vykdymą, naudą ir tobulinimo galimybes. Išsakyta mokytojų nuomonė apibendrinta kategorijomis, kurios iliustruoja šios mokyklos mokytojų požiūrį į IMVV.

Nei diskusijos grupėje, nei pokalbyje su vadovais nepaaiškėjo tikslus stebėtų ugdymo proceso veiklų statistika – apytiksliai stebėta pusantro šimto pamokų, lankytos diferencijuotos pamokos, konsultacijos, vertintos klasės valandėlės, stebėti susirinkimai, organizuoti susitikimai su mokyklos aktyvu, su tėveliais, su mokiniais, su vidaus audito grupe (pirmadienį). Mokyklos mokytojų nuomone buvo intensyviai bendrauta. Buvo dar būreliuose

A mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą	5	4			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	2	5	1		1
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	1	3	3	1	1
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	1	5	2		1
Demonstruoja etišką elgesį	2	3	2	1	1

Vertina nešališkai, objektyviai	2	5	1		1
------------------------------------	---	---	---	--	---

Mokytojai vertintojus priima kaip dalykiškus, profesionalius. Dažnu atveju vertintojų pastebėjimai sutampa su mokytojų pastebėjimais. Retkarčiais mokytojui išsakytos pastabos priimamos kaip nuoširdus ir atviras ugdomojo proceso tobulinimo siekinys (konsultavo, patarė). Todėl toks vertinimas apibūdinamas kaip bešališkas ir mokytojus veikia skatinančiai.

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Etiškas elgesys.

Bendravimo praktika

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Šiaip man malonios tos moterys.

Nu buvo malonios moterys buvo. Jos tikrai geranoriškos. Aš tikrai negaliu pasakyti, kad ten tendencingos, eity ir baimę keltų.

Išorės vertinimo grupės vadovė stengėsi skleisti geranorišką atmosferą, tą nuoširdumą iš vadovės visi pajutome nuo pat pirmų dienų. Ne dirbtinis tas užsienietiškas šypsenos užklėjimas, o tikrai, tas noras padėti, suprasti, tobulinti.

Vadovė labai maloniai bendravo.

Vadovė, kada pirmą kartą atvažiavo ir supažindino su tvarka, kaip ji pasakė (dabar prisiminiau), kad jei „pajautumėt nu kažkokį nešališkumą ar, sakykime priekabiavimą (tikrai kitokia prasme), kad ateitume pas ją ir pasakytume“. Aš kolegei sakau, „negi dar ir taip būna?“

Aišku, jos norėdamos išsiaiškinti tą patį klausimą. Jų čia buvo penkiolika. Tą patį klausimą užduodavo kitiems. Pavyzdžiui su direktore kalbėjo, kaip pagalba vyksta naujai pradėjusiems dirbti. Direktorė paaiškino, kad mes esam keturi mokykloje mentorai, baigę tuos mokslus, sertifikuoti ir konkrečiai, va pavyzdžiui X, pradėjusi dirbti, aš ją šefavau. Susistabdo mane koridoriuje ir to paties klausia. Ar aš esu tokia ir tokia. Taip... O kaip pas jus vyksta su tais. Aš jai irgi tą patį aiškinu, kad esu mentorė, va X nueikit pasiklauskite, kokią pagalbą jai suteikiau.

Kiek mes girdėjome tai jie ir sakė, kad jūs nemeluojat – va tą tai išgirdau.

Jie gaudė, ieškojo melagių.

Aš dabar noriu apie baimę pasakyti. Iš tikrųjų po šiai dienai nesuprantu, kas ten įvyko, ir kas ten buvo. Ten apklausa ar ten mano darbą tikrino, ar ten taip papuolė. Žodžiu, situacija tokia buvo, kad manęs klausinėjo ... Pakalbėjome. Ten viskas gerai, aš ten neturiu jokių priekaištų. Dalykiškai. Klausimus uždavė. Visas gerai – išėjo. Penkios min. praėjo atėjo kita auditorė ir sako „ar aš galiu prie kompiuterio jūsų“ Nu prašau, atsisėdo ji tenai. Aš toliau tvarkausi Nu ir prasidėjo. Tonas tai tikrai grubus, įžeidžiantis, siekiantis pažeminti tave suniekinti. Klausimai tiesiog šaudė, aš nesuprantu, ko prašo. Ji prie kompiuterio atsivertė, paprašė, atidariau, nu gerai. Tai sakyti, ar galit pakomentuoti, ar ten... Aš gi nestovėsiu apie to stalo, gal ten kažką asmeniškai žiūri. Ji tikrai paprašė kompiuterio. Nei prisistatė, nei kas, nei kaip, nei dėl ko. Nu aš ... nueinu, manęs ko nors paklausia, aš tik atbėgu, nesuprantu dar dorai to klausimo ir tiesiog vyksta toksai sumenkinimas Pasijaučiau tiesiog... Atėjau namo po darbo atsisėdau prie kompiuterio ir tikrinausi, ar tikrai aš čia tas žinias teisingai joms pateikiau. Geografinas ir istorijas pasikartojau visokias. Kolegės juokėsi, „papasakok, kaip ten tikrai buvo“. Bet stresas man buvo. Labai nemalonūs žmonės. Aš tikrai nenorėčiau nei ateityje susidurti. Ir aš ne viena. Sakykim, čia tik mano nuomonė. Ne. Ir mano kolegė tą patį patyrė. Mes apsitarėme. Su pašėpimu „su sumenkinimu, tiesiog atrodo, kad tave nori sudirbti, nei kažką gero pastebėti. Sakau, aš čia nesuprantu, ar čia mane kaip specialistą klausinėja, ar čia kaip. Net po šiai dienai nesupratus palikau.

Komentaras

B mokyklos mokytojai pastebėjo, kad į mokyklą atvyko malonios moterys, siekiančios geranoriškai padėti, suprasti. Ypatingai išskirta vadovaujanti vertintoja, kuri išsiskyrė maloniu bendravimu, noru padėti mokyklai ir mokytojams siekti tobulumo. Išorės vertintojai turi vadovautis Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklėmis. Itin atidžiai stebimi mokytojų išorės vertintojai turi užrašyti duomenis be išankstinių nuostatų (2 punktas). Nagrinėdami ugdymo institucijos veiklą vertintojai turėtų būti suinteresuoti bendruomenės palankumą įgyti. Todėl itin turi būti apgalvoti ir diskretiškai bei korektiškai formuluojami teiginiai ir klausimai, kad mokytojai neturėtų pagrindo apibendrintai suformuluoti emociškai nuspalvintų išvadų (jie gaudė, ieškojo melagių, negi dar ir taip būna?). Pagal išorės vertintojų elgesio taisyklių (3 punktas) vertintojai turėtų siūlyti atvirus, pagrįstus komentarus, pagarbiai ir mandagiai elgtis. Tačiau B mokykloje atsirado tokių vertintojų, kurie mokytojams pasirodė kaip nemalonūs žmonės su kuriais daugiau niekada nebekiltų noras susitikti (Tonas tai tikrai grubus, įžeidžiantis, siekiantis pažeminti tave suniekinti. Klausimai tiesiog šaudė. Su pašėpimu „su sumenkinimu, tiesiog atrodo, kad tave nori sudirbti, nei kažką gero pastebėti). Tenka pripažinti, kad ir retai pasitaikantis atvejis, tačiau jis gana garsiai rezonuoja ugdymo institucijoje ir IMVV gali turėti neigiamų pasekmių.

Išorės vertintojų išsilavinimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Sako, pas tave į pamoką eina ne specialistai. Man tas momentas labai iškilo. Aš vieną pamoką net pagalvojau. Būčiau labai norėjusi, kad būtų sėdėjusi ir asmeniškai direktorė toje pamokoje, nes jinai yra to dalyko specialistė, ir galvoju jinai būtų mačiusi būtent tai specialybei reikalingų momentų. Ne specialistė to nesuprato. Aš kiekvieno to momento auditoriai negaliu pasakyti, negaliu vardinti, ir, tiesiog, mes nei laiko to neturim, nei aš noro turėjau.

Jei žmogus chemikas, ar ten... tai kam man reikia „virtuvės“ tiesiog. Jis mato bendrą vaizdą, o smulkmenų visų – ne. Ir kitą kartą būtų gerai, kad vertina specialistė specialistės pamoką (girdėjau mokytojų kambaryje). Dėkinga situacija. Aš labai buvau maloniai nustebinta to paties žmogaus išvadomis – visiškai kitokia kalba, nes jinau supranta tai, ką vertina, kiekvieną smulkmenytę, pedantiškai.

Blogai, kai ateina ne specialistas. Kai stebi ne lituanistas, tai kaip aš jam paaiškinsiu, kas yra „šaknis“

Žiūri, auditorė pasakė, kaip mokytoja gražiai išaiškino X...

Taip ir pasakė Y

Aš sakau, tie vertinimai man nepatiko

Bet jam nereikia to. Jis žiūri struktūrą, darbą.

Komentaras

B mokyklos mokytojai iškėlė išorės vertintojo dalykinio pasirengimo klausimą. Buvo atkreiptas dėmesys, kad vertintojo išsilavinimo sutapimas su stebimos ir vertinamos pamokos specifika būtų privalumas. Mokytojų nuomonės šiuo požiūriu nebuvo vienareikšmiškai tapačios. Keletas mokytojų išreiškė suvokimą, kad vertintojui būtinas bendras pedagoginis-vadybinis pasirengimas, nes jis vertina struktūrą, darbą. Tačiau dominuojanti mokytojų pozicija – noras savo pamokoje matyti to paties dalyko specialistą ir iš jo išgirsti, o gal net ir pamatyti patarimus.

Išorės vertintojų nuomonės viešinimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Čia mes turime kalbėti apie tai, kaip žodžio laikėsi „išlaikysime konfidencialumą, Jūs būsite saugūs“.

Bet jau pirmą dieną iš karto buvo komentarai.

Visa mokykla jau žinojo, skambėjo – kaip kokia mokytoja vedė pamoką.

Neišlaikytas konfidencialumas. Jei esi sugus, tai turi būti kaip žadėta, kad niekas nepradės pasakoti kitiems, kaip ten kam buvo.

Nutekėjo informacija.

Matyt po tos refleksijos, kuri ten vyko su mokyklos vadovais

Neplatus aptarimas, bet komentarai buvo.

Pradėjo ieškoti to būsimo eksperto.

Ne kiekvienas mes viską girdėjome.

Va būtent vidaus audito grupėje sėdint vertintojos labai vaizdžiai papasakojo, ką pamatė tą dieną. Tada ir pasklido informacija kas vyko pas ką kur kaip.

Tai dirbo penki, šeši mokytojai.

Tada atsirado nuo pat pirmos dienos konfliktai.

Pavyzdžiui man iškart stresas – vieną apšneka, tai manęs dar laukia – kitą dieną jau mane apšnekės.

Aš sėdėjau audito grupėje. Kalbėjome visai kitais klausimais. Ir tie auditoriai man papasakojo apie visai kitos mokytojos pamoką. Ir man mintis iš karto – nu kaip galima taip daryti.

Vienas dalykas, kai tu daliniesi pats asmeniškai, tarpusavyje. Aš galiu pasišnekėti, aš noriu, bet kaip galima man sakyti, kaip vyko pamoka pas kitą mokytoją.

Komentaras

Analizuojant B mokyklos mokytojų nuomones išryškėjo, kad išorės vertintojai pažeidė Elgesio taisyklių 4 ir 5 punktą – mokytojai piktinosi, kad nebuvo išlaikytas pažadas garantuoti konfidencialumą ir slaptumą. Todėl didesnė dalis mokytojų patyrė nesaugumą. Pastebėta, kad didesnė mokykloje kilusių konfliktų dalis susijusi su neatsargiu asmeninės vertintojų nuomonės reiškimu. Ir nors tokių atvejų B mokykloje pasitaikė vienas – kitas, t.y. ne visi mokytojai net buvo tokių situacijų liudininkais, tačiau neigiamos nuomonės formavimuisi tai turėjo didelės įtakos. Be to tokio neetiško elgesio pasekoje yra kompromituojamas visas IMVV, nepasitikima teikiamomis išvadomis bei objektyvumu. Retorikoje formuluojami nuogastavimus, ar žodžiu išsakytos pastabos sutaps su raštu pateiktomis vertinimo išvadomis.

B mokyklos mokytojų nuomone vertintojų elgesys ne visiškai atitinka etiką ir viešojo administravimo principus. Mokytojams piktinasi, kai vertintojai nesilaiko susitarimų ir viešai reiškia savo nuomonę dėl stebėtos ugdomosios veiklos, tuo pažeisdami konfidencialumo ir slaptumo principus.

Išorės vertintojų vaidmenys.

Teiginių pavyzdžiai (N=16)

Stebėtojai (3 kartai)

Fiksuotojai (3 kartai)

Patarėjai (2 kartai)

Vertintojas

Tikrintojai

Iš vertinimo sekė patarimai. Ką galėtume daryti

Vienas vaikas buvo aktyvesnis. Auditorė patarė, kaip elgtis. Iš tiesų iki tol aš tokių problemų neturėjau. Jis atsiskleidė tik prie svetimų. Tas vaikas ėjo iš proto – kabinėjosi klasėje, vaikščiojo po klasę. Vienas nevaldomas vaikas. Aš, aišku, pradėjau mokyti ir kiek buvo pamokų, visi rašė, kad jis išsiskiriantis. Pavyzdžiui per fonetikos pamoką, kur yra šokia tokia specifika, kai tu turi garsą visai kitokį ne tik kai rašymą. *Tikrino* rašto kultūrą ir, sakykim, tokia pastaba, kai mokins rašė vienas išdrįsta spausdintinėm raidėm. Tai tokia pastaba, sakyčiau, daugiau paprasta, moteriška, motiniška. *Ar ji labai jau čia apibendrinanti.*

Komentaras

B mokyklos mokytojų nuomone ryškiausi vertintojų vaidmenys – tai stebėtojas ir fiksuotojas, dažnas ir patarėjo vaidmuo. Taip pat pasitaikė ir vienetinių atvejų, kai buvo išorės vertintojams apibūdinti panaudoti tokių vaidmenų kaip vertintojas ir tikrintojas apibūdinimai. Analizuojant IMVV tvarkos aprašą 14.2.2. punktas randame, kad visi vertintojai audito metu stebi, fiksuoja, analizuoja ir vertina mokyklos kasdienę veiklą, renka duomenis. Vertinant išorės vertintojui suformuluotas priedermes tenka pripažinti, kad B mokykloje jie net viršijo jiems keliamus lūkesčius – mokytojų bendruomenėje jie priimami kaip patarėjai. O tai jau siekia naują IMVV kokybės lygmenį.

Apibendrintas kategorijos mokytojų kompetencijos turinio komentaras

B mokyklos mokytojai dviprasmiškai vertino išorės vertintojų dalykinį pasirengimą – dominuojanti mokytojų pozicija – noras savo dėstomo dalyko pamokose pamatyti atitinkamo dalykinio pasirengimo stebėtoją, tačiau radosi ir gana argumentuotų nuomonių, kad vertintojui būtinas bendras pedagoginis-vadybinis pasirengimas, nes jis vertina struktūrą, darbą.

Analizuojant B mokyklos mokytojų apibūdintus susitikimų su vertintoju epizodus, aišku, kad mokytojai palankiai vertina atvykusius auditorius – tai malonios moterys, siekiančios geranoriškai padėti, suprasti, siekti tobulumo.

Ryškiausi ir dažniausiai pasitaikantys vertintojų vaidmenys – tai stebėtojas ir fiksuotojas. Tai atitinka IMVV tvarkos aprašą 14.2.2. punktas randame, kad visi vertintojai audito metu stebi, fiksuoja, analizuoja ir vertina mokyklos kasdienę veiklą, renka duomenis. Vertinant išorės vertintojui suformuluotas priedermes tenka pripažinti, kad B mokykloje jie net viršijo jiems keliamus lūkesčius – mokytojų bendruomenėje jie priimami kaip patarėjai. O tai jau siekia naują IMVV kokybės lygmenį.

Tačiau konkrečios mokyklos VV praktikoje atsirado atvejų, kai vertintojai, mokytojams pasirodė kaip nemalonūs žmonės su kuriais daugiau niekada nebekiltų noras susitikti. Vertinimo komandoje asmuo retais atvejais demonstruojantis nepagarbą, grubumą, pažeminimą yra itin matomas. Jo elgsena gali neigiamai rezonuoti ugdymo institucijoje ir neigiamai paveikti IMVV. Todėl vertintojai turi itin gerai apgalvoti ir diskretiškai bei korektiškai formuluojami teiginius ir klausimus, kad mokytojai neturėtų pagrindo apibendrintai suformuluoti emociškai nuspalvintų išvadų. Apibendrinus B mokyklos duomenis paaiškėjo, kad vertintojai pažeidė Elgesio taisyklių 4 ir 5 punktą – mokytojai piktinosi, kad nebuvo išlaikytas pažadas garantuoti konfidencialumą ir slaptumą. Todėl didesnė dalis mokytojų patyrė nesaugumą. Pastebėta, kad didesnė mokykloje kilusių konfliktų dalis susijusi su neatsargiu asmeninės vertintojų nuomonės reiškimu. Ir nors tokių atvejų B mokykloje pasitaikė vienas – kitas, t.y. ne visi mokytojai net buvo tokių situacijų liudininkais, tačiau neigiamos nuomonės formavimuisi tai turėjo didelės įtakos. To pasekoje yra kompromituojamas visas IMVV, nepasitikima teikiamomis išvadomis bei objektyvumu. Retorikoje formuluojami nuogastavimus, ar žodžiu išsakytos pastabos sutaps su raštu pateiktomis vertinimo išvadomis.

B mokyklos mokytojų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=20)

Kaimyninės mokyklos patirtim pasidalino – visi mes išsigandom, kad čia atvažiuos.

Išorės pažymos neteko matyti.

Aš mačiau. Mes pas pavaduotoją ėjom, ji sako, „jeigu norti atvyks auditas, kad nebijotumėt“ Ten tiesiog konkrečiai tose klasėse to trūko, kitose klasėse tas gerai.

Mes šnekėjome daugiau kaip ten viskas vyksta

Su pamokos kokybės rodikliais susipažinę.

Mes turėjome seminarą. Mes patys, savo iniciatyva važiuojame į Panevėžį ten vedė seminarą apie uždavinius, o mokyklos direktorė dar kartą čia mes visi turėjome pokalbį – analizavome tą lentelę pamokų. Iš tikrųjų tai mes metodiniuose svarstėm. ... Mes mokykloje esam iš tų pirmesniųjų stebėsenos rodiklius (aš pati toje komisijoje esu) kuriam. Mes ir save vertinam. Tas vertinimas nėra kažkokia naujiena.

Gerą patirtimi dalinamės tarpusavyje

Tai kolega – kolegai.

Mums visokių ir tokių ir tokių seminarijų organizavome.

Visokių variantų mes turėjome: ir stebim, ir konferencijų organizavom, ir einam, ir apvalūs stalai. Labai daug visokių veiklų.

Kas reikalinga mes viską žinom. Mūsų administracija be galo šauni. Labai darni mokyklos komanda. Mes informaciją gaunam glaustai, reziumė. Direktorė (vadovą baigus), pavaduotoja mums net seminarus organizuoja – vienas, du trys, penki, papunkčiui.

Viską išaiškino, kaip viskas bus vykdoma.

Žinojome, kad atvažiuos 8 moterys.

Žinojome, kad negalima eiti pas žmogų iš eilės iškart į dvi pamokas – viena po kitos.

Kad skirtingi ateis žmonės. Bet, pavyzdžiui, aš sulaukiau tų pačių vertintojų (konsultaciją vaikams vedžiau ir pamoką stebėję).

Ir mane tos pačios stebėjo, su stažuotoja, gal reikėjo parodyti

Kad priekyje reikia padėti kėdę, kad turėtų kur stebėti.

Kad nevėluos į pamoką.

Kad reikia pateikti informaciją apie stebimą pamoką.

Kad labai konfidenciali informacija, kad vadovams neišduos ir viską mums pasakys, pavardžių nebus, dalykų nebus, viskas bus daroma mūsų ir mokyklos labui.

Apibendrintas kategorijos pasirengimo IMVV turinys

Informacija apie IMVV, mokyklų dalyvavusių IMVV patirties refleksijos, mokykloje vykęs NMVA dokumentų nagrinėjimas ir kompetencijų tobulinimas, vadovaujančiojo vertintojo supažindinimas su vykstančiu IMVV, konkretus klasės parengimas ir pamokos stebėjimo reglamentas.

Komentaras

Diskusijos grupėje apklausti mokytojai, paaiškino, koku būdu gavo informaciją apie būsimąjį IMVV. Paaiškėjo, kad visa informacija apie IMVV mokytojus pasiekia iš „lūpų į lūpas“. Tai reiškia, kad mokytojai išankstinio dokumentų nagrinėjimo neorganizuoja, nepaplitusi praktika informacijos grįsti įrodymais. Tik vienas kitas mokytojas, daugiausia mokyklos vadovų dėka gauna raliai išvysti kitos mokyklos VV pažymą, nors tokių pažymų galima ir virtualioje terpėje nesunkiai susirasti.

Mokytojų nuomonių tyrime paaiškėjo, kad B mokyklos mokytojai buvo mokyklos vadovų įtraukti į pasirengimą IMVV: kėlė kvalifikaciją, įvairiose grupėse nagrinėjo pamokos vertinimo rodiklius, kūrė ir analizavo savo mokyklos veiklą. Populiariausias ugdomosios veiklos kokybės tobulinimas – pagalba kolegai stebint ir analizuojant veiklą. B mokyklos mokytojai nepaminėjo vartę ar nagrinėję NMVA skleidžiamą „gerą patirtį“.

Absoliuti dauguma mokytojų pripažįsta, kad pirmojo apsilankymo metu vadovaujanti vertintoja išsamiai supažindino su išorinio vertinimo stebint ugdomasias veiklas procedūromis. Susitikimas su vadovaujančiu vertintoju vertinamas kaip dalykiškas, produktyvus.

B mokyklos mokytojų pasirengimas IMVV vertintinas vidutiniškai. Išorinio vertinimo vykdymo sėkmę lėmė mokyklos vadovų tinkamas VV vertinimo planavimas ir organizavimas, vadovaujančiojo vertintojo dalykiškas vizitas, kurio metu buvo supažindinta su vertinimo procedūromis. Tačiau patys mokytojai vertintini kaip mažai aktyvūs IMVV proceso dalyviai, jų sąmoningo VV esmės sampratos konstruktas nėra stabilus. Iš mokytojų išsakytų nuomonių neišaiškėjo Švietimo padalinio derinti veiksmai su mokyklos vadovų kryptingai orientuota veikla.

B mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą Vertintojų stebėtų pamokų tvarkaraščio vertinimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Čia kaip rugsėjo mėn. buvo tokia specifika. Nes klausė, kalbėjo apie namų darbus. Visoje mokykloje kokia padėtis dėl vetino sistemos, kas darosi. Kol visi įsivažiuoja. Penktokai. Ir pažymiais vertinimas. Čia nėra tikrai mūsų mokyklos problemos ir spragos, bet tiesiog yra ta rugsėjo mėn. specifika.

Ir tas laikas. Kai rugsėj. mėn. pabaiga – prasidėjo tie kontroliniai darbai (2 kartus).

Dėl jų tie kontroliniai mums kėlėsi. Čia dabar pirmadienį nerašysi, antradienį šventė. Suprantat, va taip šiek tiek pasidirgino ir pačių darbas. Gal tie auditi – gal iš tikrųjų, gal rugsėjį net nepradėti jų. Todėl kad tai yra specifika.

Suprantat, kaip yra. Turbūt yra pamoka pamokai nelygi, kurią stebėjo. Tarkim pas šeštokus turėjau pamoką apie laumes. Fantastiškai gražiai pamoka praėjo. Ateina į gramatiką – sudėtingą pamoką. Ir reikėjo jai sėdėti toje pamokoje – ji būtų mačiusi vieną vaizdą. Ji atėjo į tai, kas yra tikslu, ir jokių pažaidimų. Viskas. Kokias išvadas ji gali daryti? Viena bus tikslu, kita bus kūrybinga, vaikai tikrai fantastiški. Tas pats dirbantis mokytojas. Vienoje klasėje yra ir tokių ir tokių pamokų.

Komentaras

Nagrinėjant mokyklų vertinimo planavimą, išaiškėjo, kad mokytojų nuomonė dichotomiška. Vieni kalba apie IMVV laiko planavimą, kuris galėtų būti ir efektyvesnis. Atskirais epizodais pateiktos iliustracijos, kai vertintojai komentuoja mokymo organizavimo klausimus neatsižvelgdami į pirmajam mokslo metų mėnesiui būdingas adaptacines sąlygas. Taigi, ugdymo institucijos vertinimo planavimą turėtų gerai apgalvoti aukštesnio lygmens pagal pavaldumą institucijos NMVA, Švietimo skyrius. Kiti mokytojai, nagrinėdami savo patirtis, iškelia pamokų lankymo ir stebėjimo tvarkaraščio sudarymo efektyvumo klausimus. B mokyklos mokytojų įžvalgos leidžia daryti prielaidą, kad organizuojant ugdymo proceso vertinimą, nepakankamai įsigilinta į ugdymo planus, kas sąlygojo ne visiškai aiškią, kryptingą stebėtų pamokų pasirinkimo tvarką.

Stebėsimų ugdymo proceso veiklų planavimas, įvairovė, informuotumas, darbinės teigiamos nuotaikos kūrimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=33)

Čia tik pačios bandysime skaičiuotis

Jos sakė, kad pusantrą šimto turi pastebėti pamokų.

Penkias pamokas (2 kartai).

Keturias (2 kartai).

Keturias pamokas ir vieną konsultaciją.

Mažai buvo mokytojų, kurių pastebėjo tik dvi pamokas.

Pavyzdžiui chemijos mokytojos turėjo stebėti keturias, stebėjo dvi.

Praktiškai kasdien po pamoką.

Diferencijuotoje pamokoje buvo.

Buvo susitikimas su mokyklos aktyvu, su tėveliais, su mokiniais, su vidaus audito grupe (pirmadienį).

Dar stebėjo konsultaciją. Ir būtų su malonumu atėję į klasės valandėlę. Nes iš konsultacijos išėjo, o vaikai rinkosi į valandėlę, tai manęs paklausė, kas čia bus – sakau – klasės valandėlė. Bet kadangi du kartus iš eilės negali, tai turėjo apleisti.

Bet pavyzdžiui pas X mokytoją buvo dvi pamokos iš eilės. Su viena auditore ji aptarė trūkumus ir kas gerai. Ir atėjo jau kitos auditorės ir sako mes dabar būsimė. Mokytoja sako „Aš dar lentos nenusivaliusi“. Pasimetimas čia buvo tikrai. Jai buvo stresas.

Buvo dar būreliuose

Konsultacijoje tiktai pasiklausė (gal ne visose mokyklose tai sutinka ir mato), kiek tai pasiteisina. Tai aš paaiškinau, ... Jie tokią konsultaciją ir stebėjo.

Ir pas mane tas pats. Vaikai ateina su klausimais, nes konsultuojame. Ne mokome, o konsultuojame.

Dar sako „mažai klausimų“. Žinot, dar tik rugsėjis. Mes turime 0,5 valandos – turime tik kas antrą savaitę. Tai atėjo tik į antrą konsultaciją. Tai jie čia tų klausimų nelabai turėjo.

Buvo užimtumo centre.

Mes žinojome kokias pamokas stebės pirmadienį.

Tik pirmadienį. Bet pas mane ir tai neatėjo. Pas kitas irgi neatėjo.

Jeigu, sakykim, atvažiuo, aš žinau, pirmadienį, sekmadienį, penktadienį, ketvirtadienį, pas mane ateina į tokias pamokas, turbūt nei aš suvaidinsiu, ar ką, bet man tos įtampos bus perpus mažiau. Aš dabar prieš kiekvieną pamoką – ką žinau, šešias pamokas turiu – nežinau – įeis, neįeis, įeis. Nuo to niekas nepasikeičia – aš dirbu, kaip ir dirbusi, taip pat pasiruošusi. Bet ta įtampa jaučiasi ir ant vaikų – klausia, ar ateis, o iš kur aš žinau. Ar įeis ar neįeis. Viskas – dirbam.

Sakykim, ta mokymo kokybė – nebūtina lėkti į tas mokytojo pamokas ir stebėti, narstyti po penkis kartus ir varyti stresą. Jie turėjo tas anketas – pavasarį anketavo – tegu išsitraukia tas anketas, klausimus, taigi irgi yra, tegu vaikus klausia.

Bet, pavyzdžiui, šito informacijos mes irgi nežinom. Aš nežinau.

Man irgi būtų ramiau. Pirmadienį atvyko visi, iškabino tvarkaraštį ir žinai.

Vaikams nuo pat pirmos pamokos sakau, kad nebijotų, nes darbinę atmosferą reikia kurti be baimės. Norisi dirbti natūralioje aplinkoje. Žinokite, tie kurie mažiau moka, tie dar drąsesni, o tie kurie geri, tie išraudoniję sėdi.

Vaikai kelias dienasėjo virvėm pas mus (soc. pedagogė), o paskui jau apsiprato.

Vaikai sakė, kada jie išeis.

X kaip drebėjo, jie galvojo, kad juos nori iš mokyklos išmesti

Vaikai susirgo, suviduriavo, juos išsivežė

Bet įtampos aš turėjau. Nes man turbūt kokiais penkiais metais sutrumpino gyvenimą. Kiekvieną pamoką prieš pertrauką įsitempusiai būt ir nežinot, kada tau įeis. Aš pagalvojau, negi tos išvados yra tokios svarbios, kad tiek žmogui atima sveikatos.

Čia tas lietuvių bruožas – kuo daugiau įtampos. Kaip mes abiturientams sukeliam, vos ne su šautuvais tikrinam į egzaminus įleidžiant. Sukelti stresą. Ir kuo daugiau mes streso sukėlėm, tuo vadinasi darbas efektyviau atliktas.

Dabar visi įsitempę. Lekiam stringalviais, aš visą savaitę neužsipildžiau žurnalo. Va kur išeina tos įtampos pasekmės.

Tai turbūt tie rezultatai neateina, jei tu per pamoką dainuoji, šoki, ar dar ką nors. Tu dirbi.

Tas pats ir per matematikos pamokas. Ir dirbi tu nuo dūšios, bet aš dirbu be įtampos. O dabar žinokit, kaip ta gitaros styga. Tiesiog įtampa. Tai aš nežinau, ar tai geras dalykas. Su kolegomis pasišnekėjusi – visi tą išgyvenome, ne tik aš viena. Ir ar tai duoda gerą rezultatą – tai tik kiekybė. Psichologiškai tai labai sunku. Gal tai lietuvių bruožas – kuo sunkiau, tuo geriau.

Komentaras

Visoje mokykloje stebėtų veiklų skaičius nėra tiksliai įvardinamas. Bendras stebimų pamokų skaičius tenkantis vienam mokytojui atitinka Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608) (14.2.6. ne mažiau kaip 75 procentus darbo mokykloje laiko skiria ugdymo procesui stebėti). Pastebėta, kad mokyklos vadovas aktyviai dalyvauja IMVV. Jis vadovaudamasis Tvarkos aprašu (15.4. **punktas**) vertintojams pateikia stebėti siūlomų pamokų pirmadienio sąrašą. Tačiau mokytojai patvirtina, kad tik pusė šio sąrašo ugdomųjų veiklų buvo aplankytos.

Be pamokų stebėtos įvairios veiklos – konsultacija, būreliai, diferencijuota pamoka. Šių veiklų vertinimas mokytojams nėra žinomas.

B mokyklos mokytojai išreiškia abejonę, ar būtina tiek dažnai stebėti mokytojo ugdomąsias veiklas. Iškeliama prielaida, kad NMVA galėtų mokyklos veiklos kokybės vertinimui naudoti organizuotus tyrimus ir jų rezultatų apibendrinimą.

Apibendrinant B mokykloje suformuluotas mokytojų mintis, paaiškėja, kad didžiausią įtampą mokytojai patiria VV pradžioje. Jie pagrįstai teigia, kad iš anksto (tą pačią dieną) skelbiamas lankysimų pamokų tvarkaraštis keltų mažesnę sumaištį ir ne tiek trikdytų ugdomąjį procesą.

Pažymėtina, kad ne visada laikomasi 14.2.6. ir 14.2.7. punktas, kai nurodoma, kad turi būti <Stebimos mažiausiai dvi kiekvieno mokytojo pamokos ar kitokia veikla, bet per vieną dieną ne daugiau kaip 50 procentų pamokų ar kitokios veiklos....>, Nors dauguma atvejų stebimos ugdomosios veiklos vyko skirtingomis dienomis, tačiau pasitaikė ir gana grubių pažeidimų, kai mokytojas tik išlydėjęs vieną vertintoją tuoj pat turėjo demonstruoti organizuojamą ugdymo procesą kitam vertintojui. Tokiu atveju reikia pripažinti, kad buvo netinkamai sudarytas stebimų veiklų sąrašas (14.1.4.). Be to, pažeistas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 6. punktas Dėl tokių precedentų gali susiformuoti nuomonė, kad nesilaikoma įsipareigojimų.

Informacijos apie vedamas pamokas pateikties vertintojams aptarimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Turėjome pildyti specialią formą: Klasė. Tema, uždavinys. Spec. poreikių mokiniai. ir kitos pastabos.

Tie mokiniai buvo įrašyti. Ir aš išdrišau po pamokos paklausi, nežinau tų pastabų, kokios jos bus išsakytos žodžiu geranoriškai, ir kas ten parašyta paslėptame lape. Tu nepasirašai, nesusipažįsti visiškai su pastabom.

Be jeigu jau taip pažiūrėsim modifikuotom programom, kad vaikai turi įvairiausių sutrikimų, net jis kitas gali taip rašyti. Tu atėjęs ten net nežinau, kokių sutrikimų jis turi – yra kairiarankis. Bet tas vaikas ir buvo mano įrašytas prie spec. poreikių vaikų. Jis toks ir yra.

Aš klausiu specialiosios pedagogės, ar aš turiu garsiai sakyti, kad vaikas yra modifikuotas. Jam skirti sakant va tau kitokių užduotėlių. Sako – ne. Bet va iš kitų mokytojų supratau, kad auditorės sakė tokias pastabas. Reikia pabrėžti, kad tau kita užduotis.

Juk mes kalbame, kad tie vaikai neturi būti išskirti.

Be tas vaikas gali būti visoks kitoks. Pavyzdžiui pas mane yra X vaikų. Tai aš irgi kaip įvardinsiu tai (keturi). Kiti matosi, kiti nesimato. Tai čia kaip tai pasakyti.

Mes viską užrašėme ant to lapelio.

Komentaras

Prieš ugdomojo proceso veiklą mokytojai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.3. punktą pateikė trumpą informaciją.

Mokytojų nuomone toks informacijos pateikimas reikalauja papildomų sąnaudų, o vertintojas ne visada juo vadovaujasi. Mokytojai nurodė atvejus, kai vertintojai, neatkreipę dėmesio į papildomą informaciją teikė savo pastabas ir siūlymus.

Stebėtų pamokų aptarimo organizavimo vertinimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Per pertrauką.

Žiūrinti kokia - yra 10, yra 20 min. Bet aš turiu suleisti vaikus. Vienus išleisti, kitus priimti, diennais apsiukeisti. Ir žurnalą dar turiu kolegai atiduoti. Bet aš jau net nesinėšdavau – nes žinojau, kad nespėsiu net tai padaryti.

Sakė stebėtojai, kad galėsim po pamokų susitikti. Bet visos suspėdavom per tą pertrauką. Jau kiek suspėdavom tiek.

Komentaras

B mokyklos mokytojai pripažįsta, kad turėjo galimybę su vertintoju kalbėti apie stebėtą ugdymo procesą. Aptarimui naudotas pertraukos laikas. Ugdymo procesas aptariamas gana lakoniškai. Čia vertintojai vadovaujasi 14.2.8. punkte ir nurodo mokytojui ne mažiau kaip 3 stipriausias ir ne daugiau 2 tobulintinas veiklos sritis B mokyklos mokytojai paminėjo nurodytos galimybės išsamiau pamoką aptarti. Tačiau konkrečios mokyklos mokytojai tokiu pasiūlymu nepasinaudojo.

Stebėtų pamokų protokolo formos vertinimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Toje formoje parašyta – mokytojas pasirašo. Mes niekur nesirašėme.

Mes nieko nežinojome, ką apie mumis rašo. Suprantate, toks psichologinis... Kas žino, man į akis šypsosis – kokia jūsų graži pamoka, o kai surašys ten – kad paskui ir silpna pasidarys perskaičius.

O rašė tai daug – labai daug. Ir tu nieko, nieko nežinai. Nežinai, ar tu turi apsiginti. Oi fantastika, nėra čia minusų, kaip gražu ir kaip gerai, o paskui, ką žinai kaip ten bus parašyta.

Sakykim o jei dabar pagal etiketą viską. Tarkim mūsų mokykloje mes sakome, kad mes nejaustume streso, įtampos, tikrai pas mus mokykloje ir direktorė ir pavaduotoja iš tikrųjų lankosi pamokose, bet jei direktorė pas mane ateis į pamoką, ji man iš vakaro pasakė. Viskas – man įtampos nėra. Ji stebėjo pamoką – ji rašė, ji man padavė lapė – susipažink mokytoja.

Va tai yra tikro vadovo darbas. Ir man tokia stebėta pamoka, jei man pasako pastabas, aš žinau, aš matau, aš susipažinau. Tai man atrodo, kad kai kuriems auditoriams iš mūsų vadovų reikia pasimokyti., kaip reikia audituoti. Nėra nei įtampos, aš matau, kas yra parašyta. Net po pamoks susipažinusi, aš parašau komentarą – sutinu, ... Va tai yra nauda. O kai atėję prisirašė biblijas ir nežinai, ką prirašė.

Gal būtų buvę geriau stebėti ne visus tuos aštuonis, o jei mes būtume žinoję, kad ateis į tą kažkokią pamoką, su ta auditore apsitarti, kokius momentus norėtų pastebėti. Ir tada mes parodytume savo kažkias savybes. Ir jiems būtų įdomu, ir mes galbūt kitaip. Šitiek visko per vieną pamoką parodyti vienoje klasėje – tai yra praktiškai neįmanoma.

Bet ir tas individualizavimas, diferencijavimas kartais po pamokos klausia – „mokytoja, čia supratau buvo“. Juk kartais net neaiškini. Vaikai supranta, jie žino. Prieini tyliai...

Taip, bet yra tokių pamokų, pripažinkime. Sakykime kad ir tam seminare dėl uždavinių. Sakyta buvo, kad bent trim individualizuoti. Tai kalbame apie tą kiekybę. Aš priejus jai sakau, gerai, jūs man sakykit, va tariamoji nuosaka, mokosi, tai kaip va čia suindividualizuosi. Va ir pati sako. Taip ne kiekvienam galima tai padaryti. Tai turbūt ir toj pamokoj ne kiekvienoje pamokoje galima taip padaryti, kad tu atitiktum tuos aštuonis. Tegu in man pasako, ką ji nori matyti. Aš jai parodysiu, tada pasimatys, ar aš gebu tai padaryti. Yra temų, kur tu nieko neindividualizuosi, yra bendra pamoka, kur visi gauna kažkiek žinių, o paskui prasideda darbas lygmenim. Tu gali tą. Pagrindą turi gauti visi – ir tada ten jokių individualizavimų ir diferencijavimų ten nėra. Pavyzdžiui pataikė tau į tokią pamoką, sėdi ir pasako „jūs neindividualizavote ar diferencijavote, kas tada. Aš tai darau, bet man buvo tema ne tokia, kad jos pamatytų.

Komentaras

B mokyklos mokytojai pastebi, kad išorės vertintojai vertinimo metu stebi, fiksuoja, analizuoja ir vertina mokyklos kasdienę veiklą, renka duomenis pagal mokyklos veiklos rodiklius. Juos fiksuoja pamokų stebėjimo protokoluose ir išorės vertintojų užrašuose (14.2.2. punktas). Mokytojai klaidingai manė, kad vertintojo užrašuose stebėtos ugdomosios veiklos organizatorius - mokytojas turi pasirašyti. IMVV to nenumato. Tačiau mokytojai piktinasi, kad stebėtojai *rašė daug – labai daug* ir su užfiksuota informacija mokytojų nesupažindino. Todėl formuluojama išvada, kad *kai kuriems auditoriams iš mūsų vadovų reikia pasimokyti., kaip reikia audituoti.*

B mokyklos mokytojai išreiškia nuomonę, kad vertintojai turėtų pamokos stebėjimo protokole fiksuoti ne visas aštuonias sritis. Pagrįstai išreikšta abejonė, ar kiekvienas vertintojas yra pasirengęs taip kvalifikuotai įžvelgti viską. Todėl manoma, kad vertėtų atsirinktinai vertinti atitinkamą sritį bei siūloma, kad mokytojas informuoti mokytoją apie stebėjimo tikslus.

Apibendrintas kategorijos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą turinys

Analizuojant IMVV nustatyta, kad organizavimui sutelktas pakankamai didelis dėmesys. Randamos atskirai aprašytos ir mokytojų vertinamos procedūros reguliuojančios stebimų ugdomųjų veiklų skaičių bei tvarkaraščio sudarymą, kontekstinės informacijos apie stebėsimą veiklą pateikimą, darbinės teigiamos nuotaikos palaikymą, pamokos stebėjimą ir fiksavimą, supažindinimo mokytojo su stebėjimo išvadamis organizavimą, stebėtų pamokų protokolo formos vertinimą.

Komentaras

Nagrinėjant mokytojų nuomones apie mokyklų vertinimo organizavimą, paaiškėjo, kad beveik visi mokytojai gana rezervuoti vertina IMVV planavimą. Jų laiko planavimas galėtų būti ir efektyvesnis. Beveik pusė Diskusijos grupėje dalyvavusių mokytojų planavimą vertina jau žemesniu lygmeniu, kalbėdami apie lankstaus pamokų lankymo ir stebėjimo tvarkaraščio sudarymo efektyvumą. B mokyklos mokytojų įžvalgos leidžia daryti prielaidą, kad organizuojant ugdymo proceso vertinimą, nepakankamai įsigilinta į ugdymo planus, kas sąlygojo ne visiškai aiškia, kryptingą stebėtų pamokų pasirinkimo tvarką.

Visoje mokykloje stebėtų veiklų skaičius nėra tiksliai įvardinamas. Tai rodo, kad komunikacija tarp vertintojų ir pedagogų nėra efektyvi. Bendras stebimų pamokų skaičius tenkantis vienam mokytojui atitinka Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608) (14.2.6. ne mažiau kaip 75 procentus darbo mokykloje laiko skiria ugdymo procesui stebėti). Pastebėta, kad mokyklos vadovas aktyviai dalyvauja IMVV. Jis vadovaudamasis Tvarkos aprašu (15.4. **punktas**) vertintojams pateikia stebėti siūlomų pamokų pirmadienio sąrašą. Tačiau mokytojai patvirtina, kad tik pusė šio sąrašo ugdomųjų veiklų buvo aplankytos.

Be pamokų stebėtos įvairios veiklos – konsultacija, būreliai, diferencijuota pamoka. Šių veiklų vertinimas mokytojams nėra žinomas.

B mokyklos mokytojai išreiškia abejonę, ar būtina tiek dažnai stebėti mokytojo ugdomąsias veiklas. Iškeliama prielaida, kad NMVA galėtų mokyklos veiklos kokybės vertinimui naudoti organizuotus tyrimus ir jų rezultatų apibendrinimą.

Apibendrinant B mokykloje suformuluotas mokytojų mintis, paaiškėja, kad didžiausią įtampą mokytojai patiria VV pradžioje. Jie pagrįstai teigia, kad iš anksto (tą pačią dieną) skelbiamas lankysimų pamokų tvarkaraštis keltų mažesnę sumaištį ir ne tiek trikdytų ugdomąjį procesą.

Pažymėtina, kad ne visada laikomasi 14.2.6. ir 14.2.7. punktas, kai nurodoma, kad turi būti <Stebimos mažiausiai dvi kiekvieno mokytojo pamokos ar kitokia veikla, bet per vieną dieną ne daugiau kaip 50 procentų pamokų ar kitokios veiklos....>, Nors dauguma atvejų stebimos ugdomosios veiklos vyko skirtingomis dienomis, tačiau pasitaikė ir gana grubių pažeidimų, kai mokytojas tik išlydėjęs vieną vertintoją tuoj pat turėjo demonstruoti organizuojamą ugdymo procesą kitam vertintojui. Tokiu atveju reikia pripažinti, kad buvo netinkamai sudarytas stebimų veiklų tvarkaraštis (14.1.4.). Be to, pažeistas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 6. punktas Dėl tokių precedentų gali susiformuoti nuomonė, kad nesilaikoma įsipareigojimų.

Prieš ugdomojo proceso veiklą mokytojai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 15.3. punktą pateikė trumpą informaciją.

Mokytojų nuomone toks informacijos pateikimas reikalauja papildomų sąnaudų, o vertintojas ne visada juo vadovaujasi. Mokytojai nurodė atvejus, kai vertintojai, neatkreipę dėmesio į papildomą informaciją teikė savo pastabas ir siūlymus.

B mokyklos mokytojai pastebi, kad išorės vertintojai vertinimo metu stebi, fiksuoja, analizuoja ir vertina mokyklos kasdienę veiklą, renka duomenis pagal mokyklos veiklos rodiklius. Juos fiksuoja pamokų stebėjimo protokoluose ir išorės vertintojų užrašuose (14.2.2. punktas). Mokytojai klaidingai manė, kad vertintojo užrašuose stebėtos ugdomosios veiklos organizatorius - mokytojas turi pasirašyti. IMVV to nenumato. Tačiau mokytojai piktinasi, kad stebėtojai *rašė daug – labai daug* ir su užfiksuota informacija mokytojų nesupažindino. Todėl formuluojama išvada, kad *kai kuriems auditoriams iš mūsų vadovų reikia pasimokyti., kaip reikia audituoti.*

B mokyklos mokytojai išreiškia nuomonę, kad vertintojai turėtų pamokos stebėjimo protokole fiksuoti ne visas aštuonias sritis. Pagrįstai išreiškta abejonė, ar kiekvienas vertintojas yra pasirengęs taip kvalifikuotai įžvelgti viską. Todėl manoma, kad vertėtų atsirinktinai vertinti atitinkamą sritį bei siūloma, kad mokytojas informuoti mokytoją apie stebėjimo tikslus.

B mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą Ugdymo proceso veiklų stebėjimas

Teiginių pavyzdžiai (N=22)

Buvo pirmadienį konsultacija ... Neprivalomas lankymas. Bet jis išbuvo visą konsultaciją.

Paskutinė mano ... vedama pamoka – rašėm diktantą ir jos atėjo po skambučio, kai aš jau visus dalykus buvau pasakiusi, bet jos žiūrėjo tą diktantą. Aš pasakiau, kad mes rašysime diktantą. Jos sakė, kad labai nori pažiūrėti. Na ir manęs paprašė, kad aš ištaisyčiau tuos darbus, tai neprižadėjau. Buvau išvargusi, paskutinė pamoka, ketvirtadienis – man buvo iš eilės 6 pamokos....

Iš tiesų psichologinė įtampa mokykloje yra labai negerai, nes labiausiai nukentėjo tai vaikai. Daugelis mokytojų neįtakoję tos psichologinės įtampos, bet vaikai suprato, kas čia vyksta, kad yra svetimi mokykloje žmonės. Jie kažko laukė.

Iš tiesų, klausinėjo, kada ateis, ar išeis. Jie norėjo jau normaliai dirbti.

Mes mokytojai visaip kaip stengėmės apraminti.

Gal ta įtampa vaikams duoda tai, kad pas mus ateina į pamokas administratoriai - direktorė, pavaduotoja. Bet jie visi sėdi klasės gale ir kažkaip vaikams nekrenta į akis. O čia, kai sėdi klasės priešakyje – dar pasižiūri, pas mažiukus dar ir pro akinius pasižiūri, tai gal jiems tokia baimė – mokytoja, ką apie mus sakė.

Tas vaikščiojimas ir žiūrėjimas į sąsiuvinius – tai sukūrimas įtampos.

Jeį jis ateitų ir būtų, kaip šešėlis nematomas – tai yra natūrali aplinka, kurioje mes dirbame.

Tai neįmanoma. Nors. Jis tyliai ramiai fiksuoja. Tas atsisėdimas priekyje – jis tiesiog nuteikia blogai.

Prieš audintą mus tikino, kad mes būsimė stebėtojai, fiksuotojai ugdymo proceso, bet to žodžio, funkcijos neišlaikė ištikro. Vis tiek vienaip ar kitaip kūrė įtampą.

Ne visi.

Kai kurios taip - vaikštinėjo, klausinėjo vaikų, vartė vaikų sąsiuvinius. Kai kurios buvo tik stebėtojos.

Pavyzdžiui per fonetikos pamoką, kur yra šioji tokia specifika, kai tu turi garsą visai kitokį ne tik kai rašymą. Tikrino rašto kultūrą ir, sakykim, tokia pastaba, kai mokiniys rašė vienas išdrįsta spausdintinėm raidėm. Tai tokia pastaba, sakyčiau, daugiau paprasta, moteriška, motiniška. Ar ji labai jau čia apibendrinanti.

Komentaras

B mokyklos mokytojai patvirtino faktą, kad vykdydami IMVV vertintojai nusižengė savo įsipareigojimams išsakytiems per pirmuosius vizitus (14.1.2. punktas susitinka su mokyklos bendruomenės atstovais, kitais išorės vertinime dalyvaujančiais ar jį organizuojančiais asmenimis, aptaria, kaip mokykla save vertina ir yra vertinama ir kaip bus organizuojamas išorės vertinimas). Reikia pripažinti, kad šioje mokykloje atsirado mokytojų, kurie atidžiai pastudijavę IMVV tvarkos aprašą vertintojui užkirto kelią vykdant vertinimą padaryti pažeidimą (nepriėmė stebėti nuosekliai viena po kitos vedamų pamokų). Vienas kitas atvejis šioje mokykloje parodo, kad vertintojai į ugdymo proceso veiklą atvyko po skambučio. Itin nepalankiai mokytojai vertina faktą, kad vertintojai sėdėjo prieš klasę, tuo tik paaštrindami ne tik mokytojams, bet ir vaikams esantį susijaudinimą. Tenka pripažinti, kad stebimos pamokos metu vertintojai gana aktyviai veikė ugdomojoje erdvėje – vaikščiojo, vartė sąsiuvinius, tikrino. Tuo iš dalies pažeistas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 8 punktas

Stebėtų ugdymo proceso veiklų vertinimas

Teiginių pavyzdžiai (N=26)

Stebėta pamoka buvo gana konkrečiai vertinta: gerai, gerai, gerai, o tą siūlyčiau keisti.

Trys pliusai, du minusai, tobulintini aspektai.

Su visu vertinimu sutinkame.

Dėl tų tobulintinių sričių diskutavome ir pavyzdžių davė.

Pamokos kokybės vertinimo rodikliai taip smulkiai neaptariami.

Sakykime man po pamokos pasakė „labai gerai, mokytoja, matosi, kad vaikai yra išmokyti dirbti. Jokių tokių smulkmenų nesusakė.

Bet, aišku, jos rašydamos turėjo sau parašyti. Kas ten tame lape parašyta, aš net ir nežinau.

Aš irgi nežinau.

Mes po pamokos su auditore kalbėjome. Ne vienai mokytojai sakė „jūs per daug dominavote pamokoje“. Ne vienai pradinį klasių mokytojai. Bet tarkim, kai pradinį klasių mokytojai rugsėjo mėn. turi suvaldyti 24 mokinius, tai, kaip sakant, aš džiaugiuosi, kad tik sėdi ir dirba. Yra sunku. Ir mes sakom, kad pradinukam čia nu netinka. Tie kriterijai nelabai tinka. Jie turėtų būti truputiuką kitokie. Tas dominavimas pradinėse klasėse turi būti.

Pavyzdžiui, aš jaučiuosi paskatinta. Kartais dirbi ir nežinai, ar ta kryptimi dirbi, ar ne. Gal galėčiau kitaip. Nu čia va pasižiūrės žmogus ir pamatęs pasakys, kaip. Aš dirbu, tariesi tarp savęs, bet iš tikrųjų yra tokių sričių, kur kartais atrodo, kad darom taip kaip darę, o kartais norisi kažko kito. Pasikalbėjus su auditore pasitvirtinau, kad darėme teisingai. Ir sakau, kad dėkinga esu už tai. Jaučiuosi patiprinta.

Vaikai, ar mano pamokos kuo nors skiriasi, nuo to, kaip dabar stebi auditoriai. Man vaikai pasakė, kad – ne. Jų pastebėjimas buvo su vaikais patvirtintas, nes jos klausė, ar mokytojų pamokos skiriasi, pasikeitė. Vaikai atsakė – ne. Vaikų atsakymas jas suintrigavo. Vadinasi, negi mokytojas nenorėjo čia kažką parodyti, o iš antros pusės mokytojai, vadinasi, kiekvieną dieną ateina gerai pasiruošę pamokoms ir dirba, nevaidina. Tai va čia dviprasmiški pasisakymai.

Nevaidinome.

Sakykime mes tokių nuomonių išgirdome. Mes girdėjome, „kokios nuostabios pradinukų pamokos, kaip jie gražiai gėlytes darė, žibintus darė ir t.t.“ O matematikos pamokoje, turbūt anglų, mes nei žibintuvų, nei gėlyčių nepadarysim.

Tai yra sudėtinga medžiaga. Kur pavyzdžiui man buvo labai sunkios temos. Kai iš tikrųjų jinais pataikė septintoje klasėje, sėdėjo pamokoje, tai visa laimė, kad pas mane buvo spec. pedagogė. Jin tik tiek kad pamatė, kad iš tikrųjų spec. pedagogė atėjusi dirba toje komandoje. Vaikam nėra kažkokia naujiena. Bet tai buvo be galo sunki tema – tai ten žibinto nepašys.

Mes mokytojai supažindinti su vertinimo grupės (žodinėm) išvadom

Sukvietė penktadienį, po keturių pamokų.

Visi mokytojai buvome pakviesti po keturių pamokų. Buvo išsakyti dešimt teigiamybių, penki minusai.

Tobulintini dalykai.

Viskas buvo pasakyta.

Jūs paklauskite, kiek ten mums užstrigo ausyse – penktadienį.

Aš irgi norėjau sakyti (keleta mokytojų, iš jų ir mokyklos audito grupės narė)

Pas mane regimoji atmintis – aš girdimajai nieko negaliu atsimint.

Perskaityta. Ir kada tu savaitę (dar kartą kartoju) kaip styga įsitempęs buvai – ar tu galėjai užfiksuot viską. Tai yra visai kitas klausymas – suprantat.

Jeigu parašytą, pakabintų.

Nesakė „lietuvių tu ten blogai“ – bendros išvados.

Paskaitė: Tendencijos. Greičiausiai tobulintinos kryptys

Vertinto ugdymo proceso veiklų išvadų pagrįstumas

Teiginių pavyzdžiai (N=12)

Bet jeigu jau taip pažiūrėsim modifikuotom programom, kad vaikai turi įvairiausių sutrikimų, net jis kitas gali taip rašyti. Tu atėjęs ten net nežinai, kokią sutrikimą jis turi – yra kairiarankis.

Bet tas vaikas ir buvo mano įrašytas prie spec. poreikių vaikų. Jis toks ir yra.

Ir šitas negeranoriškai pažiūrėti irgi man iškilo. Kadangi aš su savo vaikais budėjau visą mėnesį, ir išgirdau, kad pasakė „Formalus mokykloje budėjimas“ Gerai, dabar pagalvokime. Formalus. Vaikai iš tikrųjų stovi aukšte. Jie ir palakstantys ir visa kita. Jie išsikrauna antrame aukšte. Mokytojų nematom. Kodėl jie vertina – mokytojų nematom. Va tokie sėdi pamokoje – po pertraukos jis išsako visas savo tas pretenzijas, tai kada mokytojas į koridorių išeis budėt. Ir po savaitės padaro išvadą apie budėjimą. Nu tai kur objektyvumas. Tai tokių dalykų jie net neturėtų vertinti. Tai buvo savaitę, kai mokytojai buvo stebimi, klaidžiojo į pamokas. Galų gale, jei mes būtume žinoję, kada mes busime stebimi, kad mano stebima trečia ar kita, aš budžiu, tai mes būtume susikeitę, mane būtų draugas pavaduok.

Kodėl jie vertina – mokytojų nematom. Va tokie sėdi pamokoje – po pertraukos jis išsako visas savo tas pretenzijas, tai kada mokytojas į koridorių išeis budėt. Ir po savaitės padaro išvadą apie budėjimą. Nu tai kur objektyvumas. Tai tokių dalykų jie net neturėtų vertinti.

Negali vertinti budėjimo, kad jo nebuvo. Iš tikrųjų mokytojai ir budi, tuose aukštuose ir tie vaikai gerai budi. Jos to nepamatė. Bet aš sakau priežastį – kodėl jos nepamatė – tai yra natūrali priežastis. Bet žinot, kad tik žiūri tiesiu taikymu, tai gali ir nepamatyti.

Mes turėjome tokį variantą, kada tėvai, sakykim, vadovavo, bet mums nepasiteisino tas variantas. Nes kaip – tėvai yra užimti ir visa kita.

Mūsų tėvai yra aktyvūs. Mes juos pasikviečiam į tą veiklą. Bet, kada reikia va to – sako „aš negaliu kasdien būti mokykloje“.

Mes turėjome tokį variantą. Aš jau seniai toje mokykloje dirbu. Direktorė gal net to varianto nežinojo. Jis mums nepasiteisino, ir mes atėjome į kitą – pačių tėvų pasiūlymu. Niekur nėra parašyta, kad tėvų tarybai turi vadovauti tėvas. Taryba išsirenka pati pirmininką.

Gal čia tiesiog vyresnėms klasėms.

Buvo pastaba, „gal tai ne visiškai demokratiškai“. Bet ta pastaba ir yra – juk nuostatuose ji pati renkasi ir vertint tai, kad tai nėra demokratiška – tegu susikviečia tą tarybą ir pasiklausia. Tada galima objektyviai įvertinti, o ne tai, kad nėra demokratijos. Nes tai kaip tik yra demokratija, jeigu nusprendė, kad yra du variantai ir išsirinko geresnį.

Kaip galima tobulinti demokratiją.

Man keistai atrodė. Juk mes renkamės taip, kaip mums yra geriau, o ne kad jai iš šalies. Ji atėjo, pasižiūrėjo ir parašė. Nu tai palauk, tau reikėjo susirinkti, susikviesti, pabendrauti ir išvadas tada padaryti. Ką tėvai patys mano tokiu klausimu. O ne pačiai padaryti tokias išvadas nebendravus su jos nariais.

Komentaras

Aptardami išorės vertintojų stebėtų ugdomųjų veiklų vertinimą B mokyklos mokytojai detaliai iliustravo atvejus, kai vertintojų išsakytos išvados niekaip negali būti vertinamos kaip objektyvios ir pagrįstos. Galima daryti prielaidą, kad vertindami ugdymo procesą išorės vertintojai pasiklioivė išankstinėmis išvadomis, o atvykę į konkrečią veiklą nebuvo dėmesingi pateiktai kontekstinei informacijai, paviršutiniškai tikrovei fiksavo, apibendrino.

Komentaras

Konkrečioje B mokykloje buvo išnaudotas mokytojų rekomenduojamų stebėti ugdomųjų veiklų sąrašas (15.4. **punktas**). Išreikštas pageidavimas, kad vertintojai galėtų skelbti dienos lankomų pamokų sąrašą. Tai mokytojų manymu dalinai eliminuotų nerimą ir baimę. Be to, kalbant apie VV vykdymą mokytojai atkreipė dėmesį į ne visiškai korektišką vertintojų atvykimą į ugdomąją veiklą (ateina pavėlavę). Nors tai ir vienetiniai mokykloje atvejai, tačiau pedagoginėje aplinkoje itin skaudžiai išgyvenami. Papildomo mokytojo laiko reikalavusi kontekstinės informacijos pateikimo forma apie stebėsimą veiklą mokytojų nuomone ne visada efektyviai panaudota.

Vadovaudamiesi Tvarkos aprašu (14.2.8. **punktas**) vertintojai po kiekvienos stebėtos pamokos ar veiklos nurodo mokytojui ne mažiau kaip 3 stipriuosius ir ne daugiau kaip 2 tobulintinus veiklos aspektus. Didesnė pusė mokytojų be viso to dar ir su vertintoju turėjo galimybę diskutuoti, gauti

patarimų. Visi mokytojai B bendrojo lavinimo mokykloje pripažįsta, kad vertintojai tiksliai pastebėjo ir išryškino ugdomųjų veiklų stipriąsias ir silpnąsias puses. Vienas kitas mokytojas pasidžiaugė gavęs išorės vertintojo pastiprinimą tolesnei veiklai. Mokytojai B mokykloje nuostabą, kad vertintojai domėjosi, ar mokytojų veikla „nesuvaldinta“. Nepriimtini kai kurie vertintojų komentarai, gana garsiai rezonuojantys mokyklos erdvėje.

B mokyklos mokytojai patvirtino faktą, kad vykdydami IMVV vertintojai nusižengė savo įsipareigojimams išsakytiems per pirmuosius vizitus (14.1.2. punktas susitinka su mokyklos bendruomenės atstovais, kitais išorės vertinime dalyvaujančiais ar jį organizuojančiais asmenimis, aptaria, kaip mokykla save vertina ir yra vertinama ir kaip bus organizuojamas išorės vertinimas). Reikia pripažinti, kad šioje mokykloje atsirado mokytojų, kurie atidžiai pastudijavę IMVV tvarkos aprašą vertintojui užkirto kelią vykdant vertinimą padaryti pažeidimą (nepriėmė stebėti nuosekliai viena po kitos vedamų pamokų). Vienas kitas atvejis šioje mokykloje parodo, kad vertintojai į ugdymo proceso veiklą atvyko po skambučio. Itin nepalankiai mokytojai vertina faktą, kad vertintojai sėdėjo prieš klasę, tuo tik paaštrindami ne tik mokytojams, bet ir vaikams esantį susijaudinimą. Tenka pripažinti, kad stebimos pamokos metu vertintojai gana aktyviai veikė ugdomojoje erdvėje – vaikščiojo, vartė sąsiuvinius, tikrino. Tuo iš dalies pažeistas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 8 punktas

Aptardami išorės vertintojų stebėtų ugdomųjų veiklų vertinimą B mokyklos mokytojai detalai iliustravo atvejus, kai vertintojų išsakytos išvados niekaip negali būti vertinamos kaip objektyvios ir pagrįstos. Galima daryti prielaidą, kad vertindami ugdymo procesą išorės vertintojai pasiklioję išankstinėmis išvadomis, o atvykę į konkrečią veiklą nebuvo dėmesingi pateiktai kontekstinei informacijai, paviršutiniškai tikrovei fiksavo, apibendrino.

B mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinto mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

IMVV nauda mokytojų vertinama asmeniškai, instituciniu lygmeniu, tarpinstituciniu.

Teiginių pavyzdžiai (N=38)

Todėl, kad dabar savo valdžios iš vis nebijosi – juokiasi visi

Pasakė kas gerai, taip ir dirbam.

Valdžia gal geriau mumis pasitiks. Jeigu mes gerai pasirodėm

Direktorei ir taip mumis pasitiki. Padėkos žodžius gavom iš valdžios.

Pasimatavom.

Jie dar kartą patvirtino, kad jūs esate darni komanda. Iš jų tai nuskambėjo. Mes ir patys tai žinom, bet jie patvirtino.

Bet jie dar mums žadėjo šviesių ateitį – sako „kitose mokyklose mokinių mažėja, o pas jus ne“ Laukia šviesi ateitis

Aš turiu keturias pamokas. Keturias skirtingas klases. Ir pas mane buvo dvejose klasėse. Buvo trijose pamokose vienoje klasėje ir vienoje pamokoje kitoje klasėje. Kokias objektyvias išvadas apie mano darbą galima padaryti. Klasė kiekviena yra labai specifiška iš tikrųjų. Toli įžvelgiančių kažkokių išvadų man atrodo čia tikrai neįmanoma padaryti. Per daug trumpas laikas, pernelyg maža pažintis, pamokos pernelyg gali būti specifinės ir tikrai gilių išvadų, didelių išvadų – tikrai ne. Kaip aš girdėjau po dviejų pamokų tokias apibendrintas išvadas, kaip įžvalgas. Man tikrai keista.

Mano stebėjo tris pamokas toje pačioje aštuntoje klasėje, konsultaciją ir klasės valandėlę. Aš paskui pavaduotojos ir klausiau, ar jiems patiko ta klasė.

Kas yra. Gal tai yra stebėjimo stilius, žiūrėti, kaip tie vaikai skirtingai dirba ar kaip.

Negali būti.

Kažkoks tikslingumas pastebimas.

O turėjau keturias klases. Sakykim, tikrai viena klasė pastebėta.

Žinoma, tik vieną kitą pamoką pastebėjo. Mokytojai stresas, ir tiems vaikams stresas. Ir dabar pasakytų – jis blogai dirbo – nu nesąmonė. Neobjektyvu.

Čia metus pradirbi, kol jie kartais atsiskleidžia gabumai ar talentai, ar nežinau kas.

Dėl vieno vertintojo negaliu nuneigti visos grupės. Man buvo skatinimas

Užgrūdino

Visi turbūt tą patį jautė. Tikrai neturi kritiškų pastabų pasakyti – pasitikejimas savimi padidėja. Stresavai, bet sutvirtėjai

Iš šalies žmogus, ne kolega tikrino, pasimatuoja kitame lygmenyje. Galime palyginti, ką pasakė mokyklos vadovas, ir ką pasakė vertintojas.

Visas vertinimas prasideda nuo mokinio – kaip jis vertina. Paskui kolega ateina kažko pasimokyti. Mokyklos vadovai vertina. Dabar čia. Tėvai vertina. Juk iš visų pusių tu esi stebimas ir vertinamas. Ir turbūt tas, kad tavo prasta pamoka, tie signalai labai greitai pasieks direktorę. Tėvai sukils. Tą pamokos kokybę ar atėję gali pamatuoti ir objektyviai pasakyti. Objektyviausi vertintojai – tėvai, mokinai, administracija, egzaminai.

Aš išvadas perskaičius sužinosiu, kaip tėvai vertino, kaip vaikai galvoja, aš gausiu informacijos – dabar kas iš to kad sėdėjo, mes nieko - nežinom dar. Mes nežinom tų išvadų – mes nežinom kaip ten tėvai atsiliėpė, kaip vaikai.

Dėl savęs tai gali žinoti

Taip dėl savęs – jau sutobulėjom tai iki be galybės (ironiškai)

Teigiamai

Mes nežinome tų išvadų. Jeigu mums bus kažkas parašyta, tai nebus reali tokia situacija, jei bus paminėti vertinimas, namų darbai.

Būtų labai keistai, kad tai yra rugsėjo pradžia ir vertins tuos dalykus dėl kurių adaptaciniame periode susitarta.

Turi objektyviai matyti situaciją.

Taip, bet jei tu surašysi, kad taip nori matyti, kaip gruodžio mėn. kad būtų.

O aš irgi, dirbdama su pirmokais, pastebėjau, kad auditas į pirmąsias klases iš karto rugsėjo mėn. Košmaras kažkoks. Nes išties mums ta adaptacija vyksta ir taip yra sunku. Dar ir vaikų gerai nepažįsti ir tiesiog juos lipdai kaip kolektyvą. Labai yra sunku.

Jei tai būtų ne keliantis stresą – ateitų žmonės geranoriškai nusiteikę, visiškai nesukelti streso iš šalies pastebėti.

Niekados taip nebus. Bet koks žmogus ateina, vis viena tu stresuoji. Niekada nebus, kad jei tave stebi tu jausies visiškai ramiai – nebus – jau tai visai nenormalu.

Bet koks atėjęs svečias vis tiek sukelia sumaištį.

Kad ir kolega ateina.

Man atrodo, kolega-kolegai darom daug didesnės naudos. Einam pas kitus pasižiūrėti, kaip mokyti. Va tada labai objektyviai. Žiūrėk, kaip tau pavyksta va šitas. X kažko reikėjo, ji atėjo pas mane į pamoką, pasakė, aš noriu pasižiūrėti, kaip tu dirbi tuo metodu. Aš neįsitempus –tai yra mano kolegė, mes susėdome po pamokos, mes apsitarėme. Man tokie dalykai daug daugiau naudos duoda, negu tai, kad aš įsitempus kaip styga buvau.

Čia individualiai. Pavyzdžiui man, kai stebėjo visiškai svetimas žmogus ir man buvo daug lengviau vesti pamoką, negu, kad mane stebi kolegos. Man buvo lengviau. Nes aš jo nepažįstu. Nesu niekaip susijusi.

Bet auditoriai ir davė gerą patarimą – „jūs daugiau kalbėkit, akcentuokit tai vaikams, kad pas jus tas vyksta, kad vaikai suprastų, ką jūs darot, kad jie žinotų“

Mokykloms nuleidžia – jūsų tobulintina sritis – jūs tvarkykitės kaip jūs norit – galbūt turėtų va iš to – padėti. Kad mes gautume ne tai, kad pasakė ir viskas Nėra to grįžtamojo ryšio. Jie išvažiavo – viskas. Mes negalime

Tikrinimas dėl tikrinimo, dėl reitingavimo, o realiai pas mus niekur nėra pagalbos. Visur įvertinam – jūs gerai, jūs blogai ir viskas

Kitą kartą neturi nei galimybės apsiginti ir savo įvaizdžio pateisinti. Net jei buvo kažkas ne taip, jei jie kažką blogo pamatė.

Mums dabar jau yra gerai.

Atvargom. Pasibaigė ir viskas.

Komentaras

Mokytojai, analizuodami IMVV pripažįsta jį kaip savo vykdomos veiklos pastiprinimą, savivertės didinimą, ugdymo institucijos prestižo kėlimą. Tuo pat metu įvardinami ir IMVV trūkumai, kai pastebimas tendencingumas (nors mokytojas dėsto dalyką keturiose klasėse, tačiau jo stebėtos veiklos koncentruotos vienoje klasėje, neatkreiptas dėmesys į papildomą kontekstinę ugdomosios veiklos informaciją ir pan.) Itin pabrėžiamas VV pasirengimo metu įgyjamas ir vykdymo metu dar sustiprinta įtampa. Trečdalis mokytojų supranta IMVV kaip neišvengiamybę, kuri ypač svarbi institucijai, vykdančiai VV. Šie kritišką požiūrį įvardinę mokytojai pripažįsta, kad nepatiria gaunamos pagalbos. Daroma prielaida, kad įgyvendinama tik dalis IMVV uždavinių (7.1., 7.2.).

Kadangi NMVA per menkai naudoja viešųjų ryšių technologijas skleisdama, o tiksliau propaguodama IMVV, tai dauguma mokytojų, turėdami pernelyg mažai informacijos apie VV, jį instituciniu lygmeniu vertina kaip menkai objektyvų ir konstruktyvų. Čia galiotų ir vertintojos išreikštas patarimas „jūs daugiau kalbėkit, akcentuokit tai ..., kad pas jus tas vyksta, kad suprastų, ką jūs darot, kad jie žinotų“. Tik keletas diskusijoje dalyvavusių mokytojų pripažįsta VV teikiamą naudą ne tik asmeniškai mokytojui tobulinant ugdymo procesą, bet ir institucijai, kuriančiai savo veiklos strateginius planus.

Išklausius mokytojų nuomonių, paaiškėjo, kad B mokyklos mokytojai IMVV planavimą vertina kaip nepakankamai efektyvų – mokslo metų pradžia - netinkamas laikas vykdyti IMVV.

Spręsdami streso mažinimo klausimą, diskusinė grupė nepriėjo vieningos nuomonės – didžioji dalis pripažįsta, kad atėjęs į ugdomąją veiklą svečias – dirgiklis, kuris neigiamai veikia tiek mokinius, tiek mokytoją. Tad keliama prielaida, kad šią problemą galima būtų dalinai spręsti organizuojant specialiuosius mokytojų kompetencijų didinimo ar įgijimo projektus, pasitelkiant IKT.

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
B mokyklos mokytojai pritaria IMVV metu suformuluotomis konkrečiomis išvalgomis.	Mokyklos bendruomenė dar labiau sutelkiama ties savo veiklos stipriosiomis sritimis. Išryškinti privalumai suvokiami kaip institucijos unikalumas.
Mokytojai palankiai vertina VV metodiką, kurioje daugiau dėmesio skiriama tiek mokytojo, tiek mokyklos veiklos stipriosioms veiklos sritims akcentuoti.	IMVV apmąstomas kaip galimybė pasitikrinti, pasimatuoti kitame lygmenyje.
IMVV priimamas kaip ugdomosios veiklos tobulinimo, skatinimo, stiprinimo prielaida.	Skatina tobulėjimą visais lygmenimis: mokytojo-vadovo.
Kiekvienas asmeniškai mokytojas jaučiasi pastiprintas.	Naudojant tiek kokybinius, tiek ir kiekybinius parametrus vykdoma ugdymo proceso veiklų institucijoje detali analizė.
Dominuoja teigiamos patirties tonas.	Kadangi IMVV pagrįstas ugdymo institucijos veiklos

IMVV metu išryškinaama tos mokyklos efektyviai ir konstruktyviai dirbančių mokytojų veikla. Palankiai vertinamas išorės vertintojų vykdytas konsultavimas.	savianalizei, tai galima teigti, kad surastos ir suformuluotos mokyklos veiklos tobulinimo sritys sutampa su mokyklos bendruomenės pozicija ir yra paskata labiau koncentruoti savo energiją šioms veiklos sritims keisti, tobulinti.
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Pamokos rodikliai aiškūs, vertinimo kriterijai – neaiškūs. Stresas. iš pat ryto skelbti visų tos dienos stebimų pamokų planą. Neteikti skubotų išvadų, remtis trianguliacijos metodu patvirtintais duomenimis Išpėti mokytoją apie stebimos pamokos tikslą. Stebėti ir vertinti atrinktas sritis. Supažindinti mokytoją pasirašytinai su pamokoje atliktomis įžvalgomis. Mes nežinome tų išvadų. Tobulinti IMVV mokyklų vertinimo organizavimą, sudarant palankesnę tikrinimo tvarkaraštį Tikslingai ir kryptingai atrinkti ir sudaryti lankstų pamokų stebėjimui tvarkaraštį Derinti pamokų detalaus aptarimo laiką su mokytoju Užspaudimas pamokos į rėmus užspaudžia mokytojo kūrybiškumą. Savo galvoje turi dėti, kad to nepamirštum, to, to, nes tai yra būtina, kitaip bus minusas. Per daug trumpas laikas, pernelyg maža pažintis, pamokos pernelyg gali būti specifinės Atidžiai ugdomasias veiklas fiksuojantis vertintojas po kiekvienos stebėtos pamokos ar veiklos lakoniškai informuoja mokytoją nurodydamas ne mažiau kaip 3 stipriuosius ir ne daugiau kaip 2 tobulintinus veiklos aspektus. (14.2.8. punktas). Iš vienos pusės tokia įdėmi ir intensyvi stebėjimo veikla, iš kitos pusės nedetalizuota aptartis – pagrindas mokytojams reikšti nepasitenkinimą. Būtina tikslinti stebimų ugdomųjų veiklų vykdymą.	Būtų gerai, kad prieš auditus būtų organizuotos tokios, kad patys auditoriai pravesių po kokią pamoką, kaip jiniai turėtų atrodyti iš tikrųjų. sakom, kad pradinukam čia nu netinka. Tie kriterijai nelabai tinka. Jie turėtų būti truputi kitokie. Darbo aprašymo dokumentų tobulinimas. Būtina duoti susipažinti su užpildyti stebėtos pamokos protokolu. Iš anksto supažindinti mokytojus su einamos dienos tikrinimo tvarkaraščiu. Auditoriai turi būti kaip šešėliai Tobulinti stebėtos pamokos fiksavimo ir mokytojų pateikties formą Vertinimo komandos sudarytas išvadas mokyklos bendruomenei priimtinu būdu pateikti – ne tik žodžiu (pakabinti lentoje, demonstruoti) Skirti daugiau laiko supažindinant su preliminarom išvado keturių pamokų. Užkirsti kelią sklisti žodinei mitologijai apie IMVV kaip stresinę mokyklos būseną (<i>nėra taip baisu, kaip ten kiti pasakoja</i>). Pirmiausia neapibrėžčiau tokio kriterijaus, kaip mažiausiai penkis pamokas turiu stebėti. Galutinis turėtų būti – „Padedą“, „mokytojus moko“ – ne tai kad seminarai – praktiškai. Pageidautina savo dėstomo dalyko pamokose matyti to paties išsilavinimo vertintoją Apgalvoti išankstinės informacijos apie pamoką pateikimo formą, ją produktyviau išnaudoti Būtina peržiūrėti IMVV planavimo ir fiksavimo mechanizmus, koreguoti konstrukta.

B mokyklos vadovų požiūris į IV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovų interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į iš anksto suformuluotus tyrimo probleminius klausimus, kartu atskleidžiant, kaip vadovų (direktoriaus ir pavaduotojo) supratimą apie IMVV, nagrinėjamos IMVV tobulinimo galimybės. Nors mokyklos vadovai daug ir glaudžiai bendradarbiavo su vertintojais, gerai susipažinę su vertintojų įžvalgomis, tačiau negalėjo tiksliai įvardinti jų mokykloje stebėtų ugdymo proceso veiklų skaičiaus.

B mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą	2				
Geba bendrauti, bendradarbiauti	2				
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	2				

Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	2				
Demonstruoja etišką elgesį	2				
Vertina nešališkai, objektyviai		2			

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Taip, manau, kad dauguma vertintojų buvo profesionalūs

Dauguma vertintojų buvo profesionalūs

Buvo keletas klaidų, kurios atskleidė šališką, subjektyvų vertinimą, kai auditoriai lygina mūsų patirtį su savo mokyklos

Atlikti vaidmenys- pagalbininko-konsultanto

Atlikti vaidmenys- pagalbininko-konsultanto

Vertintojas – kolega

Teikė konkrečius siūlymus

Auditoriai diagnozavo, padėjo išsiaiškinti

Šališkas vertinimas „o mano mokykloje tai...“

Apibendrintas kategorijos dėl išorės vertintojų kompetencijos turinys

Naudos subkategorijos: vertintojų profesionalumas, vertintojų atliekami vaidmenys, vertintojų veikla.

Komentaras

B mokyklos vertinimą vykdę išorės vertintojai abiejų mokyklos vadovų apibūdinami kaip profesionalūs, gebantys operatyviai veikti, kruopščiai fiksuoti ugdymo procesą, padrąsinantys, teikiantys pasiūlymus. Mokyklos direktoriaus ir pavaduotojo nuomone vertintojai dažniausiai jų mokykloje atliko pagalbininko – konsultanto bei kolegos vaidmenis. Vadovai džiaugėsi, kad vertintojai telkė pastangas tiksliai diagnozuoti ugdymo procesą. B mokyklos vadovai pažymėjo, kad visi vertintojai dirba kaip darni komanda, kuriai vadovauja puikiai pasirengęs vadovaujantis vertintojas.

B mokyklos vadovų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=18)

Apie IMVV žinojome prieš pusmetį

Atskiro pasirengimo auditui nebuvo (2 kartai)

Tiesiog vykdėme mūsų susiplanuotą veiklą.

Visa mokyklos veikla buvo orientuota metinės programos įgyvendinimui

Daug kalbėjome su mokytojais

Bandėme mokytojus paruošti – nuimti nereikalingą įtampą

Mokytojai šiek tiek tvarkėsi savo edukacines aplinkas

Pavasarij tėvai ir mokiniai pildė anketas (2 kartai)

Birželio mėn. organizavome seminarą „Pamokos uždavinio samprata“ – mokytojai akcentavo šią problemą

Mokyklos vadovai pildė anketą (2 kartai)

Domėtasi gerąja patirtimi apie mokymo ir mokymosi organizavimą, pamokos struktūrą, vadybą

Dalyvauta seminaruose „Mokyklos valdymo kaitos tendencijos“ (20100326) ir „Sprendimų priėmimas“ (20090929)

Dalyvauta seminaruose „Mokyklos (įsi)vertinimas. Prasmės ir naudos paieškos“ (20100520).

Naudotasi magistro studijų metu įgytomis kompetencijomis.

NMVA tiksliai laikėsi Tvariojoje nurodytų terminų informuodama apie IMVV (2 kartai)

Priimtina visa NMVA medžiaga (iš Švietimo naujienų)

Buvo pateiktas strateginis mokyklos planas, metinė veiklos programa, ugdymo planas, tvarkaraščiai (2 kartai)

Vadovaujantis vertintojas pirmųjų apsilankymų metu siautiko su administracija ir mokytojų taryba (2 kartai)

Apibendrintas kategorijos turinys

Analizuodami B bendrojo lavinimo mokyklos vadovų (direktorius ir pavaduotojas) nuomones apie pasirengimą IMVV išskirtinos subkategorijos: NMVA dokumentų analizė; Lankymasis informaciniuose renginiuose; Gerosios patirties analizė; Darbas su mokyklos bendruomene.

Komentaras

Pažymėtina, kad B bendrojo lavinimo mokyklos administracija demonstruoja aukštas vadybinės veiklos kompetencijas. Diskusijos metu išsiaiškinta, kad vadovai nuolat kelia savo kvalifikaciją dalyvaudami veiklos vertinimo seminaruose, domėdamiesi naujausia edukacine literatūra, analizuodami NMVA dokumentus ir interaktyvųjį elektroninį puslapį. Vadovai gerai išanalizavę IMVV, pripažįsta, kad buvo laikomais Tvarkoje nurodytų terminų. Iš pokalbio išaiškėjo, kad patys vadovai aktyviai dalyvavo rengdami mokyklos bendruomenę IMVV (Daug kalbėjome su mokytojais; Bandėme mokytojus paruošti – nuimti nereikalingą įtampą) . Taigi, nagrinėdami sėkmės prielaidas IMVV įvardiname, kad vienas svarbiausių garantų – mokyklos vadovo tinkamai atliekami įsipareigojimai (14. punktas). Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos vadovai įsitraukę i kultūros mokykloje gerinimo procesą. Reikia pripažinti, kad deklaruojama mokyklos vadovo nuomonė, kad į IMVV buvo įsitraukusi visa bendruomenė atitinka kokybės vadybos principus.

B mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Puiki vadovaujanti vertintoja

Tikslūs apibendrinimai

Greitai sprendžiamos su vertintojais kilusios konfliktinės situacijos – stebėtos to paties mokytojo kelios iš eilės pamokos

Kiekvienos dienos vakare vadovaujantis vertintojas supažindindavo su vertintojų komandos įžvalgomis (2 kartai)

Apibendrintas kategorijos turinys

Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie IMVV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytais ir nurodytais terminais, pateiktus dokumentus, konsultacinę pagalbą, stebėtų pamokų apibendrinimą

Komentaras

Mokyklų vadovai gerai orientuojasi kalbėdami apie NMVA IMVV, jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl komentuodami išorės vertintojų veiklą apibūdina kaip gerai, tiksliai organizuotą. B bendrojo lavinimo mokykloje pastebėtas vadovų aktyvus įsitraukimas į vertinimo proceso organizavimą – domėtasi mokytojų veikla, planuotos stebėsimos veiklos. Pažymėtina, kad atsiradusius vertinimo nesklaidumus (pasitaikė ir šališkumo) mokyklos vadovas aptarė su vadovujančiu vertintoju, tuo prevenciškai užkirsdamas kelią galimiems konfliktams rastis.

B mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Minimaliai žiūrėjo dokumentus

Jei vertintojas suabejojo, tuomet reikėjo pateikti raštiškus įrodymus

Tikrinama informacija keliais lygmenimis.

Raštu pateiktos preliminarios mokyklos veiklos kokybės vertinimo išvados

Sukurta NMVA metodika tinkama objektyviam įvertinimui(2 kartai)

Pakanka laiko mokyklos veiklos kokybei įvertinti (2 kartai)

Suteikta konsultacinė pagalba dėl mokinių užimtumo pertraukų metu, socialinės pagalbos teikimo, audito organizavimo, mokinių savivaldos klausimais.

Konsultavo išorės kultūros (atributikos pritaikymo, muziejaus priežiūros) klausimais.

Pateikė idėjų, kaip būtų galima organizuoti mokinių užimtumą per pertraukas, kaip organizuoti mokinių savivaldos veiklas.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokyklų vadovai aptardami išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išskiria galimybes bendrauti su vertintojais, pamokų stebėjimus, sukurtą vertinimo instrumentą ir laiką vertinimui, preliminarinių išvadų apie mokyklos veiklos kokybės vertinimą skleidimą.

Komentaras

Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimo metodika sukurta tinkamai. Visiškai pakanka išorės vertinimo instrumentų ugdymo proceso kokybės objektyviam vertinimui. Taip pat mokyklos vadovai pažymėjo, kad jų nuomone pakanka išorės vertinimo laiko ugdymo proceso kokybės objektyviam vertinimui.

Mokyklos vadovų nuomone, vertintojų konsultacijos ir patarimai veikia skatinančiai, yra esminis mokyklos kultūros tobulinimo veiksnys.

B mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

Teiginių pavyzdžiai (N=18)

Įvardino mokytojus kaip supergerus specialistus

Pastebėti ir išryškinti trys mokytojai

Padidėjo moksleivių tėvų aktyvumas

Aktyvūs tapo neprakalbinami vaikai

Per anksti vykdomas VV: dar tik tvarkaraščiai baigiami sutvarkyti, atėję į mokyklą vaikai dar tik adaptuojasi

Mokykla „pasitempė“ – mokytojai savo priemonės sutvarkė, apšvarino spintas, sutvarkė klases.

IMVV naudosime mokyklos veiklos programai atnaujinti

Strateginis planas yra, tačiau jį tobulinsime

Sustiprėja pasitikėjimas vadovu

Kolegiški patarimai

Per daug darote. Darykite pagal metodiką

Auditoriams sunku sulyginti, įvertinti

Mokyklos vidau auditas mokykloje apčiuopiamas

Mokykla svetinga ir atvira dialogui

Laikomasi aiškių susitarimų dėl ugdymo planų ir programų

Kompetetinga vadovų komanda profesionaliai organizuoja mokyklos personalo darbą

IMVV skatina mokyklą tobulėti

Tiksliai ir aiškiai sudėlioti vertinimo akcentai padės tikslingai organizuoti mokyklos veiklos tobulinimą

Apibendrintas kategorijos turinys

B mokyklos vadovai išsakydami išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą mokyklai akcentuoja vertintojų komandos darbą, vykdomą ugdymo proceso stebėjimą. Tačiau mokyklos administracijos atstovai išryškina trikdžius su kuriais susiduriama IMVV

Komentaras

B mokyklos vadovai noriai dalinasi IMVV įgyta patirtimi, net pateikė išorės vertintojų paliktas preliminaras išvadas apie mokyklos veiklos stipriąsias puses ir mokyklos tobulintinus aspektus. Pokalbyje su mokyklos vadovais buvo išreikštas aiškus supratimas, kad IMVV – tai tiesiogiai mokyklą veikiantis ir naudingas procesas, skatinantis keistis, tobulėti. Išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinime išryškėja vadovo, mokytojų vaidmuo, todėl tai sustiprina savivertę, paskatina keistis patirtimi. B mokyklos vadovai pastebėjo, kad jų sukurta mokyklos vertinimo sistema yra kitokia, auditoriams ne visai priimtina. Todėl netiesiogiai galima būtų teigti, kad vadovams nepriimtina vertintojų pastaba (Per daug darote. Darykite pagal metodiką. Auditoriams sunku sulyginti, įvertinti), kaip varžanti mokyklos kūrybišką siekimą tobulinti kultūrą. Be to buvo pažymėtas ir IMVV trikdys – tai subjektyvi vertinime dalyvaujančių mokytojų jausena. mokyklos bendruomenė ir konkrečiai kiekvienas mokytojas, dalyvaudami išorės veiklos vertinime.

Vadovų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Vertinant ugdymo procesą atsižvelgiama į išankstinę informaciją	Įvardino mokytojus kaip supergerus specialistus (trys mokytojai)
Tiksliai ir aiškiai sudėlioti vertinimo akcentai padės tikslingai organizuoti mokyklos veiklos tobulinimą	Padidėjo moksleivių tėvų aktyvumas
IMVV skatina mokyklą tobulėti	Aktyvūs tapo neprakalbinami vaikai
Pateikti konkretūs sprendimo būdai išskirtoms tobulintinioms sritims	Daug dirbama su klasės mokytoju
Mokyklos bendruomenė siek tiek pasitempė	Išskirtos mokyklos stiprybės ir silpnybės, kaip gairės mokyklos tobulinimui (2 kartai)
	Auditas sustiprina pasitikėjimą savimi, savo veikla
	Išskirtos stiprybės skatina dalintis gerąja patirtimi su miesto mokyklomis, ieškoti socialinio bendravimo galimybių

IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Bet koki klausimą – „kur pavaizduota“, „kur parašyta“ Vertinimo trūkumų nematau Man priimtina išorės vertinimo metodika Nebent atskirų mokytojų subjektyvi reakcija į vertintojo pastabas	

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su mokyklos administracija parodė, kad šios mokyklos vadovai pripažįsta IMVV kaip efektyvų mokyklų tobulinimo veiksnį. Pasidžiaugta NMVA sukurta IMVV metodika, įgalinančia mokyklą patikrinti ir skatinti veikti. Tai lyg savaime susiję procesai – vidaus auditas pereina į išorės auditą, kuris skatina mokyklos veiklos strateginį planavimą ir veiklos programos atnaujinimą ir kūrimą.

5.3. C mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 25 dieną. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 7 mokyklos mokytojai pat atskirai buvo bendraujama su mokyklos direktore ir du pavaduotojai. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Tačiau, pastebėjus, kad mokytojai nepakankamai garantuoti konfidencialumu ir anonimiškumu buvo atsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos ir pereita prie bendro nuomonių apie teigiamą patirtį, neigiamų išspūdžių išsakymo. Siekiant sustiprinti mokytojų pasitikėjimą daugiau nei pusė valandos su mokytojais bendrauta be diktofono. Nagrinėta MVKIV organizavimas, vykdymą, naudą ir tobulinimo galimybes. Išsakyta mokytojų nuomonė apibendrinta kategorijomis, kurios iliustruoja šios mokyklos mokytojų požiūrį į MVKIV.

MVKIV metu vertintojai stebėjo apie 150 pamokų taip pat vertintos klasės valandėles, stebėti susirinkimai, dalyvauta mokyklos tarybos, metodiniai būreliai, būrelių pirmininkai, darbo grupelių klasės auklėtojų, specialiojo ugdymo komisijos susirinkimuose. Mokyklos mokytojų nuomone buvo intensyviai bendrauta.

C mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gera	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą	1	2	3		
Geba bendrauti, bendradarbiauti		3	2		
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką			1	2	2
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų		1	2		1
Demonstruoja etišką elgesį	3	2			1
Vertina nešališkai, objektyviai		2	1		1

Pateikti ranginiai klausimai C mokyklos mokytojus sutrikdė. Gražintuose lapeliuose rasti ne visi įrašai. Mokytojai rašė tokio pobūdžio komentarus: „neturiu pakankamai informacijos“, „mes buvome

skirtingose barikadų pusėse“, „jų pozicija – tikrinimo-vertinimo – tad sukurti teigiamos ir darbinės veiklos nuotaikos neįmanoma“.

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Išorės vertintojų elgesys per pamokas, lokalizacijos vieta

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Taip, jinai atrodo yra jos asistentas ir paprasčiausiai paprašė, kad nu būtų klasei paruošta kažkur vieta nu tam vertintojui, kad paprasčiausiai ramiai atsisėsti.

Pas mane buvo 30 vaikų klasėje, ten yra lygiai 30 vietų, ir aš pasodinau savo vertintoją prie mokytojų stalo ir kuo puikiau sutiko ir visiškai buvo tuo patenkinta, o kitus du vertintojus, pas mane irgi tris kartus buvo aš sodinau gale, todėl, kad buvo vietos. Jie labiau iš tikrųjų nori gale sėdėti.

Arba pavyzdžiui, gali po klasę pasivaikščioti pažiūrėti ką mokiniai daro...

Bet aš tokio ne prieš, tegul vaikščioja.

Vaikščiojo (3 kartus).

Vaikščiojo, tikrino sąsiuvinius, netgi vartė, ta prasme buvo tokių dalykų, netgi vartomi sąsiuviniai.

Pas mane sėdėjo priekyje vieną kartą, nes nebuvo kur sėsti.

Išorės vertintojų ugdymo proceso išmanymas

Teiginių pavyzdžiai (N=33)

Tarkim pasižiūrėjo ugdymo planą, paskui pasakė, kurios vietos truputį neaiškios, arba kai kur padaręs techninę klaidą, kurią reikia pataisyti. Ne, tas tai buvo, bet...

Žinot aš jums galiu pasakyti faktą, vienoj pamokoj auditorė padarė man pastabą dėl to, kad ne visai tiksliai suformuluoti pamokos uždaviniai. Aš ir taip ir taip, ir iš vieno ir iš kito galo, žiūrėjau tuos neradau, kaip tiksliau suformuluoti. Lygiai pagal tą patį modelį suformulavau kitą dieną, atėjus auditorė pasakė, kad jūs taip puikiai suformulavot uždavinius, kad galėtumėt vesti seminarus mokytojams, kaip juos reikėtų formuluoti.

Tai buvo didžiausias trūkumas, iš tikrųjų.

Eksperimentą tiesiog, na gerai, galvoju, man nepasakė kaip, vadinasi aš darau, kaip suprantu, nors man atvirai pasakius....

Ne, suprantate, mes pavyzdžiui irgi matematikai nelabai suprantame, kaip reikia išsireikšti, kaip lituanistai. Mes irgi būdavo sėdim ir pats baisiausias dalykas, atsistoti pradžioj pamokos ir tą gražų sakinį pasakyti.

Bet, kaip tas uždavinys jis skirtas tos pačios struktūros uždavinys ir vienoj ir kitos pamokoj. Mes ir vienoj jį įvardijame, sakė, na tai ne trūkumas, bet jūs galėtumėte įvardinti, kaip. Tai žinokit tada išvis.

Todėl kad viskas ištikrųjų yra subjektyvu. Gal priklauso nu po to, kaip išsimiegojo...

Ir tos visos formuluotės, kurių iš mokytojų yra reikalaujama, jis turi atsirasti programose, dokumentuose, o mes dabar ieškome internete, yra šimtai planų. Mes juos išsitraukiam, pasižiūrim, tos formuluotės kaip netinkamos, taip netinkamos. Tai kažkaip netgi keista, ta formuluotė...

Kita vertus, koks skirtumas, jei aš mokiniui sakau, mes šiandien išmoksime, aš vaikams sakau, mūsų šiandien uždavinys yra išmokyti, tai nuo to jis kitaip išmoks medžiagą, tai koks rezultatas bus?

...Ir pavyzdžiui, kad jūs ten veikdami tą ir tą parašysite penkis, septynis tarkim ten nežinau, bruožus, ar ne, arba ten parašysite tris teiginius ir du argumentus, tai iš jų žinokit, gal kokie penki ir parašys ar ten fm sraute, bet kiti nežinau ar vieną parašys. Ir ką tada turėčiau jiems surašyti, kitiems nulių?

Ir tada ta pamoka pasidaro, pati pradžia svarbiausia ir svarbu laiku baigti.

Reikia žiūrėti į laikrodį, nes neduok dieve... nespėsiu

tas yra truputį sunkoka, pataikyt į skambučio pabaigą.

Nes iš tikrųjų aš su mokytojais šnekėjau, sako aš taip suplanavau, taip suplanavau, žiūriu dar trys minutės, ką čia dar paklausus, visa įsitempusi, dar paklausia, paklausia, dar viena minutė, dar viena minutė.

Ką daryti, ką daryti?

Paprastai tų minučių neužtenka.

Ką daryti, paprastai su vaikais ir pajuokaujama,

Aišku, tai yra tikrinimas aš galvoju, bet kokiam darbe kada tikrina žmogus būna suvaržytas tų normų.

Arba, kaip pasakyt, gal greičiau čia būna kaip politinis klausimas galėtų būt, nu kaip aiškesni būtų kriterijai, ko iš mūsų nori...

Taip, ar įmanoma įgyvendinti, o ne kaip parašyta, kaip toj pamokoj, ar vaikai nori bendradarbiauti, tu atsakinga už norą bendradarbiauti ir individualistas ir atsakingas už norą bendradarbiauti.

Toks jausmas, kad mes esam kompiuteriai, o vaikai medinės kaladėlės. Tai mes ir, išties tas vaikas gali ateiti ir neišsimiegojęs, ir galų gale namie kas nors atsitiko ir jis neturi nuotaikos tą pamoką dirbti.

Arba sakykim, jeigu kabinete stovi kompiuteris ir būtinai jį turi per tą pamoką panaudoti, visiškai man jo šiandien nereikia, nei projektoriaus nei to kompiuterio. Arba ten sakykim, vienos mokytojos irgi klausia: - turite tiek technikos, kodėl jūs jos nepanudojate, ir neleidžia nieko net pasakyti. O jinai net neturi šiandien to kompiuterio, tiesiog nėra ten interneto, tiesiog nėra. O gal man jo šiandien ir nereikia!

Matot, man tai dar vienas dalykas, įdomus dėl tos pamokos struktūros, ar yra atlikti tyrimai ir pasirodė, kad būtent tokio dalyko pamoka leidžia pasiekti geriausių rezultatų, ar čia yra tokia išmonė, pramanas apskritai audito, ar iš tikrųjų yra atliktas tyrimas, kad va tikrai šitaip dirbdami, mes pasieksime geriausių rezultatų. Vat kuo, kas ten pamatavo?

Na pamokos struktūra yra seniai nustatyta, o ne auditorių.

Ne, aš puikiau suprantu.

Ne, tai kas, kur tas aukščiausias.

Jei tu nepasakysi pačioj pamokoj tikslo, ten uždavinio, nu tai gale pasakytas tau, kažin ar ką tai duos, dėl to. Nu tai kažin ar kažką tai duos? Nu kaip tai, tu kažką tai šnekėsi, ką aš žinau, nežinau...

Įvairiai galima.

Galima kaip.

Taip, taip, padarėm.

Ne, tai čia tokiu būt teisėju, kad nuspręsti, kuris ten tarkim metodiškai dirba teisingai, kuris tvarkingai yra labai sunku...

Taip, ir kas leidžia siekti tų geriausių rezultatų, aš nežinau?

Gera, tai tada, ar įmanoma atlikti kažkokį tyrimą, štai ištyrėm 150 mokyklų, 100 dirbo tokiais metodais, 50 tokiais ir to 100 rezultatas yra tiek kartų geresnis. Na tai tada būtų pamatuota, o dabar nežinau, nei kuo remiantis čia iš mūsų prašoma, nei kuo remiantis čia iš mūsų prašoma.

Išorės vertintojų veikimas pagal vieningus sisteminius susitarimus.

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Arba sakykim visi, nu kiekvienam auditoriui, vis skirtingai atrodo, kas yra ir kaip ir gerai, kaip ir blogai sakykim, vienas ateina ir sako, kad tu visiškai nekveti vaikų prie lentos, tai kitas ateina ir sako, kam tu juos kvieti?

Per daug tu juos kvieti!

Nėra kažkokio sistemingumo. Taip

Nėra sistemos kažkokios.

Tarkim aš pakeičiau tą praeitą dieną, sakė, kad aš per daug pati dirbu. Čia dar sako, kitą dieną sako, kad aš per daug vaikus vedu. Kaip sakant, čia nežinau ar čia įtiksi ar ne?

Net nežinau kur aš tada blogai dirbu, ar kad vaikus...

Išorės vertintojų profesinis – dalykinis pasirengimas.

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Turi ateiti tik dalyko mokytojas.

Ir jis labiau supranta, kaip ten būna, kiek tu gali filmukų pažiūrėti sakykim kur su matematika mokydamas dvyliktoje klasei, kiek tu gali leisti vien filmus žiūrėti ar nežiūrėti. Ir kiek tu su jais gali žaisti kada tau yra svarbesnių pamokų.

Kartais dalyko niuansai, kartais užtenka tik vieno klausimo paklausti ir viskas būna aišku.

Nes sakykim, pas mane buvo istorikė vieną pamoką ir dvyliktoje klasei. Ir jinai sako, aš supratau, kaip sunku mano mergaitei dvyliktokei mokytis, vat tik dabar sako aš supratau. Sako, jūs taip paaiškinot, kad aš net pati supratau kaip reikia daryti kai aiškinot. Tai vėlgi jinai suprato, kad sunku.

Ištikrųjų buvo tokių auditorių, kurios tiesiog euforijoje kažkokioje tai buvo, kaip čia pas jus viskas gražu, čia jūs visi profesionalai, jokio blogo žodžio, suprantat, taip atrodo. Tai, o ką tu parašei, tau gal sakykim nepatogu, mes žmonės, gal tau nepatogu, sakykim, man drėbti į akis ir tu išeini pro duris nieko nepasakęs.

Čia sakau, lygis toks, kad pasižiūri kokia pavardė, bėgi internete pasižiūrėti kas čia per žmogus, tai va

Taip, taip, nu bet tai iš tirių, ar šitaip tai yra slapta, ir čia jau taip svarbu mums šito nežinoti, kas jie tokie?

Inkognito, kai čia tas revizorius. Paskutinę dieną jie prisistatė.

Taip jie prisistatė paskutinę dieną, pirmą irgi jie prisistatė

Bet buvo pirmadienį, prieš pat pamokas, be penkiolika aštuonios, surinkti mokytojai, kad jie prisistatytų.

Bet ir tai kad tie mokytojai prisistatytų, bet tik vardus pasakė.

gal mes į juos kitaip žiūrėtume, aš direktorius gimnazijos, aš čia pavaduotojas. O tai pagalvojau, kaip jeigu sakykim liepia pamokoj kumščiuoką suspaust ir galvoji, ar tas mokytojas. Su devyniolikos metų vaiku, rodyti gestus tokius. Supratau...

Čia yra refleksija, čia refleksija, ko mes iš tikrųjų refleksiją darom kitaip

Taip ir tai irgi buvo labai ryšku, kada vertintojas nelabai supranta, kas pamokoje vyksta, pačių to dalyko dėstymo principų. Ir tarkim kas yra naujo, prisitaiko prie tų tarkim naujų dalykų. Tai visiškai nebuvo akcentuota, tarkim. Jeigu kalbėsime pavyzdžiui dabar yra labai svarbu interpretuojant bet kokią tekstą, pasirinkti interpretacijos kryptį, ar ne? Tai mes tą kryptį ir pasirinkom ir tik ta kryptim dirbom. Šitie dalykai iš viso nesvarbūs, svarbu kas vyko, o ne, o ne kaip dėstoma, kas yra svarbu.

Išorės vertintojų veiklos aptartis.

Teiginių pavyzdžiai (N=15)

Šiaip būtų smagu jų pamokas pažiūrėti.

Arba bent paklausti jų paskaitų.

Be abejo, tas pagyrimas ištikrųjų buvo kartais labai neblogai, ypatingai, kai iš pirmos pamokos, sakykim vertinama, gavai kažkokį bent jau mažą pagyrimą, tada nuteikia. Tarkim jeigu pirmas vertintojas, atsiprašau, kaip sakė „visiškai čia ne pamoka“, tai aš galvoju, kad žmonėms buvo sunku tai girdėti ir dirbu, sakykim, trisdešimt ir daugiau metų, visiškai būt suniekintam iš pirmos pamokos, tai gal ir skaudu žmogui.

Pavyzdžiui viena frazė, tik tiek kad ją girdėjau ne mano pamokoj, kuri skrajojo mokykloje: „pamokos nebuvo“.

Aš nežinau, tarkim, irgi, kaip aš to negirdėjo irgi negaliu pasakyt, bet su kolegom pasišnekėjau, tarkim per muzikos teoriją klausia, kodėl nėra dainavimo, nors tai yra teorija.

Tai čia daug tokių yra niuansų, kai vaikai parėję parnešė, sako Y, ...vaikai, juokiasi: - mūsų klausia auditorius, kodėl jūs per anglų kalbą kalbate angliškai?

Buvo tokių frazių, sakykim, „nuobodė pamoka“, „ačiū dievui, kad sulaukė vaikai pamokos pabaigos“, nu tai, aš nežinau ar jiems taip leistina visiškai mesteletti tokias frazes.

Pas mane buvo trijose pamokose, iš tikrųjų, tai dar, dar tokį vieną minusą matau, kai ateina sakykim, jie nežino, kas buvo prieš tai. Pas mane buvo prieš tai viena pamoka ir aš sakykim jeigu prieš tai turėjau. Ir jie tada darosi tokią nuomonę, sakykim, buvo lyg tai ir paaiškinta vaikam, ką jie turėjo daryti ir jeigu jie tą pačią dieną iš eilės antrą pamoką. Tiesiog ta pati klasė sėdi. Aš nežinau, ar mes čia dar turim gaišti ir vėl 10 min. brangaus pamokos laiko ir vėl iš naujo, ir vėl auditoriui aiškinti, ką jie turėjo daryti. Nu tada aišku, jie visą pamoką pildydami, aišku iš savo pusės, subjektyviai įvertina pamoką, nu lyg ir tas protokolas parašytas, jie aiškiai nebetaisys ir po to ai tai va sako dėl to taip keista žiūrėjau į jau po pamokos to parašyto protokolo ir nemanau, kad jis ištaisė. Va tie sakykim, mano pastebėjimai. Ir dar buvo vienas dalykas iš dalykinės pusės, kada mes, dabar irgi visos matematikos mokytojos, sakykim, susirinkusios diskutuojam, ieškom kur tikėtai įmanoma visam internete, nesutinkam su tokia pastaba, jau kurį laiką iš dalykinės pusės...

Taip ir tiesiogiai mes sprendėm, reikia mes per septynias ar aštuonias matematikos pamokas mokytojas, besikonsultuodamas toliau, mes nerandam tokio pasiūlymo, ir nežinojom iki šiol, ką mums pasiūlė ta auditorė ir vėl mes liekam prie savo, kaip ir neteisingas mums tas pasiūlymas.

Tai nuo žmonių priklauso. Aš tikrai pasišnekėjau pavyzdžiui su jais.

Įpuolus šią savaitę, reikia suprasti, kad nukreiptas ne prieš tuos žmones, kurie čia išties darė ir dirbo savo darbą. Čia sistema. Šita sistema nėra tokia kokia turėtų būti. Čia gink, nei viena čia mūsų nebarė, nešaukė, nesielgė nekorektiškai, jie vykdė savo pareigas ir visa tai mes suprantam. Pati sistema ji be jokio skaidrumo, tokio aiškumo ir atrodo iš viso

Ryšys, kad jie vienodžiau...

Bet ta komanda jinai nesusidirbusi!

Taip, taip. Jei vienas taip, o kitam jau netinka, tai aišku, kad nesusidirbė. Jie nori daugiau matyti, ar ten savarankiškumą, kaip vaikai pamokose dirba ar kaip, nežinau...

Nu dar tarkim, jie prieš auditą prašė tam tikrų duomenų apie mūsų mokyklą, mes nusiuntėm ten kiek sugebėjom, kiek turėjom, nu tarkim taip. Paskui jie paprašo to paties. Kažkodėl taip.

Išorės vertintojų vaidmenys.

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Priežiūra, nežinau, ugdymo proceso, kaip čia pasakyt, priež... (juokiasi) man sunku, priežiūra, kontrolė, nežinau, tai yra tikrai pavyzdžiui iš tų kažkokių pastabų, ar ten, nesvarbu, rekomendacijų, tokių, kurios man būtų naudingos, arba tai, kad kažką aš išgirdau pirmą kartą, tai to nebuvo. Nes visa tai ką aš išgirdau, iš esmės aš puikiausiai žinau ir moku, tik tiek, kad aš negaliu vienoje pamokoje visko parodyti. Taip, man tai nebuvo kažkokia naujiena, ir kad ištikrųjų savo ugdymo procesui pagerinti aš to tikrai nepanaudosiu, o streso buvo labai daug.

Aš tai galvoju, ten suaugę vaikai į mus žiūri, bet kas atvažiavę, ar tikrintojai

Vertintojai turi stengtis sumažinti išorės vertinimo proceso sukeltą įtampą mokyklos bendruomenės nariams.

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Ir šiaip mes kažkokie tai prieš mokinius...

Na taip streso buvo daug...

Aš tai galvoju, ten suaugę vaikai į mus žiūri, bet kas atvažiavę, ar tikrintojai, nuo jų neturėtų nei alpti žmonės, nei su greitąja, nei verkti tuo labiau po audito neturėtų būti. Mes jau turime pasakyti penkis gerus ar tris blogus. Nuo to neturėtų mokytoja, sakykim, verkti, ar ten parvažiavus neišku ką galvoti. Tuo labiau į ligonines bėgti.

Jie tiesiog, nežinau irgi aš su tuo nesusidūriau, bet kiek mes kalbėjomės tarpusavyje, kad buvo ištikrųjų auditorių, kurie įsivaizdavo, kad yra visažiniai, kad jie vieninteliai žino, kaip tą pamoką vesti. Tai mums, gal toks įspūdis susidarė, aš nežinau, bet tarkim buvo įvairių frazių pasakyta...

Vertintojų neetiški, nekorektiški klausimai

Teiginių pavyzdžiai (N=19)

Bet iš tikrųjų, ir vėl gi kaip pasakys, man tai kiltų toks klausimas, na mes esame skirtingų specialybių, visokias ten klases ir nervines struktūras ir visa kita, pas mane tokie gan besikeičiantys klausimai, šokiruojantys ir nežinau ką pasakyt, jie dažnai provokuojantys...

Nežinau, sakysim situacija: ar vyksta jūsų mokykloje konfliktų? Be abejo vyksta. Tai yra normalu daug žmonių, daug vaikų. Ar sprendžiat? Sprendžiam, pasakojam jiems ten visą sistemą, nu viską, ten ir socialinis darbuotojas ir tėvus ir visa kita. Ir staiga iš niekur nieko: - O tai kam jums tada kameros? Na tai suprantat, nu, tas tardymo efektas. Lygiai tą patį galiu pasakyti, vat metodinės tarybos, irgi lygiai taip pat čia oi ir taip ir taip. Nei iš šio nei iš to: - O kada pas jus ta visa technika pastatyta? Ir nei iš šio nei iš to, atvirai pasakius tai mane šokiravo tas klausimas: - o ką jūs manot apie direktorę. Nu aš nežinau ar tai etiška?

Va šitas klausimas ir man labai nepatiko, iš tikrųjų, nu, neetiškas.

Tai reiškia klausinėjo ir apie mokytojus

Nu tai klausinėja, aš irgi pavyzdžiui nežinau. Ir auklėtojų taip pat. Mane šokiruoja, ką jūs manot apie direktorę (pasipiktinusi)?

Žinokit vaikai daug parneša, aš nežinau apie tą vaiką ir nesinori jų čia nei velti nei tardyti, kažkaip tai vaikai tą parneša. - Užrašykite kurie mokytojai yra blogi, kurie jums nepatinka. Nežinau, vaikai... kam šito?

Iš tikrųjų, kur tai nueina viskas? Ar tai audito esmė?

Tarkim apie kiekvieną mokytoją, informacija kažkokia, jinai lieka mokykloje?

Pavyzdžiui, šitas klausimas tiesioginis, ką jūs manote apie direktorę, aš nežinau...

Manęs irgi taip buvo paklausta, nu nepatiko man šitas klausimas...

Kam, kam gali patikti? Taip mes esam ne draugai, ne bičiuliai, sėdim. Esam direktorius ir pavaldiniai, ir viskas, tai kaip galima manęs šito klausti? Aš čia dirbu, ką aš galiu manyti!

Ne prieš tai dar atrodo pasakė, nebijokit, informacija niekur nenuklys...

Jeigu dirbu, vadinasi santykiai normalūs, jeigu būtų nenormalūs, nedirbčiau savaime aišku čia.

Bet ne santykiai, - ką jūs manot apie direktorę!

Ne nu, kaip lyg turgui aš kažką tai pasakysiu kelis pletkus, kažką tai, nu...

Ir dar, tarkim, buvo pasitarimas su taryba, ne, gal taip ir turi būti, tai, tarkim, visų mokytojų paprašė išeiti, pasiliko tik su tėvais. Gal čia taip ir turėjo būti, aš nežinau.

Toks, na, tai yra dirbtinis streso sukėlimas, iš tikrųjų. Maždaug, o dabar ką jūs apie juos pasakysit?

Buvo numatytas tarybos susirinkimas. Tai paprašė mokytojų išeiti.

Nu, jie mandagiai, bet yra nemalonu, patenki į tokią situaciją, kas iš tiesų, nu. Niekam nelinkėčiau...

Komentaras

Išorės vertintojai būdami ugdymo institucijoje atidūs, pastabūs, kiek įmanoma stengiasi įgyti mokytojų ir visos bendruomenės pasitikėjimą. Didesnė dalis vertintojų mokytojų sutinkami gana šaltai – jie turi atlikti savo darbą. Pripažįstama, kad vertintojai teikdami komentarus yra gana gerai pasirengę, tačiau jų pastabos priimamos kaip subjektyvios. Matyt, tokią mokytojų poziciją diktuoja tai, kad vertintojai su mokytoju bendrauja tik pertraukos metu. C mokyklos mokytojai nepasitiki vertintojų pastabomis, reikalauja įrodymais pagrįstų argumentavimų. Yra tendencija, kad mokytojai pasidalindami įspūdžiais bendruomenėje pastebi vertintojų pozicijų ir komentarų apie tą patį dalyką skirtynes. Mokytojai pagrįstai piktinasi ne vienodais reikalavimais. Todėl mokytojai kvestionuoja vertintojų komandos darbą, abejoja dėl susitarimų pagrįstumu.

Pusė C mokyklos mokytojų išsakė nuomonę, kad vertintojai turi būti tik to dalyko mokytojai, kurias pamokas vertina. Visi diskusinėje grupėje dalyvavę mokytojai reiškė nepasitenkinimą, kad vertintojai mokyklos mokytojams neprisistato, kokio pasirengimo yra. Nors ir pirmosios dienos rytą buvo sukviesti mokytojai, tačiau vertintojai pasisakė tik vardus, o iš tiesų, jų profesinis – dalykinis pasirengimas kaip yla iš maišo lindo, kai buvo komentuojamos pamokos arba teikiami neadekvatūs siūlymai.

C mokyklos mokytojai itin kategoriškai – jie itin smulkmeniškai analizuoja vertintojų pastebėjimus ir jautriai priima komentarus ar asmeninių nuomonių reiškimo stebėtos ugdomosios veiklos atžvilgiu. Iš mokykloje veikusių vertintojų situacinių pasakojimų, panašu, kad mokytojai atrado pagrindą būti kategoriškiems vertinant vertintojų etišką elgesį.

C mokyklos mokytojų nuomone ryškiausi vertintojų vaidmenys – tai tikrintojas, prižiūrėtojas ir kontrolierius.

Nors pagal išorės vertintojų etikos taisyklių 10. punktą išorės vertintojai turi stengtis sumažinti išorės vertinimo proceso sukeliama įtampą mokyklos bendruomenės nariams, tačiau C mokyklos mokytojai nepripažįsta, kad išorės vertintojai paiso pirmiausia mokyklos bendruomenės interesus. Iš keletos epizodų apsakymo paaiškėja, kad mokykloje mokytojai jautė įtampą, kurią dar didino vertintojų nenusipėjamas elgesys, nekorektiški klausimai.

C mokyklos mokytojų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui Vadovaujančiojo vertintojo pirmasis vizitas .

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Tiesiog žmogus prisistatė.

Spalio 12 dieną, penktadienis buvo.

Vyko bendravimas.

Bendravimo nebuvo, mes išklausėm informaciją.

Mes taip, išklausėm tik tai tokios, kaip čia pasakyti, šventinės kalbos.

Žinojome, kad atvažiuos devyni žmonės, kad jiems reikės paruošti sėdimą vietą mokykloje, tai yra klasėje.

Ne tai buvo aptakios, absoliučiai aptakios frazės. Mums buvo pasakyta dirbkite taip, kaip įprastai dirbate.

Vadovaujančiojo vertintojo žodžio laikymasis

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Kad nereikia kažkokių tai čia cirkų.

Tai va, o pasirodo mes nerepetavom nei prieš auditą, nei audito metu.

Pasakė lyg ir su pašaipa, surepetuokite dabar, parodykite.

Ne, sakė, bus visą savaitę ir bus pačios geriausios pamokos.

Jūs turite nerodyti cirkų, o dirbti taip, kaip visada, o iš tikrųjų įvertinimas, tai ir yra, to ką aš darau kiekvieną dieną, mano kasdieninio darbo. O paskui mano darbo, pasigirdo iš vertintojų tokių dalykų, o kodėl jūs žinojote, tai kodėl jūs neparodėte visko ko gražiausio. Tai galima buvo surežisuoti.

Na tai jeigu viską, ką gražiausia, mes galime rengti atviras pamokas.

Mes ištikrųjų galėjome parengti projektą.

Ne, nes galėjome taip padaryti, jeigu jie būtų pasakę, tą savaitę parodykite viską, kas gražiausia.

Eilinių pamokų.

Prasmingo darbo reikia.

Dar kartą pabrėžė, kad sakysim, jeigu jūs rodyt, ko niekada nerodėt, iš vaikų tai labai matosi. Ir iš tikrųjų mes patys tai labai žinom. Vaikai bet kada gali leptelti frazę, oho, ką čia dar sugalvojot.

Niekas mūsų neprašė, kad parodykit daugiau metodų, kuriais jūs gebate dirbti

Ne, mes pagal pamoką savo prisitaikėm taip kaip mums reikia, mes dirbame tarkim, iš tų mano trijų pamokų viena pamoka ir buvo, tokia pamoka įvirtinimo, ten buvo ir filmo fragmentas ir mokinio projekto pristatymai ir dar mokiniai ten tokią nedidelę užduotį atliko. Tai va ta pamoka buvo gera, nes joje viskas buvo. O visos kitos (nusijuokė), žinot, nelabai. Buvo tikėtasi ne to.

Net gi ta viršininkė, kaip čia pasakyt, pabrėžė, kad būtent į mokyklą važiuoja žiūrėti to mokymo, o ne kažkokio tai ten stebuklo. Buvo ten truputį užsiminta: dirbkit, o ne...

Komentaras

Diskusijos grupėje apklausti mokytojai, paaiškino, koku būdu gavo informaciją apie būsimąjį MVKIV. Iš pokalbio paaiškėjo, kad mokytojai nėra susipažinę su NMVA tinklapio informacija, nėra nagrinėję „gerosios patirties“.

C mokyklos mokytojai pripažino, kad vadovaujantis vertintojas pirmojo mokykloje vizito apsilankymo metu aiškiai ir tiksliai nusakė mokyklos veiklos išorės vertinimo procedūras. Tačiau pastebėta, kad

susitikimo metu vadovaujanti vertintoja išlaikė tam tikrą atstumą tarp mokytojų ir vertintojų – „bendravimo“ nebuvo, „šventinė kalba“. Mokytojai, prisiminę pirmąjį vadovaujančiojo vertintojo vizitą mokykloje, nedviprasmiškai jį vertina gana negatyviai. Mat, išreikštos idėjos ir raginimas mokytojų „nerodyti cirko“ vykdomo išorinio vertinimo metu nepasiteisino – vertintojų komandos nariai pašiepiamai ironizavo mokytojus, kad jie nesugebėjo parodyti visko, ką moka geriausio. Praėjus vertinimui C mokyklos mokytojai jau įgiję patirties, savo pasirengimu ir veiklos demonstravimu nėra patenkintas.

Reikia pripažinti, kad pasirengimas MVKIV vertinimui C mokyklos mokytojų buvo nepakankamas. Vadovaujančiojo vertintojo instrukcijos, mokytojų kolektyvo parengimas olimpietiškai dalyvauti vertinimo procese nepasiekė būtino kokybės, kuri determinuotų viso vertinimo proceso sėkmę. Juo labiau nepakankamai išnaudotos Steigėjo, Agentūros, mokyklos vadovų sutelktinės pastangos ne tik veikti, bet ir savo veikimu siekti ugdymo kokybės.

C mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą Vertintojų stebėjimo reglamentas ir stebėtos ugdymo proceso veiklos

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Reglamentas išlaikytas.

Kad į dieną eitų dvi pamokos. Principu dėl to tai tikrai, sakykim, pas mane atėjo antradienį, trečiadienį ir penktadienį, vat tokiu principu, taip, kad aš galvoju

Visi skirtingi, nors buvo tokių mokytojų, pas kuriuos ėjo tas pats du kartus. Ėjo...

Mano vieną pamoką stebėjo.

Vertintojų stebėtų pamokų skaičius.

Teiginių pavyzdžiai (N=18)

Trys (3 kartus).

Mano dvi buvo stebėtos pamokos, pakalbėjo, kad kažkas atskirai vertinama nebuvo, pasakė. O tas lapelis ten tikslas, uždaviniai, tikslas ten, nu kaip ten tikslas išsikėlęs. Uždaviniai tie irgi jam tiko, pakalbėjom kokią pamoką, kaip čia kas, kai pasiekti tikslai buvo ir panašiai.

Po vienos pamokos man pasakė, kas galbūt, ką buvo kitaip daryti ir viskas.

Dvi pamokos... (3 kartus)

Ne tą pačią dieną.

Galėtų va irgi pasakyti, kiek pamokų stebės, nes man, va pavyzdžiui, labai baisu. Vieną pamoką pažiūrėjo ir aš visą laiką nuo tos antros iki penktadienio šeštos pamokos, kai pasakė, kad stebės...

Daugiau aiškumo...

Tikrai ateis, galbūt dar ateis.

Ne, tai bendrai jie pasakė, kad apie 150 pamokų tenai jie stebės, bet kiek?...

Žinau, kad muzikos buvo, turbūt, kur yra mūsų ansamblis, ar ne?

Jo, net penkias pamokas stebėjo iš viso.

Mes dar nesuspėjom, ištikrųjų, pasidalyti įspūdžiais, nes mes tą savaitę, kada jie čia buvo, tai mes net pasikalbėt neturėdavom laiko. O kada mes vieni kitų nematėm, nes sėdi kabinete, čia greit ruošiesi pamokai. Viską turi sudėliot, nes nežinau ar pas tave užeis. Po pamokų vėl išeidavom vėliausiai, nes norim susitvarkyti ir pasiruošti rytdienai, vėl, kad tai pirmai pamokai būtų jau sutvarkyta ir paruošta, tai mes beveik ir nebendravom. Pusė lūpų, tik viena, kita nuogirda. Tai mes čia nelabai ką galim ir pakomentuoti.

Vertintojų stebėtos ugdymo proceso veiklos

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Su dauguma taip, su vienu ne.

Su medžiagos dėstymu.

Ne, į mano neatėjo.

Buvo čionai X tos krepšinio lygos atidarymas. Jie buvo pakviesti, tai aš nežinau, pabuvo ir išėjo

Buvo kelias minutes.

Jie pabuvo ir išėjo. Nieko apie tai nė nesakė, neužsiminė

Atidarymo pradžioj buvo, o paskui išėjo.

Kiek aš žinau, tai žiūrėjo, muzikos.

...vienoj pamokoj ugdyti visus keturis: skaitymo, rašymo, klausimo ir kalbėjimo. Sakė vienoj pamokoj turi būti visi, na tai buvo pamoka pasiruošimas rašinio darbui, nu aš su tuo negaliu, nesutikau su ta pastaba.

Vertintojų stebėtų pamokų lankymas

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Taip, galima sakyti taip. Netgi galima sakyti jinau pirmiau, o aš iš paskos su dienynu.

Tarkim susitinki tą auditoriją, jis nesišneka, jisai stovi porie tavo kabineto durų, ar jis ates, ar kitas ateis. Jis nebendrauja..

Klausti čia jo ar neklausti?

Netinkamas mokyklos veiklos vertinimo laiko parinkimas

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Buvo tokių klasių, kurių net nepažįstam, nauji mokiniai.

Pas mus klasės didelės, po trisdešimt. Jeigu gauna mokytojas dvi-tris naujas klases, iki spalio vidurio ar įmanoma juos pažinti.

Net vardų neišmoksti.

Informacijos apie vedamas pamokas pateiktis vertintojams

Teiginių pavyzdžiai (N=17)

Prieš pamoką pateikėme trumpą stebimos pamokos informaciją.

Pildėme lapelius.

Ne ten neparašyta, visiškai nepažymėta. Ten yra užrašyta tema, bet aišku aš žinodama, kad atėjo auditorė aš pasakiau, bet tikriausiai kol jinai ten ruošėsi, ji neišgirdo.

Aš irgi turėjau nesusipratimą.

Apie klasę. Charakteristika, klasės charakteristika...

Vienas pasidomėjo, kaip dirbu su tais mokiniams, tai tenais papasčiausiai arba mažini krūvį arba jie tų pratimų nedaro, kurių negali.

Mano irgi, aš buvau parašęs, kaip, tarkim, jau tą pastebėjau. Tik aš nežinau, kaip ten pas jus suformuluota, čia ar...

Čia yra standartas?

Ne, pas mus tai, kad specialūs poreikiai buvo, ar ypatingų poreikių. Ir ten buvo pas mus išvis, kaip, trumpa klasės charakteristika. Tarkim, nu kaip ten suprasti, maždaug nu grupės pajėgumas, motyvacija. Gal ten yra vienas, kitas gabėnis, tarkim, nu kažkoks, kurį ten reik ištikrųjų diferencijuot ar ten jam užduotis parinkinėti, arba vienas kitas gal labai silpnas, kur kažkiek daugiau padėt. Nu, mes ta prasme buvom užsirašę charakteristiką.

Vertindami pamoką vertintojai naudojasi medžiaga, kurią iš anksto pildėm

Ne (2 kartus)

Ištikrųjų nežinom!

Sako taip, aš viską nusirašiau.

Taip pasiėmė. (2 kartus)

Mums neatiduoda.

Kiek supratau, mano irgi naudojosi.

Mes atkreipiam dėmesį į tai kas parašyta, viena buvo tokia gana silpnų mokinių grupė ir jinai atkreipė dėmesį, kad aš taip parašiau, aš stebėjau, ar jiems nelabai padėsiu, ta prasme, taip pažiūrėjo ar tik aš jiems per daug nepadėsiu. Kažkokios demonstracijos nepadarysi...

Vertintojų stebėtų pamokų aptartis

Teiginių pavyzdžiai (N=32)

Nu taip, pas mane pavyzdžiui tiria aplinką, sako, kaip durnyne dirbi čia tam kabinete, ne pamoką vertino, bet mano kabineto sienas, pasirodo!

Paslaptis...

Daug paslapties.

Po pamokos jisai aptarinėja daugiau kabineto sienas.

Net jeigu stebi pamokas rodiklis, tai tas rodiklis, mano supratimu, neturėtų būti slepiamas.

Bet kodėl diskutuojama po pamokos tiksliai apie sienas?

Nu gal tarp kitko padiskutavo.

Gal nieko negali pasakyti.

Bet iš tikrųjų nežinojimas varo stresą.

Jo, labai didelį.

Visa esmė, susidaro toks įspūdis, kad atvažiavo auditoriai, sukūrė stresinę situaciją, pažiūrėjo, kaip mes į ją reaguojam. Va audito esmė.

Mes nebendravim, kaip žmonės, koridoriuje nepaklausinėjo, kaip tau ten sekasi? Iš kokių tu vadovėlių dirbi, ar tau ten patinka pagal naujas programas, kažką ten, mes to nei visiškai. Gal jų ne tokia ir paskirtis?

Aš tai sakyčiau nebuvo grįžtamojo ryšio.

Taip, ką jie apie mus sužinos, mes niekada gyvenime nesužinosim. Ir atsiųstų atskaitą, ir joje nieko nebūtų konkrečiai parašyta.

Jeigu mano pamoką jis apibūdina tam lape, tai kodėl aš negaliu jo paskaityti?

Taip va tas. Vis tiek turi būti kažkokia instrukcija.

Tai palaukit, jeigu jis viską susideda ir susikiša viską po pažastim ir jau eina pro duris, tai ką aš?

Ne nu tuo metu atsiputi, kad paprasčiausiai pasibaigė

Ir mes nesupažindinti buvom su ta visa eiga. Ar mes turim paprašyti, ar mes neturim paprašyti, ar jis neturi perskaityti ką ten parašė.

Ir šiaip sakau, ką mes galim prieštaraut po 21 dienos, jeigu aš net nežinau..., mane, kaip žmogų ten prašė...

Juo labiau mūsų niekas nepaklausia, kodėl mes tuos metodus rinkome, kodėl mes ją šitaip struktūravom, niekam ten nebuvo įdomu.

Man tai įdomu, ar nėra čia privaloma mokytojo parodymai.

Na taip, sako, jūs nežiūrėkit, kad tas auditorius sėdi palenkęs galvą ir rašo. Tai ką gi jis ten rašo po galais. Taip įdomu būtų sužinoti!

Jeigu vertina mano darbą ir prirašo visą lapą, aš turėčiau kai žinoti,

Sako nėra tos refleksijos, mes irgi ką tik sužinos, ką gi iš jų...

Mes vaikams tai grąžinam vertinimus.

Ko gero tarkim, kiek kalbėta apie pamoką, tai ne mes ten jau taip nenusišnekėjom, iš tikrųjų taikėm sau ir tikrai buvo aišku, kad su mūsų pamoka susiję. Ir kad ten labai sunku iš tikrųjų atsirinkti, kur tas pliusas, kur ten minusas, ne ta kalba, yra tokia lavina sakinių ir...

Kad ir sakykim tas reziumė, aš tau parašiau penkis pliusus už tą, už tą, už tą, aš tau parašiau taisytinias vietas tris. To ir to ir to, bet ir to užtektų konkrečiai. Tai sakykim, jeigu išeina iš pamokos, čia vėlgi pletikai, ne aš pati, sako, o tai kas gi bloga buvo? Tai apsidairo ir sako: - tai langas buvo atidarytas, šalta buvo, tai girdėjot... Tai reiškia čia (nusijuokė)...

Ačiū dievui, kad nieko blogo nerado, bet mes kažkaip iš tikrųjų tikėjomės to konkretumo, tarkim taip, bent jau aš tikėjau. Kad konkrečiai pasakys, kad galų gale man nereikės aiškinti, kodėl aš šitaip šitą pamoką dėščiau, ne kitaip.

Nes mes nežinom, iš tikrųjų, koks ten bendravimas su administracija vyko, ar tie ar tie pamokų aprašai buvo pateikti kažkam, mes šitų dalykų nežinom.

Ne nu, bent, nežinau, kaip aš už save galiu kalbėti, tai nebuvo. Ne su administracija vyko, pavyzdžiui, ten tokie pat pokalbiai kaip ir su visais kitais. Tarkim tenai rūpimais klausimais ir tiek. Nu kaip kartais buvo paklausama truputį apie gyvenimą, bet ne visai mandagiai, draugiškai. Aš tai galvoju, kad čia ne tie patys žmonės, bet vis tiek jie turi surinkti parodymus, surinkti kažkokią informaciją.

Vertintojų stebėtų pamokų teigiamų ir tobulintinių aspektų komentarai

Teiginių pavyzdžiai (N=25)

Ir tas pats apie pamoką, kad būtų aiškūs penki ar trys kriterijai. Nes įvykai ir esi rami, kad pamokoj viskas gerai, o dabar nieko aš nežinau. Ar to reikia ar to reikia?

Sakys, nu tai per mažai diferencijavot, nu tai, arba,

Ar tai būtinus tuos variantus.

Bet ne kiekvieną pamoką tai galiu daryti.

Bet tai aš galiu padaryti diferenciaciją jeigu tai būtinas iš tų trijų būtinų, tai juos padarytum.

Bet tai atskirais atvejais reikia tos diferenciacijos.

Aš suprantu, bet minimumas vistiek turi būti. Ir jeigu tu tą pamoką dėtai šiandien tik tiek kiek reikia, gauna visiems, o paskui stipriasniam, aš padarysiu.

Arba jie, žinot dar ko prašė, kad visa tai, ką mes darom reikia įgarsinti. Taip nepaprašė tiesiogine prasme, bet paskui iš tų komentarų paaiškėjo, kad jie daug ko nesuprato, ką mes darėm, tarkim, jeigu ten gabesnis mokinys, ar ne, pasirinko tos temos jis pristato projektą. Tie projektai prieš mėnesį jie žino, kas ką renka. Aš pasiūlau tiems gabesniems ir jie pasirenka. Pasirodo, aš pamokoj turiu pasakyti, kad, o va dabar ateis gabus mokinys, kuriam buvo skirta būtent kitokia užduotis ir jisai ją pristatys. Tai aš gi žinau, vaikai žino...

O kaip įsivaizduojat jaučiasi silpnas?

O kaip silpnas, kreiptis?

Aš nežinau, kodėl aš turiu įgarsinti, aš juk žinau, ką aš darau. Tada tegul manęs klausia tokių dalykų, kaip paskirstau, kaip diferencijuojau.

Taip su po pamokos visą laiką kelias minutes pasikalbėdavo, bet tas kalbėjimas nebuvo struktūruotas, tai buvo tokia ištikrųjų sakinių, kaip čia, lavina, kurią išsako ir jokios struktūros ar čia pliusas ar čia minusas, ar gerai čia ar blogai, toks bendras pakalbėjimas apie pamoką, lyg ir turėčiau suvokti iš tos kalbos ar yra blogai, kas yra gerai. Ir tarkim to galutinio vertinimo iš dalies kas yra gerai, iš dalies, ar dar ten kažkaip. Ir tarkim tuos pasiūlymus, kurie buvo žadėti pamokoj reikėtų keisti tai manęs du vertintojai paklausė, ką aš pati pakeisčiau.

Manęs taip pat.

O ir viskas.

Parodykite savo silpną vietą, kad galėčiau užrašyti.

Tikrai.

Nestruktūruota absoliučiai.

Vienintelė vertintoja išsiskyrė, kuri anksčiau, va ta, kuri atėjo anksčiau, kuri su manim pasikalbėjo prieš pamoką ir po pamokos inai šiek tiek gal detaliau ir jau pati šiek tiek pasiūlė

Taip

Aš nežinau, tarkim, kur mano stebėjo, tai atėjo prieš pamoką, ir galbūt iš dalies tą viską išlaikė...

Iš dalies?

nu kaip pasakė, kad pamoka, tarkim, dabar net neatsimenu. Ne nu, kaip, lyg tai ten viskas gerai, paskui truputį labiau akcentavo trūkumus, kur jiems atrodė kur trūkumai, o man atrodė, tarkim, kad vienoj pamokoj jie buvo.

Žodžiu, tokios diskusijos, kodėl jūs pasirinkote tokius metodus, ar ne, kodėl jūs šitaip suplanavote to tokios nebuvo diskusijos. Tai yra tiesiog toks primestas, tas ne iš šalies žvilgsnis

Mažiausiai 10 minučių. Dešimt, dvidešimt minučių pertrauka. Nuo 10-ies iki 20-ies.

Na, ko gero to laiko ir neužtektų. Jeigu viską reiktų aptarinėt.

Taip

Komentaras

Mokytojai patys nesitiksino pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą (2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608) kiek ir kaip turi būti lankomos pamokos. Mokytojai daugiausia vadovavosi primojo vadovaujančios vertintojos vizito metu suteikta informacija. Apibendrintai mokytojai teigė, kad laikytasi vertinimo reglamento. Be pamokų stebėtos ir kitos ugdomosios veiklos, tačiau dėl jų vertinimo mokytojai savo nuomonės neišreiškė. Vienas dešimtadalis mokytojų suabejojo ne pamokų lankymo ir vertinimo kryptingumu ir tikslingumu. Prieš bet kurią ugdomojo proceso veiklą mokytojai pagal Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.3. punktą pateikė trumpą informaciją. Daugiau nei pusė diskusijoje dalyvavusių mokytojų pripažino, kad buvo stebimos dvi – trys pamokos, kurias vertino skirtingi vertintojai. Pastebėta, kad vertintojai lankėsi ir kitose ugdymo proceso veiklose, tačiau nustatyta, kad šių veiklų stebėjimas ir apibendrinimas nebuvo gerai suplanuotas.

Didesnė pusė mokytojų pripažino, kad vertintojai gana tiksliai įvardino stebėtos pamokos teigiamus aspektus. C mokyklos mokytojai pastebėjo, kad vertintojai gana kategoriškai teikė savo pastebėjimus dėl ugdomųjų veiklų. Tačiau pastebėta, kad ne visada išreikštos pastabos atitinka ugdymo proceso tobulinimo filosofiją. Mokytojai pareiškė, kad savo nuomonėmis negalėjo keistis.

C mokyklos mokytojų nuomone vertintojų elgesys ne visiškai atitinka etiką ir viešojo administravimo principus. Mokytojams nepriimtina, kai vertintojas be mokytojo pritarimo savavališkai įeina į klasę stebėti arba neužmezga kontakto per pertrauką. Mokytojai daugiau tikėjosi gauti grįžtamąjį ryšį.

Mokytojai pagal aprašą 16.3. **punktas** pateikė trumpą stebimos pamokos informaciją. Mokytojų nuomone toks informacijos pateikimas reikalauja papildomo laiko. Žinoma, atidžiam vertintojui jis yra itin svarbus. Juo vadovaujamasi. Tačiau pastebėta, kad ne visi vertintojai tokią informaciją naudojo. Paašškėjo, kad didesnė dalis vertintojų atidžiai nagrinėjo informacijos turinį, o kai kurie vertintojai gavę tokią informaciją nebuvo dėmesingi, mokytojo tikslinosi. Vienas dešimtadalis mokytojų pastebėjo, kad pamokos stebėjimo protokole vertintojas fiksavo duomenis, tačiau per aptarimą su mokytoju išsiaiškino sau nepažymėtus ar nepastebėtus dalykus. Todėl mokytojai nuogaštuoja, kad galutiniam protokole pakeitimai neatsispindės. Taigi, toks kontekstualus stebėjimas yra subjektyvus. Apibendrinant vertintojų stebėtų pamokų aptartį paašškėja, kad vertintojai ne visada tikslūs. Mokytojai ne visada sulaukė stebėtos pamokos veiklos aspektų konkretaus komentaro (14.2.8.). Panašu, kad dėl detalesnio ugdymo proceso vertinimo visiškai nederintas laikas – paprasčiausiai mokytojai tokios galimybės net ir nežinojo. Klausdami vertintojo nusakyti pamokos neigiamus aspektus, mokytojai išgirdo netikėtus sau atsakymus, tiesiogiai su turiniu ar mokymo organizavimu nesusijusius. C mokyklos mokytojų manymu tai gali būti paašškinama keletu būdų – pirma – stebėti ir fiksuoti netiesiogiai pamokos rodikliai, antra – vertintojo profesinis pasirengimas nepatenkinamas

Analizuodami po pamokos teikiamus komentarus, C mokyklos mokytojai išreiškė abejonę, ar verta laikytis griežto 3-2 formato. Itin daug dėmesio vertintojai teikia mokymo diferencijavimui ir individualizavimui reikštis ir tiksliai fiksuoti. Tačiau, mokytojų nuomone, dėl integruoto mokymo specifikos tai ne visada pamokoje tai įmanoma padaryti.

C mokyklos mokytojai pripažįsta, kad turėjo galimybę su vertintoju kalbėti apie stebėtą ugdymo procesą. Dažniausiai aptarimui naudotas pertraukos laikas. Ugdymo procesas aptariamas gana chaotiškai, vertintojų pamokos analizė nestruktūruota. Pamokos tobulintinos sritys neapčiuoptos.

C mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą **Vertintojų mokyklos veiklos išorės vertinimo preliminarinių išvadų skelbimas**

Teiginių pavyzdžiai (N=15)

Sunku pasakyti, nes ten yra tik pirminės, pateikė žodžiu, aš nežinau, gal direktorė jums paliko

Perskaitė žodžiu, nu ten išvardino.... rodikliai.

Rodikliai, kurie nieko nesako: du, trys, vienas, trys, du du.

Skambėjo taip, trys du vienas du du du.

Skambėjo jos normaliai, pagal rodiklius, jo pas mus yra, kur yra audituojami rodikliai.

Paėmė rodiklius, tuos ir perskaitė, kadangi atitinka tuos punktus.

Kodėl taip sekasi, ir kodėl ten tarkim reikia tobulinti.

Taip gal būt... ten mes ir skaičiavomės žinokit.

Mes ten per tas dešimt minučių nieko mes čia nesupratome. Gerai dirbam ar mes čia blogai?

Nu ar gerai suprasti irgi buvo sunkoka, ne nu čia...

Nu dabar aš tiksliai neprisimenu, kurie gerai, kurie blogai. Daugmaž tiktai.

Dešimt minučių?

Ne, vienintelis aptarimas, mums buvo penktadienį, mes niekada nesusirinkom, tarkim, po pamokų aptarti stebėtų pamokų plačiau, išsamiau, dalykiškiau, ar ten iš tikrųjų paklausti jų

Ne, mes po pamokų jau buvo kviečiama apklausai turbūt, ar taip reikėtų formuluoti, nežinau, tam tikros grupės, tarkim...

Ir mes tiesiog nežinom pagal kokias taisykles.

Mūsų darbas nesutapo su jų lūkesčiais

Teiginių pavyzdžiai (N=13)

Čia didžiausia problema, tikriausia nežinau, čia vėl bandysiu truputį rezumuot už visus, iš principo didžiausia problema, man atrodo, gavosi dėl vertinimo...

Taip, pamokos vertinimo.

...nes mūsų supratimas ir nuostatos, tarkim, yra vienokios, o jie įsivaizduoja tą kažkaip kitaip. Galbūt kai kurie tenai dirba pradinėse, ne pradinėse, ar kitur, gal ten tie skatinimo būdai truputėlį skiriasi, gal, o čia pas mus Ten dirbtinai daryt kažkokią sistemą. Ta sistema ne visą laiką veiksminga, ne visada tai darėm, supratimas paprasčiausiai, kiek aš supratau, tai, nu skiriasi, išvis pakliuvo ir mūsų kiek aš suprantu gana ilgai kurta ta vertinimo sistema, nors lyg tai buvo sutarta pas mus nuostata laikomasi iš principo, tikriausiai, nes pagrindinės problemos būtent dėl vertinimo.

Žodžiu, mūsų darbas nesutapo su jų lūkesčiais, nes mes siekiame vertinimo kokybės, kad mes iš tikrųjų tą įvertinimą parašom O jie norėtų, kad tai būtų kiekybinis vertinimas, kiekvienoj pamokoj, kuo daugiau įvertintų mokinių. Aš taip supratau jų lūkesčius. Aš nežinau, gal aš neteisi, aš šitaip supratau.

Ir mes tiesiog nežinom pagal kokias taisykles.

Taip, pamokos vertinimo.

Mes manom pirmiausia, kad skirtingiems pamokų tipams reikėtų atskiro. Lapą vieną, o šiaip tai tų rodiklių iš tikrųjų yra per daug.

Per daug.

Kaip jie sugeba per tą pamoką pamatyti ir išgirsti būtent tuo momentu išgirsti, kad būtent tas punktas ar kitas domina.

Chaosas.

Tai yra skirtingi dalykai, ir skirtingos klasės. Ir kas buvo įdomu, pavyzdžiui, mano tarkim, atėjo,ėjo į tris pamokas, bet dvi pamokas stebėjo, kurie silpniausi, kuriuos aš turiu, tarkim. Tai kaip dabar gali susidaryti įspūdį, kai ta mokytoja dirba su mokiniais, ar ne, ir kaip jinai dirba su kitais mokiniais, jeigu tu atėjai į tą tiksliai pamoką

Taip apie tą kokybę. Apie kokybę pamokos, (nusijuokė) aš net nežinau, mano darbo kokybę.

Kad ne, iš tikrųjų mano irgi, buvo tokioj pamokoj, mes ruošiamės kontroliniui darbui ir išeidamas iš pamokos sako, va būtų įdomu pamatyti, kaip iš tikrųjų tas kontrolinis darbas buvo parašytas. Va tada jinai galėtų suprasti apie tą patį gerumą, ar jie gerai ruošėsi, nes sakykim. O į tą kontrolinį darbą jinai neatėjo, ten sakykim, tuo labiau, kad ištaisyti turėčiau ten per naktį.

Apibendrintas kategorijos apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą turinys

Mokytojai, analizuodami išorinį mokyklos veiklos kokybės vertinimo vykdymą išskyrė: vertintojų bendravimą su mokyklos bendruomene; stebėto ugdymo proceso veiklų vertinimą; MVKIV tyrimo metodikos apibūdinimą; supažindinimą su stebėjimo ir fiksavimo įžvalgomis.

Komentaras

C bendrojo lavinimo mokyklos mokytojai analizavo stebėtų pamokų skaičių, išreiškė abejonę, dėl atrinktų pamokų ir išvadų patikimumo. Apibendrindami mokytojai sakė, kad išvadas apie mokyklą vertintojai turi pagrindo suformuluoti. Aptardami vertinimo kriterijus ir rodiklius mokytojai abejojo ar galima suspėti pamatyti per pamoką tiek daug. Diskusijos dalyviai pasidalino mintimis apie tai, kad vertintojai turi išankstinę nuomonę, kurią tikrinasi stebėdami pamoką. Mokytojai išreiškė abejonę dėl stebimo ugdymo proceso unifیکavimo. Itin daug diskusijų sukėlė vertintojo vykdomas fiksavimas ir nesupažindinimas su stebėtos pamokos protokolu. Išreikštas pageidavimas susipažinti pasirašant po stebėtos pamokos protokolu.

C mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinto mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

Mokyklos veiklai įvertinti pakankamai instrumentų.

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Iš šitų stebėtų pamokų, aš manau tikrai galima, iš stebėtų pamokų.

Na, bet jie ne tiksliai mokyklos, jie turi įvertinti kiekvieną motyvuoją, sakykim tavo stebėjo vieną pamoką, ką jis galėjo pasakyti apie tavo pamoką per visą savaitę?

Apie mokyklą įspūdžių gal ir užtenka.

Mokytojo veiklai įvertinti neaiškus pagrindas.

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

...nes jų reikalavimai skiriasi nuo mūsų sampratos. Jų reikalavimų mes absoliučiai nežinom, iš tikrųjų mes medžiagą kurią mes dėstom tai klasei, todėl, kad mūsų mokiniai yra Na jie sudėlioti taip, kaip mes suprantam.... Konkretų ten kūrinį kokį ar paprasčiau ir ką mes ten einam, o jie atėjo stebėti tam tikrų pamokos dalių, kurių gali ir nebūti kiekvienoj pamokoj.

Nu, jie nori, būtų tarkim ir įtvirtinimo darbas ir vertinimas ir įsivertinimas, žodžiu viskas vienoj pamokoj. Suprantu kad tai labai gerai, kad taip būtų, bet jeigu, aš nežinau ar tai turi naudos, jeigu aš tarkim vertinu kažkokį iki galo neatliktą darbą, tarkim, aš nelabai įsivaizduoju ar aš galiu įvertinti eksromptu mokinio parašytą pastraipą, kai mokinių yra trisdešimt, pastraipa turi tam tikrą struktūrą, ar net, ten gali du mokiniai perskaityti tą pastraipą, aš aptariu, ar ta pastraipa yra tinkama, ko tai pastraipai trūksta. Kaip aš galiu pasakyti, kad tau už šitą pastraipą yra nežinau penki, o tau už šitą pastraipą dešimt ir apskritai jūs visi šiandien išmokote tą pastraipą rašyti. Suprantate, tai yra, na aš pati perskaičius tą pastraipą pamatysiu, ar visi laikosi tos struktūros, ar visi iš tikrųjų, nes tai kad jie ten parašė, tai nereikia, kad jie parašė, tai yra užduoties dar kokybė? Ir ten šaukti, kad viskas gerai, jūs šaunuoliai, tai man ganėtinai keista. Dar, su kuo aš susidūriau, na buvo viena pamoka, kada užsitęsė namų darbų analizė. Todėl, kad mokiniai iš tikrųjų tų namų darbų neatliko taip, kaip juos reikėjo atlikti, arba taip, kaip aš tikejaisi. Kadangi tas kursas yra iš tikrųjų, na, kaip čia pasakyti, tam tikroms temoms pamokų trūksta visada ir kartais, na, nesusėję tarkim tą pamoką, kada tu pristatai ją, kada analizuoji, tu tikrai nesusėję ją išsianalizuoti iki galo, ar ne? Ir ta užduotis, kuri skirta buvo praeitoj pamokoj, ateini ir pamatai, kad mokiniai jos iš tikrųjų dauguma mokinių jos nesuprato. Ir aš tada natūraliai tą užduotį, gana ilgai aiškinasi, komentavau, aiškinomės ką kas suprato, kas nesuprato, ir žinoma tai užsitęsė. Ir man pasakė: - Jūs ilgai labai ruošiatės darbui. Tai ar aš tuos nesuvoktus namų darbus turiu numesti į šalį, sakyti: - puiku vaikai, o jie šneka nesąmones. Aš žinau, kad auditorius ne dalyko specialistas, ir sakau: - ačiū gerai, tu Petrai labai protingas, (pasigirsta juokas) tu čia labai idealiai viską padarei, o kadangi aš sakau: - ne na jūs sugebėjote palyginti, formuluotė ne tokia, teiginys formuluojamas ne taip, kaip suformulavote teiginį, tada pasirodė, kad aš suprantat užtęsiau. Bet mano esmė išsiaiškinti, ko jie nesuprato. O ne pradėti naujos temos. Aš taip suprantu, gal aš blogai suprantu? Nežinau.

Koks skirtumas aš taip jį suformulavau ar taip? Svarbu, kad tas tikslas pasiektas, kad vaikas išmoko kažką, o ne kiek minučių aš skyrčiau tam ar tam.

Arba tam grožiui, nes aš irgi sakym girdėjau, jūs čia toje pamokoje nieko gražaus neparodėte, tai sako, tai sako ha, mes norime pažiūrėti, kaip jūs čia dirbate iš tikrųjų, o ne cirką kažkokį tai pamatyti. Mes galim aišku tą savaitę žaisti, nieko neišmokyti vaikų, ir parodyti. Nes žinom, kad atvažiuoja ir iš tikrųjų tą savaitę galim nusiųsinti ir padaryti iš tikrųjų labai lengvas pamokas.

Mokytojų nuomonės apie MVKIV kategorijų turinys

Teigiama patirtis	MVKIV nauda mokyklai
Tarkim išskirtinių situacijų nepatyrėm, vertintojai korektiškai, mandagūs. Tai tegul aš parodysiu savo pamoką, o kitą dieną tegul jis parodo. Priklauso nuo mokytojo, jei kas nori tobulėti tai ir tobulėja. Ideja graži! Kai pasakė tas, kad ir tas preliminaras išvadas, nu, kurios sritys yra stipresnės, kurios silpnės. Nu ir tarkim rekomendacijos, tarkim ką mums toliau reikėtų daryti, pasitobulinti, kad visos sritys būtų stipresnės. Bet mes ir taip žinom. Gal ir žinom. Komentaras MVKIV nauda mokytojų vertinama asmeniškai Išskirtinės situacijos neprivertė C mokyklos mokytojų jaustis diskomfortiškai, todėl MVKIV jau vertinamas palankiai. Didele dalimi MVKIV sėkmė priklauso nuo išankstinio mokytojo požiūrio.	Išorės auditas neduos naudos! Kai jie išvažiavo įtampa nuslūgo, tačiau naudos jokios! Čia tas pats kas operacijoje, kitas stovi ir žiūri, bet nieko nesako, toj vietoj pjauna ar ne toj. Jie laukia iki pačios pabaigos, ir negali jų klausti. Komentaras Mokytojai, analizuodami MVKIV pripažįsta turintys per mažai informacijos kad spręstų apie šio proceso naudą mokyklai.
MVKIV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Tas labai subjektyvu! Gausim tik apibendrinimus Jie užpildo stebėtojų lapus. Mes jų nepasirašinėjam. Mes jų nematom. Mes nei vienas jų negavom. Kiekvieną pamoką turėjo viskas atspindėti, jie mūsų nepaklausė. Jie neturėjo noro, o ne laiko. Pas mane buvo trys pamokos, atėjo prieš pamoką 15 minučių ir pasikalbėjome, o kiti du atėjo su skambučiu. Mes turėjome ruošti vietas ir mes visada turėdavom vieną vietą, kur sodinam įėjusį žmogų, ne mokyti, ta prasme auditorių. Gal pagrindinė problema, nežinau, jeigu kas nors nepritaris, pasakykit, sakau, kaip man atrodo, tarkim tas pats pamokos tie patys rėmai taikomi įvairių tipų pamokoms. Bet ir amžiaus grupėms toms pačioms negalima taikyti, juk vienaip vertinama, sutikit su manim penktokus ir dvyliktokus. O aš paprašysiu dvyliktoko nusipiešk šypsenėlę, kaip tu supratai tos pamokos medžiagą, tai kaip dvyliktokas sureaguos? Lygiai taip pat dvyliktokas sako diferencijuokit tik tai šia tema diferencijuokit, tai kaip aš jam diferencijuosiu, jisai valstybiniam egzaminui ruošiasi. Jis nenori to, jis nori su visais. Aš negaliu su dvyliktokais taip daryti. Ir dar toks niuansas sakym, išvažiuodami pasisakė, ką stebėjo, kad sakym vienas stebėjo aplinką, sakym buvo atsakingas, nu ten tuos rodiklius jie tyrinėjo. Sakym va toks paslaptinumas... Mes net nežinojom, nu nesvarbu, kad nežinojom, kokio dalyko tas specialistas, na tebūnie, gal	Po dviejų savaitių į šį klausimą atsakytume. Tobulumui nėra ribų. Lūkesčiai vieni, o išvados kitos. Neigiamos vertinimo pasekmės Kai bus išvados. Atvažiuokit po dviejų savaitių pakalbėkit, kai atsiųs išvadas raštu. Darbo aprašymo dokumentų tobulinimas. Būtina duoti susipažinti su užpildyti stebėtos pamokos protokolu. Iš anksto supažindinti mokytojus su einamos dienos tikrinimo tvarkaraščiu. MVKIV pasirengimo etape būtina deramai sutelkti Steigėjo, Agentūros, mokyklų vadovų veiksmus ir juos kryptingai orientuoti. Komentaras Suderinti vertintojų lūkesčius su mokytojų lūkesčiais mokyklų veiklos vertinimo atžvilgiu. Iš mokytojų apklausos paaiškėjo, kad mokytojai norėtų turėti daugiau informacijos apie vadovaujančiojo vertintojo aptariamą su mokyklos vadovu veiklos kokybės stebėjimo turinį ir planavimą. Skirti laiko aptarti su mokytojais daugiau MVKIV procesus. Tobulinti veiklos vertinimo dokumentavimą. Būtina duoti susipažinti su užpildyti stebėtos pamokos protokolu. Iš anksto supažindinti mokytojus su einamos dienos tikrinimo tvarkaraščiu. MVKIV pasirengimo etape būtina deramai sutelkti Steigėjo,

ramiau kaip sakant ne specialistas, ar kas, bet sakykim, net nežinojom kokį jie rodiklį tirs, ar čia tokia paslaptis sakykim jeigu aš žinosiu jei ateina žmogus, kuris, sakykim, tirs aplinkos rodiklį? Žinot aš jums galiu pasakyti faktą, vienoj pamokoj auditorė padarė man pastabą dėl to, kad ne visai tiksliai suformuluoti pamokos uždaviniai. Aš ir taip ir taip, ir iš vieno ir iš kito galo, žiūrėjau tuos neradau, kaip tiksliau suformuluoti. Lygiai pagal tą patį modelį suformulavau kitą dieną, atėjus auditorė pasakė, kad jūs taip puikiai suformulavot uždavinius, kad galėtumėt vesti seminarus šitos gimnazijos mokytojams, kaip juos reiktų formuluoti. Tai buvo didžiausias trūkumas, iš tikrųjų. Ir tada ta pamoka pasidaro, pati pradžia svarbiausia ir svarbu laiku baigti. Reikia žiūrėti į laikrodį, nes neduok dieve... nespėsiu O tas yra truputį sunkoka, pataikyt į skambučio pabaigą. Nes iš tikrųjų aš su mokytojais šnekėjau, sako aš taip suplanavau, taip suplanavau, žiūriu dar trys minutės, ką čia dar paklausus, visa įsitempusi, dar paklausia, paklausia, dar viena minutė, dar viena minutė. Ką daryti, ką daryti? Paprastai tų minučių neužtenka. Ką daryti, paprastai su vaikais ir pajuokaujama, Aišku, tai yra tikrinimas aš galvoju, bet kokiam darbe kada tikrina žmogus būna suvaržytas tų normų. Arba, kaip pasakyti, gal greičiau čia būna kaip politinis klausimas galėtų būt, nu kaip aiškesni būtų kriterijai, ko iš mūsų nori... Taip, ar įmanoma įgyvendinti, o ne kaip parašyta, kaip toj pamokoj, ar vaikai nori bendradarbiauti, tu atsakinga už norą bendradarbiauti ir individualistas ir atsakingas už norą bendradarbiauti. Toks jausmas, kad mes esam kompiuteriai, o vaikai medinės kaladėlės. Tai mes ir, iš tiesų tas vaikas gali ateiti ir neišsimiegojęs, ir galų gale namie kas nors atsitiko ir jis neturi nuotaikos tą pamoką dirbt. Arba sakykim, jeigu kabinete stovi kompiuteris ir būtinai jį turi per tą pamoką panaudoti, visiškai man jo šiandien nereikia, nei projektoriaus nei to kompiuterio. Arba ten sakykim, vienos mokytojos irgi klausia: - turite tiek technikos, kodėl jūs jos nepanaudojate, ir neleidžia nieko net pasakyti. O jinai net neturi šiandien to kompiuterio, tiesiog nėra ten interneto, tiesiog nėra. O gal man jo šiandien ir nereikia! Matot, man tai dar vienas dalykas, įdomus dėl tos pamokos struktūros, ar yra atlikti tyrimai ir pasirodė, kad būtent tokio dalyko pamoka leidžia pasiekti geriausių rezultatų, ar čia yra tokia išmonė, pramanas apskritai audito, ar iš tikrųjų yra atliktas tyrimas, kad va tiktai šitaip dirbdami, mes pasieksime geriausią rezultatą. Vat kuo, kas ten pamatavo? protokolas parašytas, jie aiškiai nebetaisys Manęs ne, mane gyrė, bet aš ja netikėjau (2 kartus). Iš kur aš žinau kiek aš galiu tuo tikėti? Pamatę, pavyzdžiui na tiek to, tam mokytojui nepavyko ta pamoka ir tada jisai pasisiūlytų kitą pamoką aš pravesiu pats. Ir parodysiu tuos naujausius metodu, ir kaip ten galima su silpnais arba kažkokį, nežinau, fragmentą. Na nežinau,	Agentūros, mokyklų vadovų veiksmus ir juos kryptingai orientuoti.
--	--

kažkokio norėtusi bendradarbiavimo, o ta priežiūra tokia, tai ji manęs niekaip neveikė, iš tikrųjų, kaip mokytojo. Ir jei galvoja, kad aš po šitos savaitės dirbsiu geriau... Žlugdo, žlugdo tiesiog! ...tai čia žinot klausimas, kad tik blogiau nepradėčiau dirbti. Ne kažkaip toks.... Man tai labai įdomu būtų pažiūrėti tos išvados paskirtis sakykim ar per visą Lietuvą būna atvejų, kada pašalina iš darbo? Mano pavyzdžiu, labai greitai atėjo, aš pavyzdžiui nėjau į valgyklą, nevalgiau, visą savaitę, todėl, kad aš labai bijojau pavėluoti, ir dar pasiruošt man reikėjo, pasiimti raktą, viską išsikrauti, pasiruošti, užrašyti tuos uždavinius, pasiimti tą lapuką... Netgi vaikai parnešė tokių pletkų. Kol jūsų čia nebuvo, tai mokytojai buvo kaip mokytojai, o dabar visi įsitempę, drebantys balsai ir sako, gal geriau jau jūs važiuokit namo. Nu, kaip pasakyti, dabar sunku pasakyti, dabar iš tikrųjų streso ir įtampos buvo, taip, o ar bus kažkokios....Naudos. Komentaras Ugdomosios veiklos vertinimas per daug apibendrintas, todėl kyla pavojus atsirasti subjektyvumui. Siekiant nepažeisti ir neįtakoti ugdymo proceso kaip įmanoma daugiau laikyti etnografinio, natūralaus tyrimo taisyklių. Suteikti apie vertinimo pasekmes daugiau informacijos. Mokytojai reiškia fantaziją įsivaizduodami, kad gali pamatyti, kaip vertintojai veda pamokas Pagyrimai ir padėsinimai visame neigiamą foną turinčiame kontekste suvokiami kaip neatitinkantys tikrovės. Atsiranda netikėjimo/nepasitikėjimo Primitytinai siūlyti mokytojams laiką platesniems ir išsamiems aptarimams Nesistengti unifikuoti pamokos stebėjimo protokolo rėmų skirtingiems dalykams, skirtingo pasirengimo mokiniams. Demonstruoti, kad pamokos stebėjimo protokolas pildomas mokytojui dalyvaujant – informuojant, aptariant,... Ugdomąjį procesą vertina šabloniškai: uždaviniai, mokymo priemonės, laiko planavimas....	
--	--

C mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovo interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į iš anksto suformuluotus struktūrinius tyrimo klausimus, kartu atskleidžiant vadovų (direktoriaus ir pavaduotojų) supratimą apie MVKIV, nagrinėjamo MVKIV tobulinimo galimybes.

C mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertintojų profesionalumą

Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Neblogai	Prastai	Labai prastai
Požymis					
Išmano ugdymo procesą	1	2			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	1	2			
Sukuria teigiamą darbinę	1	2			

bei emocinę aplinką					
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	1	2			
Demonstruoja etišką elgesį	1	2			
Vertina nešališkai, objektyviai		3			

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos.

Teiginių pavyzdžiai (N=12)

Buvo įvairiai

Sukėlė streso

Tikrintojų asmenybių ypatumai.

Iš dalies inicijavo konfliktus „pamokos nemačiau“

Neprisistatė, arogantiškai elgėsi

Demonstravo savo poziciją lyg ir pagal užimamas pareigas

Darbo pabaigoje kiekvieną dieną stebėtų veiklų ir darbo apibendrinimas

Konsultanto vaidmuo – taip turėjo ir galėjo būti 2

Stebėtojo

Bendradarbio

Geranoriškų patarėjų

Tas pats vertintojas ėjo į skirtingų mokytojų pamokas, o vertindamas sakė lygiai tas pačias pastabas

Apibendrintas kategorijos dėl išorės vertintojų kompetencijos turinys:

- Neetiškas elgesys (3),
- Sukeliamas stresas (3),
- Atitinka taisykles (1)
- Vaidmenų įvairovė

Komentaras

Vadovai (direktorius ir pavaduotojai), remdamiesi savo mokyklos patirtimi, apibūdino išorės vertintojus kaip asmenis, ne itin linkusius palaikyti ryšį su mokyklos bendruomene. Tačiau vertindami elgesio kultūrą ir etiką mokyklų vadovai vertintojams kritiški. Kai kuriais teiginiais išreikšta, kad vertintojams trūksta vadybinės pozicijos, menkai vadovaujamosi viešųjų ryšių principais, apibendrinimai nekonkretūs, patarimai keliantys abejones dėl profesionalumo, jokia konsultacinė pagalba neteikiama. Pasigendama atvirų ir viešų diskusijų.

Nors vertinimas - procesas savaime turintis įtampos energetiką, tačiau C mokyklos vadovai pastebėjo, kad vertintojai buvo nelinkę paisyti bendruomenės interesų, todėl išorės vertinimo proceso sukeliama įtampa ne tik kad nebuvo mažinama, bet ir nežymiai didinama tuo plėtojant mokytojų nepasitenkinimo jausmą.

Vertinimo eigoje išryškėjo vertintojų tokie vaidmenys, kaip tikrintojo, stebėtojo.

C mokyklos vadovų nuomonė apie pasirengimą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Naudojomės NMVA reglamentą, taisykles.

Išvardintos visos tikslinės grupės su kuriomis vertintojai bendravo

Apibendrintas kategorijos turinys

C bendrojo lavinimo mokyklos vadovai (direktorius ir pavaduotojai) puikiai išanalizavo MVKIV: atidžiai studijavo NMVA dokumentus, inicijavo informacinius renginius (seminarus, kvalifikacijos kėlimo kursus), kuriais siekė padidinti bendrą suvokimą apie MVKIV .

Komentaras

Pažymėtina, kad C bendrojo lavinimo mokyklos administracija puikiai žino, kiek ugdomųjų veiklų stebėta kiekvieną dieną, kaip išorės vertintojai bendravo ir kokio pobūdžio komentarus išsakė

mokytojams. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos vadovai įsitraukę į kultūros mokykloje gerinimo procesą. Tačiau vadovai taip pat pripažino, kad kryptingo išankstinio pasirengimo trūko.

C mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Vadovaujamosi NMVA nurodytais veiklos organizavimo terminais
Bendravo su mokytojais, administracija, moksleiviais
Stebėtos pamokos, klasės auklėtojų susirinkimas, tarybos narių susirinkimas
Mokykla grįžta pasitikėjimu, o ne pavyzdinių formalumų laikymusi
Organizuota moksleivių ir tėvų apklausa
Vadovaujamosi reglamentu
Domėtasi mokyklos vidaus audito veikla
Akivaizdi tiksli teminė priežiūra
Mokyklos veiklos kokybei įvertinti galima būtų paieškoti ir kitų instrumentų
Galima būtų nustatyti tik veiklos kokybės tendencijas
Iš vienos pusės laiko vertinimui nepakanka
Agentūrai reikėtų tinkamai organizuoti išankstinių duomenų analizę
Pikas krizinės situacijos prasidėjo ketvirtadienį
Vadovė gerai planavo vertinimo veiklas

Apibendrintas kategorijos turinys

Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie MVKIV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytais ir nurodytais terminais, pateiktus dokumentus, konsultacinę pagalbą

Komentaras

Mokyklos vadovai gerai orientuojasi kalbėdami apie MVKIV, jie tiksliai žino įsipareigojimus, įpareigojimus, atsiskaitymo terminus, todėl komentuodami išorės vertintojų veiklą apibūdina kaip tiksliai organizuotą. Tuo pat metu pripažįsta, kad kai kurių netikslumą atsirado (nekokybiškas komentaras, nepakankama dokumentų išankstinė analizė, įtampos didinimas, neatsižvelgimas į mokyklos bendruomenės poreikius).

C mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Gera susipažino su mokyklos veikla
Vadovavosi 10-5 taisykle
Vadovaujančiojo vertintojo apibendrinimų metu daug pateikta mokyklai tobulinimo gairių
Mokyklos techninė bazė tik ką atnaujinta. Mokytojai dar neįgudę dirbti su naujomis techninėmis priemonėmis
Pateikiama mokyklos savaitės fotografija
Išvados preliminarios
Apibendrinimai abstraktūs

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokyklų vadovai aptardami išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išskiria galimybes bendrauti su vertintojais, pamokų stebėjimus, preliminarinių išvadų apie mokyklos veiklos kokybės vertinimą skleidimą.

Komentaras

Mokyklų vadovai, remdamiesi savo mokyklos vykusio vertinimo patirtimi, pabrėžia, kad išorinis mokyklos veiklos kokybės vertinimas vykdomas prisilaikant NMVA MVKIV tvarkos aprašo reglamentu. Itin svarbus ir reikšmingas vadovaujančiojo vertintojo vaidmuo. Pabrėžta, kad vertintojai menkai atsižvelgė į kontekstinę situaciją.

C mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimą teikiamą naudą ir praradimus

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Turėsime galimybę konkretinti metinių planus

Prikišamai parodė, kokias veiklos sritis turime tobulinti

Nustatoma mokyklos turima kryptis, orientacija švietimo erdvėje

Operatyviai aptarti planai (mokytojų teminiai, ilgalaikiai, būrelių)

Abejoju, ar galima įvertinti ir nustatyti ugdymo proceso kokybę su tokiais instrumentais.

Per tokį trumpą laiką pažiūrėję vieną kitą pamoką ar galima susidaryti nuomonę

Apibendrintas kategorijos turinys

Siekiant sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie MVKIV organizavimą, analizuoti klausimai susiję su išorinio vertinimo nustatytais ir nurodytais terminais, pateiktus dokumentus, konsultacinę pagalbą

Komentaras

C mokyklos vadovai įžvelgia mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo naudą mokyklai kaip tobulinimo prielaidą. Mokyklų vadovų nuomone vertintojų komandos gerai organizuotas darbas, operatyviai vykdomas ugdymo proceso stebėjimas. Tačiau mokyklos bendruomenė ir konkrečiai kiekvienas mokytojas, dalyvaudami išorės veiklos vertinime neįgijo aiškaus savo tobulintinos veiklos suvokimo.

Vadovai pažymėjo MVKIV trūkumus – nepakankamai gerai suplanuotas vertinimo procesas, menkai teikiama konsultacinė pagalba, išsakė abejones dėl visos mokyklos veikos vertinimo išvadų patikimumo, rekomendavo nesiriboti šablonišku ir unifikuotu pamoks stebėjimo sričių ir rodiklių inventorizavimu, kaip prielaida kokybiškam ugdymo procesui apibrėžti..

Vadovų nuomonės apie MVKIV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>MVKIV nauda mokyklai</i>
Remtasi statistika Įvardintos mokyklai žinomi privalumai Procesas nukreiptas į mokyklos tobulinimą Nagrinėjamas kasdieninis, pamatuojamas darbas „čia ir dabar“	Stiprėja mokyklų vadovų supratimas, kad tik kokybiška paslauga suteiks mokyklai naujų perspektyvų Pateikiamas mokyklos realus vaizdas Įvertintam geriau eiti toliau
<i>MVKIV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Menkas pasirengimas MVKIV (jei būtų tikslingai – būtų geresnė nuotrauka) Vaikai jaučia nuovargį (mokiniai juos varė namo, klausė, kodėl čia atvažiavo) Didelė įtampa, sukrėtimas. Negatyvus tonas. Daug vertinimo sričių – sumodeliuotos pamokos sėkmė priklauso ne būtinai nuo visų dalykų MVKIV organizuojamo laiko netinkamas parinkimas (nauji mokiniai, adaptacinis periodas, diagnostiniai tyrimai). Bet kokį klausimą – „kur pavaizduota“, „kur parašyta“ Mokytojas nesupažindinamas su pamokos stebėjimo protokolu – jo negauna, nepasirašo Vertinimo formuluoatė puiki, tačiau neaišku, kaip jie pamatuojami Pamokos tikslų formuluoatė – tobulos pamokos rodiklis? Suprantama, kad ne specialybė lemia, bet jei pastabos ar komentarai tiesiogiai susiję su įgyta specialybe, tai trukdo susikaupti, adekvačiai vertinti kitas vertintojų pastabas	Nežinau lygtai man atrodo, kad tie duomenys buvo sustyguoti. Ne tai mums nėra sudėtinga, jeigu turim. Ir dar prie to paties, aš nežinau, kad būtų kažkoks, čia gal ministerija turėtų, apibrėžtas dokumentų skaičius, ką mokykla privalo turėti. Nu tarkim veiklos programa, ugdymo planas, ten dar dar dar dar dar. Ir tarkim, mes kažkokį minimumą turim ir tada jau mes prieš auditą, kad būtume ramūs prieš visokius tikrintojus. O dabar, kaip pasakyti, kaip nu lygtai kažką turim, tarkim tuos privalomus ir taip toliau, ateina ir tada pasako, tarkim: - o parašėt programas kaip darbui su gabiais atskiras, kažkokias atskiras? Nu neparašėm, parašysim su gabiais, o tada ateis pasakys, o su silpnais turit programas? Neturim. Nu, kad būtų kažkoks, kažkur apibrėžtumas. Komentarai Vadovai siūlo nustatyti būtinų teikti dokumentų skaičių, tam, kad nesusidarytų pagunda reikalauti visus mokykloje procesus dokumentuoti Pasirengimo vykdyti vertinimą metu vadovaujantis vertintojas pateikė sąrašą dokumentų, kuriuos norėtų gauti

	analizei. Vykdam vertinimą mokykloje paaiškėjo, kad vertintojai nėra su tais dokumentais susipažinę (pareikalavo iš naujo). Todėl būtina organizuotai veikti, koordinuoti veiksmus. Labiau atsižvelgti į mokyklos vaidmenį regiono kontekste. Neabsoliutinti pamokos struktūros, kaip tipiškai geros pamokos kriterijų
--	--

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su mokyklos administracija parodė, kad šios mokyklos vadovai abejoja MVKIV tinkamu veiklos planavimu ir organizavimu. Jų nuomone, svarbesnis yra ne visų mokytojų vertinimas, bet profesionalus vertintojų gebėjimas atlikti apibendrinti, konkretizuoti visus gautus duomenis, nuomonę reikšti pagrįstai.

5.4. D mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 4 d. Susitikime su tyrėjais buvo pakviesti 8 mokyklos mokytojai, dalyvavo 7. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Mokytojams tyrėjai garantavo duomenų / atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą, tačiau nepasitikėjimas išliko: mokytojai pripažino, jog kalbėtų kitaip, jei žinotų galutines išorės vertintojų grupės išvadas (turi omeny Išorės audito ataskaitos projektą). Vedant diskusinės grupės pokalbį neatsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos pagal pasirengtą *focus* grupės klausimyną, siekdami patikslinti kai kuriuos mokytojų požiūrius tyrėjai pateikė gana daug papildomų, tikslinančių, klausimų – tai atsispindi diskusijos protokole.

Mokytojų nuomonės kategorizuotos apibendrintomis kategorijomis – požiūriai į **vertintojų kompetenciją**; požiūriai į **išorinio vertinimo procedūras**; požiūriai į **išorinio vertinimo naudą**; požiūriai į **išorinio vertinimo grėsmes**; požiūriai į **išorinio vertinimo tobulintinus aspektus**.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertintojų kompetenciją

	Labai g.	Gera	Neblogai	Prastai	Labai pr.
Išmano mokyklos ugdymo procesą	1	4	2		
Geba bendrauti, bendradarbiauti	2	5			
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	1	2	3	1	
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų		5	2		
Demonstruoja etišką elgesį	2	4	1		
Vertina nešališkai, objektyviai		5	2		

Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertintojų kompetencijas

Profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N= 15)

Gera paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (5 teig.)

Gera vertina nešališkai, objektyviai (5 teig.)

Gera išmano mokyklos ugdymo procesą (4 teig.)

Neblogai išmano mokyklos ugdymo procesą (2 teig.)

Neblogai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (2 teig.)

Neblogai vertina nešališkai, objektyviai (2 teig.)

*Kai kurie patarimai buvo geri (2 teig.);
 Aišku, suprantama (2 teig.)
 Labai gerai išmano mokyklos ugdymo procesą (1 teig.)
 Davė patarimus (1);
 Suteikė galimybes permąstyti savo metodiką ir tobulintis, pasitempti (1 teig.);
 Konkretu (1 teig.)
 Manau, buvo matyti ir pagalbininko, ir teisėjo vaidmuo (1 teig.)
 Manau, kad daugiau yra teisėjo vaidmuo, nes pasako: turi būti taip ir ne kitaip. Pasakė – ir jau viskas (1 teig.)
 Netinkami vaikų apklausos metodai / Formuluoja vaikams netikslus, provokuojančius klausimus (2 teig.)*

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

*Gera geba bendrauti, bendradarbiauti (5 teig.)
 Neblogai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (3 teig.)
 Labai gerai geba bendrauti, bendradarbiauti (2 teig.)
 Gerai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (2 teig.)
 Labai gerai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (1 teig.)
 Prastai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (1 teig.)*

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

*Gera demonstruoja etišką elgesį (4 teig.)
 Labai gerai demonstruoja etišką elgesį (2 teig.)
 Neblogai demonstruoja etišką elgesį (1 teig.)
 Su neetiško elgesio pavyzdžiais nesusidūriau (2 teig.)*

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

*Vertintojai elgėsi taktiškai (1);
 Vertintojai buvo labai mandagūs (1);
 Buvo truputėlį isterijos, daug susierzinimo emocinio. Man teko susidurti su tokia situacija, [kažkas vienai vertintojai koridoriuje nepatiko], mokytojų kambaryje ji pasigavo kažkurią auklėtoją, ir ją taip vos ne tiesiogiai prirėmė prie sienos, kalta ji ar ne, ir taip tarkavo, buvo pakeltas ir tonas, ir nemažai kaltinimų. Juk galbūt jai buvo sunki diena, kartais net pavalgyti nespėji, o čia taip kažkaip...Aš išėjau, nes tiesiog nenorėjau to matyti. (1 teig.)*

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia pozityvių ir negatyvių vertintojų kompetencijos aspektų:

- Gerą ugdymo proceso išmanymą;
- Gerą bendravimą, bendradarbiavimą;
- Etiškumą
- Dalies patarimų vertingumą;
- Daugumą pastebi taktiškumą ir mandagumą;
- Vertintojo vaidmenį apibūdina labiau kaip teisėjo ir tik iš dalies kaip konsultanto.

Pastebi tokius negatyvius aspektus:

- Nekorektiška, šališka mokinių apklausa;
- Pasitaikė netaktiškų, neetiško vertintojų darbo momentų;

Komentaras

Iš mokytojo nuomonių apie IMVV vertintojų grupės kompetencijas matyti, kad mokytojai prieštaringai vertina vertintojų kompetenciją: gerai – ugdymo proceso išmanymą, komunikavimo gebėjimus, etiškumą. Mokytojai pripažįsta gavę vertingų patarimų. Viena vertus, vėlesniuose diskusijos grupės epizoduose mokytojai tvirtins, kad konsultavimo pagalbos, kuri provokuotų juos keisti pamokos ugdymo procesą, jie negavę, kita vertus, diskutuodami apie vertintojų kompetenciją pripažįsta, jog jiems suteikta galimybė „permąstyti savo metodiką ir tobulintis, pasitempti“. Matyti, kad stabilios, tvirtos pozicijos dėl vertintojų kompetencijos mokytojai dar neturi. Be to, pateikti pavieniai pavyzdžiai leidžia jiems teigti buvus netaktiškumo, kategoriškumo, šališkumo (apklausiant mokinius), nepagarbos

vertinamiesiems momentų. Tikėtina, tai turi įtakos susiklostyti nuomonei, jog vertintojų vaidmuo buvo labiau teisėjų, ir tik iš dalies pagalbininkų-konsultantų.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras – rengimąsi išoriniam vertinimui

Nuo pavasario pradėjom ruoštis, nes jau čia vyko mokytojų anketavimas (1 teig.)

Atrodo, dirbi kaip visada, tik, aišku, kiekvienas žmogus, jeigu laukia svečių, tai net namuose jaudinasi ir patiria įtampą, o darbe tai ypač. (1 teig.)

Truputį domėjausi, sau: tai kur yra pedagogika, yra tų mokyklų, atrodo, ir čia net turiu su savimi, svetainėje agentūros [NMVA – T.]. Truputį žiūrėjau – ten yra tos sėkmės istorijos parašytos. Pasidomėjau jomis. Galvojau daugiausia apie savo dalyką. (1 teig.)

Oi, „Sėkmingo mokymosi link“ knyga, jau kaip pasiėmiau pavasarį, tai taip ir skaičiau. Ir internete skaičiau visokių ten dalykų. Aš norėjau, kad toje pamokoje, nors aš audito ir nebijojau, bet galvojau, na, gal padės. Labai daug informacijos buvau surinkusi. (1 teig.)

Jo, daug dirbome, nes nemažai esame girdėję apie mokyklų kitų patirtį. Domėjausi, bet kažkokios naudingos informacijos kažkaip neradau (1 teig.)

Aš daugiau materialiniu požiūriu ruošiausi, medžiagų daugiau nusipirkau, įrankių pasirūpinau, kad daugiau užtektų visiems. (1 teig.)

Kaip visada dirbu taip ir dirbau, tai buvo eilinė mano pamoka. (1 teig.)

Tai buvo eilinė pamoka, agentūra tikrai nesidomėjau (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, įvardija keletą rengimosi vidaus auditui variantų:

- Domėjimasis NMVA interneto svetaine – sėkmės istorijomis;
- Literatūros apie sėkmingą mokymąsi skaitymas per vasarą, informacijos rinkimas;
- Apsirūpinimas reikalingomis mokymo priemonėmis;
- Nesirengimas, nesidomėjimas IMVV.

Komentaras

Iš diskusijos apie rengimąsi IMVV epizodo analizės galima teigti, jog mokytojai IMVV rengėsi skirtingai. Galima teigti, jog tiesioginiais informacijos apie IMVV šaltiniais, esančiais NMVA internetinėje svetainėje, domėtasi mažai. Mokytojai nemini buvus bendrų seminarų, IMVV dokumentų svarstymo ir pan. Savo ruožtu pripažįsta, kad IMVV savaitei asmeniškai rūpinosi mokymosi priemonėmis – medžiagomis ir įrankiais, skaitė literatūros apie sėkmingą mokymąsi. Dalis pripažino IMVV tikslinga nesirengę – dirbę kaip visada. Mokytojų teiginiai leidžia manyti, jog su IMVV dokumentais buvo susipažinę paviršutiniškai arba nesusipažinę apskritai. Tikėtina, tai lėmė, kaip bus matyti iš vėlesnių diskusijos epizodų, kad mokytojai nepasinaudojo jiems palankiomis Tvarkoje numatytomis galimybėmis, kad patikėjo kitų nuomone, kas galima ir kas ne, ir kad būtent tai buvo pagrindas įvardyti nepasinaudotas galimybes kaip išorinio vertinimo trūkumus. Kita vertus, turėtina omeny ir laikas, kada buvo atliekamas IMVV, ir pripažinti, kad tikslingam rengimuisi jis nėra palankus – vasaros atostogos ir pusė rugsėjo.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras – išorinio vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N= 19)

Man asmeniškai teko susipažinti [su atvykusiu vadovaujančiuoju vertintoju], nes aš esu mokyklos taryboje. Jis buvo susitikęs su mokyklos tarybos kai kuriais atstovais (1 teig.);

Man irgi teko susitikti (1 teig.);

Man teko irgi asmeniškai pabendrauti (1 teig.);

Man teko, nes priklausau x metodinei grupei - esu tos metodinės grupės pirmininkė. Jie buvo susitikę su visų metodinių grupių pirmininkais (1 teig.);

Man neteko (3 teig.)

Stebėjo mano 3 pamokas, nežinojome nė vienos, kokią stebės ir kada ateis (1 teig.);

Mano į 2, taip pat nežinojau, į kurią ateis (1 teig.);

Mano į vieną, bet aš dar norėjau [kad stebėtų], taip pat nežinojau, į kurią ateis (1 teig.);

Mano matė 2 pamokas (1 teig.);

Mano matė 3 pamokas ir klasės valandėlę (1 teig.);

Mano 1 pamoką (1 teig.);

Mano 2 stebėjo, taip pat nežinojau, į kurias pamokas ateis (1 teig.);

Mums pasakė, kad tokia tvarka turėtų būti, kad nežinosime, į kurią ateis, kad neateitų į kokią ypatingą pamoką, bet į eilinę mūsų pamoką (5 teig.); Aš tai dar norėjau, kad į mano pamoką ateitų, nes ką jie gali spręsti iš vienos pamokos, bet paskui man pasakė: ką tu čia visai Lietuvai turi parodyti? Per bendrą pedagogų susirinkimą kolegos taip pasakė, tai mane truputį prislopino. Iš ten gal ir ta baimė atsirado, nežinau (1 teig.); Vieną klasės valandėlę stebėjo. Aš vedžiau klasės valandėlę tema JAUSMAI. Tiesiog sutapo su plane esančia tema, nieko specialiai nerinkau ir nekeičiau. Kalba apie ją truputį buvo, [apie klasės valandėlės vertinimo kriterijus] nieko nežinau (1 teig.); Buvo toks parengtas lapelis, kuriame reikėjo parašyti bendrą informaciją apie pamoką. Ten galima buvo parašyti, ką auditorius galėtų žinoti prieš pamoką. Aš manau, tai įtakos labai neturėjo pamokos vertinimui. Manau, ta informacija padėjo auditoriui geriau suvokti, kaip reikia dirbti su specialiujų poreikių vaikais. Auditoriui pirmą informaciją pateikiau, ko ir prašė (3 teig.). Pasirinkimo laikas auditorių yra gal keblus dalykas. Aš truputėlį ugdymo procesą koregavau, kad nepagalvotų, jog visą pamoką vaikai vien tik rašo, teko kai kuriuos kontrolinius darbus ir atidėti. Temas teko truputį sukeisti, aišku, čia nieko baisaus, bet teko prie to išorės audito truputėlį prisitaikyti. Ugdymo planų tikrai nekeitėm, bet vietas truputėlį išsidėliojome kitaip.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu buvo susitikęs su įvairaus rango mokytojų grupėmis, bet, mokytojų teigimu, ne su visa mokytojų bendruomene;
- Vertintojai stebėjo dalyvavusių diskusinėje grupėje mokytojų 14 pamokų ir vieną klasės valandėlę;
- Mokykla buvo pasirengusi vienodą informacijos apie pamoką formą, kurią užpildė mokytojai pateikdavo pamokos vertintojui.
- Mokytojai nepasinaudojo galimybe pakviesti vertintoją į savo vieną pamoką arba papildomo ugdymo renginį – apie tokią galimybę teigė nežinoję;
- Mokytojams nebuvo aiškūs neformalaus ugdymo vertinimo kriterijai;
- Pabrėžia, kad IMVV parinktas itin nepalankus laikas – rugsėjo vidurys, t.y. mokslo metų pradžia.

Komentaras

Iš diskusijos epizodo matyti, kad kiekvieno mokytojo stebėtų pamokų vidurkis – 2, dviejų stebėta tik po 1 pamoką. Tikėtina, tai duoda pretekstą, kaip aiškės iš vėliau analizuojamo epizodo, abejoti mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybės įvertinimo objektyvumu. Mokytojai suprātę informacijos apie pamoką pateikimo išoriniam vertintojui prasmę. Mokytojų teigimu, vadovaujantysis vertintojas pirmųjų vizitų metu susitiko su tikslinėmis mokytojų grupėmis (3 iš dalyvavusiųjų *focus* grupėje teigė galimybės susitikti neturėję). Tikėtina, kai nesusitinkama su visa mokytojų bendruomene, ne visi mokytojai išgirsta informaciją iš pirmų lūpų, tai, tikėtina, sudaro pagrindą gandams, baimėms, taigi ir bendrai emocinei įtampai mokykloje stiprėti. Analizuojamame diskusijos epizode mokytojai patvirtina anksčiau darytą prielaidą, jog IMVV tvarkos teikiama palankia mokytojui galimybe pakviesti išorės vertintoją į vieną norimą savo pamoką nepasinaudojo. Be to, iš vieno pavyzdžio matyti, kad mokytojai linksta slopinti vieni kitų iniciatyvas, t. y. norą parodyti daugiau savo pamokų (pvz., 14 teig.), ir sumenkina mokytojo savivertę. Mokytojai pripažįsta (1 teig.), jog dėl išorinio vertinimo neženkliai koregavo ugdymo procesą, kad galėtų per pamokas išorės vertintojams parodyti aktyvias veiklas.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras – išorinio vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N= 27)

Mes nediskutavome su vertintoju paskui, po pamokos, ir jokio papildomo susitikimo nebuvo, tik paklausiau kas yra gera, o kas ne, ir ji man atsakė (2 teig.). *neišnaudotas 12.2.7 galimybė*
Iš karto po pamokos aptarėme, bet man gal tas stresas savo padarė, kad aš jau nieko nenorėjau. (1 teig.)
Matėme, kad kažką pildė, bet ką - tai tikrai nematėme. (1 teig.)
Na, mes norėjom kažką raštu gauti, nes tik buvo žodinis vertinimas. O ką jie raštu parašė, tai mes nežinome (1 teig., visų pritarimas).
Mes nežinome, ar taip bus [parašyta] tas pats, [kas pasakyta], užtat ir kankina nežinia. (1 teig.)
Na, jeigu ten bus mano viskas labai blogai, tikrai apeliaciją rašysiu (nusijuokia) (1 teig.)
Na, mums įvertinimas iš šalies buvo svarbus, buvo gerai dalintis patirtimi (1 teig.).
Aš tai nieko naujo nesužinojau, aš savo stipriąsias savybes ir taip žinojau, o kad labai papildomų emocijų kad sukeltų – tai tikrai nebuvo (1 teig.);

Mus tai nudžiugino. Pakylėjo pliusai, bet kad nustebintų kuo nors, tai tikrai taip nebuvo (1 teig.);
 Malonu iš tiesų, kai iš šalies tau pasako kažką gero – ir tai gerai nuteikia. Pvz., kad vaikai kūrybiškai dirba ir atranda tarsi viską iš naujo.(1)
 Niekas labai nenustebino ir nepasakė to, ko mes nežinojome (7 teig.).
 Mane truputėlį nuliūdino nepasitikėjimas savimi(1 teig.)
 Mane nuliūdino, kad eina į pamoką, kurią aš vaduoju, o ne į mano, nors, aišku, ruošiausi jai daug labiau, bet gavosi kaip visada (juokiasi)(1 teig.)
 [Su pasakytais pliusais ir minusais] sutikau iš karto ir, manau, gana tiksliai įvertino mane (1 teig.);
 Na, tiesiog mes galvojome galbūt vienaip, jie kitaip, galbūt auditoriams atrodė, kad pamoką reikia pravesti vienaip, mums – kitaip, mes, pvz., ejome nuo lengvesnio prie sunkesnio, yra tokių temų, kad reikia formulių, ir aš tada galiu jau eiti nuo sunkesnio...(neužbaigė minties) (1 teig.);
 Mokytojui vienaip atrodo, jiems gal kitaip, tiesiog jų pasakyti pliusai ir minusai neaišku kokio svorio: ar didelis tas pliusas su minusu ir atvirkščiai.
 Matote, aš į tuos pliusus didelio dėmesio nekreipiau, man labiau rūpėjo minusai, bet jie kažkaip buvo neapčiuopiami. Neaišku, ar ten viskas taip labai gerai, ar viskas labai blogai, nėra aiškus tų [pasakytų] pliusų ir minusų svoris (1 teig. Ir daugelio pritarimas);
 Mes su tais [8 pamokos kokybės] rodikliais apamai esame mažai susipažinę ir turime tokios prastos kokybės tą lapą, kad .. (1 teig.);
 Buvome susipažinę, bet per vieną pamoką parodyti ir atlikti šiuos visus rodiklius tiesiog neįmanoma, jeigu vieno kurio rodiklio laikysiesi, tai kitą gali kurti ir pamesti, ypač tokiame streso. Tikrai kai pamačiau ir perskaičiau, aš išsigandau (kalba vienas per kitą, lyg ir teigia visų požiūri) (1 teig.);
 Aš galvoju lygiai taip pat...(1)
 Man taip pat atrodo, kad visko įvykdyt tiesiog neįmanoma(1)
 Na matote, kai sėdi[pamokoje] ne dalykininkas, tai žinote... Sunku, manau, objektyviai vertinti pagal tuos rodiklius. Jie ten kažką rašėsi. Bet ką – neaišku (1);
 Auditoriai norėjo, kad mano teiktoje užduotyje net būtų užrašytas skaičius, kiek klaidingų sakinių yra, net skaičių reikėjo nurodyti, o aš maniau, kad vaikai patys ras ir ištaisys, bet čia, vertintojo požiūriu, reikėjo pasakyti tikslų skaičių, prie to prikibo (1);
 Liūdino gandai. Per pirmąsias dvi dienas, bet tai buvo neoficiali nuomonė, mokytojai mokytojų kambaryje šnekėjo, kad visi planuojame blogai, tas blogai, anas, bet niekas taip ir neįvardino, kas konkrečiai ne taip. Aplamai mokykloje sklandė visokių daug gandų apie vertintojus, netikiu, kad jie buvo išgalvoti. (1 teig.)
 Kontrolės įspūdis (1 teig.)
 Mūsų niekas nenuliūdino (juokiasi)(2 teig.)
 Manau, vertinimas [turi omenį išorės vertintojų komandos išvadas] buvo nekokybiškas. Kai pirmą dieną jie atvažiavo, prieš savaitę, vyriausia [vadovaujanti – T.] vertintoja daug šnekėjo apie save, o kai pabaigoje buvo apibendrinimas, jis buvo trumpas - 10 min., daug mūsų mokytojų turėjo išeiti į šeštą pamoką ir negirdėjome daug ko (1 teig.);
 Blogai suorganizuotas paskutinis susitikimas, kur buvo pateiktos vertinto mokyklos darbo išvados (3 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, teigia:

Diskusijų su vertintoju apie pamokos pliusus ir minusus nebuvo – šia Tvarkos teikiama galimybe mokytojai nepasinaudojo;

Dalis mano, kad pamokos pliusus ir minusus vertintojai pastebėjo tiksliai;

Mokytojams liko neaiškus pasakytų pliusų ir minusų „svoris“;

Neįmanoma kiekvienoje pamokoje pademonstruoti sėkmingos pamokos kriterijus, išdėstytus Pamokos protokolo formoje;

Abejoja vertinimo objektyvumu, kai vertina ne dalyko specialistas;

Emocinę įtampą didina mokykloje sklandę gandai;

Kontrolės įspūdis;

Nekokybiškai pateiktos vertintojų komandos išvados.

Komentaras

Iš diskusijos apie išorės vertinimo vykdymo procesą epizodo analizės matyti, jog dalis mokytojų pripažįsta vertintojų objektyvumą ir ugdymo proceso išmanymą, jog vertintojai daugeliu atvejų teigiamai emociškai nuteikė pateikdami pamokos vertinamuosius sprendimus. Tačiau mokytojai abejoja vertinimo objektyvumu tais atvejais, kai vertina ne dalyko specialistas. Taip pat mokytojai abejoja, ar apskritai įmanoma vienoje pamokoje atitikti sėkmingos pamokos kriterijus, išdėstytus Pamokos protokolo formoje, ar įmanoma juos visus vertintojui pastebėti. Taigi suabejojama šio vertinimo instrumento patikimumu. Mokytojai nesusidarė savo ugdymo proceso pamokoje kokybės, vertės visumiško vaizdo, nes liko nesuprantamas pliusų ir minusų svoris toje kokybėje, vertėje. Tikėtina, dėl to dalis mokytojų įvardytus minusus priima tik kaip vertintojo ir mokytojo skirtingas nuomones. Be to, mokytojai nepasinaudojo IMVV tvarkos teikiama galimybe padiskutuoti su vertintoju apie pamokos pliusus ir minusus, vėlesniame diskusijos epizode jie tai įvardija kaip išorinio vertinimo trūkumą. Emocinę įtampą didina gandai, o dalies vertintojų kategoriškumo faktai sąlygoja, jog mokytojams susidaro ne nešališko vertinimo, o kontrolės įspūdis. Mokytojai išreiškia nusivylimą vertintojų komandos išvadų pateikimo būdu.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą IMVV kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=15)

Manau, kad nei iš vienos, nei iš dviejų, nei iš trijų pamokų negalima spręsti to [apie mokytojo pamokos kokybę, - T.] (1 teig.);
Čia, manau, nuo pamokos viskas priklauso, būna tokia pamoka, kad galiu parodyti laboratorinį darbą, dirbti grupėmis – ir vienos pamokos užtenka, o kitos pamokos... gal ir galima suprasti, gal ir negalima, čia toks dalykas, čia žmonės... Čia pamoka – toks momentas (atsidūsta)... Aš galvoju taip: kai mano vaikai baigė mokyklą, įstojo, ir aš einu, matau – ir čia va mano mokinys, va tada aš suprantu, kad gal aš dirbu gerai (1 teig.);
Iš vienos pamokos, nors ji gali būti ir šiuolaikiška... (purto galvą, intonacija skeptiška) Bet... pas mane atėjo pirmadienį – ir į pirmą pamoką, ir dirbame (juokiasi) (1 teig.);
Aš, žinokite, kažkaip netikiu, kad iš vienos ar kelių pamokų [įmanoma apie kokybę spręsti], juk ne kiekvieną pamoką mes galime išdirbti taip, kad būtų idealu, negalime mes visko parodyti per ją (1 teig.);
Nors stebėjo mano ir keturias pamokas [3 pamokas ir klasės valandėlę, - T.] nemanau, kad jų pakako (1 teig.);
Neįmanoma iš vienos ar dviejų pamokų spręsti (2 teig.)
Na, tiesiog gyvenimas yra toks. Aš dirbu taip, ir viskas. (1 teig.)
Silpnųjų ir stipriųjų pusį įvardijimo nelaikau konsultacine pagalba (1 teig.)
Aš manau, aš dirbsiu taip, kaip aš dirbau. Ir jų išvardinti plusai ir minusai man įtakos labai neturi (1 teig.)
Man atrodo, svarbiausia emocinis nusiteikimas (2 teig.).
Manau, neužtenka laiko išorės auditoriams tos savaitės, kad objektyviai viską įvertintų (1 teig.);
Manau, savaitės per mažai, kad galima būtų nuspręsti, mokykla gera ar ne, bet ilgiau irgi nereikia (juokdamasis nusipurto) (1 teig.);
Manau, bus pasakyta objektyviai tie penki minusai, kuriuos reikės tobulinti, na, bent aš taip tikiuosi (1 teig.);
Per paskutinį apibendrinimą išgirdome maždaug juos, bet ne visi, nes buvo padaryta apibendrinimas po penkių pamokų, daug kam buvo šešta pamoka, todėl ne visi viską girdėjo, nes tiesiog reikėjo išeiti į šeštą pamoką. Manome, bus kažkokia nauda (bet visi pasakė taip neužtikrintai ir neapibrėžtai) (1 teig.);
Visi sako, kas negerai, bet kaip padėti ir kaip reikia, pamokyti, kad viskas būtų gerai, niekas nenori (1 teig.);

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, mano:

- Iš 1-2 pamokų objektyviai spręsti apie mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybę neįmanoma;
- Mokyklos veiklos objektyviam įvertinimui laiko skirta mažai;
- Plusų ir minusų įvardijimo nelaiko tokio lygio konsultavimu, po kurio norėtų tobulinti ugdymo procesą pamokoje;
- Dalis teigia naujo, ko patys apie savo stiprybes ir silpnybes nežinojo, iš vertintojų taip pat neišgirdo;
- Naudos mokyklai neapčiuopia (*manome, bus kažkokia nauda*)

Komentaras

Iš analizuojamo diskusijos apie IMVV naudą mokyklai epizodo galima daryti išvadą, jog mokytojai naudos neapčiuopia. Tikėtina, dėl to, kad abejoja vertinimo instrumentų patikimumu (laiko ištekčiai ir vertinamų pamokų skaičius), be to, teigia nemanantys, kad vertinimas suteiks postūmį ugdymo proceso kaitai, įvertinimo iš šalies nauda jiems atrodo menka.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo grėsmes IMVV informacijos panaudojimas

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Na mes tikimės, kad kažkokios didelės žalos mokyklai nebus, neaišku koks čia to audito tikslas (1 teig.).
Jie sakė: reikia kitomis akimis į save pažiūrėti, dar apie lyderystę šnekėjo kažką, bet ką – tikrai nepamename. Buvo sakyta tikrai, bet kažkaip niekas taip jų ir nepamena (kalba vienas per kitą).

Emocinė būsena mokykloje

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Stresas vaikams ir mokytojams

Emocinė įtampa visą savaitę (2 teig.)

Aš išvairiu auditorių už durų. Nu matote, pirmadienis, pati pirma pamoka, aš negaliu taip susikaupti, matote, kiekvienas žmogus į stresą reaguoja skirtingai. Rašiau lentoje – ir įeina... Man tiesiog šokas. Aš net nežinojau, kad jis turėjo ateiti. Paprašiau išeiti, netrukdyti rengtis pamokai. Ir aš, aišku, labai atsiprašiau auditoriaus, kad išvijau jį už durų. Čia buvo mano tokia pirma reakcija. Aišku, jeigu aš būčiau žinojusi, kada jis ateis, man nebūtų buvę tokio didelio šoko. Aš norėjau, kad man būtų buvę leidžiama pasirinkti pamoką, į kurią jie ateis. Bet paskui aš susikaupiau, ir viskas buvo gerai.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, pabrėžia:
- Neaiškų audito savo mokykloje tikslą;
- Atvykusių IMVV vertintojų komandos nekonkrečius aiškinimus;
- Mokytojams ir vaikams sukeltą stresą.

Komentaras

Iš analizuoto diskusijos apie galimas grėsmes epizodo galima teigti, jog mokytojai IMVV galimų grėsmių neįžvelgia, nors ir dvejoja, kokių tikslų išorinis vertinimas vykdytas, pastebi, jog išorės vertinimo komanda turėtų tiksliau mokyklos mokytojų bendruomenę informuoti apie IMVV mokykloje tikslą. Mokytojai pripažįsta, kad stresas, kokį kelia IMVV, yra mokyklai nepriimtinas.

D mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo tobulintinus aspektus tobulinimo argumentai ir aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Manau, pirmiausia reikia parinkti kitą laiką;

Būtent taip mes ir pasijautėme: atėjo tikrintojai. Manau, yra siena tarp jų ir mūsų - ir kaip ją sugriauti, sunku pasakyti. Reikia kažkaip mus paskatinti ar prisijaukinti net nežinau, manau, mažą to laiko, kiek jie čia buvo, bet daugiau ir nereikia (visi nusikvatoja). Trūko tos įžangos. Kūrybiškumo gi iš mūsų reikalauja, o tas stresas varžo mus, labai apriboja;

Vertintojo sėdėjimas klasės priekyje neigiamai veikė mokinius (1 teig. Visų bendras pritarimas: tegu sėda kur nori, bet tik ne priekyje...)

siūlymų atsisakyti išorinio vertinimo argumentai ir priežastys

Teiginių pavyzdžiai (N=1)

Aš tai siūlyčiau kameras [stebėjimo klasėje] statyti, man būtų žymiai lengviau, nebūtų tokio streso, kaip dabar. Bet man būtų daug geriau, na, čia mano asmeninė nuomonė. Aš manau, kad tas bejausmis daiktas būtų daug geriau...

Apibendrintas kategorijos turinys

- Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, siūlo:
- IMVV atlikti mokyklai patogiu laiku;
- Tirpdyti sieną tarp vertintojų ir mokytojų – geros IMVV vykdymo įžangos;
- Keisti vertintojo sėdėjimo klasėje vietą.
- Jeigu išorinis vertinimas neišvengiamas, klasėse įrengti stebėjimo kameras.

Komentaras

Iš diskusijos apie tobulintinas IMVV epizodo analizės matyti, kad mokytojai siūlo derinti su mokykla išorinio vertinimo laiką ir nerengti jo visoms mokykloms nepatogiu laiku, atkreipia dėmesį, kad labai svarbu kokybiškas, informatyvus, emociškai palankus IMVV mokykloje įvadas, kad apgalvotinos detalės. Skeptišką požiūrį į vykdomą IMVV ir vertintojus išreiškia pageidavimas žmogų pakeisti vaizdo kamera.

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Vertintojai gerai išmanė ugdymo procesą; Gerai bendravo, bendradarbiavo; Elgėsi etiškai, buvo taktiški ir mandagūs; Teikė patarimus, iš kurių dalis buvo vertingų; Džiugino vertintojų pastebėti pamokos pliusai; Pamokos pliusus ir minusus vertintojai pastebėjo tiksliai	Neįžvelgta ; Įvardyta fraze „kažkokia nauda gal bus“;

(dalies diskusijos dalyvių)	
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
IMVV parinktas itin nepalankus laikas – rugsėjo vidurys, t.y. mokslo metų pradžia; Vertintojo vaidmuo - labiau teisėjas. Nekokybiškai pateiktos vertintojų grupės išvados. Nekorektiška, šališka mokinių apklausa; Vertintojo sėdėjimas klasės priekyje neigiamai veikė mokinius; Pasitaikė netaktiškų, neetiškų vertintojų darbo momentų; Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu buvo susitikęs su mokytojų grupėmis, bet ne visa mokytojų bendruomene; Mokytojai nepasinaudojo galimybe pakviesti vertintoją į savo vieną pamoką arba papildomo ugdymo renginį – apie tokią galimybę nežinojo; Nebuvo aiškūs neformalaus ugdymo vertinimo kriterijai; Įvertinimo instrumentai nėra absoliučiai patikimi (iš 1-2 pamokų spręsti apie mokytojo ugdymo proceso pamokoje sėkmę atrodo neįmanoma); Mokyklos veiklos objektyviam įvertinimui laiko skirta mažai; Diskusijų su vertintoju apie pamokos plusus ir minusus nebuvo; Mokytojams liko neaiškus pasakytų plusų ir minusų „svoris“; Neįmanoma kiekvienoje pamokoje pademonstruoti sėkmingos pamokos kriterijus, išdėstytus Pamokos protokolo formoje; Abejoja vertinimo objektyvumu, kai vertina ne dalyko specialistas; Emocinę įtampą didino mokykloje sklendantys gandai; Kontrolės įspūdis; Plusų ir minusų įvardijimas nėra tokio lygio konsultavimas, po kurio norėtų tobulinti ugdymo procesą pamokoje; Naujo, ko patys apie savo stiprybes ir silpnybes nežinojo, iš vertintojų taip pat neišgirdo – vertinimo iš šalies nauda menka; Yra siena tarp vertintojų ir mokytojų (jų ir mūsų); Stresas varžo, labai apriboja; Neaiškus audito konkrečioje mokykloje tikslas;	IMVV atlikti mokyklai patogiu laiku; Tirpdyti sieną tarp vertintojų ir mokytojų – geros IMVV vykdymo įžangos; Keisti vertintojo sėdėjimo klasėje vietą. Jeigu išorinis vertinimas neišvengiamas, klasėse įrengti stebėjimo kameras.

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su mokytojais parodė, kad šios mokyklos mokytojų požiūriai ir nuostatos IMVV atžvilgiu yra gana prieštaringos. Pirmoji sąlyga, kuri mokytojus įgalintų tikėti išorinio vertinimo objektyvumu, – vertintojų kompetencija.

Mokytojai prieštaringai vertina vertintojų kompetenciją: gerai – ugdymo proceso išmanymą, komunikavimo gebėjimus, etiškumą. Dalis mokytojų pripažįsta vertintojų objektyvumą, pripažįsta, jog vertintojai daugeliu atvejų teigiamai emociškai nuteikė pateikdami pamokos vertinamuosius sprendimus. Mokytojai pripažįsta gavę vertingų patarimų, vadinasi, pripažintų vertintojų gebėjimą atlikti konsultanto vaidmenį. Viena vertus, vėlesniuose diskusijos grupės epizoduose mokytojai tvirtins, kad konsultavimo pagalba, kuri provokuotų keisti savo pamokos ugdymo procesą, jie negavę, kita vertus, diskutuodami apie vertintojų kompetenciją pripažįsta, jog jiems suteikta galimybė „permąstyti savo metodiką ir tobulintis, pasitempti“. Tvirtos pozicijos dėl vertintojų kompetencijos mokytojai

nepareiškia tikėtina dėl to, kad susidūrė su gana skirtingais vertintojais – ir su skirtingais žmonėmis, ir su dalyko specialistais arba ne specialistais. Diskusijoje pateikti pavieniai pavyzdžiai leidžia jiems teigti buvus netaktiškumo, kategoriškumo, šališkumo (apklausiant mokinius), nepagarbos vertinamiesiems momentų. Tikėtina, tai turėjo įtakos susiklostyti nuomonei, jog vertintojų vaidmuo buvo labiau teisėjų, ir tik iš dalies pagalbininkų-konsultantų. Diskusijos eigoje mokytojai pavartojo ir kitą sąvoką – kontrolieriai.

Mokytojai tiesiogiai nesieja savo pasirengimo IMVV etapo su įvertinimo objektyvumu, patikimumu. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tokias sąsajas. Tai, kad mokytojai neturėjo progos arba noro susipažinti, arba labai paviršutiniškai tesusipažino su tiesioginiais informacijos apie IMVV šaltiniais, esančiais NMVA internetinėje svetainėje ar spaudiniuose, galėjo lemti, jog mokytojai nepasinaudojo sau palankiomis IMVV tvarkoje numatytomis galimybėmis – pasikviesti vertintoją į vieną norimą pamoką ir pasikalbėti nuodugniau apie pamoką su vertintoju atskiru sutartu laiku. Kaip rodo diskusijos epizodų analizė, pačių neišnaudotos galimybės laikomos IMVV trūkumais. Tai savo ruožtu taip pat pagrindžia prielaidą, kad mokytojai mažai susipažinę su IMVV reglamentuojančiais dokumentais.

Pasitikėjimui vertinimo objektyvumu didelės įtakos gali turėti išankstinės mokytojo nuostatos. Todėl mokytojų bendruomenės nuteikimas, t.y. pirmieji jų susitikimai su išorės vertintojais gali lemti nuostatų kaitą pozityvumo link. Analizuojamu atveju mokytojų prieštarangiems vertinimams galėjo turėti įtakos, kad vadovaujantysis vertintojas pirmųjų vizitų metu nesusitiko su visa mokytojų bendruomene. Tikėtina, tai sudarė prielaidą gandams, bendrai emocinei įtampai mokykloje stiprėti.

Nepasitikėti įvertinimo objektyvumu duoda pretekstą stebėta tik viena mokytojo pamoka, juolab jei ji stebima ne specialisto. Mokytojai nesusidarė savo ugdymo proceso pamokoje kokybės, vertės visumiško vaizdo, nes liko nesuprantamas pliusų ir minusų svoris toje kokybėje, vertėje. Tikėtina, dėl to dalis mokytojų įvardytus minusus priima tik kaip vertintojo ir mokytojo skirtingas nuomones, o ne kaip galimą postūmį ugdymo proceso kaitai, todėl įvertinimo iš šalies nauda ir jiems asmeniškai, ir mokyklai atrodo menka.

Mokytojai siūlo derinti su mokykla išorinio vertinimo laiką, juolab nerengti jo mokslo metų pradžioje, kai mokyklose vyrauja organizavimosi tam tikras chaosas. Be to, kaip jau užsiminta, labai svarbu kokybiškas, informatyvus, emociškai palankus IMVV mokykloje įvadas.

Apgalvotinos detalės, kurios gali atrodyti menkos. Pvz., vertintojo sėdėjimo vieta. Sėdėdamas klasės priekyje vertintojas demonstruoja savo hierarchiškai aukštesnę padėtį. Tai ne be priežasties trikdo ir vaikus, ir mokytojus.

Skeptišką požiūrį į vykdomą IMVV ir vertintojus išreiškia pageidavimas vertintoją žmogų pakeisti vaizdo kamera. Nors toks pageidavimas vienas, bet atsakyti, kas yra taisytina, kad mokytojai vėl norėtų matyti žmogų, o ne bejausmį daiktą, verčia.

D mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Pokalbis su mokyklos administracija vykdytas *struktūruoto interviu* metodu. Klausimai formuluoti ta pačia logine seka, kaip ir mokytojų diskusijų (*focus*) grupei. Pateiktų atsakymų turinys kategorizuotas. Palyginus su mokytojų *focus* grupės turiniui išskirtomis kategorijomis išryškėjo, kad iš esmės galima taikyti tas pačias kategorijas, subkategorijas.

D mokyklos administracijos nuomonė apie išorės vertintojų kompetenciją

	Labai g.	Gera	Neblogai	Prastai	Labai pr.
Išmano mokyklos ugdymo procesą	2	1			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	1	1		1	

Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	1			1	1
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	1			1	1
Demonstruoja etišką elgesį	1	1	1		
Vertina nešališkai, objektyviai	1	1		1	

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos

Profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N= 19)

Labai gerai išmano mokyklos ugdymo procesą (2 teig.)

Gerai išmano mokyklos ugdymo procesą (1 teig.)

Labai gerai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (1 teig.)

Labai gerai vertina nešališkai, objektyviai (1 teig.)

Gerai vertina nešališkai, objektyviai (1 teig.)

Prastai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (1 teig.)

Labai prastai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (1 teig.)

Prastai vertina nešališkai, objektyviai (1 teig.)

Man asmeniškai sunkoka įvertinti. Pavyzdžiui, pirmas punktas iš mano mokyklos ugdymo proceso. Aš manau, čia buvo žmonės geri parinkti, jie privalėjo išmanyti (1 teig.)

Jautėsi, kad čia buvo specialistai. Nebuvo nusiskundimų. Jei žmogus pats negali susivaldyti, tai čia jo spraga (1 teig.)

Na, pavyzdžiui, klausiate, ar paiso mokyklos darbuotojų interesų ir ar sukuria teigiamą darbinę atmosferą. To tikrai nebuvo, jei buvo taip: kad vaikus pagauna- paklausia, pagauna-paklausia. Momentiniai interviu (1 teig.).

Čia tokie metodai turbūt (1 teig.).

Ir mokiniai vyresnių klasių klausė: ar reikia apie mokyklą kalbėti labai blogai, nes jei, sakė, aš kalbu gerai, tai man pasako, kad taip nėra, ir teigia pasakyt, kad yra blogai. Tai vaikams mokytojo autoritetas krenta akyse, nes jam taip liepia sakyt (1 teig.).

Čia ne atsakymų suferavimas, bet kai vaikas kalba, kad tas ir tas yra gerai, tai klausimas tokia linkme nukreipiamas, kad pasakytų, kas yra blogai. Ar skriaudžia, ar daug užduoda, ar muša ir pan. Ir, pavyzdžiui, atėję pirmokėliai ar penktokėliai, dar nesiadaptavę prie mokyklos, jaučiasi prastai, atėję iš šiltnamio sąlygų į didžiulę mokyklą. Ir turėjau auditoriams aiškintis, dėl ko taip yra. Auditorė pasakė, kad turiu tikėti vaikais, ir viskas (1 teig.).

Ryškesnis teisėjo vaidmuo (1 teig.)

Iš vienos pusės, praktiškai ir pagalbininko, nes buvo išaiškinta, kur koks trūkumas yra, bet emociškai – tai teisėjo vaidmuo. Nes jaučiasi spaudimas, kaip bus įvertintas mūsų darbas (1 teig.).

Aš norėčiau, kad tie vertintojai, kurie eina tikrinti, sakytų ne minusus ar plusus mokyklų, bet geriau tiesiog tegu patartų, kuriuo keliu geriau eiti. Kas galima kurioj srity dar tobulinti ir kaip. Kad būtų labai konkretūs patarimai. Ir jei jie mato klaidas ir žino, kaip jas taisyti, tegul sako. Mes sutiktume su visomis jų pastabomis, bet kad tas kelias būtų patartas kuo tiksliau;

Norisi konkretumo, jei kažkas mokykloje stringa ilgesnį laiko tarpą, tai gal yra kitų metodų. Gal ką sukeisti vietom, gal kur sustoti... Dabar taip nėra;

Mes, administracija, tą pačią nuomonę kaip išorės vertintojai irgi turėjome – tuos pačius žmones, kurie buvo išvardinti, mes irgi pažinojome, t.y. jų darbo trūkumus žinojome ir žinojome geras puses mokytojų;

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Labai gerai geba bendrauti, bendradarbiauti (1 teig.)

Gerai geba bendrauti, bendradarbiauti (1 teig.)

Labai gerai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (1 teig.)

Prastai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (1 teig.)

Labai prastai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (1 teig.)

Prastai geba bendrauti, bendradarbiauti (1 teig.)

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Labai gerai demonstruoja etišką elgesį (1 teig.)

Gerai demonstruoja etišką elgesį (1 teig.)

Neblogai demonstruoja etišką elgesį (1 teig.)

Yra tų vertintojų labai skirtingų, kaip ir žmonių toje grupėje, vieni aštresni, kiti labai nuolankūs, treti dar kažkokie...

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Kai kuriuos patarimus aš išklauskdavau labai aštriai, ir man buvo neįmanoma nepriimti visa šito giliai į širdį, nors man buvo patariama neimti visko taip giliai į širdį, bet aš to padaryti nesugebu. Bet vyriausia [vadovaujanti, - T] auditorė labai žmoniškai pasakė, nes aš penktadienį buvau peršalus, ji pasakė: jūs pasveikite, į viską reagavo labai žmoniškai;

Bet negalima klausyti vaikų tokių dalykų, kad nepasilikytų tas šleifas blogos reputacijos mokytojo, kad apie mokytoją reikia sakyti vien bloga, ką jis blogai padarė. Reikia arba keisti klausimo struktūrą, arba kažką pergaltoti, kita vertus, reikia jiems [vertintojams] nenusiteikti taip aštriai, kad nesijaustų jie mums kaip tikrintojai, kaip kontrolė.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Kai kurias geras dalies vertintojų asmenines savybes;
- Vertintojų kompetencijos nevientisumą;
- Ryškų teisėjo vaidmenį;
- Nekorektišką, šališką vaikų apklausą;
- Nepagarbos vertinamiesiems faktų .

Komentaras

Iš vadovų nuomonių apie IMVV vertintojų grupės kompetencijas analizės matyti, kad vadovai prieštaringai vertina vertintojų kompetenciją – kaip nevientisą: gerai – ugdymo proceso išmanymą, gerai ir prastai komunikavimą, bet prastu, labai prastu gebėjimu laiko sukurti darbinę bei emocinę aplinką, paisyti pirmiausia mokinių, mokyklos darbuotojų interesų; negebėjimą konsultuoti konkrečiu praktiniu klausimu. Pateikti pavyzdžiai leidžia jiems teigti buvus netaktiškumo, kategoriškumo, šališkumo (apklausiant mokinius), nepagarbos vertinamiesiems momentų. Tikėtina, tai turi įtakos susiklostyti nuomonei, jog vertintojų vaidmuo, emocine prasme, buvo teisėjų.

D mokyklos administracijos nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: rengimasis išoriniam vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Na, mes sužinojome, kad jis [išorės auditas, - T.] bus perkeltas, labai pavėluotai, nes šiaip mes planavome, buvo planuota skyriuje ir planavome mes 2011 metų pabaigoje. Tada, aišku, mes galėjome [būtume galėję] kalbėti apie pasirengimą, apie kurį kalbate jūs, aš taip suprantu, o dabar tiesiog buvo paskambinta ir pranešta, kad mūsų data yra atkelta, t. y. auditas paankstinamas.

Kalbėti apie kažkokį specialų pasirengimą tikrai neketinome, nes dirbome taip kaip ir visi - ir visą vidaus auditą atlikdavome, ir viską, ką kiekviena mokykla daro. Mes tą irgi darėme. Audito metodika yra aiški ir kad visi tie rodikliai yra aiškūs.

Agentūros tinklapis yra taip labai skaidrus: galima buvo susižinoti ir daug medžiagos pasiskaityti ir iš ten, tai specialaus tokio pasirengimo tikrai nereikėjo, nes mes tuos visus punktus ar šiaip ar taip vykdome, todėl specialiai kažko griebtis ir lėkti daryti, tikrai to nereikėjo. NMVA interneto svetainėje vertinga spausdinamos išvados, patirtis rajonų. Pasivertinti save, pasižiūrėti, kaip mes atrodome kitų rajonų kontekste. Išvados pateikiamos gana išsamios, ir mokyklos gali pasiskaityčiusios suprasti, ko ir iš jų gali norėti;

Specialaus pasirengimo tikrai tokio nebuvo. Aišku, kolektyvas perspėtas buvo. Mokytojai žinojo, buvo paaiškinta.

Taip, mes visi dalyvavom seminaruose – ir vedėm pačios, ir dalinomės patirtimi su Biržais. Mes vedėm seminarus ir vietoje, mokykloje, kad nereikėtų vaikščioti. Na pačios kaip vadovės lankėmės atskiruose seminaruose. Mokytojų tobulinimosi centre, Pedagoginiame universitete aš pati esu buvusi. Mokyklos strategijos kūrimo seminare esame buvusios, ten irgi atsiremia į įsivertinimą, tai praktiškai visi tie seminarai ir buvo apie kokybės vertinimą. Mes daug lankėmės.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia keletą rengimosi IMVV būdų ir problemą:

- NMVA interneto svetainės naudą – informatyvumą ir išsamumą;
- VA ir IMVV metodikų panašumą – atlieki VA – rengiesi IMVV.
- Dalyvavimą vadybos, veiklos kokybės vertinimo seminaruose;
- Kai išorinis vertinimas yra paankstinamas, nėra laiko jam ypatingai atskirai rengtis;
- Kai tarp pirmojo mokytojų anketavimo ir mokyklos dokumentų pateikimo įsiterpia vasaros atostogos, rengimuisi laiko taip pat nelieka.
- Rugsėjo pradžia mokykloje – ir be rengimosi IMVV rūpesčių yra daug, taigi IMVV specialaus kolektyvinio rengimosi nebuvo.

Komentaras

Pokalbio apie rengimąsi išoriniam vertinimui fragmento analizė rodo, jog vadovai pripažįsta NMVA internetinės svetainės svarbą ir tinkamą kokybę ir ta svetaine naudojasi. Be to, vadovai tiesiogiai sieja vidaus audito ir išorinio vertinimo metodikas, jų panašumą, teiginiai leidžia manyti, jog vidaus auditas mokykloje atliekamas. Vadovai tikslingai lankę seminarus, tarp jų ir kokybės vertinimosi. Vadovai pripažįsta, kad tikslingo mokyklos bendruomenės rengimosi IMVV nebuvo dėl jo paankstinimo ir

problemiško laiko. Bendruomenės pasirengimas buvo tolygus informavimui apie būsimą IMVV ir jo paaiškinimą, koks pastarasis buvo – nedetalizuota.

D mokyklos administracijos nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: išorinio vertinimo organizavimas

Teiginių pavyzdžiai (N=17)

NMVA laikėsi Tvarkoje nurodytų terminų informuodama apie mokyklos išorinį vertinimą. Į skyrių iš pradžių pranešė, o toliau jau buvo kitas žingsnis... Anketavimas buvo. Bet tai buvo...Gegužės mėnesį. Taip, gegužės mėnesį, paskui vasaros atostogos, ir rugsėjo 10 dieną mes turėjome praktiškai visą dokumentaciją pristatyti

Aš turėjau jau kitai dienai po vadovaujančio vertintojo atvykimo užpildyti anketą – visą ir papildomą informaciją apie visus mokytojus, apie jų kvalifikacines kategorijas, darbo stažą, ar pagrindinę ar nepagrindinę darbovietę. Kiek metų konkrečiai dirba šitoje mokykloje. Taip pat dar praplėčiau apie pasiekimus, pavaduotoja pildė mokinių dvejų metų pasiekimus (1 teig.).

Reikėjo patikslinti, kiek vaikų dalyvavo kokiuose nors konkursuose, kiek vaikų kur laimėjo, kiek mūsų vaikų išėjo, kiek vaikų olimpiadose dalyvavo. Na, mes neskaičiuodavome to. Gal mes ir pamatėme savo spragą. Gal reikėjo daryti statistiką (1 teig.).

Reikėjo statistinių duomenų. Pavyzdžiui, kiek yra šeimų, kur trys vaikai. Na, tiesiog mes nefiksuojam šito. Ar kur daugiau negu trys vaikai. Ar neišsiskyrę tėvai. Pilna šeima ar nepilna šeima (1 teig.).

Bet čia svarbiausia buvo tai, kad toje statistikos lentelėje mes kai kurių duomenų net negalime ir turėti. Apie rizikos šeimas tai turi socialiniai darbuotojai informacijos (1 teig.).

Jeigu yra informacija, tai mes žinome.

Bet negalime visko žinoti, kadangi tai yra konfidenciali informacija. Mes tik galime numanyti iš vaiko elgesio. Gal ten tėvai geria. Ar, tarkim, kaip tėvai žiūri į mokyklą. Tada mes tokią informaciją kaupiam ir po kažkiek laiko mes kreipiamės į tą mikrorajoną, ar tikrai taip yra, ir tai nepasako... Pasako, ar labai yra šeima pastebima tame mikrorajone. Todėl mes visko ir negalime turėti. Ar pilnos šeimos, ar ne. Mums, kaip mokyklai, nėra aktuali šita informacija, kad kauptume ją, rinktume ir kažkam dar teiktume. Tuo labiau vaikai patys nelabai į tuos klausimus gali atsakyti. Ir Europos tėvai išvyksta, atvyksta, kai kurie net nepateikia informacijos (1 teig.).

Ir neturėtų būti [tie duomenys] žinomi, kadangi jie yra konfidencialūs ir mes nepriversti, neįpareigoti jų kaupti (1 teig.);

Dabar net dienyuose naujuose nėra duomenų apie tėvus. Aš žinau, kad buvo problema. Atėjo klasės auklėtoja ir sako: mama antrą kartą išteko – ar čia pilna šeima ar ne? (1 teig.);

Mes tokius kai kur skausmingus dalykus turėjom pakelti šeimose ir turėjom labai atsargiai tai daryti, neišleidžiant tos šeimos, nes mums niekad to nereikia, o dabar staiga prireikė (1 teig.).

Matyt, [ta statistika vertinant mokyklą] bus reikšminga, nes man reikėjo išskirti pasiturinčių ir ne šeimų. Aš dabar neatsimenu, bet pažymėjau, kad daug yra šeimų vidutinių, nes masiškai valgo nemokamus pietus. Padaugėjo net masiškai kas valgo ir pusryčius. Dėl to aš norėjau tik teigti. Po to reikėjo statistiką pateikti (1 teig.).

Šiaip jau ministras yra pamažinęs, leidęs pamažinti popierizmą, bet jo, pasirodo, nemažėja. Ir po šito patikrinimo dar kartą administracijos vardu pasakysiu: tikrai nežinau... Kai reikėjo sunėsti, mes pamatėme, kad tikrai nesumažėjo (1 teig.);

[Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo mokykloje metu susitikio] su direktore, pavaduotoja, su visais mokytojais, metodinių grupių pirmininkais (1 teig.);

Ir kolektyvas buvo nuteiktas netinkamai, jie sakė: direktore, mes jau būsimės skalpuojami, jie labai pergyveno, o tai buvo penktadienis, o pirmadienį jau reikėjo stoti prieš vertintojus (1 teig.);

Dar buvo pasakyta, kai atėjom pirmom dienom, kad turite nusiteikti kovoti prieš bendrą priešą, o mes supratome, kad tas bendras priešas yra auditas, čia traktavo visi savaip. Vieni galvojo, kad su jais bus kovojama, kiti galvojo, kad priešas – mokykla, kad su ja atėjo kovoti išorės auditas (1 teig.);

Ir dar buvo pasakyta, kad mokykla yra apaugusi pelėsiais ir samanomis, nes mes tik antrus metus tvarkome internetinę svetainę, ir kadangi mūsų mokykla yra tik iki aštuntos klasės, mes negalime turėti tobulos svetainės, nes gimnazijoje mokiniai daro vyresnių klasių, o čia darome mes, kaip kas moka, tas taip ir daro. Jie [vertintojų komanda – T.] atidarė svetainę rugpjūtį, kai jokios informacijos nebuvo, buvo tik informacija apie mokyklą ir tvarkaraštis, ir tokia jų nuomonė buvo (1 teig.);

Kasdieninis darbas – kas vyksta kasdien, tai yra pamokos, neformaliojo ugdymo užsiėmimai, konsultacijos, bibliotekos veikla - buvo stebima. Stebėjimas aprėpė plačiai, vertintojai žinojo reikalavimus, kiek ko turi stebėti, ir, kaip suprantu, jų laikėsi (1 teig.);

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Vadovaujantis vertintojas tiksliai laikėsi formalių Tvarkoje nustatytų procedūrų;
- Mokykla turėjo pateikti tokių NMVA nustatytų statistikos formų, kurioms duomenų nėra įgaliota ar įpareigota kaupti ir kam nors teikti;
- Popierizmo mokyklose nemažėja, nes vertintojai jų tebereikalauja daug.
- Pirmuosiuose susitikimuose su mokyklos bendruomene mokytojai nuteikiami ne pozityviai, o atvirkščiai – išgąsdinami;
- Nekorektiškai aiškinama IMVV paskirtis;
- Netaktiškais frazėmis išreiškiama nepagarba vertinamiesiems

Komentaras

Pokalbio apie išorinio vertinimo organizavimą fragmento analizė rodo, jog vadovai pripažįsta, kad išoriniai vertintojai formaliai gana tiksliai laikėsi IMVV tvarkos reglamentuotų veiksmų. Tai vienintelis pliusas, kurį vadovai paminėjo kalbėdami apie IMVV organizavimą.

Negatyvus vadovų požiūris į tai, kad mokykla turi pateikti tokių NMVA nustatytų statistikos formų, kurioms duomenų nėra įgaliota ar įpareigota kaupti ir kam nors teikti, ir kad popierizmo mokyklose nemažėja.

Itin negatyvus vadovų požiūris į tai, kad pirmuosiuose susitikimuose mokykloje mokytojai atvykusių vertintojų nuteikiami negatyviai. Tikėtina, kad neaiškus, nekorektiškas IMVV vertintojų komandos prisistatymas sukelia dar daugiau įtampos ir negatyviai nuteikia prieš visą veiklos vertinimo/si sistemą: nekorektiškai paaiškinama IMVV paskirtis, netaktiškais frazėmis išreiškiama nepagarba vertinamiesiems. Darytina išvada, kad mokyklos mokytojų palankumas arba nepalankumas IMVV konkrečioje mokykloje tiesiogiai priklauso ir nuo konkrečios vertintojų komandos prisistatymo.

D mokyklos administracijos nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: išorinio vertinimo vykdymas

Teiginių pavyzdžiai (N=13)

[Vadovaujantis vertintojas su mokyklos vadovais vertinimo procese susitikdavo] Oi, dažnai. Kiekvieną dieną.

Jie kur pasakė pliusus, mes juos tikrai žinojome. Tai mūsų ir nenudžiugino.

Nieko ypatingo. Džiaugiamės, kad tą turime.

Niekas nenustebino, viską žinojome

Apie minusus mes irgi žinojome: mokymas ir mokymasis. Tikrai pradėjome dirbti su naujomis programomis, tai tikrai mokytojams sunku.

Minusai nuliūdino.

Nudžiugino tai, kad mes [administracija, t.y. direktorius ir pavaduotojai] buvome pagirtos, kad mūsų pamokos tikrai labai vertingos.

Taip, pradinukus pagyrė dar.

Tikrai negalima teigti, kad per savaitę pamatė viską objektyviai, ir dar kartą pabrėžiu: rugsėjis - tai ne stebėjimui skirtas laikas. Nebuvo mums naujiene netgi pildant tą [pamokos] protokolą, nes mūsų administracija rengia dar savo stebėseną – pasinaudojome stebėjimo [pamokos protokolo] lentelėmis.

Taip kad pildant šitas lenteles labai jau yra smulkiai viskas išskirstyta. Dar reikia galvoti, kad yra įtampa, kadangi stebėtojas sėdi priešais klasę, pradinukai nori pasirodyti kokie yra protingi, ir kartais disciplinos trūksta, vyresnieji atvirkščiai, prakalbėti nesugeba. Pas mus priimta, kad vertintojas sėdi gale, ir jo nepastebi.

Faktiškai pas kiekvieną mokytoją po kelias pamokas buvo, ir iš dviejų pamokų spręsti kažką, manau, yra sunku.

Pavyzdžiui, pirmadienis, pirmą pamoką ir pirmą. Visi žino kaip yra sunku. Jie tik dar prieš tris savaites susibūrė ir ne visų klasės draugų vardus težino...

Visos pastabos, kurias jie pateikė, yra šiaip visose Lietuvos mokyklose – pagal NMVA tinklapi galima pamatyti, kad šitos pastabos ne naujiene mūsų mokyklai, visoms jos yra aktualios. Aktualios dėl to, kad keičiasi ir teisiniai aktai, keičiasi programos, daug kas keičiasi Lietuvos švietime. Dėl to neįmanoma yra suspėti;

Tai nebuvo toks auditas, kad naują lapą atsiversim po jo - ir naujai viską darysim. Mes toliau keliaujam savo keliu ir tikrai žinome, ką darysim toliau.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Vadovaujantis vertintojas vertinimo eigoje laikėsi Tvarkoje numatytų mokyklos vadovų informavimo reikalavimų;
- Dvejone, ar per savaitę įmanoma objektyviai įvertinti mokyklos veiklos kokybę, kai IMVV vykdomas rugsėjo vidury.
- Išvadose pateiktos vertintojų pastabos, bendros visai Lietuvai, mokyklos specifiškumas neįžvelgtas;
- Vertintojo sėdėjimo vietos problema;
- IMVV nėra postūmis keisti mokyklos veiklą.

Komentaras

Pokalbio apie išorinio vertinimo vykdymą fragmento analizė rodo, jog vadovai pripažįsta, kad ir vertinimo procese vertintojų komanda formaliai laikėsi numatytos tvarkos – kasdien pasakydavo vadovams savo įžvalgas apie vertinamą veiklą.

Vadovai teigia iš vertintojų neišgirdę nieko naujo, ko nebūtų žinoję patys, apie mokytojų ugdymo procesą pamokose. Tai, kad patvirtinama, kas pačių žinoma, vadovų nuomone, ir nesuteikia postūmio kokiai nors mokyklos veiklos kaitai po išorinio įvertinimo, be to, suabejojama taikomų vertinimo instrumentų veiksmingumu ir įvertinimo objektyvumu.

Vadovai išskiria tą pačią vertinimo proceso detalę kaip ir mokytojai – vertintojų sėdėjimą prieš klasę – kaip visai nepriimtina mokyklai.

D mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą IA kaip mokyklos veiklos tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Išvadų neturim, tai nežinome ant kiek ten įsigilino. Dešimt pliusų ir penki minusai. Teoriškai, ko mes tikėjomės, tą ir turėjome ir tą mums pasakė, naujienų nebuvo.

Bet mes tą patį darytumėme ir be IMVV, jeigu mus kuo skatintų keisti – tai tik konkrečiais patarimais. Kad ir darbo inspekcija: surašo - šitą punktą reikia daryti taip, tą anaip, reikėtų tai, ką reikia pagelbėti ar padėti, konkrečiai surašyti. Ir jeigu mano komandai dar ir tada nesigautų, tada galėtumėme diskutuoti su pačiais auditoriais.

Patarimus aš užsirašydavau labai greitai, bet aš jų nedaug turėjau, negavau aš tokio rimto postūmio veiklos kaitai.

IA kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Aš tikėjausi, kad ateis auditas, kad patars daug šituose minusuose, nes tikrai ir seminarai mokytojams buvo organizuojami. Ir praktiniai užsiėmimai. Ir viskas virė iki tų bendrųjų programų. Viską skaitėme, dalijomės grupėmis. Ir vis tiek efektas, pasirodo, yra ne toks, kokio reikia. Mes apie tai žinojome, kad tai stringa, ir mes žinojome, kad tai nėra paprasta - gavai naują popierių ir darai. Tam reikia labai daug darbo įdėti. Mokytojai, matyt, reikia keistis ilgiau nei kitų profesijų žmonėms.

Naudos aš negaliu dabar aprėpti, nes yra bruzdėjimas, yra nuovargis mokytojų, kurie galbūt kasdien dirba labai gerai, bet jiems reikėtų paaiškinti, kad kur klysta.

Labai gerai, kad [mokytojų darbą bent kartą] vertino ne administracija mūsų, o išorės vertintojai. Buvo tikrai komanda rinkta.

Nes kai savi vertina, mokytojai žiūri – gal kam aš nepatinku, gal pyksta pavaduotoja. Visada, kai savo kolektyve, kažkokie tai santykiai. Jei pasakys visiškai svertimas žmogus, kad kažką ne taip darai, tai reikia susimąstyti: gal tikrai yra taip.

Dar teigiamo galėčiau pasakyti, kad paprašius, jau tose vietose, kur kas stringa labai, prašydama pagalbos aš ją gaudavau – tokią žodinę, bent jau kryptį.

Jeigu aš tai darydavau pati anksčiau, mūsų komanda tai darydavo, tai man nebūdavo naujiena, tiesiog suprasdavau, kad reikia tai tęsti ir toliau, bet prašydama va tos pagalbos konkrečios arba pavyzdžių iš jų mokyklų, tai aš gaudavau, gal ne visai nuodugnius, bet atsakymus gaudavau.

Gerai iš to audito, kad mes pasimokiname ir save įsivertinti, kad po kiekvienos pamokos mes jau žinojome, kur čia minusai, kur čia pliusai ir, kad čia reikia taisyti.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia keletą IMVV naudos aspektų:

- Naudinga, kai mokytojų veiklą įvertina „iš šalies“;
- Tam tikrais klausimais gauti patarimai arba pasidalinta vertintojų mokyklos patirtimi;
- Pasimokyta įsivertinti save;
- Nesulaukta patarimų kebliau klausimu – kaip pasiekti gerą darbo su naujomis bendrosiomis programomis efektą.

Komentaras

Kaip rodo pokalbio apie IMVV naudą fragmento analizė, vadovai darsyk patvirtina, kad mokyklos veiklos kaitai IMVV postūmio nesuteikė. Vadovai pripažino, kad dalį IMVV instrumentų, pvz., pamokos protokole išdėstytus sėkmingos pamokos kriterijus, taiko ir kaip vidaus audito instrumentą – stebėdami pamokas. Drauge vadovai įžvelgia IMVV naudos. Naudinga, jų požiūriu, tai, kad mokytojų ugdymo proceso pamokoje kokybė įvertinama iš šalies ir kad toks įvertinimas gali būti mokytojai kaip postūmis pripažinti savo silpnas vietas bei tobulėti. Naudinga vadovams buvo patirti, ir tai juo nuliūdino, kad mokytojai labai sunkiai įpranta dirbti su naujomis bendrosiomis programomis. Bet ši problema, vadovų nuomone, esanti bendra visoms Lietuvos mokykloms, ir konsultacijos, kaip pasiekti efekto, iš vertintojų vadovai negavo. Kad tam tikrais „stringančiais“ klausimais pasisėkė su vertintojais pasikonsultuoti, vadovai priskiria IMVV naudai. Kaip nauda įvardijama ir pasimokymas save įsivertinti.

D mokyklos vadovų nuomonė apie mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo galimas grėsmes IMVV informacijos panaudojimas

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Mes nežinome, kur keliaus išvados, nes buvo pasakyta kolektyvo akivaizdoje, kad bus ir politikams pateiktos išvados, nors, kiek mes žinome, mokykla čia su politika yra mažai kuo susijusi. Bet aš šitą teiginį pirmą kartą girdžiu ir aš ieškojau, gal yra agentūroje (NMVA – T.) kažkokių pakeitimų, nes tai buvo tikrai naujiena, gal aš kažko neperskaičiau, nes buvo tai pabrėžta, jog sužinos steigėjas ir politikai.

Tėvai ir mokytojai klausinėja ir labai domisi išvadomis, aišku, mes gausime jas, bet paskui neaišku, ar bus pavardėmis ar klasėmis surašytos išvados. Aiškios informacijos mes tikrai negavome.

IMVV paskirties laikymasis

Teiginių pavyzdžiai (N=1)

Ir kolektyvas buvo nuteiktas netinkamai, jie sakė: direktore, mes jau būsime skalpuojami, jie labai pergyveno, o tai buvo penktadienis, o pirmadienį jau reikėjo stoti prieš vertintojus.

Itin didelė emocinė įtampa

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Manau, nereikėtų taip tikrinti mokyklų, nereikia tokio didelio streso, nes ir taip mokytojo darbas nėra lengvas. Mokytojas tobulėja, bet jis daug lėčiau tobulėja negu vaikai, mes suprantame, kad mes juos turime pasivytį, savo minusus irgi suvokiame, nieko naujo nebuvo, bet va tas atėjimas ir mokyklos išblaškymas, iki ašarų nuvedimas, na, emocinė įtampa labai jaučiama. Audita vyksta ir kitose firmose, bet kai jie yra užsakomi, yra ir pagalba auditorių, ir nėra tokios įtampos, nes auditoriai netgi leidžia pataisyti kai kuriuos momentus. Mokytojai šiandien pasakė: jau dabar dirbsime ramiai. Tai to nereikėtų. Kai tu esi tokio streso būsenoje, tai tikrai ne visada tai pavyksta padaryti. Kai kurios moterys netgi verkė. Nors auditorė pasakė, kad tikrai gera pamoka, bet jina verkė, nes savo tikslo ir savo vidinio uždavinio ji nepasiekė. Nepasitenkinimas savimi.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Nerimą, kur ir koku tikslu bus perduotos IMVV išvados;
- Sukeltas įspūdis mokytojams, kad jie po IMVV bus baudžiami („skalpuos“);
- Stresinę mokytojų būseną.

Komentaras

Kaip matyti iš pokalbio apie IMVV tikėtinas grėsmes mokyklai fragmento analizės, IMVV sukėlė mokyklų vadovų nerimą. Jo pagrindas – IMVV paankstinimas, vadovai tai ypatingai pabrėžė, metais; vadovaujančio vertintojo frazė atvykus pirmojo vizito, kad IMVV duomenys bus pateikti ne tik steigėjams (tai numatyta IMVV tvarkoje), bet ir politikams (tai vadovus suneraminusi ir IMVV dokumentais nepagrindžiama naujiena). Tikėtina, kad dėl tokios situacijos mokyklos nepasitikėjimas IMVV padidėjo – jis iš dalies sutiktas kaip tam tikras išankstinio nepalankumo mokyklai ženklas, kaip kontrolė, po kurios bus taikomos kokios nors sankcijos.

D mokyklos administracijos narių požiūris į IMVV tobulinimą

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

Aš siūlyčiau po kiekvienos dienos, kad raštu parašytų, ką jie teigiamo, ką jie neigiamo pamatė, bet administracijai reikėtų išvadas su pavardėmis pateikti, nes palieka tokią nežinią, nes mokytojams buvo pasakyti vien pliusai, jie sparnus užsiaugino, o aš vakare išklaUSDavau visą krūvą minusų, ir direktorė gaunasi toks kaip židiny, į kurį galima šauti. Aš [po tokių konkrečių išvadų – T.] galiu nueiti pasakyti: tu taip nedarbk, va, tokios tavo klaidos. Man mokytojai pasakė, kad jie puikiai dirba, mat jie girdi tik pliusus, o minusų – ne, jiems smulkmena, pasirodo, tas minusas. Labai gerai, kad pateiktų viską raštu.

Taip pat mokytojai norėjo protokolų paskaityti, ką čia reikia slėpti, <...> susakomi greitai tie visi dalykai, kad žmogus nespėja taip greitai visko suvokti, bet protokolų paskaityti taip ir nedavė, nebuvo galima.

Aš dar norėčiau grįžti prie stebėsenos, pamokos [protokolo] plano. Yra tikrai visko per daug, ir tada mokytojas klausia teigiamus dalykus, apie neigiamus dalykus jis jau pabaigoje turėtų išklausti, bet jau per daug. Stebėjime vieną dalį, kažkurį, vis tiek mokykloje gi sėdi savaitę laiko, galima būtų viską dalimis suskirstyti, ir tada būtų daug konkrečiau viską paaikškinti, pavyzdžiui, gal jūs namų darbus ne taip aptarėte ar dar kažkaip. Aš taip pat buvau stebima, buvom pagirtos, kad dirbame gerai, bet pilnai „kaifo“ tikrai nepajautėme.

Tiktai aš gal dar pridėsiu dėl to audito, ką tobulinti... Vis dėl to man atrodo, kad labai nepalankus mokyklai laikas buvo. Vis dėl to rugsėjo pradžia. Aš, pavyzdžiui, pati ir tvarkaraštį turėjau sudaryti ir viskas...

Ir čia mūsų nieks neklausė.

Jo, mūsų nieks neklausė. O čia pati pradžia, matot, reikia suderinti ir tvarkaraščius, ir klasės valandėles, išstatyti ir būrelius. Būreliai formuojasi. O čia reikia staigiai, kad būtų jų tvarkaraštis.

Rugsėjis labai sunkus.

Tikrai, ir ataskaitos statistinės duomenų ir visos registrų bazės įvesti į registrą ir pan.

Jeigu yra išorinis auditas ir jis mums pasakytų: mes radome tai ir tai, patobulinkite čia ir čia, tada mes tikrai nerašytume jokių popierių, nes tai yra apkrovimas mokytojo.

Aš dirbu vidaus audite ir matau, kad net kai dirba savi žmonės, tai kiti labai sunkiai priima neigiamą įvertinimą arba neigiamą nuomonę, o čia atvažiavo žmonės iš šalies, vis dėlto laukiau, kad nešališkai, be steigėjų, paaiškintų: čia Jūsų pliusai, čia Jūsų minusai, kad nekabėtų virš galvos steigėjai ir taip toliau.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia tobulintinus IMVV aspektus:

- Kuo daugiau išvadų fiksuoti raštu ir konkretinti, pateikti kiekvieną dieną raštiškas išvadas
- Su parašytais pamokų protokolais leisti susipažinti iš karto.
- Neperduoti išorinio vertinimo rezultatų steigėjui, o konkrečiai konsultuoti mokyklą patiems išoriniams vertintojams.
- Parinkti tinkamą išorinio vertinimo laiką, derinti jį su mokykla.
- Pergalvoti pamokos vertinimo pagal dabar taikomą pamokos protokolą taikymo procedūrą.

Komentaras

Kaip matyti iš pokalbio apie IMVV tobulintinus aspektus fragmento analizės, vadovai daugiau tobulintų tas IMVV procedūras, kurios orientuotos į mokytojus, t. y. kad išorinis vertinimas vadovams labiau padėtų įtikinti mokytojus, kad jų ugdymo procesas pamokose nėra tobulas ir kad reikia imtis veiklos kokybei gerinti. Kitaip tariant, vadovai norėtų matyti IMVV kaip tam tikrą ugdymo proceso valdymo mokyklos viduje instrumentą.

Iš pokalbio fragmento analizės ryškėja vadovų nepasitikėjimas steigėju, jiems būtų priimtinesnis kitas ryšys: IMVV vertintojas kaip konsultantas konkrečiais veiklos tobulinimo klausimais – mokykla.

D mokyklos administracijos narių nuomonių apie IMVV apibendrintas turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
NMVA tinklalapis turtingas ir informatyvus; VA ir IMVV metodikų panašumas – atlieki VA – rengiesi IMVV. Naudingas dalyvavimas vadybos, veiklos kokybės vertinimo seminaruose; Gražios dalies vertintojų asmeninės savybės; Vadovaujantis vertintojas tiksliai laikėsi formalių Tvarkoje nustatytų procedūrų; Vadovaujantis vertintojas vertinimo eigoje laikėsi Tvarkoje numatytų mokyklos vadovų informavimo reikalavimų;	Savo veiklos kryptį, dėl kurių abejojama, pasitikrinimas; Pasimokyta vertinti save Labai gerai, kad [mokytojų darbą bent kartą] vertino ne administracija mūsų, o išorės vertintojai. Dar kaip apie naudą galėčiau pasakyti, kad paprašiusi konkrečiose vietose, kur kas stringa labai, paprašiusi pagalbos aš ją gaudavau – tokią žodinę, bent jau kryptį.
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Sukeliama itin didelė emocinė mokytojų įtampa. Neaiškumas dėl išorės audito duomenų panaudojimo Nepateikta mokyklai informacija apie vertinimo duomenų apibendrinimo išsamumo laipsnį. Netiksliai įvardijamas išorės vertinimo tikslas, paskirtis. Vertinamosios išvados ne visada pateikiamos taktiškai. Netinkamai išorinio vertinimo atžvilgiu mokyklos bendruomenę nuteikia į mokyklą atvykusios išorinio vertinimo komandos. Mažai patarimų, kurie padėtų mokyklai tobulėti. Renkama statistinė informacija, kurios mokykla neprivalo ir neįpareigota kaupti. Daug popierizmo. Išorės vertintojo sėdėjimo klasėje vieta demonstruoja jo hierarchinį vaidmenį Vertintojų kompetencijos nevisiškumas;	Vaikams pateikti korektiškus mokytojų atžvilgiu klausimus. Keisti išorės vertintojų vaidmens ir paskirties supratimą. Kuo daugiau išvadų fiksuoti raštu ir konkretinti, pateikti kiekvieną dieną raštiškas išvadas Su parašytais pamokų protokolais leisti susipažinti iš karto. Neperduoti išorinio vertinimo rezultatų steigėjui, o konkrečiai konsultuoti mokyklą patiems išoriniams vertintojams. Parinkti tinkamą išorinio vertinimo laiką, derinti jį su mokykla. Pergalvoti pamokos vertinimo pagal dabar taikomą pamokos protokolą taikymo procedūrą.

Ryškus teisėjų, tikrintojų vaidmuo; Nekorektiška, šališka vaikų apklausa; Nepagarbos vertinamiesiems faktai; Netaktiškomis frazėmis išreiškiama nepagarba vertinamiesiems Išvadose pateiktos vertintojų pastabos, bendros visai Lietuvai, mokyklos specifiškumas nežvelgtas; Kai išorinis vertinimas yra paankstinamas, nėra laiko jam ypatingai atskirai rengtis; Kai tarp pirmojo mokytojų anketavimo ir kitų dokumentų pateikimo įsiterpia vasaros atostogos, rengimuisi laiko taip pat nelieta.	
---	--

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su D mokyklos vadovais parodė, kad šios mokyklos vadovų požiūriai ir nuostatos IMVV atžvilgiu yra gana prieštaringos ir kad tas prieštaras nulėmė konkreti IMVV vykdymo D mokykloje situacija.

Pasitikėjimą IMVV ir tikėjimą įvertinimo besąlygišku objektyvumu stiprintų pademonstruota aukšta vertintojų kompetencija. Vadovai iš dalies labai palankiai vertina kai kurių vertintojų asmenines savybes, bet prieštaringai vertina vertintojų kompetenciją – kaip nevientisą: gerai – ugdymo proceso išmanymą, gerai ir prastai komunikavimą, bet prastu, labai prastu gebėjimu laiko sukurti darbinę bei emocinę aplinką, paisyti pirmiausia mokinių, mokyklos darbuotojų interesų; negebėjimą konsultuoti konkrečiu praktiniu klausimu. Pateikti pavyzdžiai leidžia jiems teigti buvus netaktiškumo, kategoriškumo, šališkumo (apklausiant mokinius), nepagarbos vertinamiesiems momentų. Tikėtina, tai turi įtakos susiklostyti nuomonei, jog vertintojų vaidmuo, vadovų požiūriu, buvo teisėjų.

Vadovai pripažįsta NMVA internetinės svetainės svarbą ir tinkamą kokybę ir ta svetainę naudojami kaip pagrindiniu šaltiniu susipažindami su IMVV dokumentais bei mokyklų sėkmės istorijomis. Vadovai pripažįsta, kad tikslingo mokyklos bendruomenės rengimosi IMVV nebuvo dėl jo paankstinimo ir problemiško laiko. Patys tiesiogiai sieja vidaus audito ir išorinio vertinimo metodikas, jų panašumą, tad IMVV rengėsi atlikdami VA.

Pripažindami, kad vertintojai formaliai gana tiksliai laikėsi IMVV tvarkos reglamentuotų veiksmų, vadovai abejoja, ar IMVV turi pagrindo iš mokyklos reikalauti tokių NMVA nustatytų statistikos formų, kurioms duomenų nėra įgaliota ar įpareigota kaupti ir kam nors teikti. Vadovų požiūriu, šitaip didinamas popierizmas mokyklose, kas prieštarauja deklaruojamoms ŠMM nuostatoms.

Itin negatyvus vadovų požiūris į tai, kad pirmuosiuose susitikimuose mokykloje mokytojai atvykusių vertintojų nuteikiami negatyviai, kad nekorektiškai paaiškinama IMVV paskirtis, netaktiškais frazėmis išreiškiama nepagarba vertinamiesiems.

IMVV, vadovų požiūriu, tik patvirtina tai, kas pačių vadovų apie mokyklos ugdymo procesą žinoma, todėl nesuteikia postūmio ryškesniam mokyklos veiklos kokybės postūmiui, iš esmės toks IMVV neįvykdo savo paskirties, be to, duoda pretekstą suabejoti taikomų vertinimo instrumentų veiksmingumu ir įvertinimo objektyvumu.

Vadovai, skirtingai nei D mokyklos mokytojai, įžvelgia IMVV naudos. Pirmiausia naudą mato tų aspektų, kurie sietini su mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybės įvertinimu. Naudinga, vadovų požiūriu, kad tam tikrais „stringančiais“ klausimais pasisekė su vertintojais pasikonsultuoti, kad pasimokė save įsivertinti.

Vadovai, skirtingai nei mokytojai, įžvelgia ir IMVV grėsmių mokyklai. Nerimo pagrindas – IMVV paankstinimas metais; vadovaujančio vertintojo frazė atvykus pirmojo vizito, kad IMVV duomenys bus pateikti ne tik steigėjams (tai numatyta IMVV tvarkoje), bet ir politikams (tai vadovus suneraminusi ir

IMVV dokumentais nepagrindžiama naujiena). Tikėtina, kad dėl tokios situacijos mokyklos nepasitikėjimas IMVV padidėjo – jis iš dalies sutiktas kaip tam tikras išankstinio nepalankumo mokyklai ženklas, kaip kontrolė, po kurios bus taikomos kokios nors sankcijos.

Vadovai daugiau tobulintų tas IMVV procedūras, kurios orientuotos į mokytojus, t. y. kad išorinis vertinimas vadovams labiau padėtų įtikinti mokytojus, jog jų ugdymo procesas pamokose nėra tobulas ir kad patiems reikia imtis veiklos kokybei gerinti. Kitaip tariant, vadovai norėtų matyti IMVV kaip tam tikrą ugdymo proceso valdymo mokyklos viduje instrumentą.

Ryškėja vadovų nepasitikėjimas steigėju, jiems būtų priimtinesnis kitas ryšys: IMVV vertintojas kaip konsultantas konkrečiais veiklos tobulinimo klausimais – mokykla.

5.5. E mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 28 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 9 mokyklos mokytojai. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Mokytojams tyrėjai garantavo duomenų / atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą, tačiau nepasitikėjimas išliko: mokytojai pripažino, jog kalbėtų kitaip, jei žinotų galutinės išorės vertintojų grupės išvadas (turi omeny Išorės audito ataskaitos projektą). Vedant diskusinės grupės pokalbį neatsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos pagal pasirengtą *focus* grupės klausimyną, siekdami patikslinti kai kuriuos mokytojų požiūrius tyrėjai pateikė gana daug papildomų, tikslinančių, klausimų – tai atsispindi diskusijos protokole.

Mokytojų nuomonės kategorizuotos apibendrintomis kategorijomis – požiūriai į **vertintojų kompetenciją**; požiūriai į **išorinio vertinimo procedūras**; požiūriai į **išorinio vertinimo naudą**; požiūriai į **išorinio vertinimo grėsmes**; požiūriai į **išorinio vertinimo tobulintini aspektai**.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertintojų kompetenciją

	Labai g.	Gera	Neblogai	Prastai	Labai pr.
Išmano mokyklos ugdymo procesą	7	3			
Geba bendrauti, bendradarbiauti	7	2	1		
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką	4	2	4		
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų	3	5	2		
Demonstruoja etišką elgesį	8	2			
Vertina nešališkai, objektyviai	6	3	1		

Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertintojų kompetencijas

Profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N= 28)

Labai gerai išmano mokyklos ugdymo procesą (7 teig.)

Gera išmano mokyklos ugdymo procesą (3 teig.)

Labai gerai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (3 teig.)

Gera paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (5 teig.)

Neblogai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (2 teig.)

Labai gerai vertina nešališkai, objektyviai (6 teig.)

Gera vertina nešališkai, objektyviai (3 teig.)

Neblogai vertina nešališkai, objektyviai (1 teig.)

Manau, kad mokykloje auditą atlikusi komanda buvo pakankamai profesionali, išmananti mokyklos ugdymo procesą, gebanti bendrauti ir bendradarbiauti, nuoširdžiai vertinanti kiekvieno bendruomenės nario pastangas.(1)

Aš manau, jų vaidmuo buvo stebėtojo (7 teig.)

Buvo malonūs stebėtojai. Bet labai malonūs. Ir tiesiog apie ritmiką pastabą kaip pasakė: Jūs tik neįsivaizduokite... Na, tikrai labai maloni stebėtoja Aš nelabai jų bijojau. Labai pozityvūs, šilti labai. Be galo šilti, labai šilti. Tikrai.(1)

Stebėtojai – neteisė, nebuvo kategoriški. Jokiu būdu...(1)

Pritariu iš tikrųjų, kad stebėtojas, bet labai stiprus, ir, žinoma, turintis visus reikiamus įvertinimo pamokos atskaitos taškus. (1)

Ar gavau kokią nors konsultacinę pagalbą... Man padėti niekas negali. Čia turi pats. Aš įsivaizduoju, kad gerinti tą kokybę yra tai, kai ne tave stebi, bet kai tu kitus. Aišku, pasiūnekėti, taip sakant, prašviežinti kraują naudinga. Kaip kituose dalykuose aš nežinau. Aš tik apie šokį šneku.

Tikrai negavau tokios konsultacinės pagalbos, kuri padėtų man kaip nors keistis.

Ne, negavau tokios (3 teiginiai ir kitų pritarimas);

Nu, bet kai pagyrė, buvo labai smagu. Pirmoji vertintoja mane labai gyvė, net nepatogu buvo. O antra kažkaip nesusėpė pagirti... (pliūpsnis juoko, teigiamų emocijų).

Džiaugiuosi, kad pamokos rezultatą pastebėjo – tai, kas, manau, man pavyko. Pamatė ir įvertino.

Mano pamokose irgi pastebėjo, kas pavyko (4 teig.)

Neprofesionalių, neetiškų vertintojų vertinimo momentų tikrai nepastebėjau, tokių nebuvo. Na, ten pamokos pradžioje, kai vaikai atėjusią pamatė, sureagavo šiek tiek, bet paskui užmiršo, kad mus stebi.

Vertintojai, su kuriais aš susidūriau, buvo labai etiški, taktiški.

Aišku, jie stebėjo ne tik pamokas, stebėjo visą mokyklą įdėmiai, ir mes juos matėme, bet nesusipratimų nepastebėjome.

Tiesiog jie labai geranoriškai viską matė. Einam kartą iš valgyklos, o viena iš vertintojų kad nudžiunga: o, kas čia tą vazą taip pastatė – kaip skoninga. Mano klasėje viena buvo tokia paprastutė, atsisėdo prie vaiko į suolą, o mes ten tokį žaidimą – pavaišinti draugą malonu – darėme. Vaikai turėjo vaišinti, duodami iš rankų į rankas, susiliesti rankutėmis. Atsakė vertintoja į vaiko kvietimą žaisti, kitą kartą jau pati tos rankytės laukė. Man tai tiesiog malonu, kad tokia paprastutė buvo.

Atrodo, jie psichologiškai labai gerai parengti. Bet vis tiek didžiulė įtampa, kol jų sulauki. Nes nežinai, kada ateis, ar apskritai ateis. Kai jau ateina, tai su šypsena. Tada jau ačiū dievui, kad atėjo, nes greitai išeis.

Man tai atrodo, kad viskas buvo gerai, bet labai gerai, kad jau viskas pasibaigė ir kad jie išvažiavo, ar ne taip, mergaitės? Žinojom, kad ateis bent į dvi pamokas. Trečiadienį neateina, ketvirtadienį neateina, kažkas, žinokit, buvo baisaus. Penktadienį kai man pasakė, į kurią ateis... Žinoma, aš pamoką pravedžiau, bet atėjo į sunkiausią – kur visa klasė, čia kaip specialiai, žinokit... Na, va, tas laukimas buvo sunkiausia. Aš jau sakiau: tegu jie geriau nuo ryto iki vakaro visą dieną visose sėdi, negu šitaip neateina..

Atėjo į pačias sunkiausias pamokas. Jie gal matė, kaip aš sugebu. Bet norėjau parodyti, kaip man gera dirbti, kokie geri vaikai, kai klasės dalijamos per pusę, kokius mes galime metodus taikyti ir kaip visaip „makaluotis“.

Aš manau, kad lėmė visą tą smagumą tai, kad buvo pradinio ugdymo specialistai jie – lygiai taip pat kaip ir mes... Manau, kad toks ir susikalbėjimas daug geresnis buvo. Sunku pasakyti, ar į kitas mokyklas pradines klases stebi kiti specialistai ...nors pagal mūsų viešias, kurios buvo pakviestos mus konsultuoti, ir matematikai vertina pradinių klasių pamokas. Taip kad man atrodo: mums pasisekė, smagu matyti žmones, kurie iš tikrųjų yra ne tik išmanantys, bet ir kolegos mūsų.

Jie ne klases priekyje sėdėjo. Mes svarstėme, kur geriau pasodinti, bet vadovaujanti vertintoja jokių reikalavimų dėl sėdėjimo vietos mums nepateikė, bent mes nesame girdėję, ar ne taip, tai mokytojai galėjo nuspręsti, kaip kuriam priimtina.

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=22)

Labai gerai geba bendrauti, bendradarbiauti (7 teig.)

Gerai geba bendrauti, bendradarbiauti (2 teig.)

Neblogai geba bendrauti, bendradarbiauti (1 teig.)

Labai gerai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (4 teig.)

Gerai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (2 teig.)

Neblogai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (4 teig.)

Vertintojai gebėjo maloniai bendrauti su mokytoja ir mokiniais, elgėsi etiškai, buvo geranoriškai nusiteikę;(1)

Skatina pasitempti, pergaltoti savo silpnas ir stiprias darbo puses (1).

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=16)

Labai gerai demonstruoja etišką elgesį (8 teig.)

Gerai demonstruoja etišką elgesį (2 teig.)

Su neetiško elgesio pavyzdžiais nesusidūriau (6 teig. Ir visų pritarimas)

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Ramūs, geranoriški, nusiteikę pozityviai, ypač pirmą dieną. Pastabas išsako korektiškai, negaili pagyrimų, sutvirtina mokytojo savivertę (1 teig.).

Auditoriai susiliejo su mokyklos veikla ir jos tikrai netrikdė. Jų teigiamos nuostatos mažino įtampą. Pamatė ir pastebėjom savo darbo šviesias puses, ko per darbo krūvį nepastebim, neįvardijam kasdien. (1);

Vertintojų grupė buvo labai tolerantiška, maloniai bendravo, buvo ne teisėjais, o stebėtojais, ieškančiais daugiau teigiamų pusių (1 teig.);

Vertintojas neturėtų vėluoti į stebimą pamoką (1 teig.);

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, pastebi:

- Profesionalumą, komunikavimo gebėjimus, etiškumą, itin teigiamas asmenines savybes;
- Išorės vertintojų pozityvius nuostatus mokyklos atžvilgiu;

- Neutralaus, bet profesionalaus stebėtojo vaidmenį;
- Gebėjimą sutvirtinti mokytojo savivertę;
- Gebėjimą pastebėti gerą pamokos rezultatą;
- Gerą psichologinį vertintojų pasirengimą;
- Didelę privalumą, kad vertina tos pačios ugdymo pakopos specialistai;
- Be to, mokytojai dvejoja arba pateikia pastabų:
- Tokios konsultacinės pagalbos, kuri būtų postūmis tobulinti pamoką, negavo;
- Nežinia net kiekvienos dienos rytą, į kurią pamoką ateis, kėlė didelę įtampą;
- Pastebi, kad vertintojui į pamoką nederėtų vėluoti.

Komentaras

Iš mokytojo nuomonių apie IMVV vertintojų grupės kompetencijas matyti, kad mokytojai itin gerai vertina vertintojų kompetenciją – visų respondentų požiūris gana vieningas. Pabrėžiamas geras psichologinis vertintojų pasirengimas. Pozityviai vertinamos ir asmeninės savybės, pateikiama itin šiltų šias savybes liudijančių pavyzdžių. Respondentai tvirtina, kad tokios konsultavimo pagalbos, kuri provokuotų juos keisti pamokos ugdymo procesą, jie negavę, tai lyg ir verstų suabejoti vertintojų gebėjimu konsultuoti. Kita vertus, gal būtent ši kompetencija vertintojams ir padėjo džiaugtis pamokomis ir vertinti taip, kad būtų pakelta mokytojų savivertė. Pateikiama pastaba nevėluoti vertintojui į pamoką rodo itin reiklų vertinamų mokytojų požiūrį į vertintojus.

Mokytojai apibūdina vertintojo vaidmenį kaip neutralaus, bet profesionalaus stebėtojo. Kaip privalumą respondentai iškelia tai, kad vertino tos pačios ugdymo pakopos specialistai ir kad dėl to vyko gero lygio susikalbėjimas.

Tačiau ir tokios palankios aplinkybės nesumažino itin didelės mokykloje tvyrojusios įtampos – apie ją mokytojai užsimena beveik kiekviename analizuojamame *focus* grupės epizode.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras: rengimąsi išoriniam vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N= 5)

Nieko specialiai išoriniam vertinimui nesiruošiau, jokia mokyklų patirtim nesidomėjau, informacijos NMVA svetainėje irgi neieškojau. (1 teig.)
Tiek ir tesirengiau – susitikome su kita mokykla, kur jau buvo vertinimas, girdėjome jų įspūdžius. Bet laukimas kainavo labai daug nervų, sveikatos kainą. (1 teig.)
Mes visi buvome susitikę su mokykla, kur turėjo išorinį vertinimą, dalijosi įspūdžiais ir patarimais. Be to, ten, kiek supratau, buvo viena viešnia, kuri pati yra parengta auditorė (pritaria visi iš eilės)
Aš perskaičiau NMVA svetainėje visus dokumentus – rūpėjo tiksliai žinoti, ką išorės vertintojai gali, ko negali. (1 teig.)
Mums ir vadovai aiškino, pasitikime.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia skirtingus rengimosi IMVV būdus:

- Susitikimas (visų bendras) su išorinio vertinimo patirtį turinčia mokykla ir su išorės vertintoja;
- Vadovų aiškinimą apie IMVV;
- Individualų tikslingą susipažinimą su IMVV dokumentais NMVA svetainėje;
- Nesirengimą.

Komentaras

Iš diskusijos apie rengimąsi IMVV epizodo analizės galima teigti, jog mokytojai IMVV rengėsi skirtingai. Galima teigti, jog tiesioginiais informacijos apie IMVV šaltiniais, esančiais NMVA internetinėje svetainėje, domėjosi viena respondentė tikslingai – kad žinotų vertintojų teises ir pareigas. Mokytojai mini buvus bendrą susitikimą su IMVV vertinimo patirtį turinčia mokykla bei vertintoja.

Dalis pripažino IMVV tikslingai nesirengę – dirbę kaip visada. Tačiau kaip rodys kito epizodo analizė, mokytojai intensyviai mokėsi sėkmingos pamokos organizavimo kryptimi.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras: išorinio vertinimo organizavimas

Teiginių pavyzdžiai (N= 6)

Mokykloje esame 24 mokytojai. Kai atvažiuo vadovaujantis vertintojas, turėjome vieną bendrą susitikimą visi su juo. Tai, mums atrodo, priimtina, kad ne su kokiomis atskiromis grupėmis susitinka. (1 teig., daug pritariančių)

Mes visi žinojome po vieną pamoką, į kurią vertintojai ateis. O paskui buvo laukimas. Iš karto buvome susitarę, kokia forma teikiame vertintojui informaciją apie pamoką. Ją visa mokyklas turėjome vienodą. Ir visi pateikdavome. Ar tai turėjo kokios nors įtakos vertintojo vertinimui, negalėčiau spręsti.

O aš pirmajai vertintojai specialiai tos informacijos nepateikiau, nors ir turėjau. Pamokos pabaigoje pateikiau. Tikrai taip, sąmoningai nepateikiau, uždaviau mįslę. Pirmoji vertintoja „įminė“.

Na, man gal „pasisėkė“ – aš pateikiau visą formą su klasės apibūdinimu, norėjau, kad vertintoja iškart perskaitytų, jog yra specialiųjų poreikių vaikų, o ji ne tik perskaitė, bet ir pamatė...

Mano pamokas stebėjo skirtingos vertintojos, neformaliųjų ugdymą – dar trečias vertintojas. Manau, kad pamokose tiksliai pamatė plusus ir minusus.

Vieną pamoką stebėjo pedagogė, kitą – psichologė, taigi pateikė visai skirtingus įvertintus pamokos aspektus.

Mano stebėjo dar ir lietuvių kalbos raiškos pamokėlę – kūrybinę. Vertinimo kriterijai man buvo aiškūs, rezultatas irgi buvo geras. Minusų nepasakė.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, pozityviai vertina tai, kad:

- Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu susitiko su visa pedagogų bendruomene;
- Kad mokykla laikėsi vienodos informacijos apie pamoką pateikimo formos;
- Kad pamoką vertino ir pedagogė, ir psichologė;
- Kad buvo aiškūs neformaliojo ugdymo vertinimo kriterijai.

Komentaras

Iš diskusijos apie IMVV organizavimą analizės epizodo matyti, kad vertintojai stebėjo ne mažiau kaip 2 kiekvieno mokytojo pamokas, kai kurių – neformaliojo ugdymo užsiėmimus. Pastarųjų vertinimo kriterijai mokytojams buvo aiškūs. Mokytojai pasinaudojo IMVV tvarkos teikiama palankia galimybe pakviesti vertintoją į norimą savo pamoką, tokiam stebėjimui buvo skirta atskira diena – pirmadienis, t.y. vertintojų komandos darbo pirmoji diena. Palankiai mokytojai vertino atvejį, kad tos pačios mokytojos skirtingas pamokas stebėjo pedagogas ir psichologas.

Mokytojų teigimu, vadovaujantysis vertintojas pirmųjų vizitų metu susitiko su visa mokyklos mokytojų bendruomene. Nors visi mokytojai išgirdo informaciją iš pirmų lūpų, mokykloje įtampa vis tiek neatslūgo.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo procedūras: išorinio vertinimo vykdymas

Teiginių pavyzdžiai (N= 16)

Aš turėjau galimybę diskutuoti su vertintoja po pamokos apie pamoką. Diskutavome iškart po pamokos, bet tik su pirmąja stebėtoja, mano pamokas stebėjo skirtingos vertintojos. Su pirmąja labai daug apie choreografiją kalbėjomės. Su antrąja ne. Iškart buvo aišku, kad ne specialistė (1 teig.).

Aš taip pat diskutavau dėl pasakytos pastabos – ir jis manęs neįtikino. Aš tiesiog galvoju kitaip tikriausiai. Per dailės pamokas kaip ir reikėtų galvoti kitaip. Paprasčiausiai: dailės pamoka, skamba muzika. Stebėtojai atrodė, kad muzika trukdo – tai pasakė kaip minusą. Ir mes... padiskutavome. Muzika man reikalinga emocijoms. Aš pastoviai taip darau – dailės pamokoje skamba muzika. (1 teig.)

Aš tai nediskutavau. Iškliausiai pastabas ir padėkojau. Man atrodė, kad teisi aš, bet sutrikau, kad gal ne visai tiksliai žinau. Paskui po pamokos pasitikrinau metodikoje, pasirodo, teisi aš. Tai nurimau, ir tiek. Aš nesiaiškinau, kodėl taip buvo ar kitaip. (1 teig.)

Nediskutavome todėl, kad tik džiaugėsi pamokoje, bet buvau įsitikinusi, kad neverta diskutuoti. (1 teig.)

O man teko diskutuoti. Turiu klasėje vaiką su negale – integruotą. Jis nežinia kada kaip gali pasielgti. Tą pamoką lyg tyčia –, „suisterikavo“, ir nieko nedarysiąs. Šiaip nu kaip tai išbalansavo mane tas vaikas pirmą kartą gyvenime... Na, o man buvo šokas, tuos vaikus integruoja į klases. Šiaip man buvo daug neigiamų emocijų. Bet iš kitos pusės tegu pamato vertintojai, kaip mokytojui tenka dirbti su integruotais vaikais, kai nėra mokytojo pagalbininko. Tegul fiksuoja, kokios situacijos susiklostė, gal kas nors ims situaciją keisti... Taip, aš noriu pasakyti: išoriniame vertinime matytos problemos vertintojų turėtų būti įvardijamos švietimo politikams – tam, kad padėtų priimti reikalingus sprendimus (1 teig.).

Man neatrodo svarbios tos pastabos ar diskusijos dėl jų. Nervinė emocijinė būsena visą savaitę buvo išbalansuota, nors pamokymų neįtavo. Aš dirbsiu taip, kaip aš moku, nes aš jau dvidešimt devyneri metai mokykloje dirbu. Pamokos – būva geresnės, būva prastesnės (1 teig.).

O mes su viena vertintoja padiskutavom apie pasiekimų įvertinimo rašymą. Apie viską. Bet ta nuomonė... Mano stebėjo 3 pamokas, skirtingos stebėtojos – anglų specialistė ir vadovė. Aš manau, kad turėtų stebėti specialistai. Kai kalba apie fonetinius ženklus, o nesupranta dalyko... Auditas audituoja, kaip mes dirbam, tai vertintojai turi suprasti, ką jie vertina ir kodėl taip vertina (1 teig.).

Diskutuoti tai... nu, nenorėjau iš principo, nes tai buvo ne specialistai. Smagu, kai tau pasiseka, ir pats tai žinai. Vertintojai vargu ar žinojo. Prabuvo muzikoj visai ne specialistai (1 teig.).

Tik specialistai gali tiksliai įvardyti pamokos plusus ir minusus. Su pirmąja vertintoja dėl to tikrai pasikalbėjome apie reikalą (1 teig.)

Nemanau, kad mano pamokos stiprybes ir silpnybes tiksliai įvardijo. Bet mums patarė nesiginčyti su vertintojais. Ne, ne ši vertintojų komanda patarė, o kažkuri iš pakviestų viešnių, kol dar vertinimui ruošėmės. Ji dalyvauja kaip vertintoja išoriniame vertinime. Mus vertinančioje komandoje jos nebuvo (1 teig.);

Kai mano dvi pamokos stebėjo, galvojau, kad daugiau neateis, tai daugiau formos nepildžiau. O atėjo. Bet uždavinį, žinokit, sugebėjau iškelti lėtoje. Žinote, tas auditas... visus metus mes jau mokomės iškelti uždavinį. Ir konferencijos įvairios. Žinot, tas supratimas ateina gal iš tikrųjų, kai jau lauki svečių. Man atrodo dabar, tą uždavinį ar reikėtų vienokiu ar kitokiu būdu - iškeltume... O iš tikrųjų aš manau, kad naudingas toks susitikimas. Ir padėsinantis, ir galų gale pasitikrinom, ar iš tikrųjų mes vertos. Gal ne visada tas vertinimas pamokos mokykloje tiek kartais užima, kiek dėmesio skyrė vertintojai. Mes sukėmės iš padėčių, kaip operatyviai daryti (1 teig.);

Manęs tai išvados nei nudžiugino, nei nuliūdino. Ką aš pats galvojau apie savo pamokas, taip panašiai ir įvertino (1 teig.);

Mes labai laukėme tų galutinių išvadų – penktadienio. Bet neprisimenu, kad ką nors konkretaus, kas būtų liūdinę ar pradžiuginę, vertintojai būtų pasakę (1 teig.);

Išvadas pateikė penktadienį, pertraukos metu, trumpai ir greitai (1 teig., kitų pritarimas).

Tos formuliuotės buvo labai aptakios, bendros – kaip horoskopas – visoms mokykloms tinkančios. Kad galėtume kažką įžvelgti adresuotą konkrečiai mums, ne...

Na, mes buvom taip patenkintos, kad jau pasibaigė, gal dėl to ir neįžvelgėme.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Galimybę diskutuoti su specialistu, stebėjusiu pamoką, apie pamokos sėkmes/ nesėkmes;
- Nenorą diskutuoti su ne specialistu;
- Būtinybę, kad pamokos kokybę vertintų specialistas;
- Prieš IMVV, t.y. rengimosi etape, konsultuojančių vertintojų įteigiamą nuostatą su vertintojais nediskutuoti;
- Baigiamosios IMVV vertintojų komandos išvados pateikiamos skubotai ir pernelyg bendrai – tinka visoms mokykloms.
- Būtinybę IMVV vertintojų komandų pastebimas ir fiksuojamas problemas, kurių sprendimas nepriklauso nuo mokyklos, teikti valstybės švietimo politikų lygmeniui, kad būtų paskubinti reikalingi problemos sprendimai.

Komentaras

Iš diskusijos apie išorės vertinimo vykdymo procesą epizodo analizės matyti, jog dalis mokytojų pasinaudojo IMVV tvarkos numatyta galimybe su vertintoju aptarti pamoką nuodugniau, padiskutuoti. Dalis mokytojų argumentavo savo požiūrį, nes vertintojo požiūris jų neįtikino. Tai rodo, kad mokytojai jaučiasi profesionaliai tvirti. Dalis buvo linkę padėkoti už pastabas ir nediskutuoti. Dalis nediskutavo dėl to, jog suprato, kad vertina ne specialistas.

Analizuojamo epizodo 11 teiginys atskleidžia, kad mokytojai ilgai intensyviai mokėsi kurti sėkmingą pamoką ir kad jautėsi tvirti netikėtomis aplinkybėmis.

Visi mokytojai objektyviu vertinimu laikytų tik tokį, kai vertina aukšto lygio atitinkamos ugdymo srities arba net dalyko specialistas. Vertintojai daugeliu atvejų teigiamai emociškai nuteikė pateikdami pamokos vertinamuosius sprendimus – keldami mokytojo savivertę.

Dalis mokytojų įvardytus minusus priima tik kaip vertintojo nuomonę.

Mokytojai išreiškia nusivylimą vertintojų komandos išvadų pateikimo būdu. Išvados buvo, mokytojų požiūriu, tokios bendros, kad – kaip horoskopai – tikėtų bet kuriai mokyklai.

Ir šio epizodo analizė rodo, kad mokytojai nuolatos, visomis aplinkybėmis, prisimena buvusią išbalansuotą emocinę būseną.

Mokytojai teikia svarų pasiūlymą – IMVV vertintojų komandų pastebimas ir fiksuojamas problemas, kurių sprendimas nepriklauso nuo mokyklos, teikti valstybės švietimo politikų lygmeniui, kad būtų paskubinti reikalingi problemos sprendimai.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą

IA kaip mokyklos veiklos tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Ar užtenka kriterijų veiklos objektyviam įvertinimui? Manau, užtenka.

Man atrodo, kad jie labai žiūri ir vertina veiklos visumą. (1 teig., 3 pritaria)

Aš manau, kad bendrą visumą. Gal visko ir nepamato, bet kai ką tikrai pamato. Ši komanda, kuri buvo pas mus, visumą stengėsi matyti daugiau pozityviai (1 teig., keli pritarianys balsai)

Ko gero, kad taip...

Faktų, kuriuos jie įvardys, mes juk nežinome. Pvz., mačiau, kad pamokoje abu vertintojai daug buvo prisirašę, o ką rašė – juk nežinome. Žmonės šypsosi, su mumis kalba labai gražiai – tai viena. O kas bus raštu parašyta – mes šito nežinome.

Ar užtenka laiko objektyviam įvertinimui... Manau, jei vertintojai patyrę – užtenka. Mūsų atveju turbūt užteko.

Ai, aš nežinau, kokia nauda mokyklai gali būti [iš audito]. Aš galvoju, kad mūsų mokyklą pabars, nes didelis dėmesys popieriams, dokumentams skiriamas.

Reiktų daugiau laiko skirti vaikui, procesui. Tai va, jeigu mokyklą už popierizmo gausą pabars, tuomet bus naudinga. Ai, aš iš to audito... kažin ko nesitikėjau. Nežinau dar tų išvadų. Aš, kaip ir sakiau, nelabai bendravau su išorės vertintojais. Taip, viskas sutvarkyta, labai puiku buvo. Bet aš manau...

Bet aš labai tikėjaisi... Na va, kad pabartų mus už tai, kad rašom tiek daug popierių... Cha-cha (juokiasi) Nežinau, aš manau, kad tada didelė nauda būtų. Tankiau reikia audito. (juokiasi visi) Prie įtampos nepriprastume.... Gal ateitų jau kaip ir patarėjai, ne kaip stebėtojai.

IMVV kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Ar užtenka dviejų pamokų apie kokybę spręsti? Tada reiktų susitarti, ką mes norim žinoti. Ar pamoką moki vesti, ar kokius darbo rezultatus duoda? Mano toks darbas ir aš negaliu šnekėti apie kitas pamokas. Pagal koncertus matosi, ar gerai dirbi.

Mano galva, iš viso nereikia. Mano galva, tai yra tuščias reikalas. Mokytojo darbas nei pagerėja, nei pablogėja. Gali nepavykti parodyti gražiausias akimirkas. Iš patikrinimo nėra prasmės.

Manau, kad negalima iš dviejų spręsti, manau, kad net nereikia - mus audituoja vaikai ir tėvai.

Mano keturias stebėjo. Aš nežinau, gal jie pamatė, ką norėjo.

Tai yra laimės dalykas. Būtent kaip pasiseks. Kaip kokioje situacijoje pasiels integruoti vaikai. Gerai, kai užsienyje šalia mokytojos klasėje yra padėjėja...

Kai klausiate, ar tos vertintojų pastabos – plusai ir minusai – padės man tobulinti savo pamokas, ar taip jie suteikė konsultaciją, tai galiu atsakyti, kad gal dėl ko nors ir suklūsti, bet kad keistum... Tikrai ne.

Aš daugmaž žinau tuos 8 pamokos protokole esančius sėkmingos pamokos kriterijus, bet aš išorinio vertinimo savaitę dirbau kaip visada – kaip kiekvieną dieną. Aš manau, kad jeigu mes audito metu būsime kažkokie apsimetėliai, prastas tada auditas bus.

Ar jie pajėgia apčiuopti tuos visus 8 kriterijus? Turbūt taip, turbūt jiems buvo lengva pamatyti, kad nieko neklausė.

Man atrodo, kad jie suprato pamokas pagal visus tuos kriterijus.

O dėl konsultacinės pagalbos, kad labai keistumėmės po audito... Kaip kolegos sako, ta pastaba ar pastabos gal net nėra trūkumas – gal tai tik vertintojo nuomonė, kaip tai pasverti? Galiu kažkur pasitemti, na, atkreipti dėmesį. Bet kai šitie dirbi, jau turi savo kryptį ir jos laikysiesi.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, teigia:

- IMVV procese užtenka turimų vertinimo instrumentų objektyviam mokyklos veiklos, ugdymo proceso įvertinimui;
- Užtenka objektyviam įvertinimui laiko tuo atveju, kai vertina profesionali, gerai parengta komanda;
- Vertintojų komandos gebėjimą aprėpti mokyklos veiklos visumą;
- Nauda iš išorės vertinimo būtų, jei mažėtų popierizmo;
- Dvi stebėtos pamokos neatskleidžia tikrosios mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybės – gali lemti atsitiktinumas;
- Neįžvelgia buvus tokio vertinimo, kuris pastūmėtų juos ugdymo proceso pamokoje kaitai darbo kaitai – suklusti ir apgalvoti ketina tik detales;
- Pamokos plusai ir minusai dažnai yra vertintojo nuomonė, nebūtinai objektyvi tiesa.

Komentaras

Iš analizuojamo diskusijos apie IMVV naudą mokyklai epizodo galima daryti išvadą, jog mokytojai svarios naudos nei sau, nei mokyklai neįvardija. Pastebėjimas vertas dėmesio: būtų nauda, jei IMVV sumažintų popierių rašymą mokykloje. Mokytojai pabrėžia, jog vertinimo instrumentų ir laiko, jų požiūriu, užtenka, kai vertintojų komanda itin profesionali. Drauge pastebi, kad objektyvus įvertinimas yra santykinis, lemiamas sėkmės arba nesėkmės atveju. Respondentai pabrėžia, kad vertintojų komanda, dirbusi mokykloje, gebėjo pozityviai matyti mokyklos veiklos visumą. Iškeliama abejonų: ką pamokų vertinimu tokiu norime sužinoti – ar kaip mokytojas moka vesti pamoką, ar kokius rezultatus mokytojo pamoka duoda; toks vertinimas – tuščias, beprasmis reikalas, nes mokytojo darbas nuo tokio vertinimo nei pagerėja, nei pablogėja. Taigi suabejojama IMVV prasme.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo grėsmes

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Grėsmės... Žinokit, nežinom, ar gali būti kokių netikėtumų.

Nežinia, bet gal administracija žino.

Tarkim bus kažkokie tai pamąstymai, nežinau kaip čia surašys. Čia, žinokit, kaip pažiūrėsi. Buvo etiški vertintojai, dėl jų darbo neturėtume priekaištų.

Emocinė būsena mokykloje

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Išorės auditas kainavo daug nervų, buvo juntama įtampa, nerimas (1 teig., bet nuolat pabrėžta skirtinguose diskusijos kontekstuose kitų).

Taip, labai didelė emocinė įtampa, kuri persiduoda ir vaikams (1 teig.).

Bet ne auditoriai, o pati situacija sukuria tą įtampą. (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, abejoja:

- ar vertintojai galutinėse išvadose parašys tą patį, ką teigė mokykloje;
- iškelia kaip grėsmę sukuriamą įtampą;
- pabrėžia, kad įtampą kelia ne vertintojų komanda, o pati tokio vertinimo situacija.

Komentaras

Iš analizuoto diskusijos apie galimas grėsmes epizodo galima teigti, jog mokytojai IMVV galimų grėsmių mokyklai neišžvelgia. Tačiau ir šiame epizode akcentuoja itin didelę emocinę mokytojų įtampą, kuri persiduoda ir vaikams. Mokytojai pateikia labai svarbią išvadą: įtampą sukuria ne vertintojų komanda, o pati tokio vertinimo situacija. Vadinasi, jų požiūriu, pats IMVV yra tam tikra grėsmė.

E mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio vertinimo tobulintinus aspektus tobulinimo argumentai ir aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Manyčiau, kad mokykla turėtų žinoti, kokių dalykų specialistai atvažiuoja. Turi komandą sudaryti įvairių sričių, ir ne tik grynai pedagogų, bet ir choreografų, muzikų ir t.t. Vis tiek ugdyme yra nemažai dirbančių, pvz., muzikologų.

Ir aš už tai – kad ateitų specialistas.

Man tai netrukdytų ir šita komanda, bet norėtusi, kad būtų specialistai (pritaria vienas po kito ir kiti).

Pas mane utopinė svajonė. Norėčiau, kad atvažiuotų komanda ir parodytų penkias – šešias gražias pamokas. Ir matyti norėčiau tokias jų pamokas, tikrai ne tobulas, ne, o tiesiog pamatyti. Nes manau, kad tobulėti gali ne kai tavo pamokas stebi, o kai kitų stebi pats. Čia irgi utopija... Aš ne apie tai kalbu, jie ateitų pas mane ne manęs vertinti, o kad jie parodytų savo gebėjimus per pamoką ir aš pasimokyčiau.

Man atrodo, kad bent kiekvieną rytą mokytojų kambary atsirasitų sąrašas, į kurią pamoką ar kokią kitą užsiėmimą kas šiandien eis, kad bent ryte žinotum.

Juk tikrai mokytojas nesuvaidins pamokos kitaip, nepadarys nuo tos žinios kitokios, nei buvo susiplanavęs, tad vertintojai nieko neprarastų.

Aš labai pritariu. Lauki, lauki... Penkias pamokas vienodai žiūrėti į duris, ar neatsidarys ir ar nepasirodys, – blogai. Pertraukos metu mes visai negalėjom atsipalaiduoti.

Man irgi pats tas stebėjimas. Durų. Vis lauki ir nieko nesulauki. Dabar neatėjo, tai dabar į tą penktą ateis. Pavargsti, pavargsti. Tas laukimas taip vargina, taip kažkaip sekina.

Dar reikia labai žiūrėti, kad auditas vyktų palankiu laiku. Mums tai pasisekė, bet negalima rugsėjo pradžioje auditą daryti.

Siūlymų atsisakyti išorinio vertinimo argumentai ir priežastys

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Matot, aš iš viso apie tą dalyką, apie tą išorės auditą... Matot, Jūs mane traukiate, traukiate sakyti, o aš į tą dalyką iš viso skeptiškai žiūriu. Ta prasme, kad ypač šiuo metu, kai su pinigėliais blogai, manau, kad tai yra brangus dalykas. Brangiai kainuoja ir, manau, rezultatas negali atstoti tų pinigų. Čia mano nuomonė.

Taip, tai yra. Mokykloms labai trūksta lėšų. Tėvai dažo klases, įsivaizduokit, prašom tėvų paramos, klasės remontas, žinot kad dvidešimt tūkstančių kainuoja. Galvoju: dieve dieve... Mokykla ieško informacinių technologijų kaip įsigyti...

Iš tikrųjų išorinis toks vertinimas brangus. O paruošimas kiek kainuoja... Auditorių paruošimas. Jie juk praeina tris etapus. Apgyvendinimas. Čia labai dideli pinigai...

Čia labai dideli pinigai. Praktiškai tie pinigai, kurie investuojami, jie neatsiperka, neduoda tiek naudos mokyklai, kokios tikimasi. Rezultatas – įsitempusi mokytoja... Žinoma, gražios pamokos.

Aišku, kai jų [pinigų] prašai mokyklai, jų visada nėra... Tėvai yra mokyklos kontrolė...

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, siūlo ir teigia:

- kad vertintojų komandas sudarytų specialistai, surinkti pagal vertinamos mokyklos specifiką;
- kad išorės vertinimui būtų parenkamas mokyklai priimtinas laikas;

- kad vertintojų komanda konsultuotų, tobulėti mokyklos mokytojams padėtų pavyzdžiu – savo vedamomis pamokomis;
- kad kiekvieną rytą mokytojai būtų informuojami, į kokias jų pamokas kokie vertintojai tą dieną ateis;
- į išorinį mokyklų veiklos vertinimą investuojamos lėšos neatsiperka – nėra tokio masto vertės, kad atsipirktų, tad abejoja tokio vertinimo prasme;
- mokyklos vertintojai ir kontrolė yra, respondentų požiūriu, tėvai.

Komentaras

Iš diskusijos apie tobulintinas IMVV epizodo analizės matyti, jog mokytojai siūlo būdų, kaip sumažinti įtampą mokykloje tuo atveju, kai vertintojų komanda vertina profesionaliai, etiškai, o įtampą kelia pati vertinimo situacija. Vertintojų komandą, respondentų požiūriu, turėtų sudaryti pagal mokyklos specifiką surinkti ugdymo sričių specialistai, kuriuos mokytojai priimtų kaip autoritetus. Keisti mokytojų informavimo mokykloje būdus, pvz., kiekvieną rytą mokytojus informuoti, į kokias jų pamokas kokie vertintojai tą dieną ateis. Dalis respondentų kalba ne apie IMVV tobulinimą, o apie jo atsisakymą. Esminis jų argumentas: IMVV neduoda tokios vertės, kurios vardan būtų galima tiek investuoti į pačią IMVV sistemą.

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijas turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Vertintojų komandos profesionalumas, komunikavimo gebėjimai, etiškumas, itin teigiamos asmeninės savybės; Vertintojų pozityvios nuostatos mokyklos atžvilgiu; Neutralaus, bet profesionalaus stebėtojo vaidmuo; Sutvirtinta mokytojo savivertė; Tiksliai pastebimas ir įvardijamas geras pamokos rezultatas; Geras psichologinis vertintojų pasirengimas; Privalumą, kad vertina tos pačios ugdymo pakopos specialistai – sąlyga susikalbėti; Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu susitiko su visa pedagogų bendruomene; Mokyklą laikėsi vienodos informacijos apie pamoką pateikimo formos; Pamoką atskirais atvejais vertino ir pedagogė, ir psichologė; Buvo aiškūs neformaliojo ugdymo vertinimo kriterijai. Galimybė diskutuoti su specialistu, stebėjusiu pamoką, apie pamokos sėkmes/ nesėkmes; IMVV procese užtenka turimų vertinimo instrumentų objektyviam mokyklos veiklos, ugdymo proceso įvertinimui; Užtenka objektyviam įvertinimui laiko, kai vertina profesionali, gerai parengta komanda; Vertintojų komanda gebėjo aprėpti mokyklos veiklos visumą;	Nauda iš išorės vertinimo būtų, jei mažėtų popierizmo;
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Tokios konsultacinės pagalbos, kuri būtų postūmis tobulinti pamoką, negavo; Nežinia net kiekvienos dienos rytą, į kurią pamoką ateis, kėlė didelę įtampą;	IMVV vertintojų komandų pastebimas ir fiksuojamas problemas, kurių sprendimas nepriklauso nuo mokyklos, teikti valstybės švietimo politikų lygmeniui, kad būtų paskubinti reikalingi problemos sprendimai.

Pastebi, kad vertintojui į pamoką nederėtų vėluoti. Prieš IMVV, t.y. rengimosi etape, konsultuojančių vertintojų įteigiamą nuostatą su vertintojais nediskutuoti; Baigiamosios IMVV vertintojų komandos išvados pateikiamos skubotai ir pernelyg bendrai – tinka visoms mokykloms. Dvi stebėtos pamokos neatskleidžia tikrosios mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybės – gali lemti atsitiktinumas; Neįžvelgia buvus tokio vertinimo, kuris pastūmėtų juos ugdymo proceso pamokoje kaitai; Pamokos pliusai ir minusai dažnai yra vertintojo nuomonė, nebūtinai objektyvi tiesa. • Sukuriama itin didelė emocinė įtampa; • Įtampą kelia ne vertintojų komanda, o pati tokio vertinimo situacija.	Pamokos kokybę turi vertinti specialistas; Vertintojų komandas turi sudaryti specialistai, surinkti pagal vertinamos mokyklos specifiką; NMVA turi parinkti mokyklai tinkamą IMVV laiką; Vertintojų komanda konsultuoti, tobulėti mokyklos mokytojams turėtų padėti pavyzdžiu – savo vedamomis pamokomis; Kiekvieną rytą mokytojus informuoti, į kokias jų pamokas kokie vertintojai tą dieną ateis;
--	---

Tyrėjų komentaras

Pokalbis su mokytojais parodė, kad šios mokyklos mokytojai iš esmės pripažino NMVA sudarytos vertintojų komandos profesionalią veiklą, puikias vertintojų asmenines savybes, tačiau vertinamuosius sprendimus kartais priėmė ne kaip objektyvią tiesą, o kaip vertintojų nuomonę ir teigia, jog IMVV nepastūmės jų kaip nors keisti savo ugdymo procesą. Nauda tokia, kad po įvertinimo sustiprėjo mokytojų savivertė. Aktualiausia, ką nuolatos pabrėžė respondentai, – tai pačios išorinio vertinimo situacijos sukuriama įtampa. Mokytojai apibūdina vertintojo vaidmenį kaip neutralaus, bet profesionalaus stebėtojo. Kaip privalumą respondentai iškelia tai, kad vertino tos pačios ugdymo pakopos specialistai ir kad dėl to vyko gero lygio susikalbėjimas.

Vertintojai stebėjo ne mažiau kaip 2 kiekvieno mokytojo pamokas, kai kurių – neformaliojo ugdymo užsiėmimus. Pastarųjų vertinimo kriterijai mokytojams buvo aiškūs. Mokytojai pasinaudojo IMVV tvarkos teikiama palankia galimybe pakviesti vertintoją į norimą savo pamoką, tokiam stebėjimui buvo skirta atskira diena – pirmadienis, t.y. vertintojų komandos darbo pirmoji diena. Palankiai mokytojai vertino atvejį, kad tos pačios mokytojos skirtingas pamokas stebėjo pedagogas ir psichologas.

Dalis mokytojų pasinaudojo ir kita IMVV tvarkos numatyta sau palankia galimybe su vertintoju aptarti pamoką nuodugniau, padiskutuoti. Dalis mokytojų argumentavo savo požiūrį, nes vertintojo požiūris jų neįtikino. Tai rodo, kad mokytojai jaučiasi profesionaliai tvirti. Dalis nediskutavo dėl to, jog suprato, kad vertina ne specialistas.

Iš pokalbio analizės darytina išvada, jog mokytojai ilgai intensyviai mokėsi kurti sėkmingą pamoką ir tikėtina dėl to jautėsi tvirti netikėtomis aplinkybėmis.

Visi mokytojai objektyviu vertinimu laikytų tik tokį, kai vertina aukšto lygio atitinkamos ugdymo srities arba net dalyko specialistas.

Mokytojai išreiškia nusivylimą vertintojų komandos išvadų pateikimo būdu. Išvados buvo, mokytojų požiūriu, tokios bendros, kad – kaip horoskopai – tiktų bet kuriai mokyklai.

Iš analizuojamo diskusijos apie IMVV naudą mokyklai epizodo galima daryti išvadą, jog mokytojai svarios naudos nei sau, nei mokyklai neišvardija. Pastebėjimas vertas dėmesio: būtų nauda, jei IMVV sumažintų popierių rašymą mokykloje.

Nors respondentai pabrėžia, kad vertinimo instrumentų ir laiko, jų požiūriu, užtenka, kai vertintojų komanda itin profesionali, drauge pastebi, kad objektyvus įvertinimas yra santykinis, lemiamas sėkmės arba nesėkmės atvejų.

Iškeliamą abejonių: ką tokiu IMVV pamokų vertinimu norime sužinoti – ar kaip mokytojas moka vesti pamoką, ar kokius rezultatus mokytojo pamoka duoda; toks vertinimas – tuščias, beprasmis reikalas,

nes mokytojo darbas nuo tokio vertinimo nei pagerėja, nei pablogėja. Taigi suabejojama IMVV prasme.

Kaip IMVV grėsmę mokytojai pripažįsta įtampą, sukuriama ne vertintojų komandos, o pačios išorinio vertinimo situacijos.

Tam, kad įtampa bent santykinai mažėtų, mokytojai siūlo keisti jų informavimo mokykloje būdus, pvz., kiekvieną rytą mokytojus informuoti, į kokias jų pamokas kokie vertintojai tą dieną ateis.

Dalis respondentų kalba ne apie IMVV tobulinimą, o apie jo atsisakymą. Esminis jų argumentas:

IMVV neduoda tokios vertės, kurios vardan būtų galima tiek investuoti į pačią IMVV sistemą.

Mokytojai teikia svarų pasiūlymą – IMVV vertintojų komandų pastebimas ir fiksuojamas problemas, kurių sprendimas nepriklauso nuo mokyklos, teikti valstybės švietimo politikų lygmeniui, kad būtų paskubinti reikalingi problemos sprendimai.

E mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos direktorius ir pavaduotojas parengtus *struktūruoto interviu*, naudoto kitose tirtose mokyklose, klausimus pageidavo atsakyti raštu, pareikšti savo nuomonę į pateiktus atviro tipo klausimus. Klausimai formuluoti ta pačia logine seka, kaip ir mokytojų diskusijų (*focus*) grupei. Pateiktų atsakymų turinys taip pat kategorizuotas. Palyginus su mokytojų *focus* grupės turiniu išskirtomis kategorijomis išryškėjo, kad iš esmės galima taikyti tas pačias kategorijas, subkategorijas.

E mokyklos administracijos narių nuomonė apie išorės vertintojų kompetenciją

	Labai g.	Gera	Neblogai	Prastai	Labai pr.
Išmano mokyklos ugdymo procesą		2			
Geba bendrauti, bendradarbiauti		2			
Sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką			2		
Paiso pirmiausia mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų			2		
Demonstruoja etišką elgesį		2			
Vertina nešališkai, objektyviai		2			

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos

Profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N= 10)

Gera išmano mokyklos ugdymo procesą (2 teig.)

Neblogai paiso mokinių ir mokyklos darbuotojų interesų (2 teig.)

Gera vertina nešališkai, objektyviai (2 teig.)

Geriau, kad kito dalyko mokytojas vertintų tik pamokos struktūrą ir kt., bet ne dalyko smulkmenas;(1)

Vertintojai buvo profesionalūs.(1)

Buvo išsakyti vertingi pamokymai ir pateikti neginčytini faktai – taigi vertintojai atliko ir pagalbininko-konsultanto, ir teisėjo vaidmenis. (1)

Pirmiausia pagalbininko-konsultanto, bet ir teisėjo vaidmenys. (1)

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Gera geba bendrauti, bendradarbiauti (2 teig.)

Neblogai sukuria teigiamą darbinę bei emocinę aplinką (2 teig.)

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Gerai demonstruoja etišką elgesį (2 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia:

- Vertintojų profesionalumą;
- Pastebi vertintojų etiškumą;
- Gebėjimą teikti vertingus pamokymus ir neginčytinus faktus pamokymams pagrįsti;
- Vertintojo pagalbininko- konsultanto ir drauge teisėjo (pozityvia prasme) vaidmenį;

Komentaras

Vadovų atsakymai į struktūruoto interviu klausimus pabrėžia aukštą vertintojų kompetenciją ir išryškina jų vaidmenį – pagalbininko konsultanto.

E mokyklos administracijos narių nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: rengimasis išoriniam vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

Susipažinta su išorinio audito metodika (2 teig.);

Ieškojome gerosios patirties internetinėse svetainėse bei informaciniuose leidiniuose (2 teig.);

Bendradarbiauome su mokyklomis, kuriose jau buvo vykdytas išorinis vertinimas (1 teig.);

Organizavome mokymus mokyklos bendruomenei; (1 teig.)

Atlikome vidinį kiekvieno pedagogo auditavimą, t.y. stebėjome pamokas pagal išorinio vertinimo pamokos protokole esančius 8 rodiklius ir pagal juos analizuodavome ugdymo procesą pamokoje; (1 teig.)

Susipažinome su skleidžiama išorinių vertinimų gerąja patirtimi NMVA svetainėje, pasinaudojome pateiktomis išvadomis, ypatingai atkreipdami dėmesį į pamokų stebėjimo rezultatus; (1 teig.)

NMVA svetainėje domėjomės pamokų vedimo kokybe – ten teikiama patirtis mums atrodė priimtina (1 teig.)

Dalyvavau seminaruose: Perspektyvų vertinimo ir įsivertinimo metodikų įtaka mokyklos bendruomenei; Sėkmingos pamokos kriterijai; Mokyklos vadybos pagrindai; Mokyklos veiklos planavimas; (1 teig.)

Be minėtojo seminario Perspektyvų vertinimo ir įsivertinimo metodikų įtaka mokyklos bendruomenei, turėjome susitikimą su NMVA vertintojais. (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia būdus, kuriuos naudojo rengdamiesi IMVV:

- IMVV metodikos analizė;
- Gerosios patirties paieška internetinėse svetainėse ir jos analizė;
- Gerosios patirties paieška IMVV patyrusiose mokyklose, organizuoti susitikimai visai mokytojų bendruomenei;
- Gerosios patirties – sėkmės istorijų NMVA analizė;
- Kokybės vertinimo ir įsivertinimo seminarai.

Komentaras

Iš vadovų atsakymų darytina išvada, jog mokyklos mokytojų bendruomenė tikslingai rengėsi IMVV analizuodama kitų mokyklų patirtį, o vadovai – analizuodami NMVA interneto svetainėje esančią informaciją, mokyklų sėkmės istorijas.

E mokyklos administracijos narių nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: išorės vertinimo organizavimas

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

NMVA tiksliai laikėsi Tvarioje nurodytų terminų informuodama apie mokyklos išorinį vertinimą (2 teig.);

Iš anksto pateikėme informacinę medžiagą apie mokyklą, strateginį planą, dvejų metų veiklos programas, ugdymo planą, pamokų, popamokinės veiklos tvarkaraščius, pažangumo suvestines, klasių situaciją. (2 teig.)

Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo mokykloje metu susitiko su mokyklos vadovais ir visa bendruomene; (2 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai remdamiesi savo mokyklos patirtimi, pabrėžia, kad buvo laikomasi IMVV tvarkos:

- Informuojant mokyklą apie IMVV;
- Vadovaujančiam vertinimui atvykus pirmojo vizito į mokyklą;
- Dokumentų pateikimo pirminei mokyklos veiklos analizei.

Komentaras

Vadovų atsakymai rodo, jog vertintojų komanda tiksliai laikėsi IMVV organizavimo procedūrų.

E mokyklos administracijos narių nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo procedūras: išorės vertinimo vykdymas

Teiginių pavyzdžiai (N=18)

Išorinio vertinimo eigoje susitikimai su mokyklos vadovais buvo organizuojami kiekvieną dieną. Buvo pateikiam sėkmingi veiklos organizavimo pavyzdžiai bei išskiriami konkretūs trūkumai; (2 teig.).

Nudžiugino vertintojų išvados apie stebėtų pamokų kokybę; (2 teig.)

Nudžiugino pripažintas mokytojų aukštas kompetencijų lygis ir galimybės dalytis gerąja patirtimi Respublikoje; (1 teig.)

Nudžiugino išvada apie aukštą mokyklos kultūrą. (1)

Nustebino pastebėtas nepakankamas mokinių aktyvumas ugdymo/si procese (pamokose); (2 teig.)

Nuliūdino nepakankamai išryškinti mokyklos veiklos savitumai; (1 teig.)

Nuliūdino, kad įvertinant teigiamus kriterijus daugiausia įvertinta mokyklos kultūros srities kriterijų – mūsų požiūriu, ir kitos sritys yra tolygios (1 teig.)

Didelis dėmesys skirtas dokumentų vertinimui (1 teig.)

Nepakankamai sudarytos sąlygos pristatyti mokyklos veiklai (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia aspektus:

- IMVV vertintojų komanda laikėsi Tvarkos reglamentuoto vadovų informavimo apie išorės vertinimo eigą;
- Džiugesį dėl pamokų kokybės, mokyklos kultūros aukšto įvertinimo;
- Po IMVV atsiveriančias galimybes mokytojams dalintis gerąja patirtimi su Respublikos mokyklomis – pastebėta jų aukšta kompetencija;
- Liūdina nepakankamai išorinių vertintojų pastebėti mokyklos veiklos savitumai;
- Neramina IMVV procese skiriamas pernelyg didelis dėmesys rašytiniams dokumentams.

Komentaras

Vadovų nuomonių apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą analizė rodo, kad labiausiai vadovai vertina IMVV atveriamas galimybes mokytojams skleisti savo darbo gerąją patirtį šalies mastu, taigi pripažinta aukšta mokytojų kompetencija. Vadovų požiūriu, IMVV vertintojų komanda per mažai dėmesio skyrė mokyklos savitumui atskleisti, per daug – dokumentų analizei ir papildomų rašytinių dokumentų rinkimui.

E mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą IMVV kaip mokyklos veiklos tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Vertinimo apimtis yra didesnė už vertinimui skirtą laiką išteklius; (1 teig.)

Galbūt tiek laiko užtenka... (1 teig.)

Vertinimo instrumentų tikrai pakanka (2 teig.);

Mokyklai suteikta konsultacinė pagalba dėl SUK veiklos kokybės gerinimo; (2 teig.)

Sakytume, suteikta konsultacinė pagalba, kaip turimus duomenis prasmingiau ir sėkmingiau panaudoti mokyklos veiklos tobulinimui; (2 teig.)

Išryškinti pasiekimai motyvuoja tolimesnei veiklai; (1 teig.)

Išorės vertintojų nustatyti mokyklos privalumai ir trūkumai padės įvertinti mūsų išryškintų privalumų ir trūkumų atitiktį (1 teig.)

Sustiprina mokyklos bendruomenės ryšius (1 teig.)

Mokyklos bendruomenė susitelkia šiam iššūkiui, t.y. IMVV, priimti (1 teig.);

Skatina mokyklos tobulėjimą: telkia mokyklos bendruomenę ir skatina ją tobulėti – atveriami tobulėjimo keliai, įvardijamos naujos pokyčių galimybės (1 teig.)

Iš dalies skatina mokyklos tobulėjimą. Kartais, kai išsakytos mintys padės mokyklai tobulėti, bet kartais – išsakytos mintys gali būti abejotinos, tik asmeninė vertintojo nuomonė. Mokyklos vertybės ir nuostatos klostosi tam tikra, mokyklos bendruomenės numatyta, linkme, pagal mokyklos galimybes, mokyklos numatytais keliais ir priemonėmis. Vertintojai to nepakeis, o tik gali leisti suabejoti numatomomis ir vykdomomis priemonėmis. Ar bendruomenės nuomonė nėra pati svarbiausia?

IMVV kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas

Teiginių pavyzdžiai (N=)

Padedą vadovams vertinant pedagogų veiklą (1 teig.)

Perkainojami pasiekimai, nuostatos, pastebėti trūkumai, kurių galbūt nesimatė (1 teig.)

Per daug prašoma įvairių planų ir ataskaitų, veiklos aprašymų, kad galėtų įvertinti pedagogų veiklą. Reiktų daugiau pokalbių, o ne popierinių veiklos aprašymų. Tai vėl skatins mokykloje popierizmą. (1 teig.)

Aptariant pamokas kartais jaučiamas eksperto[vertintojo – T.] asmenis požiūris, pradedamas fraze „man atrodo“. (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia pozityvius aspektus:

- Suteikta dvejopa konsultacinė pagalba;
- Išryškinti pasiekimai motyvuoja tolesnei veiklai;
- Mokyklos bendruomenė susitelkė priimdama IMVV iššūkį;
- Sudaryta būtinybė perkainoti mokyklos veiklą;

Tobulintinus aspektus:

- Derintinos vertinimo apimtys su turimo laiko ištekliais;
- Vertinamuosius sprendimus, ypač apie pamoką, vertintojai pateikia kaip savo asmeninę nuomonę, tai leidžia suabejoti surenkamų duomenų patikimumu;
- Pageidaujama papildomų „popierinių“ aprašymų, užuot kalbėjusis su mokytojais, stebėjus daugiau jų veiklą.

Komentaras

Iš vadovų atsakymų apie IMVV naudą analizės darytina išvada, jog vadovai įžvelgia nemažai IMVV teikiamos naudos aspektų – suteiktą dvejopą konsultacinę pagalbą, išryškintus pasiekimus kaip motyvuoja tolesnei veiklai, mokyklos bendruomenės susitelkimą priimant IMVV iššūkį, sudarytą būtinybę perkainoti mokyklos veiklą. Taigi vadovai iš esmės mato IMVV naudą mokyklos vadybai. IMVV pripažįsta kaip iššūkį mokyklai. Vadovų požiūriu, vertinamųjų sprendimų objektyvumu suabejoti duoda pagrindo tai, kad vertinamuosius sprendimus, ypač apie pamoką, vertintojai pateikia kaip savo asmeninę nuomonę, kad IMVV vertinimo apimtys neatitinka tam skirtu laiku ir kad dėl to išorės vertintojai mokykloje paprašo papildomų rašytinių veiklos įrodymų, užuot kalbėjęsi su mokytojais, stebėję daugiau jų veiklą.

E mokyklos vadovų nuomonė apie mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo galimas grėsmes

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Didelė įtampa besiruošiant IA ir jo metu (1 teig.);

Sukurta įtampa mokykloje (1 teig.)

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia tikėtiną grėsmę:

- Sukurta įtampa mokykloje rengiantis IMVV ir jam vykstant.

Komentaras

IMVV grėsmių mokyklai vadovai neįžvelgia, bet pabrėžia, jog tam tika grėsme galima laikyti sukuriamą emocinę įtampą.

E mokyklos administracijos narių požiūris į IMVV tobulinimą

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Mažinti įtampą mokykloje

Nereikalausti papildomų popierinių veiklos aprašymų ir smulkių planų planelių, kitų popierių – geriau rasti pokalbio metodiką su darbuotojais, tėvais, mokiniais, kurių metu matytųsi įvairios veiklos rezultatai;

Galėtų būti vertintojai mokytojai ekspertai (turiu omeny kvalifikacinę kategoriją)

Informaciją apie mokyklą rinkti šiomis priemonėmis: pokalbių metu, reprezentacinio mokyklos veiklos pristatymo metu ir kt.

Komentaras

Vadovų atsakymų apie tobulintinus IMVV aspektus analizė leidžia teigti, jog, vadovų požiūriu, stiprintinas vertintojų komandų autoritetas – pasitelktini pirmiausia ugdymo srities ekspertai, kurių vertinamaisiais sprendimais mokytojai neabejotų.

Kita svarbi, vadovų požiūriu, tobulintina IMVV linkmė – kuo daugiau duomenų apie mokyklą surinkti bendraujant su mokytojais, stebint gyvą ugdymo procesą, o ne iš jo aprašymų.

E mokyklos administracijos narių nuomonių apie IMVV apibendrintas turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Vertintojai buvo profesionalūs IMVV padeda vadovams vertinant pedagogų veiklą Perkainojami pasiekimai, nuostatos, pastebėti trūkumai, kurių galbūt nesimatė	Mokyklai suteikta dvejopa konsultacinė pagalba Mokyklos bendruomenė susitelkė iššūkiui priimti, drauge – ir tolesnei veiklai; Išryškinti pasiekimai motyvuoja tolimesnei veiklai; Atverti tobulėjimo keliai ir naujos pokyčių galimybės
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Sukeliama itin didelė emocinė mokytojų įtampa. Daug popierizmo. Kartais renkami duomenys apie pamoką paremti tik asmenine vertintojo nuomone ir sukuriamas precedentas abejoti duomenų patikimumu Vertinimo apimtis yra didesnė už vertinimui skirtą laiką Didelis dėmesys skirtas dokumentų vertinimui Nepakankamai sudarytos sąlygos pristatyti mokyklos savitai veiklai – neišryškintas mokyklos savitumas	Mažinti įtampą mokykloje Nedidinti popierizmo Kurti naujas metodikas veiklai, procesui vertinti Ugdymo proceso pamokoje kokybei vertinti pasitelkti mokytojus ekspertus

Tyrėjų komentaras

E mokyklos vadovų atsakymų į struktūruoto interviu klausimus analizė leidžia teigti, jog šios mokyklos vadovai iš esmės pasitiki IMVV ir tiki jo prasme. Tokioms nuostatoms IMVV atžvilgiu susiklostyti tikėtina turi įtakos šie vadovų atsakymuose išryškėjantys IMVV aspektai:

IMVV mokyklos vadovai priima kaip iššūkį, kuriam susitelkė mokytojų bendruomenė.

Pripažįstama aukšta vertintojų kompetencija ir, vadovų požiūriu, išryškėjantis jų vaidmuo – pagalbininko-konsultanto. Pozityvias nuostatas IMVV atžvilgiu sustiprina tikslingas vadybiškai organizuotas pasirengimas ir kryptingas mokyklos mokytojų bendruomenės mokymasis kurti sėkmingas pamokas ne tik išorės vertinimo savaitei. Vadovai itin pozityviai vertina IMVV atveriamas galimybes mokytojams skleisti savo darbo gerą patirtį šalies mastu – taip, jų požiūriu, pripažįstama aukšta mokyklos mokytojų kompetencija, kurią įžvelgė IMVV.

Vadovai įžvelgia nemažai IMVV teikiamos naudos aspektų – suteiktą dvejopą konsultacinę pagalbą, išryškintus pasiekimus kaip motyvą tolesnei veiklai, mokyklos bendruomenės susitelkimą priimant IMVV iššūkį, sudarytą būtinybę perkainoti mokyklos veiklą. Taigi vadovai iš esmės mato IMVV naudą

mokyklos vadybai. Kas, vadovų požiūriu, silpnina pasitikėjimą IMVV. Vertintojai turi per mažai vertinimo instrumentų mokyklos savitumui atskleisti, duomenims apie mokyklą surinkti bendraujant su mokytojais, stebint gyvą ugdymo procesą. Todėl daugiau dėmesio sutelkia į veiklos aprašymų surinkimą, dokumentų analizę. Taip dar daugėja popierizmo. Vadovų požiūriu, vertinamųjų sprendimų objektyvumu suabejoti duoda pagrindo tai, kad vertinamuosius sprendimus, ypač apie pamoką, vertintojai pateikia kaip savo asmeninę nuomonę. Dėl to stiprintinas vertintojų komandų autoritetas – pasitelktini pirmiausia ugdymo srities ekspertai, kurių vertinamaisiais sprendimais mokytojai neabejotų. IMVV vertinimo apimtys neatitinka tam skirto laiko. IMVV grėsmių mokyklai vadovai neįžvelgia, bet pabrėžia, jog tam tika grėsme galima laikyti sukuriama emocinę įtampą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kodėl vadovai įžvelgia naudos, mato IMVV prasmę, o mokytojai jos nemato arba mato mažai. IMVV – tiesioginis kokybės vadybos instrumentas. Mokytojai, turėtina omeny ne ši konkreti E mokykla, o apskritai Lietuvos mokytojų bendruomenė, turi gana žemą vadybinę kompetenciją. Ugdymo proceso kokybę jie laiko kaip savaime susikuriančią, nereikalaujančią kokių nors specialiųjų pastangų, kitaip tariant, savo pamokose, organizuodami ugdymo procesą, mokytojai nesuka vadybos ciklo ir neįžvelgia įsivertinimo būtinybės kaip naujo, kokybiškesnio, ciklo pradžios. Tokia tendencija stabdo pokyčių atėjimą į ugdymo procesą. Kaip tik dėl jos mokytojai aprioriškai atmeta bet kurį jų išorinį vertinimą kaip tam tikrą intervenciją, grėsmę stabilumui. Taip, tikėtina, galėtų būti paaiškinta ir E mokyklos mokytojų skeptiška nuostata IMVV atžvilgiu.

5.6. F mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 8 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 8 mokyklos mokytojai. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Mokytojams tyrėjai garantavo duomenų / atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą, tačiau nepasitikėjimas išliko: mokytojai pripažino, jog kalbėtų kitaip, jei žinotų galutines išorės vertintojų grupės išvadą (turi omeny Išorės audito ataskaitos projektą). Vedant diskusinės grupės pokalbį neatsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos pagal pasirengtą *focus* grupės klausimyną, siekiant patikslinti kai kuriuos mokytojų požiūrius tyrėjai pateikė gana daug papildomų, tikslinančių, klausimų – tai atsispindi diskusijos protokole.

Mokytojų nuomonės kategorizuotos **apibendrintomis kategorijomis** – požiūriai į **vertintojų kompetenciją**; požiūriai į **išorinio vertinimo procedūras**; požiūriai į **išorinio vertinimo naudą**; požiūriai į **išorinio vertinimo grėsmes**; požiūriai į **išorinio vertinimo tobulintinus aspektus**.

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos. profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Sakykim taip, ketvirtadienį man atėjo į pamoką, man buvo siaubinga migrena, aš vos laikiuosi. Ir vertintoja iš tikrųjų matė, kad man yra blogai, bet ji nesusiprato paprasčiausiai išeiti iš tos pamokos ir pasakyti, kad aš ateisiu kitą dieną. Nors aš sakykim, tiesiog nepajėgiau dirbti: buvo toks siaubingas galvos skausmas iki pykinimo, iki vėmimo. Sakykim, jeigu man tokioji būsenoj ateitų iš mokyklos administracijos, aš tikrai neišleisčiau tokio žmogaus į pamoką.

Taip. Ir jų pastabos nebuvo tokios, kad ten kategoriškai nėra ar kas. Ir objektyviai, pavyzdžiui, jūsų popamokinės veiklos ir tvarkaraščio nederė, o kad ne vykimas. Tas ir yra. Yra. Ir beveik neišsprendžiamas dalykas. Ir visose, ne tik pas mus.

Teisėjo.

Teisėjo, manau, nieko čia nepadiskutuosi, nes...

Taip. Bet jie vis tiek, aš manau, buvo vertintojai negu kad konsultantai.

Pavyzdžiui pasikeitė tvarkaraštis, tad atėjo vertintoja į būrelį. Nesiteikė palaukti ir sakau jūs tada kostatuosit, aišku, mes šypsojomės, daug kalbėjom apie tą būrelį, jo veiklą ir visokių darbų žiūrėjom ten. Sako, aš dabar jau nebelauksiu, o paskui išgirdau, kad būrelis nevyko. O iš tiesų vyko.

Aš nežinau, ten nieks neprisistato, kas jinai tokia, bet po to iš pokalbio ir aš sakau, jums sreikėtų būt, nes mąstot labai pozityviai ir labai kaip ūkiškai, ta prasme protingai. Sakau jums reikėtų būti direktore. Sako, aš ir esu direktorė. Ir tiesiog taip labai šaunu, kad žmogaus tas lygis yra ne tik mokytojo, bet ir organizacinis tas jau lygis, išprusimas yra toks rimtesnis ir požiūris, mano nuomone.

Reikėtų man prikąst liežuvį, bet teko pastebėti, kad nuo vieno vertinimo lapo nusirašinėjama į kitą. Reiškia, visiems tas pats ir įrašoma. Ir dabar aš atėjau vertinti, tai aš iš naujo rašau. Čia jau vienas pilnas kažkieno. Aišku, gal ir yra dalykų, kurie visiems vienodi.

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Gražiai bendravo (2).

Metodiką išmano ir ypač pokalbiuose. Jeigu neišmanytų reikalo, tai dvi valandas nepaklausinėtų apie reikalą. Buvo įvairių sričių ir ... išmano.

Gerai, gražiai labai.

Gavom tik jų nuomonę ir su mumis niekas nediskutavo. Kas gerai, blogai, viso labo ir neklausė mūsų nieko.

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Etiškas, taip. Taktiškas, etiškas tikrai. Labai malonūs vertintojai.

Mano viena pamoka kažkaip jaučiausi, kažkur tai buvo perdėtai nuvertinta, ieškoma tiesiog minusų, nežinau kodėl. Bet čia mano asmeninė nuomonė.

Suktis. Gavom: suktis reikia, reikia lėšų. Iš pradžių kalbėjom apie dvasinius dalykus, deja, taip susivedėm į pinigų kitoj darbo grupėj. Biedna jūsų mokykla įvertino: jums trūksta to ir ano; jūs sukitės. Tai taip buvo.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Bendravimas ir bendradarbiavimas (4 teig.);
- Teisėjo vaidmuo (3 teig.);
- Ugdymo dalyvių interesų nepaisymas (2 teig.)

Komentaras

Apibendrintos mokyklos mokytojų nuomonės apie išorės vertintojų kompetentingumą, pabrėžiamas vertintojų gebėjimas komunikuoti. Mokytojai pastebi, kad išorės vertinimo komandos nariai išmano patį ugdymo procesą, tačiau teikiamos konsultacijos apie ugdymo proceso kokybės tobulinimą stigo. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę, apie išorės vertintojų kompetentingumą, galima teigti, kad išorės vertintojų komandai stigo profesionalumo, nepaisė pirmiausia mokytojų bei mokinių interesų (*Pažeistas: Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 10 punktas*). Mokytojų nuomone teikiamasis vertinimas po stebėtos veiklos ne visuomet buvo korektiškas, etiškas.

F mokyklos mokytojų nuomonė apie rengimąsi išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Skaitėm ir kitų mokyklų, domėjomės ir bendrai ką iš viso tikrina, kokie yra programa.

Seminarai buvo organizuojami (5).

Domėjomės, žinoma. Su kitais kolegomis iš kitų mokyklų kalbėjomės, kas čia vertinama (4).

Internete yra, mes skaitėm.

Ne, tai iš karto pasakė grupės vadovė, kad eisim į pamokas.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (6 teig);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (5 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų patirtį rengiantis išorės vertinimui išryškėjo, kad mokytojai asmeniškai domėjosi išorės vertinimo metodika, lankėsi NMVA interneto svetainėje, domėjosi ir susipažino su gerąją kitų mokyklų patirtimi. Buvo vedami seminarai apie išorės vertinimą, jo paskirtį – tai kolektyvinės informacijos gavimo būdas. Išorės vertintojų komanda, laikydamasi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiškumu, mokyklos bendruomene.

F mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=41)

O man atėjo į būrelį, o jis turėjo vykti ne po šešių, nes keitėsi dvidešimt antrą dieną tvarkaraštis ir viskas. Ir čia mes, aišku, nepakeitėm, o jie turėjo seną. Ir su manim kalbėjosi. O kada atėjo būreliečiai, o ji jau nebelaukė. Ir beveik kad konstatavo, kad jis nevyko. Tai man va irgi labai nepatiko. Jūs laukit, prašom, sakau, ateis vaikai po septynių dabar. Tai aš va parašyta po šešių. Tai sakau parašyta, kadangi pasikeitė tvarkaraštis. Sako, aš dabar jau nebelauksiu, o paskui išgirdau, kad būrelis nevyko. O iš tiesų vyko.

Būrelį stebėjo.

Būrelį, klasės valandėlę.

Ir renginius stebėjo.

Taip, neformalų ugdymą.

Su klasių auklėtojais susitiko, su taryba, su metodine taryba.

Su gimnazijos taryba, su metodine taryba. Su kokia dar?

Su vaikų savivalda labai daug bendravo.

Su prevencine grupe buvo susitikę.

Klasės valandėlė nevyko ir įvykti negalėjo dėl gero tvarkaraščio mūsų ar dėl ko; jis ir geresnis būti negali, nes kiekvieną dieną vaikai pagal pasirinkimus išsina į aštuonias pamokas. Po aštuonių pamokų jie visi išvažiuoja, nes visi iš kaimų tolimų. Autobusai jau visi išvažiuoja. Tada sakau galima dar per ilgą pertrauką jums ją parodyti, nes aš tiek pat negaliu su jais susitikti, nei pirmadienį, nei antradienį valandėlei. Dar lyg anksčiau galėjau, bet tvarkaraštis keitėsi. Na, ta paaiškinau viską, tai sako jūs ir nekaltą. Jūsų tvarkaraštis ir pamokų paskirstymas vaikams pagal poreikius visiškai rodo, kad jūs ir negalit dirbti. Tai nėra svarbiausias darbo aspektas mokytojui – valandėlė.

Anglų kalbos Būrelį. Sakym taip, atėjo, neišbuvo viso laiko, ten kokia dešimt minučių pabuvo. Žodžiu pasakė: vaikai yra susirinkę, darbai yra paskirstyti, jie žino ką daro. Žodžiu, išėjo.

Ne, manęs nieko ten nesupažindino ir nieko ten labai daug manęs pačios labai ten neklausė. Pasižiūrėjo paprasčiausiai, kad vaikai iš tikrųjų susirinkę, kad jie turi darbo, klausinėjo vaikus: klausė, kada jūs gavot darbo, sako praeitą savaitę per būrelį buvo paskirti, paskirstyta veikla.

Ne po daug. Mano tris.

Mano keturias.

Keturias.

Mano tris.

Penkiasdešimt procentų.

Keturias mano.

Taigi sakė, 104 pamokas stebėjo.

Kokį 130 pamokų jie pražiūrėjo, nes jie tiesiog nuo skambučio iki skambučio skubėjo.

Uždavinių prašė prieš vedamą pamoką.

Pamokos pabaigoj aptarimas.

Ne. Gavom tik jų nuomonę ir su mumis niekas nediskutavo. Kas gerai, blogai, viso labo ir neklausė mūsų nieko.

Atėjo, pažiūrėjo, pasišnekėjo, bet mes neišgirdom kažko ypatingai naujo.

Taip, taip, žodžiu, bet mes nepasirašėme. Tokius dalykus ir pastabų (4).

Nedavė nei pasirašyti.

Jeigu nesutinki, gali diskutuoti. Bet jau turbūt nuomonės nepakeisi.

Ne, ne. Bet kas pas juos tuose lapuose parašyta, neaišku.

Šiaip jau mokykloje neduoda pasirašyt, o mums tai irgi būtų įdomu kopiją turėti.

Vis tiek nuomonės nepakeisi.

Gal bent jau jeigu nepasirašyt, tai kopijas galėtų tikrai palikti.

Tai pasirašyti žinom, kad įstatymas mums duoda teisę matyti savo vertinimo lapą. Aš tai tikrai žinau, net mokyklinį direktoriaus stebėjimo, pavaduotojo lapą. Ir pasirašau aš, kad taip ir taip, ir aš perskaičiau.

Ne, tai patardavo

Aptarimas...

Bet toks trumpas – keliais sakiniais.

Pamokos pabaigoj aptarimas.

Tai kad jie viską stebėjo.

Net vaikų vaikščiojimą, taip kad pilnai iškratė kaip turi būt.

Taip, ir elgesį, ir vaikščiojimą. Ir mes turbūt žiūrėjo, kur mes einam, ir kur mes išeinam, ir ką mes veikiam.

Nu, viską jie žiūrėjo kiekvieną kampelį. Jį galėjai susitikti ir čia, ir čia, ir čia.

Turėjau aš projektą. Jie nebendravo. Jie tikrai išklauzė direktorės informaciją, mes laukėm va su mokytoja, bet neatėjo pas mus. Mūsų yra tarptautinis projektas, laukėm, bet neatėjo iki mūsų. Nežinau, kodėl.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Stebėtų pamokų skaičius (8 teig.);
- Stebėtų veiklų sritys (14 teig.);
- Konsultacinė vertintojų pagalba (7 teig.);
- Informacijos apie vedamą pamoką pateiktis (2 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą išryškėjo tai, kad mokytojai stebėtos pamokos gale buvo supažindinami su ugdymo proceso metu gautais pastebėjimais, tačiau pasigendama platesnio komentavimo, argumentavimo. Išorės vertinimo metu vidutiniškai stebėtos 3-4 pamokos, nestebėtų pamokų, kitų mokyklos ir ugdymo

proceso veiklų nebuvo (atitinka *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytus reikalavimus).

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę išaiškėjo, kad nei vienas mokytojas nesikvietė vertintojų į savo vedamą pamoką (pagal *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.1. punktą* tokia galimybė yra suteikiama). Tyrimo duomenys rodo, kad prieš vertinamąją pamoką mokytojai vertintojams pateikė arba mokytojų buvo prašoma pateikti informaciją apie stebimos pamokos kontekstą, uždavinius, pamokos tikslą ir t.t.

Apibendrintos mokytojų nuomonės leidžia teigti, kad neformalaus ugdymo stebėjimas skyrėsi nuo formalaus ugdymo stebėjimo šiais aspektais: neįstato į formalios pamokos rėmus, stebi tik epizodinius dalykus, o ne visą veiklą, informaciją apie veiklą gauna iš šalies, t. y. iš administracijos.

F mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Kritišku taip reikia. Gerai, gerai. Tai tada dar ir pagaliau pasitikrini, ar tu ta linkme dirbi, ar tau tik atrodo, kad tu čia puikiai gerai dirbi.

Ar šiuolaikinė tavo pamoka pasitikrini. Nes tu negali ir žinoti šito. Vienas dar dalykas, kai ateina tavo pavaduotojas, kolega, ir tas reta ateina, tai jisai kad ir ką matydamas, jis nenori tau tų arba net jei ir atvira...

Nu, tai pavyzdžiui ir atvira būna pamoka kokia, nu tai teko vesti. Nu gerai visi: oi, kokia graži pamoka, ai, oi. Niekas ten tų trūkumų ir nesako, o čia tu pamatai. Gerai.

Užtenka dviejų stebėtų pamokų, kadangi jie susidaro vis dėl to bendrą vaizdą apie mokyklą.

Jie gi nežiūri į vieną žmogų. Jie gi į visumą žiūri (3).

Eidavo,ėjo ir į septintas ir į aštuntas pamokas, nesvarbu. Bet, aišku, ta kokybė jau nėra tokia gera per aštuntą pamoką, kaip per trečią ar ketvirtą. Jau būna ir mokytojas pavargęs, ir mokinys pavargęs.

Ne laikas išorės vertinimo nėra per trumpas, bet tie pokalbiai, galėtų būti gal kažkokiom laisvom pamokom, ar kažkokių momentu, bet ne po aštuonių pamokų, kai jau visi baigia darbą ir mes ten iki šešių sėdim mokykloj ir diskutuojam.

Tai buvo per trumpas laikas.

Prieš dvi dienas tvarkaraštis pasikeitęs buvo. Ir tiesiog nespėjo žmonės suderinti būrelių su mokiniais. Galėjo jie daugiau pamatyti.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Ugdymo proceso tobulinimas laiko, procesų instrumentų pagalba (11 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išryškėjo tai, kad buvo mažai išorės vertinimo laiko ugdymo proceso (pamokos, renginių, kitos ugdomosios veiklos) kokybės objektyviam įvertinimui. Pasirinktas išorės vertinimo laikas, mokytojų nuomone, skatino tai, kad ne visos veiklos buvo nuosekliai stebėtos, o tai gali įtakoti subjektyvias išorinio vertinimo išvadas. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą, galima teigti, kad vis dėlto buvo vertinamas ir stebimas kiekvienas mokytojas ar jo veikla, kad būtų matomas bendras mokyklos veidas. Kritiškai vertinamas vertintojų komandos susitikimas su metodinėm grupėm ir kt. darbo dienos pabaigoje.

F mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Išorinio vertinimo grėsmės

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Žinoma, žinoma, po šituo yra dar antras klotas, giliau mąstykim. Po šituo, kaip įvertina mane auditas, mane taip gali vertinti mokyklos vadovybė. Galvokim ir apie šitą aspektą. Kodėl aš laikiu, pavyzdžiui, palankaus audito įvertinimo? O apie mane dabar gali tokią nuomonę dabar suformuoti: ak, šita nesugeba dirbti. Gal jinai ir sugeba, gal jinai tą dieną susopo gal. Ane? Kalbėkim ir apie šitą aspektą ir nuo to gali neatsikratyti stereotipo ilgai. Ir nei kitas auditas gali jau nebeпадėti, nes būsi jau numirus.

Nuomonė, aišku, labai svarbi, nes jos kiekvieną dieną pateikia informaciją administracijai. Nes mes laukiam, pateikia taip vadovui. Taip, o vadovas šykščią kokią nuomonę pateikia ir tam

Tai va, esi jautrus tam geram žodžiui – tave pakylėtų darbui. O prastas koks nors žodis tave lyg ir užgauna, galvoji aš visą gyvenimą dirbau ir dar čia man va tokią nuomonę kažkokią... Aš šitaip stengiuosi galvoji kitą sykį.

Taip, paskaitom vertinimą. Ir jeigu mano pavyzdžiui šešis minusus sudės, aš galiu pasijusti jau šitaip niekam verta. Nes man visų trijų pamokų po du minusus – šeši. Aš visai nemoku dirbti.

Man dabar neramu, ką parašys, nes ką pasakė, tai dar nieko nereiškia. Savo išvadomis jie mūsų tolesnę veiklą nusprendžia. Jeigu blogai parašys, tai su mokykla ir atsisveikinsiu. Prieš mėnesį pradėjau dirbti.

Emocinė būsena mokykloje

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Tai aš visą savaitę sirgdamaėjau į darbą. Kadangi auditas, taiėjau dirbti. Visas tas dienasėjau su temperatūra.

Sakykim taip, ketvirtadienį man atėjo į pamoką, man buvo siaubinga migrena, aš vos laikiuosi. Ir vertintoja iš tikrųjų matė, kad man yra blogai, bet ji nesusiprato paprasčiausiai išeiti iš tos pamokos ir pasakyti, kad aš ateisiu kitą dieną. Nors aš sakykim, tiesiog nepajėgiau dirbti: buvo toks siaubingas galvos skausmas iki pykinimo, iki vėmimo. Sakykim, jeigu man tokioj būsenoj ateitų iš mokyklos administracijos, aš tikrai neišsileisčiau tokio žmogaus į pamoką.

Kuris vaikas jautresnis ir sėdi už nugaros vertintojas, gal jam emocinė būsena ir buvo kitokia.

Krūpteli, apeina, net pašoka.

Bet jiems dėl to darbo krūvio skirtumo nemanau, kad buvo.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo įtaka emocinei aplinkai (6 teig.);
- Išorės vertinimo duomenų paskirtis (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad 30 % mokytojų jautė stresinę būseną visu išorės vertintojų lankymosi mokykloje metu, nors *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklėse ir Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodoma, kad pats išorės auditas yra pagalba mokytojui, o vertintojas yra tas asmuo, kuris turi sumažinti mokytojų ir apskritai mokyklos bendruomenėje tvyrančią emocinę įtampą. Tyrimo duomenys rodo, kad dalis mokytojų bijo galutinių išorinio vertinimo išvadų gavimo, nes mano, kad šios išvados gali įtakoti pačio mokytojo išlikimo institucijoje klausimą.

Išorinio vertinimo tobulintini aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Tai buvo per trumpas laikas.

Čia sakyčiau minusas buvo, kad tikrai per anksti buvo auditas.

Galbūt reikėtų prisistatyt, žinot kas yra, auditas, tikrintojai. Galbūt tada reikėtų įvardint jeigu taip žmonėm, kad... Jo, galbūt padaryt tą tokią atmosferą: mes konsultantai, ne vertintojai, ne auditoriai, mes konsultantai, mes patys norim išmokyti. Parodykit, ką galit. Ir tada truputėlį žmogus jaustųsi visai kitaip, jisai ne tikrina, jisai žmogus mokinas: akytėm žiūri į tave ir užsirašinėja, ką tu dirbi, kadangi jisai pats nieko neišmano. Galbūt tokiu pavyzdžiu? Tai tada tu ir nebijai. Ateik ir tu, ir tu – visiems parodysiu.

Pasiūlymas išorės vertinimą atlikti koki spalį, jau spalio vidurys jau tegul, bet ne rugsėjo mėnesį.

Trūksta realios naudos.

Nu, realios naudos. Nu, sakykim bendražmogiškos taip... Nu, ką jie gali duoti, nu, tai jie ir negali gi, jie ne ta misija, ne ta komisija, kuri ką nors dalintų turbūt. Supraskim ir šitą. Jos misija ne duoti. Palikta savivaldybėm, savivaldybė...

Ne, teisingai, realios pagalbos reiktų po to. Kur yra trūkumai, sakykim, turėtų kažkokia būt pagalba arba metodinė, arba dar kažkokia.

Aš asmeniškai iš visų tų čia vertinimų, visko, aš norėčiau gerų pamokų pavyzdžių. Kad man nufilmuotą pamoką, ne kažkokį spektaklį, ne cirką, eilinę pamoką. Man, pavyzdžiui, lietuvių kalbos. Tėn ar vienos savaitės vienos mokytojos kokios geros darbą su klase kažkokį, tai man būtų kažkaip nežinau, pavyzdys, gal aš kažką ten galėčiau pritaikyti.

Siūlymai atsisakyti išorinio vertinimo

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Ir apskritai, va ta savaitė buvo sunki kodėl? Sakykim pirmadienį mes turėjom renginį po aštuonių pamokų, po aštuonių – pusę keturių prasidėjo renginys iki penktos valandos. Toliau buvo pokalbis su metodine taryba, su klasių auklėtojais, su gimnazijos taryba.

Pokalbiai grupėse iki pusės šešių. Kai tuo tarpu normalią dieną tu gali grįžti trečią valandą ir būdamas darbingas pasiruošti normaliai pamokom. O tą savaitę mūsų pačių darbas iš tikrųjų sutriko, mes nespėjom nei sąsiuvinį ištaisyti, nei normaliai pamokom pasiruošti.

Mes įsivaizduojam, kad naudos duodama mažiau, negu išleidžiama šitai sistemai pinigų. Mes kaip mokesčių mokėtojai galim galvoti ir apie pinigus, kurie galėtų pareit gal į mokyklą. Ar nebūtų daugiau naudos?

Bet mes nesakom, kad čia blogai. Čia yra iš to yra. Tik kažin, ar naudos daugiau negu išleidžiama valstybinių lėšų finansuoti šitai agentūrai visai.

Panaikinus išorinį auditą, gal daugiau pinigų į mokyklą ateitų?

Pats visas tas įsivertinimas, jis nevyksta nei vienoj mokykloj sąžiningai. Nu, dabar pradėkim nuo mūsų įsivertinimo. Atėjo. Mesta didžiulės lėšos konsultantams, kad išmokytų mokytojus pačius įsivertinti. Iš kažkur. Kiek dar Europos šalių turi šitą? Modelis kieno? Anglijos čia buvo?

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

Teigiama patirtis	IMVV nauda mokyklai
Man vertintojų vizitas padėjo giliau į save pažvelgti.	Išorinio vertinimo nauda mokyklai būtų jei mokykla būtų
Pats išorės vertinimas nėra naujas dalykas. Mes tuos	geriau materialiai aprūpinta (vadovėlių, žodynų,

visus dalykus girdim per seminarus, per metodinius užsiėmimus, kursuose. Tai nėra kažkas nauja ir iš dangaus nuleista. Aš ta dabar aš jaučiuosi tvirčiau, pavyzdžiui, šitam konkrente dirbdama. Aš pasitikrinau save. Tvirčiau. Aš dirbau pagrindinėje mokykloje. Nežinojau tikrojo vertinimo, tai va dabar aš jaučiuosi tvirčiau.	metodinių priemonių ir pan.).
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Išorės vertintojų nežinoma profesija, pareigos, užimama padėtis. Per trumpas laikas išnagrinėti visas mokyklos veiklas. Mokytojų „išsunkimas“ per stebimąją savaitę. Po šituo yra dar antras klodas, giliau mąstykim. Po šituo, kaip įvertina mane auditas, mane taip gali vertinti mokyklos vadovybė. Galvokim ir apie šitą aspektą. Kodėl aš laukiu, pavyzdžiui, palankaus audito įvertinimo? O apie mane dabar gali tokią nuomonę dabar suformuoti: ak, šita nesugeba dirbti. Gal jinai ir sugeba, gal jinai tą dieną susopo gal. Kalbėkim ir apie šitą aspektą ir nuo to gali neatsikratyti stereotipo ilgai. Ir nei kitas auditas gali jau nebepadėti, nes būsi jau numirus.	Gerų, nesurežisuotų pamokų pavyzdžiai. Išorės vertintojai neštų kitokią misiją: ne vertinti 3 plusai, du minusai, o važiuoti su misija pasimokyti, dalintis patirtimi ir t.t.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo tobulinimas (3 teig.);
- Išorės vertinimo atsisakymas (6 teig.).
- Išorės vertinimo nauda (4 teig.)
- Pagalbos teikimas (3 teig.).

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą galima išskirti išorės vertinimo tobulinimo galimybes: realios pagalbos teikimas (metodinių priemonių parūpinimas trūkumams ugdymo procese likviduoti), išorės vertinimo laikas (išorės vertinimą siūloma atlikti ne mokslų metų pradžioje, nes ugdymo procesas laiko atžvilgiu yra dar koreguojamas, keičiamas, tokiu būdu vertintojai, konkrečios mokyklos atveju, nepamatė tiek kiek galėjo) ir kt. Pokalbis su mokytojais parodė, kad šios mokyklos mokytojai viliasi, kad IMVV rezultatai bus objektyvūs, skatins mokyklos tobulėjimą. Tačiau, apibendrinant išorės vertinimo metu patirtą naudą, emocines būsenas ir kt., siūloma tobulinti išorės vertinimo metodiką ar išvis jo atsisakyti.

E mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovo interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į tyrimo probleminius klausimus, kartu atskleidžiant, kaip direktorius supranta IMVV, įžvelgia pagalbą valdant mokyklą, kokius siūlymus gali pateikti dėl IMVV tobulinimui.

Direktoriaus požiūris ir pastebėjimai apibendrinami remiantis teoriniais veiklos kokybės vertinimo modeliais ir jų nuostatomis ir pateikiant pokalbio ištraukas.

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Manyčiau, vertintojai buvo profesionalūs (3)

Be abejo, Pagalbininko-konsultanto(3)

Taip

Apibendrintas kategorijos turinys

- Pagalbininko-konsultanto vaidmuo (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad išorės vertintojai yra kompetentingi, profesionalūs, vertino objektyviai bei elgėsi etiškai (atitinka visus *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių* punktus).

Apibendrinus vadovų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad ryškiausiai atsiskleidė vertintojų pagalbininko-konsultanto vaidmuo.

F mokyklos vadovų nuomonė apie rengiamą išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

Studijavau bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašą. Parengėme (komanda) Bendrąją organizaciją apie įstaigą (formą, pildomą prieš auditą). Papildomai įsivertinau gimnazijos veiklas įvairiais aspektais.

Nebuvo specialaus rengimosi. Dirbome darbus kaip visada.

Manau, kad ypatingo rengimosi nebuvo: tiesiog dirbome kasdienius darbus.

Mokymo organizavimo tematika dalyvavau seminaruose

Mokinių motyvacijos gerinimas ir įtraukimas į aktyvų mokymąsi. Pamokos vadyba. Gerosios patirties sklaida ugdymo įstaigose, dirbančiose pagal atnaujintas bendrąsias programas. pokyčių valdymas.

Nedalyvavau

Taip, agentūra laikėsi nustatytų terminų.

Iki pirmojo apsilankymo pateikėme: bendrąją informaciją apie gimnaziją, strateginį veiklos planą, veiklos programą (2 m.), statistines ataskaitas, pamokų tvarkaraštį, papildomo ugdymo tvarkaraštį, nacionalinio egzaminų centro brandos egzaminų rezultatus, ugdymo planą ir kt.

Pateikėme pamokų tvarkaraštį, klasės valandėlių tvarkaraštį, dalyko ar kurso keitimo tvarką.

Pateikėme programas, menų, technologijų, kūno kultūros ilgalaikius bei teminius planus.

Susitiko su mokyklos vadove, su mokytais, su administracija, su mokiniais

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (4 teig);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (6 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui išryškėjo, kad vadovai skyrė dėmesio pasirengimui išorės vertinimo. Domėjosi išorės vertinimo metodika, gerąją kitų mokyklų patirtimi, susipažino su *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašu*. Tačiau pastebima, kad du trečdaliai administracijos narių nesirengė išorės vertinimui, nesidomėjo vertinimo metodika ir t.t. Išorės vertintojų komanda, laikydama visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiškumu, mokyklos bendruomene.

F mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Su direktore – kasdien, su pavaduotojais – pagal stebimų pamokų, neformalaus ugdymo užsiėmimų grafiką.

Kiekvieną vakarą audito grupės vadovė susitikdavo su gimnazijos direktore.

Kiekvieną vakarą kalbėjosi su direktore.

Daugiausia konsultavo pamokos organizavimo klausimais. Taip pat pokyčių valdymo, žmogiškųjų bei materialinių išteklių veiksmingo panaudojimo klausimais.

Jokia konsultacinė pagalba nebuvo teikiama.

Konsultacinė pagalba suteikta gimnazijos direktorei

Susitiko vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo metu susitiko su mokytojais (visais, dirbusiais tą dieną), administracija.

Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo metu susitiko su gimnazijos direktore, su mokytais, su administracija, su mokiniais

Apibendrintas kategorijos turinys

- Vertinimo teikimas po stebėtos veiklos (3 teig.);
- Vadovaujančiojo vertintojo veikla (5 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo organizavimą teigia, kad išorinio vertinimo komandos vadovas laikėsi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* reglamentuotų veiklų kokybės rodiklių: kasdien teikiama informacija administracijai, dalijamasi informacija. Tačiau vadovai pažymi, kad konsultacinė pagalba buvo teikiama tik direktorei, ne visiems mokyklos vadovams bendrai.

F mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Teigiamos išvados nustebino

Buvo atvejų kai nustebino kai kurių mokytojų pamokų vertinimo neigiami konstatavimai

Vis dar kliūva individualizavimas, diferencijavimas (toje srityje dirbame pakankamai daug)

Nuliūdino vertinimo sistemos kritika

Sutelkia bendruomenę

Atskleidžia tobulintinas sritis, ryškėja gairės perspektyvai (tolesnei veiklai)

Manychiau, kad pakanka išorės vertinimo instrumentų ir laiko ugdymo proceso (pamokos, renginių, kitos ugdomosios veiklos) kokybės objektyviam įvertinimui

Apibendrintas kategorijos turinys

- Vertinimo laikas, instrumentai

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą, galima teigti, kad pakanka išorės vertinimo laiko bei instrumentų ugdymo proceso objektyviam įvertinimui. Tyrimo metu išryškėjo, kad vadovai pamatė savo mokyklos ugdymo proceso tobulintinas sritis.

H mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Išorinio vertinimo grėsmės

Teiginių pavyzdžiai (N=1)

Iš principo to nesitikiu. Galbūt pokalbiuose su gimnazistais atsirado nepagrįstų lūkesčių, trumpalaikių jų vertinimų. Gali būti, jog pasigesim tos informacijos tikslinimo įvairiais lygiais. Bet gal neturėdama ataskaitos be reikalo tik spėju.

Siūlymai atsisakyti išorinio vertinimo

Teiginių pavyzdžiai (N=1)

Manau, kad audito išvis nereikia arba turėtų keistis pats veiklos kokybės vertinimas, nes didžiausi „auditoriai“ yra mokiniai, jų žinios, gebėjimai.

Vadovų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Bendroji organizavimo koncepcija Atskleidžia tobulintinas sritis Visada gali pamatyti veiklų objektyvų vertinimą (to vidaus auditas negali atskleisti)	Orientavimasis per pozityvą į veiklų tobulinimą Sutelkia bendruomenę Atskleidžia tobulintinas sritis, ryškėja gairės perspektyvai (tolesnei veiklai)
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Iš principo to nesitikiu. Galbūt pokalbiuose su gimnazistais atsirado nepagrįstų lūkesčių, trumpalaikių jų vertinimų. Gali būti, jog pasigesim tos informacijos tikslinimo įvairiais lygiais. Bet gal neturėdama	Gali būti, kad konkrečiau galėčiau pasiūlyti po ataskaitos pateikimo (argumentavimo aspektas rūpi-kol kas nedaug teturim apie tai informacijos) Manau, kad audito išvis nereikia arba turėtų keistis pats

ataskaitos be reikalo tik spėju.	veiklos kokybės vertinimas, nes didžiausi „auditoriai“ yra mokiniai, jų žinios, gebėjimai.
----------------------------------	--

Apibendrintas kategorijos turinys

- Grėsmės;
- Išorės vertinimo atsisakymas.

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimą išsiskiria prieštaringos nuomonės: direktorius išorės vertinimą laiko būtinu institucijos veiklos kokybės patikrinimu. Tuo tarpu direktoriaus pavaduotojai abejoja išorės vertinimo naudingumu, realios naudos gavimu, tikslingu duomenų panaudojimu. Vadinasi, mokykloje nėra sutarimo ne tik tarp administracijos narių, bet ir tarp pačių mokytojų ir administracijos. Tokiu būdu tikėtinas išorės vertinimo išvadų netikslingas panaudojimas.

5.7. G mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 7 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 8 mokyklos mokytojai. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Mokytojams tyrėjai garantavo duomenų / atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą, tačiau nepasitikėjimas išliko: mokytojai pripažino, jog kalbėtų kitaip, jei žinotų galutines išorės vertintojų grupės išvadas (turi omeny Išorės audito ataskaitos projektą). Vedant diskusinės grupės pokalbį neatsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos pagal pasirengtą *focus* grupės klausimyną, siekiant patikslinti kai kuriuos mokytojų požiūrius tyrėjai pateikė gana daug papildomų, tikslinančių, klausimų – tai atsispindi diskusijos protokole.

Mokytojų nuomonės kategorizuotos **apibendrintomis kategorijomis** – požiūriai į **vertintojų kompetenciją**; požiūriai į **išorinio vertinimo procedūras**; požiūriai į **išorinio vertinimo naudą**; požiūriai į **išorinio vertinimo grėsmes**; požiūriai į **išorinio vertinimo tobulintinus aspektus**.

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos. profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=25)

Daugeliui mokytojų, girdėjau, siūlo pamokos pabaigoje įvertinti. Jie norėtų kaip daugiau įvertinti klasėje mokinių ir pasakyti paskatinimus. Tai tada norėtųsi, kad tada kai pasako tau pastabą, kad ją kažkaip ir argumentuotų, kokia tai būtų nauda. Kad ta pastaba būtų su kažkokiu tai paaiškinimu. O kai pasako ir numeta tą frazę ir aš matau, kad tai yra neįgyvendinama – tai ne pagalba yra. Vadinasi, arba nesugeba pati įsiformuluoti tos argumentacijos – tada turi būti kažkur surašyta, turi būti nuskaityta ta argumentacija.

Nepastebi, kad adaptuotas vaikas sraše yra, bet mano kvalifikacija – kur aš esu baigęs, kuriais metais puikiai žinojo.

Paskui, sakykime, su tais pliusais ir minusais. Nuo pat pradžių jaučiau, kad tai vienas iš lūkesčių, kuris nepasiteisino – nusivyliau. Ateina auditorius ir gale pamokos sako tuos pliusus ir minusus. Bandžiau surasti kažkokias metodikas, kaip jie turėtų būti įvardinti, kokio jie turėtų būti svarbumo, ypatingumo tie vertinimai. Ir paskui pagal kolegų pasiūlymą supratau, kad kažkokį paprastą dalyką, kuris dar labiau mane nuvylė. Jeigu man sako pastabą, na, gal trūko pamokos kiekvieno mokinio individualaus įvertinimo. Kitam mokytojui sako, nelygiavertiškai svarbų visai kitokią pastabą. Ir aš jaučiau, kad man sako vieno lygmens pastabas, kitam sako kito lygmens pastabas. Ir matau, vadinasi, metodika neturi srašo pliusų ir minusų, iš kurio galėtų rinktis. Ir taip būna kažkaip neadekvatu kartais. Metodikos toks trūkumas, aš matau.

Ir kai ką praklauso. Ką tu sakai, ne viską užfiksuoja ir ne viską...

Stebėtojo vaidmuo.

Teisėjo (4).

Nei teisėjo, nei pagalbininko.

Tikrai ne teisėjo (2).

Mokiniai, ir net tie pajuto, kad yra įvertinamas mokytojas.

Daugiau teisėjas.

Bet jis parašo nuosprendį – tai teisėjas. Jisai parašys tą balą.

Mandagus teisėjas.

Bet matai, jeigu nemato tų minusų, tai bando sugalvoti kažką.

Bando sugalvoti tai, ko nėra. Tada gaunasi, kad suaugęs žmogus kalba į pievas.

Ir dar įdomus toks dalykas – ta lituanistė, kuri pas mane du kartus buvo, ateina į antrą pamoką, pasižiūrėjo, „aha, pliusai“ – ji suminėjo man vakarykščius tuos tris, o minusai nauji šiandienos. Ir galvoju – piktnaudžiaujate, ponai.

Turėjau klasėje dar tokį vaiką, kuriam reikia individualizuotos, specialios pagalbos – nešiau specialias užduotis lape atskirai. Tą darau labai etiškai, tyliai, kad nebūtų jokio diskomforto vaikui. Rašiau užduotį namų darbui atskirą tam vaikui – žvilgsniu parodžiau, kad tau ta užduotis. Gale pamokos ji man sako, kad trūksta t.t.t. Na, aš sakau, kad adaptuotas vaikas, atskirai rašiau, dariau.. „-kaip tai adaptuotas vaikas?“ Pas save popieriuose – „-Aha, tikrai – nepastebėjau“... Ačiū. Viso gero. Labai nusivyliau.

Tai viena man irgi.. adaptuotas – modifikuotas vaikas. Sako „Blogai dirbai su modifikuotu“. Na, atrodo vienodai dirbau, kaip ir kiekvieną pamoką. Kitą dieną atėjo kita vertintoja – „Pliusas už tai, kad gerai dirbi su modifikuotu“. Vienoj pamokoj toks pats darbas minusas, o kitoj jau pliusas. Tai va.

„Aš esu įstaigos vadovė“. Ką ji man gali pakonsultuoti? Ką? Gal ten leidyklos vadovė, kuri mokykloje nėra buvusi – ką ji man gali padėti?

Vadinasi, aš turiu būti objektyvus, o jie gali būti neobjektyvūs arba... ant jų gali kristi kažkoks įtarimo šešėlis. Ačiū dievui, pas mane vizitatoriai du kartus buvo ir kažkaip prasitarė paskui neformalioj aplinkoj „esu lituanistė“. Ir kai antrą kartą pas mane į pamoką atėjo lituanistė, kažkaip galvojau, geriau ateitų ne lituanistė jau antrą kartą. Tai tokią tendenciją neįvyčia ir pajutau.

O man vieną kartą pasirodė, kad iš viso žmogus niekada nieko bendro neturėjo su mokykla. Todėl kad davė man tokį patarimą, kuris mane apstulbino, ir tiesiog, kaip sako žmonės, paklausiau, tai kaip Jūs patartumėt? Tada buvo ilga pauzė, akys išplėstos ir sako „- Tai aš nežinau...“. Tada taip ir norisi paklausti, kam patarinėji, jei Tu nežinai. Nu vat toks absurdas, kad net neturi ką pasakyti. Pamokoje, čia kūno kultūros, buvo vaikai ir skatinami, ir viską – „nu, dar reikėtų paskatinti. Nu taip, Jūs taip darėt, bet dar gal kažkokių...“. Tas „gal kažkokių“, tai žinot, tai panašiai kaip muskristi į kosmosą. Tai ir sakau, tai Jūs patarkite. „- Tai kad aš nežinau...“ – taip buvo pasakyta. Nu, tai žinot, iš mandagumo nepasakysi, tai ko taip kalbi, bet taip norėjosi labai.

Ar jie profesionalūs, mes nežinom.

Ne, čia to padėjimo, kaip Jūs sakėte, kad padėti – ne, todėl kad... Kodėl aš paklausiau? Aš specialiai paklausiau, žinokite. Nes man jau kėlė juoką – visas tas kalbėjimas... Prieš tai ji man pasakė „Jūs šitą pamoką galite rodyti bet kam ir bet kur – ji buvo ideali“. Na, jeigu aš jau pasakau, kad buvo ideali, na, tai minusų neturi būti. „Bet, vat dar labiau paskatinti“. Ir kai aš išgirdau šituos žodžius, tai tiesiog atsilošiau. Ir tada jau aš, kaip tie vaikai sako, apsimėčiau kvailėse ir paklausiau „O tai kaip Jūs patartumėte?“ Aš jau iš anksto žinojau, ką ji man atsakys. Tada buvo gili pauzė, ilga, pasimetimas veide moters tikrai labai didelis ir sako „O tai kad aš nežinau“. Toks nuoširdus pasakymas „Aš nežinau“... Nu tai taip... Jeigu man būtų direktorius taip pasakęs, tai žinokite, kadangi savas žmogus, aš būčiau pasakiusi „Tai kam tada šnekėti nesąmones“. Jeigu Jūs nežinote, Jūs ir nešnekėkite. Nemanau, čia kaip tik atvirkščiai turėtų būti. Vat ta lituanistė, kuri atėjo pas mane į pamoką, ji neatsispyrė pagundai įlįsti į dalyką, į lietuvių kalbą. Ji turėjo tikrinti klasės struktūrą, metodiką, o ji „Jūs ten balsį ne taip ištartėte – ne ilgasis, o trumpasis buvo“. To auditoriai turėtų nepastebėti, iš tikrųjų, net nematyti. Nes jinai lituanistė. Ateitų pas mane fizikas, jis net neatkreiptų dėmesio. Tai vat sakau, kad kvailai išeina – pas mane tikrino lituanistė dvi pamokas, o gal kitiems net negiminingų dalykų patikrino pamokas.

Iš tikrųjų taip ir buvo – viena auditorė, sako, norėtume pažiūrėti žurnalus. Sako, čia mokytojų kambarys, kur žurnalai guli. Atsėdė žiūrėti tuos žurnalus, paprašė, kad dar parodyčiau jai kažką... „Kur dienyuose parašyta (kur atsispindi toj grafoj, kur temas rašome) dalykų integracija?“ Pirmiausia, sakau, dienyvas nenumatytas tam dalykui pažymėti. Net vietos nėra pažymėti, dalyko integracijai parodyti. „Bet Jūs kažkaip integruojate dalykus?“ Na, taip, integruojame – mes nurodome tai ilgalaikiuose savo planuose, tariamės individualiai su mokytoju. Aš, pavyzdžiui, dabar mokau po Pirmojo pasaulinio karo literatūrą, tai tu gal gali, istorike, kontekstą nušviesti. Bet tą mes tariamės individualiai. Bet kur dienyne parašyti, užfiksuoti? Dienyvas tam neskirtas. Ir dabar aš nežinau, ką jinai rašys. Arba jinai dienyvo nemačiusi, ar kitose mokyklose kažkas kažką meluoja...

Na, ateina į klasę, aš suprantu, kad jų tikslas pasislėpti, nebūti matomai ir žinomai, bet kai nori sužinoti, rodai ženklus, nori sužinoti, o kas tu irgi esi, kokio dalyko specialistai, tai tada ta tokia slapta informacija kelia tokį nereikalingą nerimą. Na, mane tai skersai žinai – na, mes per pertrauką pasišnekėjom, tai sako, aš žinau, kad Jūs esat baigęs tą ir tą, magistrantūrą tą ir tą, Jūs mokėtės ten ir ten. Vadinasi, pašniukštinėta gerai. Bet kai aš klausiu, o kokio Jūs dalyko specialistai? – pauzė. - Tai Jūs mokytoja? – pauzė. - Na, aš jau matau, suprantu, kad Jūsų instrukcija neleidžia Jums viešintis? – „Šiuo metu esu vienos įstaigos vadovė“. ... Aš jaučiausi šiek tiek nepatogiai.

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Jie labai stengiasi atsiriboti nuo tavęs, nuo tavo matymo, nuo tavo sakymo, nuo kažkokių pašalinių dalykų ir kad tik greičiau, greičiau atsitraukti nuo tavęs.

Vadovas grupės vertintojas buvo visai kitoks – jisai rasdavo, sakykime, gražiausių dalykų iš paprastų dalykų ir pakomentuodavo, ir pasakydavo. Kita mandagi auditorė, gražiai šypsosi ir pasako tris sakinius ir du sakinius – ir viskas, viso gero.

Ir jeigu dar argumentus sakai – „Bet reikėjo...“ ir visos diskusijos pasibaigė.

Aš sakau, didžiausias buvo atstumas – nieko manęs neklausinėk.

Taip. Atsiribojimas (3).

Atsiribojimas didžiulis nuo mūsų buvo – tą aš jaučiau. Kad nieko neklausinėk, ko tau nepriklauso.

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Iš tikrųjų, pastebėjau, jos tyliai atėjo su mokiniais, pasislėpė kompiutėje, jos nieko nereikalavo, nieko neprašė, jos buvo etiškos ir labai buvo mandagios.

Tikrai, vienareikšmiškai.

Ne po 6 minutes sėdėjau. Ir tada buvo neetiška mane kritikuoti už metodų trūkumą. Arba išlindo asmeniškumas paties auditoriaus – „Tai vat, Jūs naudojate IKT, žinokit, aš irgi naudoju – tai gera priemonė“ ... Man neįdomu, ką tu naudoji, man to nereikia žinoti. Tai aš pasijaučiau panašiai ir šį kartą.

Lyg tai bandoma tave, žinok, reiškia tu esi žemiau. Jei tavo aukšta kategorija, tai „aš irgi ne žemos kategorijos“. Tu naudoji IKT – tai „Žinokit, aš irgi naudoju“. Vat tas asmeniškumas kai kur išlisdavo, o turėjo neišlįsti. Gal tai normalu?..

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Etiška, simpatiška, kukli, graži moteris.

Mandagiai, kultūringai...

*Jie, pavyzdžiui, tikrai buvo žmonės žmoniški.
Taip, žmoniški, ir bendravom..*

Apibendrintas kategorijos turinys

- Bendravimo praktika (8 teig.);
- Gebėjimas konsultuoti bugdymo proceso klausimais (4 teig.);
- Ugdymo proceso išmanymas (2 teig.);
- Teisėjo vaidmuo (8 teig.)
- Vertinimo korektiškumas (9 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę, apie išorės vertintojų kompetenciją, teigiamiausiai vertinamos žmogaus asmenybės savybės (priekaištų vertintojų asmenybėms nebuvo.) Tačiau mokyklos mokytojų nuomonės analizė, apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad išorės vertintojų komandos nariai užėmė teisėjo vaidmenį (70% mokytojų taip teigia), tik maža dalis teigia, kad vertintojai buvo pagalbininko vaidmenyje. Tyrimo duomenys rodo, kad išorės vertinimo komandos nariai pažeidžia *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklės* (14 punktas dėl socialinės padėties ir kt. klausimais). Iš pateiktų focus grupės duomenų (mokytojų nuomonės), galima daryti išvadą, kad vertintojų išmanymas ugdymo procesu yra abejotinas. Tad nenuostabu, kad tyrimo dalyviai skeptiškai vertino pateiktas stebėtų pamokų išvadas, jų argumentavimą, kas leidžia spręsti apie nekorektišką vertinimo išvadų pateikimą mokytojams.

G mokyklos mokytojų nuomonė apie rengimąsi išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Skaitėm ir kitų mokyklų, domėjomės ir bendrai ką iš viso tikrina, kokie yra programa (5).

Seminarai buvo organizuojami.

Taip, domėjomės. Bent aš asmeniškai. Internetu. Pirmiausia pasižiūrėjau agentūros tinklapyje, jis mane gerokai nuvylė

Tomis sėkmės istorijomis, kurias leidžia domėjomės.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (7 teig);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (1 teig.).

Komentaras

Apibendrinus mokytojų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui, galima teigti, kad išorės vertintojų komanda, laikydamosi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu bei kultūriniu kontekstu, mokyklos bendruomene (tėvais, vaikais, administracija, aptarnaujančiu personalu ir t.t.). Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui išryškėjo, kad mokytojai asmeniškai mažai domėjosi išorės vertinimo metodika, gerąją kitų mokyklų patirtimi, skeptiškai vertina Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros išleistas sėkmės istorijas.

G mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=29)

Stebėjo penkis pamokas trys skirtingi žmonės.

dvi pamokas;

penkiose pamokose, skirtingose klasėse

Pas mane tik dvi.

Po šešias net.

Penkis pamokas trys skirtingi žmonės.

Net ir užklasinę veiklą stebėjo.

Skirtingai.

Mano penkias ir šešta – užklasinė. Mano dvi.

Mano tik vieną – kūno kultūros.

Tai vat Jūsų surado tik du minusus, o pas mane atėjo į penkias – pas mane dešimt minusų.

Pirmininkas sakė, kad jeigu jūs norite mus pakviesti, jūs mums atsiunčiate sąrašą pamokų. Bet, matyt, mokykloje neatsirado žmonių, kurie norėjo kviesinių svečių, tai tie svečiaiėjo patys.

Esmė, kad mums konsultacijos neteikė. Jokios

Atvažiavo pirmininkas, savaitę prieš, prisistatė: aš esu tas ir tas, iš ten ir ten, dirbu tą ir tą. Savo kolegų jisai nepristatinėjo. Ir tą aš jaučiau visą savaitę.

Aj, tai pirmininkas atvažiavo prieš savaitę ir tiesiog paprašė „Jeigu norit kažkas parodyti pamoką, tai informuokite penktadienį vėliausiai [prieš savaitę]“. Ir sako „Jei rašysit, esat nusimatę kontrolinį, tai norėtumėm žinoti, kad nepapultumėm į tą pamoką, kur ištaisai rašo“. Aš nežinau, ar tokios žinios buvo perduotos.

Su mumis bendravo tik vadovas, tą pirmą dieną atvažiavęs. Tai jis teiravosi apie vieną, apie kitą mokinį.

Prieš savaitę buvo atvažiavęs auditorius, sako, iš to pasirengimo... Vieną dieną pirmininkas buvo ir sako „Aš jau 80% informacijos esu surinkęs ir galėčiau išvadas parašyti jau šiandien – 80% išvadų“.

Jie žino, žino, kokia tai klasė bus.

Manęs neklausė nė karto prieš stebimą pamoką.

Manęs tik paklausė, ar adaptuotas vaikas sėdėjo va ten? – Taip, sėdėjo ten. Reiškia, jie matė, kad tu su juo dirbai, pastebėjo, tik jie pasitikslino, ar tikrai tas adaptuotas vaikas sėdėjo ten, nes jie vaikų pavardžių nežino. Bet šiai žino, kad vienas klasėje adaptuotas.

Pas mane tai turėjo sąrašuką, pradinukų klasėje per stebimą pamoką.

Pasakymas, kad jūs ten pamokos pabaigoj asmeniškai kiekvieno neįvertinote – tai ne konsultacija.

Užklasinę veiklą stebėjo.

Užklasinę, popamokinę veiklą.

Iš tikrųjų, man metodikos niekas nerodė. Aš tik tai įsivaizduoju, na, iš šnekų, būrelių, paskui pokalbiai su mokyklos organizacijomis – kudirkačiais ar maironėčiais, su tėvų taryba, su mokinių taryba. Vadinasi, buvo tikrinta viskas. Su bibliotekine atskirai pokalbis, su socialine atskirai pokalbis..Psichologe.

Visos sritys buvo patikrintos. Bet ant lapų tų metodikų aš nesu matęs – tik iš tokių papasakojimų mes visi ir žinome, iš tikrųjų.

Taip. Su mokiniais kalbėjo, su tėvais kalbėjo. Tai tą ugdomąjį darbą, klasės auklėjamą pamatė per kitus dalykus – ne per valandėles.

Neformalų ugdymą tikrino, bet struktūra tokia lygiai pati turėjo būti kaip ir pamokos.

Bet aš, pavyzdžiui, vedu šokius ir labai įdomiai.. Tikslai, uždaviniai du – taip, aš sakiau! Aš sakiau, bet patikėkit, tai taip juokingai skambėjo.. Aš tiek metų šokius dėstau, man pačiai juokinga buvo. O vaikai į mane žiūrėjo kaip į pasaulio stebuklą, atvirai pasakius. Galvojo, mokytoja išėjo iš proto. Vietoj to, kad šoktume, mes aptarinėjome šokį. Vietoj to, kad šokti. Tai palaukit.. Vat čia ir buvo.

Apibendrintas kategorijos turinys

Mokytojai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia šias problemas:

- Stebėtų pamokų skaičius (10 teig.);
- Stebėtų veiklų sritys (8 teig.);
- Konsultacinė vertintojų pagalba (2 teig.);
- Informacijos apie vedamą pamoką pateiktis (4 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio vertinimo procedūras, galima teigti, kad kaip ir nurodo *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 14.2.6. punktas* vertintojai daugiausia dėmesio ir laiko skyrė bendravimui su mokyklos bendruomene (administracija, tėvai, aptarnaujantis personalas, mokytojai, mokiniai), formalios ir neformalios veiklos stebėjimui. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą išryškėjo tai, kad po stebėtos pamokos mokytojams nebuvo sudarytos galimybės diskutuoti su išorės vertintojais. Nors išorės vertinimo metu vidutiniškai stebėta 5-6 pamokos, tačiau kai kurių mokytojų buvo stebėta tik viena pamoka, kas pažeidžia išorės vertinimo tvarkos aprašą. Tyrimo metu išryškėjo, kad išorės vertintojai stebėdami ir vertindami neformalųjį ugdymą naudoja tuos pačius vertinimo kriterijus kaip ir formaliajame ugdyme. Mokytojai teigia, kad tokiu būdu uždaromas kelias kūrybiškumui, tuo labiau kad į neformalų ugdymą ateina motyvuoti vaikai. Mokytojų nuomone ydinga pamoką įstatyti į trafareto rėmus, surasti būtinai tris plusus ir du minusus.

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę išaiškėjo, kad nei vienas mokytojas nepasikvietė vertintojų į savo vedamą pamoką, nors mokytojams pagal *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.1. punktą* tokia galimybė yra suteikiama. Tyrimo duomenys rodo, kad mokytojai vertintojams teikė informaciją apie būsimą stebimą pamoką.

G mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Atėjo visi auditoriai, išsirikiavo gražiai ir pirmininkas „Laba diena. Mes perskaitysime jums penkiolika sakinių“. Jis perskaitė tų penkiolika sakinių, „ačiū už bendradarbiavimą, už gražų darbą“ ir jie išvažiavo. Tada mes po tų perskaitytų sakinių visi kolegos kažkaip taip lengvai atsikvėpė, nes tie pliusai, tų – tų dešimt teigiamų dalykų, jie buvo tikrai svarbūs mokyklai, ir tikrai pelnyti, ir tikrai tie, ir dar vienas iš punktų nudžiugino, kažkaip nustebino, nudžiugino, ir tie penki taisytini dalykai, kažkaip pasidžiaugėm, yra popieriniai dalykai, kuriuos galima lengvai taisyti – tvarkaraščio trūkumai, ugdymo plane klasių komplektavimas truputėli negeeras, kadangi mes dėl lėšų taupymo privalėjome kažką jungti, daryti. Tai vat tie tokie trūkumai yra ekonominių sąlygų iššaukti ir jie tokie yra - ne mūsų reikalas, iš tikrųjų.

Kaip galima spręsti apie mokytojo darbą stebint vos kelias pamokas. Viena pamoka yra vienokia, kita – kitokia. Aš negaliu sukišti į vieną pamoką visų tų reikalavimų. Tai kam tada šnekėti apie tokius dalykus. Vieną pamoką gal bus vertinimas, kitą pamoką gal nebus vertinimo.

Auditorius atėjo į vienietinę tavo pamoką, išplėstą iš konteksto mano pamokų ciklo, ir jis nemato to mano tęstinumo, iš kur atėjau ir kur aš eisiu. Jisai uždėjo ant tos vienos pamokos trafaretą ir turi ten viskas būti, nors galbūt aš kai kuriuos dalykus keliu į kitą pamoką, aš juos garsiai ir įvardinau ir po pamokos, ir prieš pamoką, bet tai, tarsi, nebesiskaičiuoja.

Matot, kaip yra, iš kur tai išplaukia, ką vat kalba mokytojas: kada eina mokyklos administratorius, ir jis pildo analogišką lapą, jis būtinai privalo po pamokos...mokytoji duoti susipažinti, ką jisai ten pasirašė...ir tu pasirašai kaip sutikimą, kad tu su visom...jo teigiamom ir neigiamomis pastabom sutinki...Arba nesutinki. Parašai prierašą, kad nesutinku ar kažką.

Mes turime tuos visus lapus – pamokos įvertinimo protokolo lapą. Sąžiningai pažiūrėjau, išnagrinėjau, kad tiesiog žinočiau, kas bus vertinama. Jei dėliotumėm pagal minutes pagal tą protokolą, niekada nepadarysi įdomios pamokos – bus klasikinė pamoka su kažkokiais pritemptais metodais. Nes tiesiog kūryba užima daugiau laiko. Ir vėl gi pamokos pabaigoje įsivertinimas, mokinių vertinimas – jis individualus negali būti dėl laiko stokos, galų gale. O reikalauja...

Čia įdomiausia, kad mes privalome pasiruošti savo mokymo programą kiekvienas metams savo, bet pamokos struktūrą, pamokos organizavimą turime daryti pagal jų įsivaizduojamą kažkokį modelį. Vadinas, tu negali rinktis. Tu nori kūrybiškos pamokos, bet tu negali, nes neatitiks jų trafareto.

Trumpai pasakius, ta savaitė mokiniams buvo praktiškai išbraukta iš gyvenimo, kadangi ten... dauguma mokytojų, kiek suprantau, vedė pagal tą visą jų reikalavimą...

Tai tas dalykas man ir patiko – atėjo nepažįstamas svečias ir mane matė kitokiom akim. Ir gerai! Visai kas kita, kai ateina vietinis kuratorius, miesto žmogus, kuris tave n metų pažįsta ir žino – jie vienaip vertina, su išankstiniu nusiteikimu, žino, kad ten viskas gerai, kad kitaip nebus. O čia žmonės pamatė truputį šiuolaikiškom akim, pamatė kitaip ir tas mane visiškai tenkino.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Mokyklos veiklos tobulinimas (3 teig.);
- Ugdymo proceso tobulinimas (4 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą išryškėjo tai, kad mokytojai nemano, kad iš kelių „iš konteksto“ ištrauktų pamokų stebėjimas gali sudaryti pagrindą spręsti apie visą ugdymo proceso kokybę. Tyrimo metu išaiškėjo, kad mokytojai pageidautų būti supažindinami su pamokos stebėjimo protokolu, turėti galimybę pareikšti savo sutikimą ar nesutikimą su įvertinimu bei visa tai patvirtinti parašu. Tyrimo metu išryškėjo ir kitas svarbus aspektas – vertintojai vertina pamokas pagal „minutes ir trafaretą“, neatsižvelgdami į patį ugdymo procesą, kuris yra kintantis ir priklausomas nuo aplinkos poveikio.

G mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Išorinio vertinimo grėsmės

Teiginių pavyzdžiai (N=5)

Mano žmona (čia mokykloje dirba) gerai pasakė, kai buvo pirminis pažintinis pirmininko vizitas į mūsų kolektyvą, tai buvo šneka tokia, kad sako „ko jūs stresuojate, ko jūs nervinatės?“ - jis, matyt, jautė iš to bendro klimato. O ji sako, mūsų dabar tokia mokyklos specifinė situacija: kadangi mes buvom ant ribos, ar mus reorganizuoti į dešimtmetę, ar nereorganizuoti, mes dešimt metų kovojame už mokyklos išlikimą ir vat toks audito atvažiavimas tą įtemptą metų sukelia nereikalingų minčių, pašalinių jaudulių, ir mes tai galime sieti su savotišku galbūt ketinimu naikinti mokyklą ir ieškoti mokykloje kažkokių negerų dalykų. Taigi tas auditas tiesiog buvo ne laiku. Ne kad rugsėjį, bet apskritai metais ne laiku.

Mano jausmai tokie buvo: pirmiausia paklausė „O kaip Jūs pats vertinate pamoką? Kaip Jums pamoka pavyko?“ Ten gali diskutuoti kiek nori – aš pasakiau savo nuomonę, ji pasakė savo nuomonę; aš matau, kad ji sako mano kritikuotiną dalyką, na, aš jį teisinu, šneku, argumentuoju dėl to tęstinumo, apie kurį šneku, bet pabaigoj pokalbio „-Nu, bet vis tiek“, ir suprantu vieną paprastą dalyką – protokole jau užrašyta, ir ką aš bepasakyčiau – protokole jau užrašyta.

Tai čia ir yra, kaip mes sakom – viena sako, kita daro – galbūt. Mes nežinom. Ir tą lapą gal auditorė užpildys atvirkščiai, kitaip.

Mokykla deklaruoja, taip, daug tezių. Audito darbas yra patvirtinti arba jas paneigti. Ir ką mes deklaruojame ryškiausiai – tarkime „Mes kuriame bendruomenės mokyklą, tai mums svarbu ir mes leidžiame specialiuosius leidinius, pagal kuriuos dirbame“, tai jie tą ir patvirtino, stipriai patvirtino – „kad tą ką jūs deklaruojate, iš tikrųjų yra didelė teisybė“. Ir mes dėl to labai džiaugiamės. „Jūs esate viena iš nedaugelio mūsų tikrintų mokyklų, kuriose aiškiai kartu su mokiniais yra formuluojami pamokos tikslai, uždaviniai ir per pamoką jie nuosekliai vykdomi, ir pamokos pabaigoje apibendrinama“.

Pirmiausia mes nežinom jų pareigų. Kokios jo pareigos yra, ką jisai turi atlikti, ką jisai turi tikrinti. Mes nežinome. Mes dabar spėjiojame, ar jisai turi mokytojų tikrinti, ar jisai mokinį turi tikrinti, ar jisai mokyklą tikrina, ar jisai čia kitą. Mes nežinome, ką jie turi tikrinti, iš tikro.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo duomenų paskirtis (5 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad didžioji dauguma mokytojų jautė emocinę įtampą, kurią dar skatino, tai, kad mokytojams nebuvo suteikta galimybė susipažinti su stebėjimo protokolu. Tokiu būdu dalis mokytojų bijo, kad gautos galutinės išorinio vertinimo išvados gali skirtis nuo išorės vertintojų komandos pateiktų vertinimų esant mokykloje ir baimė, kad galutinės vertinimo išvados turės įtakos pačių mokytojų išlikimui institucijoje.

Išorinio vertinimo tobulintini aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Jų nuomonė su mano nuomone kažkur nesikirto, tik labai gaila, kad jie yra įrėminti – į tris plusus, o ne į penkis ir ne į septynis, ir į du minusus. Suprantat, gal tų minusų yra penki, o tų plusų tikrai vienas, bet jie būtinai turi tų pamokų – čia paprasčiausiai juos pačius apsunkina. Aš įsivaizduoju, sėdėt, būtinai surast tris, o tu nori pasakyti septynis, ir būtinai surasti tuos du minusus, o gal ten yra penki, o gal ten jų nėra. Vat turi būtinai. Mokykla irgi – įvertins mokykla, parašys išvadas – būtinai dešimt plusų, penki minusai. O kodėl? O kodėl jie būtinai turi būti? Suprantat? Ir galbūt tie minusai nebus tokie aktualūs, kad juos reiktų minėti, lygiai taip pat ir mokytojo pamokai – gal tai nėra aktualu.

Po to aš galvojau – ji rašė tuo momentu, abudu kartus, kai aš tyliai dirbau darbą ir tiesiog nepamatė mano judesių. Galvoju, šiais kompiuterių, visokių technologijų laikais nufilmuok mano pamoką ir pasižiūrėk, ko tu nematei berašydama.

Man dabar klausantis kyla tokia nuomonė: mokytojai sako, kiek čia tave įvertins – ten dvejetu, ketvertu ar trejetu – gal net ir tokio vertinimo nereikia, gal iš tikrųjų važiuojant reikia žiūrėti, vat aš ir kolegai sakau – mokyklose dirba, pasirodo, daug ne pedagogų, kad tėvai rašo, kad tėvai ministrų dėmesį atkreipia, kodėl ne pedagogai dėsto mokiniams ir kodėl mūsų vaikus moko atsitiktiniai žmonės. Tai gal iš vis reikia tada tik tai žiūrėti, ar mokytojų dėstymas, bendravimas su mokiniais atitinka pedagogikos, psichologijos ir dėstomo dalyko metodikas ir reikalavimus.

Siūlymai atsisakyti išorinio vertinimo

Teiginių pavyzdžiai (N=10)

Aš manau, kad jisai nereikalingas. Mes savo bėdas gerai žinom, jie turbūt per daug nieko naujo neatrado, pagal mane. Toliau apie auditą aš negaliu nieko pasakyti, kadangi mane tikrino tik tai dvi moteriškos, tikrino dvi pamokas, tai apie auditą aš iš viso turiu patylėti. Na, pavyzdžiui ką pasakė, tai me puikiai visi žinome, ko man asmeniškai trūksta, tą patį pakartojo ir jos – pasakė, ką aš ten blogai padariau per pamoką. Bet aš šiuo momentu tų trūkumų negaliu panaikinti, kadangi materealine bazė yra ne ta, kokios aš norėčiau.

Kaip galima spręsti apie mokytojo darbą stebint vos kelias pamokas. Viena pamoka yra vienokia, kita – kitokia. Aš negaliu sukišti į vieną pamoką visų tų reikalavimų. Tai kam tada šnekėti apie tokius dalykus. Vieną pamoką gal bus vertinimas, kitą pamoką gal nebus vertinimo. Čia tikrai nereikalingas dalykas, pinigų švaistymas.

„Aš esu įstaigos vadovė“. Ką ji man gali pakonsultuoti? Ką? Gal ten leidyklos vadovė, kuri mokykloje nėra buvusi – ką ji man gali padėti?

Kada ta agentūra buvo įkurta, man buvo labai įdomu tikslas – vardan ko ji yra įkurta. Ir, pavyzdžiui, man gaila, kad jie po tokios vizitacijos mokykloje – vienos, antros, trečios, ketvirtos – jie mato tas pačias problemas. Ir jie apie tas pačias problemas (aš vėliau dar kalbėsiu apie tas pačias problemas) – jie neperduoda ministerijai – nes tas problemas galima labai lengvai išspręsti, mokinio krūvį ir t.t. šiek tiek palengvinti. Bet jiems tai neįdomu. Jie daugiau kreipia dėmesį į mokyklos materialinę bazę ir patį mokytojo darbą.

Mano pavyzdžiui nuomonė, kad tas visas auditas visiškai be reikalo, nieko.

Panašiai eina ir dabar – tie vertinimo kriterijai. Patį auditas – viskas, čia plusas. Ne auditoriai kalti, bet pati ta metodika, pati ta struktūra, tie rėmai, pagal kuriuos jie važiuoja inspektuoti. Jie nėra visiškai tokie, jie yra tobulinti, reikia juos peržiūrėti.

Man rodos, mes vertinam ne pačius žmones, kurie auditą atliko, bet mes pačių sistemą smerkiam tokią, kokia ji yra.

Taip, pačių sistemą. Sistemą, pagal kurią dirbama.

Man tai šitas auditas yra visiškai priešingybė tai, ką jie deklaruoja ir kas yra realybė. Visiškai. Ir čia ne žmonės, o pati mūsų švietimo sistema nežino, kur eina. Čia yra baisi klampynė. Niekas nežino, ką su tuo vaiku daryti, kaip daryti. Iš tiesų, jeigu nori kažką padaryti, tai reikia pačių sistemą iš pagrindų keisti. Ir čia ne žmonės, ne mes..

Ne, gal apskritai reikia kelti klausimą dėl tos institucijos buvimo. Institucija, žmonės.. Aš žmonių nekaltinu, aš kaltinu tuos, kurie sukūrė tą sistemą. Taigi jie ima dvigubą atlyginimą tuo pačiu metu – jie gi dirba darbe, jie darbą palieka, jie irgi mokytojai, jie irgi pavaduotojai, jie irgi mokyklų direktoriai..

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
<i>O kad jie važiuoja ir žiūri yra gerai – tegul jie važiuoja ir žiūri, tegul ministerijai pasako, ant kokio laiptelio ta Lietuva stovi.</i>	<i>Jeigu po šito audito šita mokykla bus akredituota, tada ir bus įrodyta, kad jinai reikalinga – liuks. Viskas labai gerai.</i>
<i>Jeigu mokykla norės pereiti į aukštesnį lygį – gimnaziją, ji turės, privalės pereiti akreditaciją, o išorės vertinimas šią funkciją atlieka.</i>	<i>Net gi aš taip drąsiai pasakysiu, kad labai gerai. Kaip mažakomplektinė mokykla, kuri, žinot, reformuojama ir reformuojama ir, kaip mokytojas sako, mes gyvename ištisai baimėje, kad mus gali uždaryti, savivaldybė kitaip</i>

	žiūri, švietimo skyriaus vedėjas žiūri pro savo prizmę, pro savo išlikimą šitoj kėdėj, ir neaišku, ant kokio laužo tą pastatą su mokytojais ir mokiniais gali padėt... Tai praktiškai auditas labai patenkintas! O mokytojai, žinokit, visada kaip mokiniai – jie visada nori tik labai gerai būti įvertinti, tik tai būti giriami. Iš tikrųjų nieko čia baisaus – atėjo, praėjo, po 5 metų vėl ateis. Nauda yra didelė. Jeigu iš tikrųjų tai, ką jie deklaravo, parašys – o jie tikrai parašys; jeigu tai yra mokykla reta iš daugelio Lietuvos mokyklų, vadinasi jinai šitai bendruomenei yra reikalinga; ir jeigu šita pažyma atgal su visu šituo savivaldybėj (aišku, jeigu meras atidžiai ją perskaitys)... Ir kai sako, kad jūsų mokykla iš nedaugelio mokyklų, kurios deklaruoja tradicines šventes, vykdo ir laikosi to tradiciškumo, vis nenutraukia – sako, tai išskirtinis požiūris. Mes ir džiaugiamės. Mes bendruomenei to ir norime, mes tą ir deklaruojame ir per ugdymą, ir per pamokas. Tą mums patvirtino. Viskas gerai. Tai pliusas.
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Man rodos, mes vertinam ne pačius žmones, kurie auditą atliko, bet mes pačią sistemą smerkiam tokią, kokia ji yra.	Man dabar klausantis kyla tokia nuomonė: mokytojai sako, kiek čia tave įvertins – ten dvejetu, ketvertu ar trejetu – gal net ir tokio vertinimo nereikia, gal iš tikrųjų važiuojant reikia žiūrėti, vat aš ir kolegai sakau – mokyklose dirba, pasirodo, daug ne pedagogų, kad tėvai rašo, kad tėvai ministų dėmesį atkreipia, kodėl ne pedagogai dėsto mokiniams ir kodėl mūsų vaikus moko atsitiktiniai žmonės. Tai gal iš vis reikia tada tik tai žiūrėti, ar mokytojų dėstymas, bendravimas su mokiniais atitinka pedagogikos, psichologijos ir dėstomo dalyko metodikas ir reikalavimus. Individualių rekomendacijų teikimas kiekvienam mokytojui po stebėtos pamokos ar kitos veiklos.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo tobulinimas (5 teig.);
- Išorės vertinimo atsisakymas (10 teig.).

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą galima išskirti išorės vertinimo tobulinimo galimybes: filmuoti pamokas, vertinimo neįstatyti į rėmus ar išvis jo atsisakyti.

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą, jo reikalingumą siūloma atsisakyti išorės vertinimo, kaip vieno iš būdų ugdymo kokybės ir mokyklos veiklos tobulinimo.

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimą išryškėjo tai, kad mokytojai laukia pozityvaus galutinio mokyklos įvertinimo. NMVA išorės vertinimo komandos pastabos apie mokyklos ugdymo procesą yra geras, mokyklos bendruomenė yra patenkinta, kad pastebėtas šios mokyklos išskirtinumas. Šie pastebėjimai, mokyklos bendruomenės nuomonę bus paskatinimas šią mokyklą neuždaryti.

G mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovo interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į tyrimo probleminius klausimus, kartu atskleidžiant, kaip direktorius supranta IMVV, įžvelgia pagalbą valdant mokyklą, kokius siūlymus gali pateikti dėl IMVV tobulinimui. Direktoriaus požiūris ir pastebėjimai apibendrinami remiantis teoriniais veiklos kokybės vertinimo modeliais ir jų nuostatomis ir pateikiant pokalbio ištraukas.

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=9)

Taip, priekaištų neturiu

Taip, buvo profesionalūs, išmanė ugdymo procesą, paisė mokinių ir mokyklos darbuotojų interesus, nors emocinė ir darbinė aplinka kai kada buvo įtempta.

Manau, kad vertintojai buvo profesionalūs. Elgėsi korektiškai, vertino objektyviai.

Vertintojai savo nuomonės „neprimetė“.

Neformaliojo ugdymo užsiėmimai vertinami kaip pamoka.

Pagalbininko-konsultanto. Vertintojai savo nuomonės „neprimetė“, stengėsi diskutuoti apie pastebėtus trūkumus (ypač vadovas)

Pagalbininko-konsultanto

Pagalbininko-konsultanto, Ypač vadovas

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Stengėsi diskutuoti apie pastebėtus trūkumus (ypač vadovas)

Elgėsi korektiškai

Apibendrintas kategorijos turinys

- Pagalbininko vaidmuo (3 teig.)
- Bendravimas, bendradarbiavimas (3 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad išorės vertintojai yra kompetentingi, profesionalūs, vertino objektyviai bei elgėsi etiškai (atitinka visus *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių* punktus).

Apibendrinus vadovų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad ryškiausiai atsiskleidė vertintojų pagalbininko-konsultanto vaidmuo.

G mokyklos vadovų nuomonė apie rengimąsi išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Mokytojai buvo supažindinti su vidaus ir išorės vertinimo (įsivertinimo) aprašais, su išorės audito tvarka supažindino direktorius, o su įsivertinimu direktoriaus pavaduotojas. Buvo konsultuojamasi su analizės skyriaus specialistais, rengiami seminarai apie šiuolaikinę pamoką, jos vertinimą bei priežiūrą.

Studijavau NMVA leidinį „mokyklų sėkmės istorijos“. „Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito rekomendacijos“ ir serijas „Į pagalbą mokyklai“, „Mokyklų sėkmės istorijos“.

Dalyvavau seminaruose: Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų įgyvendinimo organizavimas mokykloje. Šiuolaikinė pamoka. Dėl ugdymo turinio įgyvendinimo mokykloje. Pokyčių švietimo organizacijoje diegimas ir valdymas. Formuojamasis ir diagnostinis vertinimas – pagalba mokiniui. Valstybės švietimo stebėsenos tvarka ir rodikliai. Edukacinių aplinkų svarba ugdytinių mokymui(si) ir kt.

Dalyvavau seminaruose: Šiuolaikinė pamoka, jos vertinimas ir priežiūra. Kompetencijomis grįsto ugdymo teorija ir praktika. Ugdymo turinio planavimas pagal atnaujintas Bendrąsias programas. Mokytojų praktinės veiklos vertintojų rengimas.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (3 teig.);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie pasirengimą išorės vertinimui, pastebimas asmeninis rengimasis išorės vertinimui bei kvalifikacijos kėlimas įvairiuose vadybinio pobūdžio seminaruose, mokymuose. Pagirtinas mokyklų vadovų patirties sklaida mokyklos bendruomenei. Išorės vertinimui ruošiasi pasitelkiant savivaldybės švietimo skyriaus bei kitus specialistus.

G mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Taip. Pažeidimų nebuvo

Visa informacija buvo pateikta žodžiu. Jokių dokumentų nebuvo reikalaujama. Dokumentai buvo analizuojami vertinimo metu. Prieš atvykstant į mokyklą vertintojų grupei buvo išsiųstos elektroninės versijos: strateginio plano, veiklos (metinės) programos, ugdymo plano bei pamokų tvarkaraščių.

Su mokyklos vadovu, pavaduotojais ugdymui, bibliotekos vedėja, logopedu, psichologu, socialiniu pedagogu, mokyklos tarybos tėvų atstovais ir su mokytojų kolektyvu – trumpai buvo pristatyta išorinio vertinimo metodika.

Pirmadienį, antradienį, trečiadienį 16.30 val., penktadienį organizavo susitikimą tarp vertintojų komisijos komandos ir pedagogų.

Manau, kad pakanka. Ypač daug informacijos galima gauti pokalbių metu su mokyklos darbuotojais, mokiniais ir jų tėvais.

Pakanka, nes ta pati sritis pažvelgiama įvairiais aspektais, išklausa bendruomenės narių nuomonė.

Su mokyklos taryba, mokytojų taryba, tėvais, metodinių grupių pirmininkais, vaikais, psichologe, socialine pedagoge, spec. ugdymo komisija ir kt.

Su mokyklos direktoriumi, su pavaduotojais, su pagalbos specialistais: psichologe, socialine pedagoge, logopede, su mokyklos taryba, su tėvais, su mokinių savivalda, su mokytojais.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Stebėtos veiklos sritys (3 teig.);
- Informacijos pateiktis (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą, jokių nukrypimų nuo *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo* ar kitų pažeidimų NMVA komandos darbe nebuvo.

Vadovai pažymi, kad kasdien buvo teikiama informacija administracijai apie stebėtas veiklas mokykloje, dalijamasi informacija.

G mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=7)

Teigiamai įvertintos veiklos sritys. Viena mokyklos pedagogė bus įtraukta į pedagogų, galinčių skleisti gerą patirtį sąrašą. Rokų vidurinė mokykla įvertinta kaip bendruomenės mokykla

Teigiamai buvo įvertintas bendravimas tarp pedagogų ir vaikų bei pačių vaikų.

Buvo išanalizuoti svarbiausi mokyklos dokumentai: strateginis planas, veiklos programa, ugdymo planas, vidaus tvarkos taisyklės, ilgalaikiai teminiai planai bei kiti dokumentai, nurodytos klaidos ar kiti pastebėjimai, į kuriuos būtina atkreipti dėmesį.

Konsultavo dėl pamokų tvarkaraščio, ugdymo planų, strateginio plano, veiklos programų.

Neformaliojo ugdymo srityje audito metu jokios pagalbos nesimatė, buvo tik stebima ir vertinama. Patarimams vertinti neformaliają veiklą kaip ir pamoką – paprieštaravau, išsakydama kai kurių būrelių vadovų nuomonę.

Išvados, kad patenkinami mokinių poreikiai neformaliojo ugdymo srityje; Pakankamai gerai teikiama socialinė pagalba. Mokinių noras dirbti pamokose.

Darbas su specialiuoju poreikiu mokiniams pagal vertintojus – to nesimatė pamokose.

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, akcentuoja:

- Dokumentų analizę;
- Mokyklos veiklos stebėjimas.

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą, pastebimas gilus mokyklos veiklos analizavimas tiek dokumentų, tiek stebėsenos būdais. Vadovų

nuomone, neformaliojo ugdymo vertinimui turi būti taikomi skirtingi vertinimo kriterijai nei formaliajame ugdyme.

G mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Emocinė būsena mokykloje

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Nervinė mokytojų įtampa, pasimetimas, mokinių baimė būti aktyviems pamokose dėl neteisingo atsakymo ar užduoties atlikimo. Dėl kai kurių klausimų ar susitikimų nebuvo konsultuojamasi iš vakaro, kas sukeldavo nereikalingą emocinę bei nervinę įtampą, netikėtai užklupam sunku atsakyti ar surinkti tuo metu reikalingą žmonių grupę. Dauguma mokytojų buvo „įsitempę“, varžė baimė. Bet tas buvo pirmosiomis dienomis. Būtų geriau, jei mums, vadovams, iš anksto būtume žinoję klausimus, kurie bus pateikinėjami.

Išorinio vertinimo tobulintini aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Rugsėjo mėnesį nereikėtų tikrinti mokyklų, nes yra nemažai veiklos, kurią būtina atlikti mokslo metų pradžioje ir labai sunku lygiagrečiai teikti reikiamą informaciją, statistiką išorės vertintojams arba kad šią informaciją būtų galima paruošti žymiai anksčiau. Siūlyčiau vertinimo nevykdyti iki spalio 2, 3 savaitės, nes reikia, paruošti daug įvairių dokumentų ir medžiagos, ne tik vertintojams, bet ir mokyklos veiklos organizavimo klausimais. Aš siūlyčiau neformaliojo ugdymo veiklą vertinti pagal kitokius protokolus. Juk tai yra nepamokinė veikla. Pats žodis „neformalus“ – įpareigoja vesti veiklą kitaip nei pamoką. Tad kodėl reikia tada veiklą įrėminti į uždavinį, apibendrinimą. Aš vienareikšmiškai – už kitokį neformalios veiklos vertinimo protokolą. Daugiau dėmesį kreipti į mokinių saviraišką.

Vadovų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

Teigiama patirtis	IMVV nauda mokyklai
Vertinimas iš šalies gali objektyviau atspindėti tikrąją situaciją mokykloje Padaeda objektyviau vertinti visą mokyklos veiklą, skatina peržiūrėti visas veiklos sritis, skatina tobulėti. Visi mokyklos darbuotojai: mokytojai, aptarnaujantis personalas, taip pat mokiniai pasitempė, jautėsi intensyvesnis darbas nei paprastai. Išorės vertinimas padeda siekti ugdymo kokybės ir profesionalumo	Patarimai pasiūlymai mokyklos veiklos tobulintinioms sritims. Pilnas ir išsamus mokyklos veiklos įvertinimas. Atkreipia dėmesį į taisytinus aspektus, išryškina teigiamas ir taisytinas veiklos sritis, padeda numatyti kelius trūkumams taisyti. Pagerėjo pamokų kokybę, gal būt, renginių, būrelių veikla. Juk kiekvienas mokytojas išgirdo savo darbo stipriąsias ir silpnąsias vietas. Išaiškėjo, kuriam pedagogui reikalinga pagalba. Taip, nes nurodomi trūkumai, tobulintinos mokyklos veiklos sritys. Tikriausiai, taip. Audito veikla, procesas sustiprina mokyklos bendruomenės narių nuosavybės ir identiteto jausmą, atsakomybę už visos mokyklos veiklą. Įvertinama mokyklos darbuotojų kompetencija, numatomos profesinio tobulinimosi kryptys, padeda aiškiau apibrėžti darbuotojų funkcijas ir atsiskaitomumo tvarką, padeda išsiskleisti žmonių potencialui.
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Nervinė mokytojų įtampa, pasimetimas, mokinių baimė būti aktyviems pamokose dėl neteisingo atsakymo ar užduoties atlikimo. Dėl kai kurių klausimų ar susitikimų nebuvo konsultuojamasi iš vakaro, kas sukeldavo nereikalingą emocinę bei nervinę įtampą, netikėtai užklupam sunku atsakyti ar surinkti tuo metu reikalingą žmonių grupę. Dauguma mokytojų buvo „įsitempę“, varžė baimė. Bet tas	rugsėjo mėnesį nereikėtų tikrinti mokyklų, nes yra nemažai veiklos, kurią būtina atlikti mokslo metų pradžioje ir labai sunku lygiagrečiai teikti reikiamą informaciją, statistiką išorės vertintojams arba kad šią informaciją būtų galima paruošti žymiai anksčiau. Siūlyčiau vertinimo nevykdyti iki spalio 2, 3 savaitės, nes reikia, paruošti daug įvairių dokumentų ir medžiagos, ne tik vertintojams, bet ir mokyklos veiklos organizavimo

buvo pirmosiomis dienomis. Būtų geriau, jei mums, vadovams, iš anksto būtų žinoję klausimus, kurie bus pateikinėjami.	klausimais. Aš siūlyčiau neformaliojo ugdymo veiklą vertinti pagal kitokius protokolus. Juk tai yra nepamokinė veikla. Pats žodis „neformalus“ – įpareigoja vesti veiklą kitaip nei pamoką. Tad kodėl reikia tada veiklą įremini į uždavinį, apibendrinimą. Aš vienareikšmiškai – už kitokį neformalios veiklos vertinimo protokolą. Daugiau dėmesį kreipti į mokinių saviraišką.
---	--

Apibendrintas kategorijos turinys

Vadovai, remdamiesi savo mokyklos patirtimi, iškelia šias veiklos sritis:

- Teikiama išorės vertinimo nauda (4 teig.);
- Tobulintinos sritys (7 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo teikiamą naudą akcentuoja tai, kad išorės vertinimas sustiprins mokyklos vaidmenį ne tik rajono bendruomenės, bet ir švietimo skyriaus, savivaldybės lygmenyse. Tyrimo metu atsiskleidė darbo su specialiuųjų poreikių vaikais stoka.

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimą, pažymima, kad neigiamų emocijų, įtampos mokykloje būtų, kas, vadovų nuomone, galėjo daryti įtaką ugdymo procesui

5. 8. H mokyklos atvejo analizė

Mokytojų, dalyvavusių *focus* grupėje, nuomonių apie išorinį mokyklų veiklos kokybės vertinimą analizės rezultatai

Mokytojų *focus* grupė vyko 2010 m. spalio 26 d. Susitikime su tyrėjais dalyvavo 14 mokyklos mokytojų. *Focus* grupė buvo organizuojama vadovaujantis numatyta metodika. Mokytojams tyrėjai garantavo duomenų / atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą, tačiau nepasitikėjimas išliko: mokytojai pripažino, jog kalbėtų kitaip, jei žinotų galutines išorės vertintojų grupės išvadas (turi omeny Išorės audito ataskaitos projektą). Vedant diskusinės grupės pokalbį neatsisakyta diskusijos numatytos loginės sekos pagal pasirengtą *focus* grupės klausimyną, siekiant patikslinti kai kuriuos mokytojų požiūrius tyrėjai pateikė gana daug papildomų, tikslinančių, klausimų – tai atsispindi diskusijos protokole.

Mokytojų nuomonės kategorizuotos **apibendrintomis kategorijomis** – požiūriai į **vertintojų kompetenciją**; požiūriai į **išorinio vertinimo procedūras**; požiūriai į **išorinio vertinimo naudą**; požiūriai į **išorinio vertinimo grėsmes**; požiūriai į **išorinio vertinimo tobulintinus aspektus**.

Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos. profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Pasakė dėl adaptuotų, „bet jūs temą dėstėt tai visiem bendrai“, nebuvo laiko bet galvoju kaip aš galiu trim vesti atskirai Galiu sakyti kad tai yra kompetentingi žmonės, nors nei vieno nėra tekę pažinti anksčiau, bet iš bendravimo, kurį teko pastebėti tą savaitę, tai tikrai tą galima pasakyti.

Vertinimas yra subjektyvus

Aišku aš suprantu, kad metodų įvairovė galėjo būti ir..... nu aš viską suprantu, bet man iš tikrųjų skaudu, kad jie tik vieną mano pamoką matė. Aš tai išsiskyrčiau su širdagruvė, nes neturėjau galimybės pasitaityti. Buvo stebėta tik viena pamoka ir pasakė tikrai gerų patarimų, kuriuos aš net tos pačios dienos sekančiose pamokose pritaikiau, bet kadangi buvo stebėta tik vienintelė pamoka..... Iš tikrųjų nuliūdau, buvo kodėl nėra įjungta multimedija, kodėl prezidentų nėra, kodėl dar ten ko nors nėra ir aš norėjau viską kitą kartą padaryti ir paruošti pamoką super, tačiau nebuvo tokio šanso padaryta. Mano pamoka buvo respublika Romos, ir aš tikrai neįjungiau tos medijos, nes aš neturėjau kokios ten medžiagos ar meno kažkokius vaizdinius

rodyti, man buvo respublikos valdymas, tai sako galėjai įdėti vieną skaidrę su Romos kalvomis, arba kodėl knygą pakėlei ir parodei jei galėjai tą šaltinį parodyti per mediją. Iš tikrųjų aš tą mediją jungiu ir naudoju ne kiekvieną pamoką ir man įdėti skaidrę vieną su 12 įstatymų lentelę aš nemačiau tikslo. Objektivus vertinimas

Kadangi mes nežinojom nei kokių dalykų mokytojai yra, ar tai sakyk mokykla yra tai švietimo skyrius ar tai iš kur jie yra todėl nebuvo to konsultavimo, nebuvo daug kalbėta tik bendrais bruožais išskirti plusai minusai

Apibūdintą pamoką ir tiek mes išklausėme, o mūsų nuomonės nelabai ir kas beklause

Patarė paprasta kur pats gali atrasti ir pritaikyti sau, bet va kur yra sudėtingi su spec. ir niekas nieko nepatars ir recepto neduos, nes visi yra teoretikai tiek institute, tiek atvažiavę iš bet kur, tu turi kapstyti pats

Pasiūlė pasikonsultuoti su kolegomis

Sako aš jau nieko negaliu pakeisti aš sakau mano situacija yra labai sudėtinga šiuo atveju sake mes žinom, bet vis tiek atėjo ir toliau sėdžiu pamokoj, na galvoju sėdėkit, bet viduj jautiesi vis tiek ne taip. Ir kita kolege ji dabar galutinai sunkiai atkritus, ir guli namuose

Tikriausiai jie šališkai negali vertinti, jie neturi išankstinės nuomonės, turi kažkiek objektyvumo

Jau pats vertinimas yra subjektyvus

Ne šiaip jie savo darbą atliko labai gerai

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Išklausyt juok vis tiek išklausė

Apskritai diskusijos nebuvo, ne dėl laiko stokos, man gražiai pasakė, bet į diskusijas nesileido

Padėjo už gražių pamoką

Maloniai pabendrauom

Jautėsi nebendravimas

Viena buvo labai aukšto lygio geros nuomonės apie mokytojus labai gražiai kalbėjo,

Davė gyvenimiškų patarimų ne apie pamokos struktūrą šiaip apie gyvenimą, žmoniškai pasikalbėjom

Jie ir šypsijosi ir bendravo

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=10)

Jei neturėjo jau visai prie pamokos pačios ko prikibti, tai tada jau net suolų išdėstymas netoks. Tai čia toks keistai skamba kad būtinai reikia kažką išpešti, kad suolus perstatyti.

Gan korektiškai teikiamas vertinimas

Man pasiūlė nusipirkti laikrodį ant sienos, nes vaikams buvau uždavusi 10 min. savarankišką darbą, tai sako ne primygtinai, bet nusipirkite į klasę laikrodį.

Jautėsi nebendravimas galiu pasakyti atitinkamam lygmenį jos yra ir atininkamam lygmenį mes esam.

Bet su viena nepavyko, nes sakykim yra pakeitimas mokytojų kambarį neaiški pamoka iš karto su pretenzijom, kokią tu turi teisę nevesti pamoką, sakau einam parodysiu mokytojų kambarįje pakeitimas antrą savaitę kabo dėl vienos mokytos ligos, sako neisiu nereikia, nu tai ateik vietoj išsiaiškink pažiūrėk ar tas mokytojas turi teisę vesti pamoką ar ne, ne nereikia sako neisiu buvo kaip nukirsta, paskui administracija pas mane atsiveria durys įmauna ir sako kokią tu turi teisę, paskui administraciją nuvedžiau ji susijaudino pamatė, kad ten viskas parašytą ir sako a čia viskas tvarkoj, bet ir juos įstresino, vietoj to, kad mes vietoj abi išsiaiškintume būtume nuėję pamatyti, kad yra pakeitimas ne, ir ji iš karto pasiskundė ir atėjo antroji, nepasitiki.

Buvo atėję aštuntą pamoką, o tvarkaraštis buvo nepataisytas neperkelta į kitą langelį sako pakeitimas yra t. t. ne sako nereikia nerodykit, neįdomu ar dar kažkas

Visi mokytojai yra vidaus kažkokie pakeitimai, ir kad kažkas susistumdė tai savaime aišku

Viena kolege serga vaistus leidžiasi ir į jos pamoką ateina vizituoti, tai čia yra nežmoniška

Visa laiką padėjo, sako ačiū

Atrasdavo gerų savybių, iš tikro džiaugėmės, reiškia pamoka pravedei buvo tų gerų savybių, buvo nerimo

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Maloniai pabendrauom

Mandagūs

Stigo žmoniškumo, jaučiama arogancija dėl to stresas ir buvo, jei būtų buvęs kitoks bendravimas, nuoširdesnis tai gal mes to streso nebūtumėm jautę

Apibendrintas kategorijos turinys

- Bendravimo praktika (13 teig.);
- Gebėjimas konsultuoti bugdymo proceso klausimais (4 teig.);
- Ugdymo proceso išmanymas (3 teig.);
- Vertinimo subjektyvumas (2 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokytojų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad didžioji dalis mokytojų pažymi malonų, šiltą bendravimą bei komunikacinius vertintojų gebėjimus. Mokytojų nuomone, apie 50 % vertintojų vykstantį ugdymo procesą vertino objektyviai ir nešališkai, tačiau kai, kurie mokytojai pažymi, kad pats „vertinimas“ yra subjektyvus procesas, tad pasiekti visiško

objektyvumo, vykdant išorės vertinimą, neįmanoma. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę, apie išorės vertintojų kompetentingumą, galima teigti, kad išorės vertintojų komandai stigo profesionalumo, kėlė įtampą mokyklos bendruomenės nariams bei nepaisė pirmiausia mokytojų bei mokinių interesų (*Pažeistas: Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 10 punktas*). Apibendrinant mokytojų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, pastebimas *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių 3-ojo punkto pažeidimas*, nes dauguma mokytojų pažymi, kad išsakytos pastabos, vertinimai, komentarai po stebėtos pamokos yra nekorektiški, užgaulūs ar net įžeidžiantys. Mokytojai pastebi, kad ne visi išorės vertinimo komandos nariai išmano patį ugdymo procesą, tai ryškiausiai atsiskleidžia, darbo su specialiujų poreikių mokiniais, vertinime.

H mokyklos mokytojų nuomonė apie rengimąsi išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=8)

Skaitėm ir kitų mokyklų, domėjomės ir bendrai ką iš viso tikrina, kokie yra programa. Seminarai buvo organizuojami.

Aišku kad domėjomės kitų mokyklų patirtimi.

Seminarai buvo organizuojami, kurie kaip ir įvedė mus į tą auditą, kas ten bus tikrinama.

Seminarą organizavo švietimo skyrius, buvę auditoriai.

Manau kad tie seminarai buvo per vėlai, manau juos buvo galima ankščiau (pvz. praeitu metu pabaigoje ar dar ankščiau) praveisti, kad akcentuoti būtent tuos punktus, kad juos įsiminti, nes reikia įdirbio. Nes kokių dalyku vertintojai reikalau, ką reikia atlikti yra per sunku.

Tos informacijos, ko jie norės nelabai ir yra, nes aš tos informacijos nei internete nei NMVA tinklalapy aš nieko neradau.

Asmeniškai pasižiūrėjom kas bus vertinama.

Su darbo grupės vadovu susitikome pradžioje per pristatymą ir prieš atvykstant buvo seminaras, prieš porą savaičių ir paskum ryte pristatė

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (4 teig);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (4 teig.);

Komentaras

Išorės vertintojų komanda, laikydamosi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiškumu, mokyklos bendruomene. Be to, savivaldybės švietimo skyrius bei pačios NMVA konsultantai mokytojams seminarų formą teikė informaciją apie išorės vertinimo paskirtį, būsimos veiklos perspektyvą. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie pasiregimą išorės vertinimui išryškėjo, kad mokytojai asmeniškai mažai domėjosi išorės vertinimo metodika, gerąją kitų mokyklų patirtimi.

H mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=22)

Stebėjo tik taisyklių dvi pamokas

Labai skirtingas pamokų skaičius buvo stebimas: dvi, trys, keturios, viena, bet daugiausia po tris

Buvo tokių mokytojų pamokų, kurių nei vienos nestebėjo

Kažkas kvietėsi į pirmąją savo pamoką vertintojus, bet neatėjo.

Na pavyzdžiui pas mane tai buvo taip: aš buvau pro šalį vertintojas pamatė ir susidomėjo mano naudojamais muzikos instrumentais ir tiesiog paklausė, kad būtų galima ateiti į pamoką, aš informavau kada bus organizuojamas grojimas, tai va į tą pamoką kaip ir atėjo

Tas pats ir su integruotomis pamokomis, pasakė kokią dieną organizuojamos tos pamokos, tai irgi sakė ateisim pastebėti, tai atėjo.

Diskutuoti apie savo pamokos kokybę neturėjau galimybių, laiko tam neužteko

Aš turėjau galimybę diskutuoti apie savo pamokos kokybę

Paaiškinti argumentuotai kokie metodai kodėl būtent tokie naudojami, būtų labai naudinga, o kadangi to padaryti negali susidaro ne visiškai teisinga nuomonė.

Man tai leido pasakyti, niekas nedraudė, bet išklausyt juok vis tiek išklausė

Į gilesnes diskusijas nesileido

Prieš pamoką pateikėme uždavinius, tikslą pamokos....

Pateikėm ar klasėje modifikuotu adaptuotu vaiku yra ar ne ir kiek jų yra. Ant atskiros lapelio surašydavom ir paduodavom

Padėkojo už gražią pamoką ir viskas buvo gerai, gerai, o pas būtinai, primygtinai turi atkapstyti tuos du tobulintinus dalykus, vat atrodo aš taikiau tą metodą kuris man atrodė tinkamiausias, o man sako nu galėjęt naudoti kažką kitą..... atrodo užprogramuotas dalykas, kad būtinai turi kažką atrasti. Man tai labai nepatiko.

Pirmą pamoką pasiūlė ir viskas gerai, bet sako galėtų daugiau paskatinti, bet aš juos gyčiau pakankamai ir daug. Tai tokia pastaba niekinė. Ir kad mažai buvo prieita prie adaptuotų, kas ir buvo padaryta. Jei klasėje 28 vaikai, kiek aš laiko galiu skirti 3 vaikams tiems adaptuotiems, bet tai yra neįmanoma. Atrodo vertintojai nesuvokia pačios sudėtingos situacijos. Kad vaikų daug, trys adaptuoti, keli yra ir taip sudėtingi tai vat tokios pastabos nieko vertos.

Nu tos pastabos kaip sakoma norint gerai dirbti turi vaiką pažinti, tokiu atveju iš šalies žmogus to vaiko nepažindamas, klasės nežinodamas pilnumoje kaip dirbdamas mokytojas toje klasėje, jam atrodo kad tas yra svarbu, o kad yra kitas momentas..... subjektyvus kai kuriais atvejais Stebėjo neformalų ugdymą, su tėvais, mokiniams bendravo, per pertraukas, absoliučiai, renginiai, klasės auklėtojus, ir su aptarnaujančiu personalu, su visais, būrelius..., vasaros stovyklos pristatyme

Ne nežinom, nieks nesakė pagal kokius kriterijus yra vertinamas neformalusis ugdymas

Pas mane buvo teigiami kažkokie pastebėjimai, bet kad labai butu akcentuota trys ar geri buvo apskritai aptarta kalbu apie neformalų

Po to sužinojom kaip pristatė geršias puses tai kaip mūsų vieną stipriąją pusę mokyklos projektine veikla

Pas mane i būrelį buvo atėję nedarbo valanda šiaip per pertrauka greitai apklause pasižymėjo ir išėjo, nežinau

6b klasėj yra septyni adaptuoti ir vienas modifikuotas ir buvo klausimas kodėl tik du kartus priėjai ir nepatikrinai tai kaip man prie kitu prieiti aš taip nesugebėjau

Apibendrintas kategorijos turinys

- Stebėtos veiklos sritys (8 teig.);
- Stebėtas formalusis ugdymas (6 teig.);
- Informacijos apie vedamą pamoką pateiktis (3 teig.);
- Vertinimo teikimas po stebėtos veiklos (10 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio vertinimo procedūras, galima teigti, kad kaip ir nurodo *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 14.2.6. punktas* vertintojai daugiausia dėmesio ir laiko skyrė bendravimui su mokyklos bendruomene (administracija, tėvai, aptarnaujantis personalas, mokytojai, mokiniai), formalios ir neformalios veiklos stebėjimui. Tačiau tyrimo duomenys rodo, kad išorės vertintojai nesilaiko *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 14.2.7. punkto*, kuris nurodo, kad mažiausiai turi būti stebimos dvi kiekvieno mokytojo pamokos ar kita veikla. Šiuo atveju buvo mokytojų, kurie teigė, kad nebuvo stebėta jokia veikla arba stebėta tik viena pamoka. Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorinio vertinimo procedūras, išryškėja neformalaus ugdymo mokytojų poreikis būti supažindintiems su neformalaus ugdymo vertinimo kriterijais.

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę išaiškėjo, kad nei vienas mokytojas nepasikvietė vertintojų į savo vedamą pamoką, nors mokytojams pagal *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo 16.1. punktą* tokia galimybė yra suteikiama. Tyrimo duomenys rodo, kad mokytojai vertintojams nepateikė arba pateikė tik minimalią informaciją (pvz. kad klasėje yra spec. poreikių vaikai; uždavinius; pamokos tikslą) apie būsimą stebimą pamoką.

H mokyklos mokytojų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=11)

Aš labai džiaugiuosi, kad sakykim, mes dirbam ir ta pačia vaga einam ir einam ir kai žmogus pažiūri iš šalies, nes mes savęs jau nepastebim tam pačiam katilė verdam

Metodiškai mes labiau pradėjom bendrauti su kolegom to nebuvo, būdavo ai tos pamokos paliekam, pakalbėkim apie kitą , o dabar labiau norisi i ta pamoka lįst , karščiausios naujienos

Išorės vertinimo nauda komandos subūrimas

Na ir kokia to audito nauda, na turėjom seminarus, sužinojom iš tikro tikrai daug naujo, aš manau dabar turėsime ir kažkokius sau pasiūlymus , kaip įvardino tas mūsų tobulintas savybes, na tai va ir turėsime gal praktinius užsiėmimus čia yra ir labai didelis plusas

Jokio patarimo

Bendrai apie pamokos struktūrą tai buvo patarimų

Jokio patarimo, fakto konstatavimas

Neužtenka dviejų stebėtų pamokų, kad spręstų apie pamokos kokybę

Grystamojo ryšio mes negavom jokio, atvažiavo savaite pabuvo pasakė tobulintas puses ir kas iš to?

Aš tai išsiskyriau su širdagraužiu, nes neturėjau galimybės pasitaisyti. Buvo stebėta tik viena pamoka ir pasakė tikrai gerų patarimų, kuriuos aš net tos pačios dienos sekančiose pamokose pritaikiau, bet kadangi buvo stebėta tik vienintelė pamoka..... Iš tikrųjų nuliūdau, buvo kodėl nėra įjungta multimedija, kodėl prezidentų nėra, kodėl dar ten ko nors nėra ir aš norėjau viską kitą kartą padaryti ir paruošti pamoką super, tačiau nebuvo tokio šanso padaryta. Mano pamoka buvo respublika Romos, ir aš tikrai neįjungiau tos medijos, nes aš neturėjau kokios ten medžiagos ar meno kažkokius vaizdinius rodyti, man buvo respublikos valdymas, tai sako galėjai įdėti vieną skaidrę su Romos kalvomis, arba kodėl knyga pakėlei ir parodei jei galėjai tą šaltinį parodyti per mediją. Iš tikrųjų aš tą mediją jungiu ir naudoju ne kiekvieną pamoką ir man įdėti skaidrę vieną su 12 įstatymų lentelę aš nemačiau tikslo.

Pamokoje vertintojams sunkiausia apčiuopti pasiekimus mokinių.

Ašmeniškai man yra kažkoks postūmis aš žinau, kur yra mano silpnoji pusė ir įdsiu daugiau darbo, kažką darysiu, kažką keisiu ieškosiu informacijos, konsultuosiuos, ieškosiu sprendimų seminarų ar kažką,

Apibendrintas kategorijos turinys

- Konsultacinės pagalbos suteikimas (4 teig.);
- Mokyklos veiklos tobulinimas (3 teig.);
- Ugdymo proceso tobulinimas (3 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą išaiškėjo, kad didžioji dalis mokytojų teigia, kad realios konsultacinės pagalbos nesulaukė iš išorės vertintojų, kas padėtų tobulinti patį ugdymo procesą pamokoje. Tuo labiau, kad iš kelių stebėtų pamokų spręsti apie viso ugdymo procesą, mokytojų nuomonę, nepakanka. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių mokytojų pamokos buvo nestebėtos ar stebėta tik viena pamoka. Tyrimo duomenys rodo, kad iš aštuonių rodiklių, nurodytų stebėjimo protokole, vertintojams yra sunkiausia „apčiuopti“ santykius, tvarką esančią klasėje. Apibendrinus mokyklos mokytojų mintis apie pamokos „atitikimą“ stebėjimo protokole nurodytas temas kebliausia yra atlikti vertinimą, pagal visus reikalavimus.

H mokyklos mokytojų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Išorinio vertinimo grėsmės

Teiginių pavyzdžiai (N=4)

Na revizija patikrinimas kaip senais laikais

Direktorė pasake, mes dabar žinom, kad mūsų administracija pradės mus tikrinti po atostogų

Ko gero sakymai jei iš administracijos pusės sankcijų nėra jokių prieš žmogų tai blogiau tai nebuvo

Na mano buvo pasakyta gan korektiškai, objektyviai aš manau kai kuriais aš nesutinku dėl multimedijos ar prezidento kad nėra, nors visose mokyklose yra..... Nu kažkaip juokingai nuskambėjo ta pastaba. Aš sutinku kas dėl metodų, dėl to kad uždavinio nemokėjau suformuluoti, tikslas..... Matosi kad vertintojai turi kompetencijos ir viskas, bet galima rasti tokių dalykų neigiamų iš mokytojų pusės, tokių skaudžių.

Emocinė būsena mokykloje

Teiginių pavyzdžiai (N=12)

Jei kalbėti apie mano stebimas klases sakyčiau man buvo netikėtas tas atėjimas galbūt tai pamokai nelabai ir tikėjau po pamokos nugara buvo sausa, bet po antros pamokos dar buvo atėję tai nugara šlapia, jaučiau klasės buvo panašiai po 26-28 vaikus, čia ir nuo klases priklausio.

Šiaip visa savaitė buvo stresuota.

Bet mes patys gal ir sukeliam, nes man tai jokio streso nesukėlė.

Administracija, vaikai ir tie stresavo buvo labai išsigandę.

Man situacija truputi buvo kitokia, nes kaip tik šeimoje puolė laidotuves ir kelios paros buvo be miego ir kaip tau ateina prieš nosį auditorius tai savijauta labai sudėtinga, kad sakyčiau galėtum susikeisti ar kita pamoka ateitų, tai tuo metu streso kažkiek buvo, nes aš žinojau, kad nepadarysiu taip kaip padarydavau visa laika, o daugiau visos kitos pamokos kaip ir kasdiena, visos kasdieninės pamokos be to nerimo, o čia įeini į klasę ar bus, ar sėdės, neatėjo ir viskas pamoka eina kaip per sviestą, bet kažkiek to nerimo yra.

Kaip koleges pačią pirmą dieną buvo pati baisiausia, bet kaip viena pamoka atlikau po to jau buvo žymiai lengviau, bet visa savaitė buvo pilna nerimo, nežinau kada kaip, išlįs, eina atrodo i tavo kabineta, o nusuka i kita. O jei ateina tai be jokio įspėjimo tai kažkaip nežinau matyt, tokia nežinomybė labai negerai.

Jautėm stresą ir su kuo bendravau visi jaute ištiktųjų ta stresą vieni parodo kiti ne, kiti viduje išgyveną, pirmadieni kaip atėjo i ta mano pirmąją pamoką pačioj pradžioj buvo kažkoks stresą, bet kaip pradėdi dirbti su klase taip lyg nieko ir nebuvo toliau prieš kita pamoka vėl lauki, žvalgaisti aišku anksčiau ateiti i klase, mėtaisi ar buvo pirmas skambutis ar antras klausiu vaiku ištiktųjų daug kam buvo vadinas tai streso pasekmės, įtampa.

Man kaip ir daugeliui buvo sunki savaitė stresą jaučiau, bet tame visame negatyve buvo ir keletą pozityviu dalykų pvz. įjungė šildymą anksčiau, bendra nelaime skatina žmonės tokie visi draugiškesni na buvo pozityviu dalyku aš mačiau.

Man gal taip dvi dienas prieš auditą toks stresas naktim nemiegoti, sapnuoju, kad jau auditas kad mane jau cia tikrina ir žadintuvus nuskambėjo. O taip septynias pamokas ir viena diena paprašė rasinių ištiktųjų vienai klasei ir tą pačią dieną atnešti ir kitai klasei tai aš ir paklausiau man septynios pamokos ir ryttoj man ir vienai klasei ištiktųjų ir kitai kaip man suspėti sakau tai aš tūrėčiau per naktį nemiegoti? Sako ne, tu miegok, bet ryttoj norėčiau matyti. Ir aš atnešiau nuo ryto ir man po penkių pamokų liepė pasiimti ir aš atėjau priimti kaip ta krūvelė buvo padėta taip ir stovėjo sake gali pasiimti.

Nežinau turbūt taip pat kaip ir visi jutau nerimą ir įtampą jutau, ir ketvirtadieni ir nugaros skausmus jutau nuo tos įtampos pasitempimo, vaikščiojimo, mane tai stresavo labiausiai va tas laukimas kaip tu ateini ta diena ir tu nežinai ar pas tave ateis ar ne ar ateis i pirmą ar paskutinę pamoką, kažkaip tai norėtųsi tos informacijos, kad nebūtų tos įtampos, o kaip pas mane stebėjo tris pamokas, aš dirbau taip kaip dirbu visada as nesinėriau is kailio as cirku nerodžiau, ne stresavau vaiku turbūt ir nu nežinau man viskas vyko taip kaip vyko, bet itampa tikrai jutau.

Buvo to streso gal ir neparodžiau daug yra gal kas paliudys, va vienas liudininkas yra kuris jaute mano stresą seip tai aš manau, kad ir kita puse streso isej ir į nauda, nes ir pasitempi ir gauni savikritika tam tikra ir taip, kad tu pamokų pradžia aišku buvo ir skambučių negirdėjau, visi girdi o cia nieks nebeveikia, o seip viskas gerai.

Naktim buvo to nerimo galvoji vis kaip aš elgsiuos ką aš veiksiu

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo įtaka emocinei aplinkai (12 teig.);
- Išorės vertinimo duomenų paskirtis (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad 80 % mokytojų jautė stresinę būseną visu išorės vertintojų lankymosi mokykloje metu, nors *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklėse ir Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodoma, kad pats išorės auditas yra pagalba mokytojui, o vertintojas yra tas asmuo, kuris turi sumažinti mokytojų ir apskritai mokyklos bendruomenėje tvyrančią emocinę įtampą.

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą išaiškėjo, kad dalis mokytojų bijo, kad gautos galutinės išorinio vertinimo išvados gali įtakoti pačio mokytojo išlikimo institucijoje klausimą.

Išorinio vertinimo vertinimas

Išorinio vertinimo tobulintini aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=16)

Aš taip 5 dieni po visko pagalvojau, kad galbūt būtų ir mums ir jiems (vertintojams) naudingiau bet kurią dieną iš ryto ne prieš pamoką būtume tuos lapelius su užrašymais pateikę, tuomet jie būtų turėję galimybę pastebėti įvairesnių ir įdomesnių pamokų. Nes žiūrint iš mano patirties, tai pas mane jie stebėjo dvi pamokas, kuriose buvo labai panašu (viena ir kita buvo analizės pamokos, savarankiško darbo). Pavaduotojas ar kas surenka iš ryto tuos lapelius, pateikia vertintojams o jie tada renkasi, turi savo grafiką ir tada ateitų.

Man kažkaip pasirodė prasminga, kad iš ryto žinotų pas ką ateis į pamokas

Nuolatinė tvyranti įtampa, aš tai norėčiau žinoti ryte ar ateis

Norėtume žinoti iš anksto

Nes ta psichologinė įtampa visą laiką ir mokytoją išmuša, būtų kitoks nusiteikimas

Jie sako mažina taip įtampa, bet jie atvirkščiai padidina tą įtampa, nes tu visą dieną lauki

Galbūt kaip buvo sakyta vadovės, kad 50% tos dienos pamokų būtų stebėta yra gal ir per daug, bet manau bent dvi pamokas per dieną būtų kaip tik, žinoma kas turi pilną pamokų krūvį, aišku jei tą dieną turi 1-2 pamokas tai ne, bet jei turi 6-7 pamokas galbūt būtų gerai. Tuomet susidarytų bendras vaizdas jiems juk mums kaip ir vaikams ne visos dienos yra mums vienodai darbingos, sakykim pirmadienis ir koks trečiadienis ar ketvirtadienis....

Ko gero dažniau reikalingi tokie patikrinimai

Jei mes su ta auditore kartu ruoštumėmės kažką darytume rengtume, ar metodus parinktume tai būtų naudinga, va tokio kokio pobūdžio būtų atvažiavimas tai būtų naudinga

Gerai pastebėjo penkis mūsų, gerai savaite mus būtų stebėję išskiria tas išbulintą savybę ir gerai tegu lieka dar dvi, tris dienas sakykim ir tada dirba su mum prie tobulintinu dalyku ir mums duoda žinių, kaip mums ir kaip tas problemas gvildinti.

Mums iki pilno galo truko informacijos kaip mes galėtume tas visas spragas įveikti, bet čia yra pačios audito metodikos paruošimas

Tai pvz. kad ne tik vertintu, bet ir konsultuotu, patartu gerai aš nedirbau su adaptuotais tai kaip aš galėjau su jais dirbti, nu jie patys

Mokytojas gal ne patys auditoriai, o iš jų grupės galėtų būti ruošiami specialistai konsultantai, kurie galėtų konsultuoti aišku, tai kad būtų ir praktiškai

Trūko laiko pakalbėti su vienu iš auditorių, bet buvo laiko maža, bet gal galėjo susitikti su tais žmonėmis kurių pamokas stebėjo kaip sakant neprotoliniam pokalbiui

Tiesiog kiekvienam iškilo kažkokių klausimų ir gal tam auditoriui iškilo ir pačiam mokytojui ar kažkas ne taip kažką suprato ar tiesiog įvertinti klasės situacija, pamokos taktiką struktūrą įvertinti, galėjo būti kažkokie susitikimai su tais žmonėmis kurie buvo pamokoj

Tas slėpimas, kad sakykim lietuvių, mokytojai nueina į tikslųjų dalykų gal tas nelabai yra tikslinga gal kaip tik tais panašių dalykų vertintojai eitu į tas pamokas gal būtų daugiau to šiltesnio bendravimo ir konsultacijos

Siūlymai atsisakyti išorinio vertinimo

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Bet jų devizas yra mes atvažiuojam padėti tobulėti, aš suprantu, kad ta grupė atvažiuotų ir su mumis dirbtu (planus rengtume, peržiūrėtume) tai būtų mokymai mums labai naudingi, o dabar kokia iš to nauda.

Jei audito metodika neprašo duoti patarimų tai ir nereikia tada kam tas auditas ir nėra tos pagalbos mokytojui, kaip ir sakiau tarybinių metų revizija kaip atvažiuodavo anksčiau ir Grinai tikrindavo ar gerai mokytojas dirba ar blogai

Mokytojų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

Teigiama patirtis	IMVV nauda mokyklai
Išorės vertinimo metu tu galėjai įsivertinti save ar teisingai galvoji ar teisingai darai, ir orientuotis į tai, o daugiau tai nuo daug ko priklausys nuo administracijos požiūrio, nuo organizuojamų seminarų naudos tai dabar sunku pasakyti kokia nauda išskyrus to asmeninio įsivertinimo. Išgirstos pastabos man yra naudingos, žinau, kad reikia dar pasitempti ir yra kur, tobulėjimui nėra ribų mes nieko ir nežinom išskyrus pamokos bendravimas su tėvais, su vaikais, netgi apie neformalų ugdymą na mes nieko konkrečiai nežinom tik tai, kad įsivertinom patys save.	Iš audito aš tikiu, kad bus geri pokyčiai buvo įvardintos tos mūsų tobulintinos savybės ir turėsim kažkokių praktinių seminarų aš tikiuosi, kad bus, ne įvardinta yra ir tuos dalykus mums reikia tvarkyti turėsim žmonių praktiku kurie mums suteiks daugiau žinių. Tikimės kad bus organizuojami mokymai, seminarai. Pliusas tas, kad išorės vertinimas sutelkia bendruomenę, atsiranda draugiškumas. Man tai gerai aš jau pasitikrinau savo silpnąsias puses ir sužinojau ir turiu patvirtinimą. Pasitikrinimas visados yra reikalingas ir bus proga ir būtinybė padaryti nepadarytus darbus tai yra visą medžiagą susitvarkyti, galbūt truputėlį kruopščiau na, o toliau tai manau kiekvienam taisytinų dalykų buvo ir būna ir kiekviena klaida ir trūkumas tik žingsnis į priekį ir šiuo atveju didžiausią naudą įžiūrėčiau tame, žiūrint mokyklos mastu jeigu šita atskaita kuri ateis po dviejų savaitių bus objektyvi, išsami tada aišku nebus kažkokių tai diskusijų nereikalingu, o bus tiktai darbas ir konkreti veikla.
IMVV trūkumai	Tobulinimo galimybės
Visi tikrintojai pasako tik trūkumus, bet nė vienas nėra mums parodęs kaip iš tikrųjų reikia daryti, ką reikia įgyvendinti, norint pasiekti ugdymo proceso kokybės. Grižtamojo ryšio mes negavom jokio, atvažiavo savaitę pabuvo, pasakė tobulintas puses ir kas iš to? Neformaliajame ugdyme negalima taikyti tų pačių vertinimo kriterijų, kaip formaliajame ugdyme.	Tiesiog kiekvienam iškilo kažkokių klausimų ir gal tam auditoriui iškilo ar kažkas ne taip kažką suprato ar tiesiog įvertinti klasės situacija, pamokos tarkim struktūrą įvertinti, galėjo būti kažkokie susitikimai su tais žmonėmis kurie vertino pamoką. Galėtų iš anksto informuoti ryte kokias pamokas lankys, tokį kaip grafiką pasiderinti, nes tokiu būdu būtų mažesnė įtampa. Norėtųsi pamatyti gerą pamoką, pravestą kaip pavyzdinę, kur viskas būtų gerai, gražu, metodai ir klasė didelė ir adaptuoti.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Vertintojų asmenybės profesinis pažinimas (7 teig.);
- Išankstinis pamokų stebėjimo žinojimas (5 teig.);
- Išorės vertinimo vertinimas (5 teig.).

Komentaras

Apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą, galima teigti, kad išorės vertinimas sutelkia bendruomenę, įpareigoja atlikti nepadarytus darbus, skatina mokytojus tobulėti, likviduoti trūkumus ugdymo procese. Tik keletas mokytojų siūlo atsisakyti išorės vertinimo. Tad apibendrinus mokyklos mokytojų nuomonę apie išorės vertinimą galima išskirti išorės vertinimo tobulinimo galimybes: 70 % apklaustųjų pageidautų žinoti vertintojo profesinį pasirengimą; 80 % mokytojų norėtų žinoti dienos pradžioje ar ateis vertintojai į jų pamokas. Beveik 90 procentų apklaustųjų teigia, kad

išorės vertinimo procesas būtų tobulesnis jei būtų teikiama reali pagalba (pvz. materialinės bazės plėtimas; seminarų rengimas ir t.t.).

Pokalbis su mokytojais parodė, kad šios mokyklos mokytojai viliasi, kad IMVV rezultatai bus objektyvūs, skatins mokyklos tobulėjimą. Tačiau, apibendrinant išorės vertinimo metu patirtą naudą, emocines būsenas ir kt., siūloma tobulinti išorės vertinimo metodiką ar išvis atsisakyti vertinimo, kuris yra įstatomas į 3-is plusus ir 2-u minusus.

H mokyklos vadovų požiūris į MVKIV organizavimą ir vykdymą

Mokyklos vadovo interviu buvo atliekamas tyrėjams išlaikant loginę pokalbio seką, orientuojantis į tyrimo probleminius klausimus, kartu atskleidžiant, kaip direktorius supranta IMVV, įžvelgia pagalbą valdant mokyklą, kokius siūlymus gali pateikti dėl IMVV tobulinimui.

Direktoriaus požiūris ir pastebėjimai apibendrinami remiantis teoriniais veiklos kokybės vertinimo modeliais ir jų nuostatomis ir pateikiant pokalbio ištraukas.

Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijos profesionalumas

Teiginių pavyzdžiai (N=10)

Ryškiausiai atsiskleidė pagalbininko-konsultanto vaidmuo

Pagalbininko-konsultanto (2)

Išmanantys mokyklos ugdymo procesą

Vertintojai buvo profesionalūs, Išmanantys mokyklos ugdymo procesą, gebantys bendrauti

Vertinimas susietas su mokykla, jos mokiniams, mokytojais ir kt. darbuotojais

Vertintojai buvo profesionalūs, Išmanantys ugdymo procesą, gebantys bendrauti ir vertinti objektyviai.

Vertintojų komanda pasižymėjo profesionalumu, dalykiškumu, objektyvumu, mokėjimu bendrauti, bendradarbiauti,

Labiausiai nudžiugino tai, kad per tokį trumpą laiką buvo tiek daug pastebėta, išanalizuota ir atrasta teigiamo potencialo

Komandos (NMVA) konstruktyvus darbas, gebėjimas per penkias dienas pastebėti visą mokyklos veiklą

Vertintojų darbas, kad buvo galima per 5 dienas taip profesionaliai atlikti tokį didelį darbą.

komunikavimo gebėjimai

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

geranoriškumas

gebantys bendrauti (2)

sutelktai ir organizuotai dirbti komandoje.

etiškumas

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

geranoriškumas

Vertinimas buvo etiškas, objektyvus, naudingas mokyklos bendruomenei.

asmeninės savybės

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Geranoriškumas

Dalykiškumas

Apibendrintas kategorijos turinys

- Ugdymo proceso išmanymas (5 teig.)
- Pagalbininko-konsultanto vaidmuo (3 teig.);
- Komandinis darbas;

Komentaras

Apibendrinus vadovų nuomonę apie išorės vertintojų kompetenciją, galima teigti, kad ryškiausiai atsiskleidė vertintojų pagalbininko-konsultanto vaidmuo. Vadovų nuomone, išorės vertinimo komandos nariai nepažeidė *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų elgesio taisyklių*, buvo

profesionalūs, objektyvūs, vertinimai buvo pateikiami korektiškai, o elgesys visą vertinimo laiką yra vertintinas kaip etiškas.

H mokyklos vadovų nuomonė apie rengimąsi išoriniam mokyklų veiklos kokybės vertinimui

Teiginių pavyzdžiai (N=6)

Susipažinome su 2007-2008 m. vertintų bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės apžvalga, atlikome anketinę Ugdymo plėtotės centro anketinę apklausą, dalyvavome seminaruose. Mokyklos veiklos kokybės vertinimas: vidaus ir išorės audito sąsajos, veiksmingai dirbantis mokytojas-pamokos vadybininkas, analizavome dokumentus.

Susipažinome su 2007-2008 m. vertintų bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės apžvalga, atlikome Ugdymo plėtotės centro apklausą (mokytojams, tėvams...), dalyvavome seminaruose-mokyklos veiklos kokybės vertinimo klausimais, buvome susipažinę su „atnaujintomis- bendrosiomis programomis“, aptarta metodinėse grupėse ir pan.

Susipažinome su 2007-2008 m. vertintų bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės apžvalga. Buvo atlikta ugdymo centro apklausa, organizuoti seminarai.

Dalyvauta seminaruose: Personalo valdymas. Bendrosios vadovo kompetencijos. Mokyklos veiklos kokybės vertinimas: vidaus ir išorės audito sąsajos.

Dalyvauta seminaruose: Kompetencijų ugdymas 5-6 kl. Pagal atnaujintas bendrąsias programas. Mokytojų ir kitų mokyklos specialistų kompetencijų stiprinimas. Mokytojas šiuolaikinės pamokos vadybininkas. Mokyklos veiklos kokybės vertinimas: vidaus ir išorės audito sąsajos.

Dalyvauta seminaruose: Bendrosios vadovo kompetencijos. Mokyklos veiklos kokybės vertinimas: vidaus ir išorės audito sąsajos. Mokytojų ir kitų mokyklos specialistų kompetencijų stiprinimas kūrybiškumo, vaizduotės ir vaikų poreikio skaityti srityse 2010.

Apibendrintas kategorijos turinys

- Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (3 teig);
- Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą (3 teig.);

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie pasiregimą išorės vertinimui išryškėjo, kad vadovai asmeniškai domėjosi išorės vertinimo metodika, gerąją kitų mokyklų patirtimi, susipažino su 2007-2008 m. vertintų bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės apžvalga, dalyvavo seminaruose. Savivaldybės švietimo skyrius bei pačios NMVA konsultantai teikė informaciją apie išorės vertinimo paskirtį, būsimos veiklos perspektyvą. Išorės vertintojų komanda, laikydamasi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* nurodytų terminų, susipažino su vertinamąja mokykla, jos socialiniu, kultūriniu specifiskumu, mokyklos bendruomene.

H mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo organizavimą

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Aiškūs tikslai-padėti šitai mokyklai, šiems mokiniams siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės

Su išorės vertinimų metu surinkta medžiaga buvo supažindinama kasdien ir apibendrinama surinkta geroji patirtis, tobulintinos veiklos kryptys. Kokybės valdymo (vadovo) patirtis įvertinta gerai. Džiugina. Visi pastebėjimai yra priimtini: tobulintinos kryptys-skatinis tobulėjimą, stipriosios pusės leis dar labiau jas tobulinti.

Išryškėjo stipriosios ir tobulintinos gimnazijos pusės, kurios padės planuoti veiklos kokybę.

Taip, labai tiksliai laikėsi tvarkoje nurodytų terminų.

Manau, kad laikėsi tvarkoje nurodytų terminų.

Bendra informacija apie mokyklą pateikta prieš atvykstant komandai. Analizei panaudoti: strateginės veiklos programa, gimnazijos veiklos programa, gimnazijos ugdymo planai, mokytojų ilgalaikiai teminiai planai, pasirinktinai su pažymių knygelėmis, mokytojų metodinių grupių planai.

Strateginės veiklos programa, Veiklos programa, ugdymo planas (viskas pateikta NMVA metu). Taip pat pasirinktinai: mokinių pasiekimų knygelės, dalyko ugdymo planas. Prieš pateikta informacija apie mokyklą, mokinius, pedagogus, mokytojų bazę ir kt.

Bendra informacija apie mokyklą. Strateginis ir veiklos planas

Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo metu susitiko su gimnazijos bendruomene, administracija

Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo metu susitiko su gimnazijos bendruomene: pedagogais, administracija

Vadovaujantis vertintojas pirmojo apsilankymo metu susitiko su gimnazijos bendruomene: pedagogais, administracija

Kasdien baigiantis darbo dienai vadovaujantis vertintojas organizavo susitikimus su mokyklos vadovais.

Kiekvienos darbo dienos pabaigoje buvo supažindinama su tos dienos pastebėjimais

Kiekvienos darbo dienos pabaigoje vyko susitikimai su auditui vadovaujančiu asmeniu.

Apibendrintas kategorijos turinys:

- Stebėtos veiklos sritys (8 teig.);
- Informacijos pateiktis (3 teig.);

- Vertinimo teikimas po stebėtos veiklos (10 teig.)

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo organizavimą teigia, kad išorinio vertinimo komandos vadovas laikėsi visų *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše* reglamentuotų veiklų kokybės rodiklių: kasdien teikiama informacija administracijai, dalijamasi informacija.

H mokyklos vadovų nuomonė apie išorinio mokyklų veiklos kokybės vertinimo vykdymą

Teiginių pavyzdžiai (N=14)

Suteikta konsultacinė pagalba dėl ugdymo plano rengimo, planavimo kokybės ir dermės, dėl pagalbos organizavimo skirtingų poreikių vaikams, dėl mokymosi pasiekimų ir pažangos analizavimo ir rezultatų panaudojimo, siekiant veiklos kokybės.

Suteikta konsultacinė pagalba veiklos planavimo kokybės klausimais, ugdymo plano parengimo klausimais, dėl pagalbos organizavimo mokymosi sunkumų turintiems mokiniams.

Suteikta konsultacinė pagalba įvairiapusė ir naudinga gimnazijai

Išorinis mokyklų veiklos kokybės vertinimas naudingas ne tik administracijai. Vertinimas leido mokytojui nešališkai pažvelgti į savo darbą, jo veiklos kokybę visomis prasmėmis.

Išorinis vertinimas skatina mokyklos tobulėjimą (3)

Norėjusi, kad būtų pastebėtos bent dvi trys pamokos ar kt. veiklos. (dalis mokytojų apgailestavo, kad buvo stebėta 1 pamoka).

Manau, kad pakanka: stebėtos pamokos, renginiai, neformalaus ugdymo užsiėmimai, vesti pokalbiai su mokinių, pedagogų, tėvų ir kt. grupėmis.

Pakanka išorės vertinimo laiko ugdymo proceso kokybės objektyviam įvertinimui (3)

Daug objektyvios informacijos, išjudino mokytojus, privertė pasitempti sutelkė visą mokyklos bendruomenę.

Ramus, spartus komandos darbas, kiekvienos darbo dienos aptarimas.

Leidžia įsivertinti atliekamą darbą.

Mokykla sužinojo savo silpnąsias ir stipriąsias puses.

Pastebėjimai skatina mokyklos tobulėjimą. Objektyvi nešališka informacija. Gilesnis mokytojų veiklos pamokoje įvertinimas.

Leido pastebėti tobulintinas veiklos sritis ir priimti sprendimus joms įveikti

Apibendrintas kategorijos turinys

- Konsultacinės pagalbos suteikimas;
- Vertinimo laikas, instrumentai.

Komentaras

Apibendrinus mokyklos vadovų nuomonę apie išorės vertinimo vykdymą teigia, kad konsultacinė pagalba išorės vertintojai teikė, tačiau pageidautų gilesnės konsultacinės pagalbos ugdymo proceso organizavimo skirtingų poreikių vaikams klausimais. Vienas mokyklos vadovas teigia, kad negana kelių stebėtų pamokų, kad būtų galima spręsti apie ugdymo proceso pamokoje kokybę.

H mokyklos vadovų nuomonė apie išorės vertinimo teikiamą naudą ir praradimus mokyklų veiklos kokybės gerinimui

Išorinio vertinimo grėsmės

Teiginių pavyzdžiai (N=3)

Būtų galima daugiau žinoti apie tiriamą veiklą, jų norus ir tikslus

Sunku susikonscentruoti ir duoti išsamią informaciją iš anksto nepasirengus, nežinant klausimyno.

Galimas išankstinis vertinimo aspektų žinojimas.

Išorinio vertinimo tobulintini aspektai

Teiginių pavyzdžiai (N=2)

Atlikti kas 5 m., tobulinti pagalbos mokyklai sistemą

Būtų galima daugiau žinoti (iš anksto) apie pateikiamus klausimus iš kiekvienos srities. Būtų detalesni atsakymai.

Vadovų nuomonės apie IMVV kategorijų turinys

<i>Teigiama patirtis</i>	<i>IMVV nauda mokyklai</i>
Daug objektyvios informacijos, išjudino mokytojus, privertė pasitempti sutelkė visą mokyklos bendruomenę. Ramus, spartus komandos darbas, kiekvienos darbo dienos aptarimas. Leidžia įsivertinti atliekamą darbą.	Mokykla sužinojo savo silpnąsias ir stipriąsias puses. Pastebėjimai skatins mokyklos tobulėjimą. Objektyvi nešališka informacija. Gilesnis mokytojų veiklos pamokoje įvertinimas. Leido pastebėti tobulintinas veiklos sritis ir priimti sprendimus joms įveikti
<i>IMVV trūkumai</i>	<i>Tobulinimo galimybės</i>
Sunku susikoncentruoti ir duoti išsamią informaciją iš anksto nepasirengus, nežinant klausimyno. Komanda dirbo šauniai. Galimas išankstinis vertinimo aspektų žinojimas. Būtų galima daugiau žinoti apie tiriamą veiklą, jų norus ir tikslus.	Atlikti kas 5 m., tobulinti pagalbos mokyklai sistemą. Išorinis mokyklų veiklos kokybės vertinimas naudingas ne tik administracijai. Vertinimas leido mokytojui nešališkai pažvelgti į savo darbą, jo veiklos kokybę visomis prasmėmis. Būtų galima daugiau žinoti (iš anksto) apie pateikiamus klausimus iš kiekvienos srities. Būtų detalesni atsakymai

Apibendrintas kategorijos turinys

- Išorės vertinimo tobulinimas (4 teig.);
- Išankstinis informacijos žinojimas (3 teig.);

Komentaras

Mokyklos vadovų nuomone IMVV rezultatai bus objektyvūs, skatins mokyklų tobulėjimą, gerins patį ugdymo procesą bei mokyklos veiklos kokybę. Išorinis mokyklų vertinimas, kaip teigia vadovai, leidžia mokytojams į savo darbą, jo rezultatus pažvelgti iš šalies, nesuinteresuoto asmens akimis. Vadovų nuomone, išorės vertinimas atskleidžia silpnąsias mokyklos sritis ir verčia ieškoti sprendimo būdų, kurių dėka skatinamas mokyklos tobulėjimas. Administracijos vienas pagrindinių siūlymų dėl išorinio veiklos kokybės vertinimo yra tai, kad išorės vertinimas būtų atliekamas dažniau.

6. PEDAGOGŲ POŽIŪRIŲ IR NUOSTATŲ APIE MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMĄ TYRIMO REZULTATŲ ATASKAITA

Aštuoniose diskusinėse (focus) grupėse užfiksuoti 90 pedagogų išsakytos nuomonės apie jų mokyklose įvykusį mokyklos veiklos kokybės išorės vertinimą. Visos nuomonės grupuotos į šešias kategorijų grupes: pedagogų nuomones apie vertintojų kompetencijas, pasirengimas išorės vertinimui, išorės vertinimo organizavimas, išorės vertinimo vykdymo, MVKIV nauda, MVKIV trūkumai. Kiekvienoje kategorijų grupėje išanalizuotos tai grupei charakteringos ir mokytojų labiausiai aptariamose kategorijos. Kelios kategorijų grupės labiausiai detalizuotos – tai vertintojų kompetencijų ir išorės vertinimo organizavimas grupė.

Pedagogų nuomonių kategorijos turinio ir dažnio lentelėje pateikiamos šešios kategorijų grupės. Iš viso pateikiamos 52 prasminės kategorijos, atspindinčių MVKIV organizavimą ir vykdymą, išorės vertintojų kompetencijas ir laikymąsi etikos taisyklių.

8 lentelėje pateiktas pedagogų nuomonių kategorijų turinys leidžia atsakyti į tyrimo probleminį klausimą *kaip mokytojai, dalyvavę išoriniame mokyklų veiklos kokybės vertinime, vertina mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimą ir vykdymą?* Tyrimo ir analizės duomenys rodo, kad daugelis pedagogų nuomonių apie MVKIV procesus pozicionuoja kaip teigiamus. Todėl galima daryti išvadą, kad MVKIV procesas ir vykdymo procedūros atitinka kokybės vadybos teoriją ir realioje mokyklų edukacinėje erdvėje suvokiamas kaip ugdymo proceso tobulinimo prielaida. Svarbu pažymėti, kad esamas mokytojų nuomonių neigiamas vertinimas – tai ne mokytojams būdingo kritiškumo išraiška bei siekis MVKIV demokratizuoti, tobulinti vykstančius procesus. Mokytojų išreikštos abejonės, nepasitenkinimas ar kritika leidžia manyti, kad MVKIV jiems menkai pažinus, o dėl to ir labai bauginantis. Didelė baimė dėl nežinios ir yra pati reikšmingiausia MVKIV vertinimo priežastis.

Pedagogų nuomonių apie MVKIV turinį sudarė šešios kategorijų grupės. Pirmoji nuomonių grupė detalizuoja pedagogų nuomones apie vertintojų kompetencijas. Nagrinėjant MVKIV procedūras – tai pati gausiausia nuomonių grupė. Ją sudaro net penkiolika skirtingų kategorijų. Labiausiai pedagogų aptiriamas vertintojų profesionalumas bei gebėjimas komunikuoti.

Antroji nuomonių grupė – pasirengimas išorės vertinimui. Tai vienas iš reikšminių MVKIV proceso etapų, kuris gal menkiausiai matomas, tačiau yra itin svarbus, kaip MVKIV tam tikroje mokykloje sėkmės prielaida. Šią kategorijų grupę detalizuoja keturios kategorijos. Kiekvienos kategorijos teiginių skaičius tik dar kartą parodo, kaip pedagogai menkai vertina savo ir institucijos pasirengimą MVKIV dalyvavime.

Trečioji nuomonių grupė – išorės vertinimo organizavimas – viena iš plačiausių – sudaro net keturiolika teiginių. Labiausiai pedagogų aptariami vertintojų stebėtų pamokų atitiktis aprašui, vertintų stebėtų pamokų aptartis, informacijos apie vedamas pamokas pateiktis, stebėsimų ugdymo proceso veiklų planavimas, įvairovė, informuotumas, darbinės teigiamos nuotaikos kūrimas.

Ketvirtoji grupė – išorės vertinimo vykdymo. Nors pedagogai lyg ir daugiausia šiame MVKIV etape susiduria su vertintojais ir, atrodytų, galėtų plačiau ir išsamiau reikšti nuomonės šiuo klausimu, tačiau šią kategorijų grupę apibūdina tik devynios kategorijos. Dažniausiai mokytojai nagrinėja pamokų stebėjimą, stebėtų pamokų vertinimą.

I penktąją kategorijų grupę - MVKIV nauda – grupuojasi šešios kategorijos. Pedagogai mokyklų veiklos kokybės vertinimo naudą nagrinėja asmeniniu, instituciniu, tarpinstituciniu lygmenimis. MVKIV pripažįstamas kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas.

Šeštąją nuomonių kategorijų grupę sudaro MVKIV trūkumai. Tai viena iš menkiausiai plėtotą nuomonių grupė. Ją sudaro tik trys kategorijos, iš kurių daugiausiai vertinimų susilaukė emocinės būsenos mokyklos vertinimo metu aptartis.

20 lentelė. Pedagogų nuomonių kategorijos turinys ir dažnis

Nr – kategorijų skaičiaus numeris;
Kategorijos turinys

Nr.	Kategorijos pavadinimas	Kategorijos turinys	Teiginių skaičius
1	Vertintojų kompetencijos	Profesionalumas	(N=90)
2		Išorės vertintojų požymiai	(N=10)
3		Išorės vertintojų veiklos aptartis.	(N=27)
4		Išorės vertintojų vaidmenys	(N=33)
5		Išorės vertintojų išsilavinimas	(N=6)
6		Išorės vertintojų nuomonės viešinimas	(N=14)
7		Išorės vertintojų elgesys per pamokas, lokalizacijos vieta	(N=7)
8		Vertintojai turi stengtis sumažinti išorės vertinimo proceso sukiamą įtampą mokyklos bendruomenės nariams	(N=4)
9		Asmeninės savybės	(N=4)
10		Komunikavimo gebėjimai	(N=61)
11		Išorės vertintojų profesinis – dalykinis pasirengimas	(N=37)
12		Išorės vertintojų veikimas pagal vieningus sisteminius susitarimus	(N=6)
13		Etiškumas	(N=35)

1			
4			
1		Išorės vertintojų bendravimo praktika pirmą kartą susitikus	(N=7)
5			
1		Išorės vertintojų ugdymo proceso išmanymas	(N=33)
6			
1	Pasirengimas išorės vertinimui	Vadovaujančiojo vertintojo pirmasis vizitas	(N=7)
7			
1		Vadovaujančiojo vertintojo žodžio laikymasis	(N=14)
8		Asmeninis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą	(N=17)
9		Kolektyvinis informacijos gavimas prieš išorės vertinimą	(N=10)
0	Išorės vertinimo organizavimas	Vertintojų stebėjimo reglamentas ir stebėtos ugdymo proceso veiklos.	(N=32)
1		Vertintojų stebėtų pamokų atitiktis aprašui	(N=47)
2		Vertintojų stebėtų pamokų lankymas.	(N=9)
2		Informacijos apie vedamas pamokas pateiktis vertintojams	(N=35)
3		Vertintojų stebėtų pamokų aptartis.	(N=43)
4		Vertintojų stebėtų pamokų tvarkaraščio vertinimas	(N=5)
5		Stebėsimų ugdymo proceso veiklų planavimas, įvairovė, informuotumas, darbinės teigiamos nuotaikos kūrimas.	(N=33)
6		Informacijos apie vedamas pamokas pateiktis vertintojams aptarimas	(N=7)
7		Stebėtų pamokų aptarimo organizavimo vertinimas	(N=3)
8		Stebėtų pamokų protokolo formos vertinimas	(N=7)
9		Vertintojų stebėtos ugdymo proceso veiklos	(N=17)
0		Vertintojų stebėtų pamokų teigiamų ir tobulintinių aspektų komentarai	(N=11)
1		Konsultacinė vertintojų pagalba	(N=2)
2		Vertinimo teikimas po stebėtos veiklos	(N=10)
3		Vertintojų stebėtos ugdymo proceso veiklos ir komentarų pagrįstumas	(N=11)
4			

3		Ugdymo proceso veiklų stebėjimas	(N=22)
5			
3		Stebėtų ugdymo proceso veiklų vertinimas	(N=26)
6			
3		Vertinto ugdymo proceso veiklų išvadų pagrįstumas	(N=12)
7			
3		Vertintojų mokyklos veiklos išorės vertinimo preliminarinių išvadų skelbimas	(N=15)
8			
3	Išorės vertinimo vykdymas	Mūsų darbas nesutapo su jų lūkesčiais	(N=13)
9			
4		Konsultacinės pagalbos suteikimas	(N=4)
0			
4		Ugdymo proceso tobulinimas	(N=7)
1			
4		Mokyklos veiklos tobulinimas	(N=6)
2			
4		Ugdymo proceso tobulinimas laiko, procesų instrumentų pagalba	(N=11)
3			
4	MVKIV nauda	IMVV nauda mokytojų vertinama asmeniškai, instituciniu lygmeniu, tarpinstituciniu	(N=38)
4			
4		Mokyklos veiklai įvertinti pakankamai instrumentų	(N=3)
5			
4		Mokytojo veiklai įvertinti neaiškus pagrindas	(N=4)
6			
4		IMVV kaip ugdymo proceso tobulinimo instrumentas	(N=24)
7			
4		IA kaip mokyklos veiklos tobulinimo instrumentas	(N=8)
8			
4		Pagalbos teikimas	(N=3)
9			
5	MVKIV trūkumai	IMVV informacijos panaudojimas	(N=2)
0			
5		Emocinė būsena mokykloje	(N=36)
1			
5		Išorės vertinimo duomenų paskirtis	(N=8)
2			

Pedagogų nuomonių apie MVKIV kategorizavimas leido išskirti keletą veiklos išorės vertinimo, kaip mokyklos tobulinimo instrumento, vertinimo krypčių: pedagogų kompetencijų kaita, mokyklos institucijos kaita, išorinės aplinkos kaita. Apibendrinant, galima teigti, kad pedagogai palankiai vertina MVKIV naudas tiek asmeninės kompetencijos kėlimo, tiek mokyklos kaip institucijos

tobulinimo srityje. Tačiau tuo pat metu įžvelgiamas ir itin didelis kritiškumas, noras kuo artimiau bendrauti su vertintojais, daugiau gauti informacijos, pagal visuotinai sutartas adekvačias interpretuoti ugdymo proceso veiklas ir aiškias vertinimo procedūras. Kalbant apie MVKIV grėsmes mokyklai, pastebimi pedagogų nuogąstavimai, susiję su galimu mokytojų ir mokyklų lyginimu, reitingavimu.

Mokyklų mokytojų požiūrių apibendrinimas (SSGG)

Stiprybės	Silpnybės
KOMPETENCIJOS Didesnė respondentų dalis pasitiki išorinių vertintojų kompetencija; Palankiai vertinamas išorės vertintojų vykdytas konsultavimas. Išoriniai vertintojai geba tiksliai įvardyti pamokos plusus ir minusus (dalis respondentų) Išorinių vertintojų neutralaus profesionalaus stebėtojo vaidmuo; Tiksliai pastebimas ir įvardijamas geras pamokos rezultatas; Geras psichologinis vertintojų pasirengimas; Kai vertina tos pačios ugdymo pakopos specialistai, atsiranda sąlyga susikalbėti; Vertintojų komanda geba aprėpti mokyklos veiklos visumą; Dominuoja teigiamos patirties tonas. ORGANIZAVIMAS Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu susitiko su visa pedagogų bendruomene; Mokykla laikėsi vienodos informacijos apie pamoką pateikimo formos; Pamoką atskirais atvejais vertino ir pedagogė, ir psichologė; Buvo aiškūs neformaliojo ugdymo vertinimo kriterijai. Galimybė diskutuoti su specialistu, stebėjusiu pamoką, apie pamokos sėkmes/ nesėkmes; IMVV KAIP SISTEMA IMVV priimamas kaip ugdomosios veiklos tobulinimo, skatinimo, stiprinimo prielaida; IMVV apmąstomas kaip galimybė patikrinti, pasimatuoti kitame lygmenyje. Naudojant tiek kokybinius, tiek ir kiekybinius parametrus vykdoma ugdymo proceso veiklų	KOMPETENCIJOS Vertinimas labai subjektyvus; Ne specialistai vertina ir teikia stebėto dalyko pamokos pastabas – pretekstas abejoti vertinimo objektyvumu; Išorinių vertintojų vertinimo nenuoseklumas, prieštaravimai; Reikalaujama būtinai naudoti IKT, nesigilinama, ar to reikia pamokos tikslui ir mokomiesiems uždaviniams; Vertintojo vaidmuo - labiau teisėjas. Nekokybiškai pateiktos vertintojų grupės išvados. Nekorektiška, šališka mokinių apklausa; Pasitaikė netaktiškų, neetiškų vertintojų darbo momentų; Pamokos plusai ir minusai dažnai yra vertintojo nuomonė, nebūtinai objektyvi tiesa. Yra siena tarp vertintojų ir mokytojų ORGANIZAVIMAS IMVV parinktas itin nepalankus laikas – rugsėjo vidurys, t.y. mokslo metų pradžia; Vadovaujantis vertintojas pirmojo vizito metu buvo susitikęs su tikslinėmis mokytojų grupėmis, bet ne su visa mokytojų bendruomene – pagrindas informacijai skliti „sugedusio telefono“ principu; Neužtenka pamokos aptarimui pertraukos; Nežinomas net konkrečios dienos rytą visų tos dienos stebimų pamokų planas – taip didinama įtampa; Mokytojai negali matyti pamokos protokolų Išoriniai vertintojai mokykloje įsislaptina, kas kokią sritį stebi; Mokykla nežino, kokių ugdymo sričių specialistai yra atvažiuavę; Stebėjimas ir tylėjimas visą savaitę, negalėjimas klausti didina įtampą.

institucijoje detali analizė. Kai vertina profesionali komanda, IMVV procese užtenka turimų vertinimo instrumentų objektyviam mokyklos veiklos, ugdymo proceso įvertinimui; Kai vertina profesionali komanda, užtenka laiko objektyviam mokyklos veiklos įvertinimui. Savęs įsivertinimas (vidaus auditas) neatskleidžia mokyklos ugdymo proceso objektyvios vertės, išorinis vertinimas tai padaro. IMVV metu išryškinama tos mokyklos efektyviai ir konstruktyviai dirbančių mokytojų veikla. Mokytojai palankiai vertina IMVV metodiką, kurioje daugiau dėmesio skiriama tiek mokytojo, tiek mokyklos veiklos stipriosioms veiklos sritims akcentuoti. KOKYBĖS KAITOS PERSPEKTYVOS Suteikia ryškesnio pasitikėjimo perspektyviomis veiklos kryptimis. Mokyklai naudinga žinoti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, kad galėtų atitinkamai tobulinti. Skatina tobulėjimą ir mokytojo, ir vadovo lygmenimis. IMVV priimamas kaip viltis, kad po jo bus mokykla mokoma ir mokysis; MOKYTOJO LYGMUO Kiekvienas asmeniškai mokytojas jaučiasi patiprintas. Sutvirtinta mokytojo savivertė; Galimybės mokytojui giliau į save pažvelgti. Dalis mokytojų pripažįsta, kad išorės vertinimas jiems nėra naujas dalykas. Galimybė įvertintam mokytojui pasijusti tvirčiau dirbant konkrečioje ugdymo pakopoje arba centre. Galimybė patikrinti mokytojui savo ugdymo filosofiją ir ugdymo krypties teisingumą. Mokytojas asmeniškai gauna patvirtinimą, kur jis dirba gerai; MOKYKLOS LYGMUO Tai, kas vyksta mokykloje ir ką dar galima tobulinti, pamato ne mokyklos artimos aplinkos asmenys ir geruosius aspektus patiprina. Pripažinimo atveju sustiprina mokyklos bendruomenės pasitikėjimą vienu kitais Mokyklos bendruomenė sutelkiama ties savo veiklos stipriosiomis sritimis. IMVV išryškinti privalumai suvokiami kaip institucijos unikalumas. Kadangi IMVV pagrįstas ugdymo institucijos	Vertintojo sėdėjimas klasės priekyje neigiamai veikia mokinius ir demonstruoja vertintojo hierarchinę viršenybę; Baigiamosios IMVV vertintojų komandos išvados pateikiamos skubotai ir pernelyg bendrai – tinka visoms mokykloms. IMVV KAIP SISTEMA IMVV priimamas kaip priežiūra, kuriai sąmoningai prieštaraujama (pavieniai vertinimai – toliau: pav. vert.); Kontrolės įspūdis; Įtampą kelia ne vertintojų komanda, o pati tokio vertinimo situacija. IMVV priimamas kaip žlugdymas (pav. vert.); Ugdomosios veiklos vertinimas per daug apibendrintas, todėl kyla pavojus atsirasti subjektyvumui; IMVV yra tikrinimas, tikrinamas žmogus yra suvaržytas normų; Įvertinimo instrumentai nėra absoliučiai patikimi (iš Per trumpas laikas, pernelyg maža pažintis objektyviam įvertinimui; Įdėmi ir intensyvi stebėjimo veikla per pamoką ir nedetalizuota aptartis – pagrindas mokytojams reikšti nepasitenkinimą; Abejojama, ar yra atlikti tyrimai, kad IMVV siūloma pamokos struktūra leidžia pasiekti geriausių rezultatų; Pamokos rodikliai aiškūs, vertinimo kriterijai – neaiškūs. Pamoka įsprausta į rėmus - slopinamas mokytojo kūrybiškumas. Pamokos rėmai niveliuoja skirtingus vaikų mokymosi stilius, poreikius, polinkius; Tie patys pamokos „rėmai“ taikomi visų dalykų pamokoms, visoms ugdymo pakopoms; Ugdomosios veiklos vertinimas per daug apibendrintas, todėl kyla pavojus atsirasti subjektyvumui; Ugdomąjį procesą vertina šabloniškai: uždaviniai, mokymo priemonės, laiko planavimas; Abejojama, ar išgyventa įtampa atsipirks – ar bus išorinis vertinimas tiek naudingas; KOKYBĖS KAITOS PERSPEKTYVOS Mokytojai įsitikinę žinantys savo stipriąsias ir silpnąsias puses – IMVV jiems neatrodo dėl to naudingas, jie ketina dirbti kaip dirbo (dauguma); Pliusų ir minusų įvardijimas nėra tokio lygio konsultavimas, po kurio norėtų tobulinti ugdymo procesą pamokoje; Naujo, ko patys apie savo stiprybes ir silpnybes
--	---

veiklos savianalize, tai galima teigti, kad surastos ir suformuluotos mokyklos veiklos tobulinimo sritys sutampa su mokyklos bendruomenės pozicija ir yra paskata labiau koncentruoti savo energiją šioms veiklos sritims keisti, tobulinti. Išorės vertinimas sutelkia bendruomenę, atsiranda draugiškumas; Galimybė pasitikrinti ir kruopščiau mokykloje susitvarkyti; IMVV įvardytos klaidos – kaip žingsnis į priekį konkrečiomis kryptimis; ŠVIETIMO POLITIKOS LYGMUO IMVV duoda pagrindą valstybės lygmens švietimo politikams suprasti, kokio lygio yra Lietuvos švietimas; IMVV įrodo konkrečios mokyklos vertę – tai turėtų būti pagrindas steigėjui modeliuojant mokyklų tinklą. Konkrečios mokyklos įrodyta vertė yra pagrindas teigti, jog ji tinkamai dirba vietos bendruomenei ir yra jai reikalinga;	nežinojo, iš vertintojų taip pat neišgirdo – vertinimo iš šalies nauda menka; Neįžvelgia buvus tokio vertinimo, kuris pastūmėtų juos ugdymo proceso pamokoje kaitai; MOKYTOJO LYGMUO Mokytojai, analizuodami IMVV, pripažįsta turintys per mažai informacijos kad spręstų apie šio proceso naudą mokyklai. Mokytojai mažai patys susipažinę su IMVV tvarka ir nepasinaudoja joje numatytais sau palankiomis galimybėmis; Mokytojus primesti pamokos rėmai verčia daugiau susitelkti ne tiek į pamokos turinį, kiek į pamokos vedimo technologiją; Pagyrimai ir padėsinimai visame neigiamą foną turinčiame kontekste suvokiami kaip neatitinkantys tikrovės. Atsiranda netikėjimo/nepasitikėjimo; Mokytojų jausena: mes esam kompiuteriai, o vaikai – medinės kaladėlės; Stresas. Įtampa; Mokytojų baimė; Mokytojų įtampą ir baimę jautė vaikai; Neaiškus pasakytų pliusų ir minusų „svoris“ mokytojo pamokos kokybėje; Dvi stebėtos pamokos neatskleidžia tikrosios mokytojo ugdymo proceso pamokoje kokybės – gali lemti atsitiktinumas; Atsitiktinės IMVV išvados gali suformuoti vadovo nuomonę apie mokytoją – gers mokytojas / blogas mokytojas – kaip etiketę visam tolimesniam darbui; Silpnas grįžtamasis ryšys (negavo jokio) Mokytojų „išsunkimas“ per stebimąją savaitę. MOKYKLOS LYGMUO Neaiškus audito konkrečioje mokykloje tikslas; Sukuriama itin didelė emocinė įtampa;
Galimybės KOMPETENCIJA Siekiant nepažeisti ir neįtakoti ugdymo proceso kaip įmanoma daugiau laikytis etnografinio, natūralaus tyrimo taisyklių. Išoriniai vertintojai turi natūraliai įsiliesti į mokyklos gyvenimą ir būti „kaip šešėliai“; Pamokos kokybę turi vertinti specialistas; Vertintojų komandas turi sudaryti specialistai, surinkti pagal vertinamos mokyklos specifiką; ORGANIZAVIMAS IMVV pasirengimo etape būtina deramai sutelkti Steigėjo, Agentūros, Švietimo padalinio ir mokyklų	Grėsmės Nesuprantama IMVV paskirtis – mokytojai laukia išorinio vertintojo, mokačio pavyzdžiu, – demonstruojama pamoka „be priekaištų“, konsultavimu, kaip reikia daryti, kaip nereikia daryti; Abejojama vertinimo instrumentų patikimumu; Didėjantis popierizmas mokykloje, kurį išprovokuoja IMVV; IMVV dalies mokytojų priimamas kaip grėsmė –

vadovų veiksmus ir juos kryptingai orientuoti. Tobulinti IMVV mokyklų vertinimo organizavimą, sudarant palankesnę vertinimo tvarkaraštį; Suteikti apie IMV vertinimo pasekmes daugiau informacijos; Tikslingai ir kryptingai atrinkti ir sudaryti lankstų pamokų stebėjimui tvarkaraštį; Iš pat ryto skelbti visų tos dienos stebimų pamokų planą; Neteikti skubotų išvadų, remtis trianguliacijos metodu patvirtintais duomenimis; Išpėti mokytoją apie stebimos pamokos tikslą; Stebėti ir vertinti atsirinktines sritis; Supažindinti mokytoją pasirašytinai su vertintos pamokos įžvalgomis; Primygtinai siūlyti mokytojams laiką platesniam ir išsamiam stebėtos pamokos aptarimui; Vertinimo komandos sudarytas išvadas mokyklos bendruomenei priimtinu būdu pateikti – ne tik žodžiu; Tirpdyti sieną tarp vertintojų ir mokytojų – geros IMVV vykdymo įžangos; Keisti vertintojo sėdėjimo klasėje vietą. IMVV KAIP SISTEMA Supaprastinti, sumažinti IMVV teikiamų dokumentų apimtį; Keisti išorinio vertinimo funkcijas, iš dalies – ir IMVV paskirtį – praktinio konsultavimo, mokymo linkme. Keisti IMVV kriterijus skirtingoms ugdymo pakopoms; Neunifikuoti pamokos stebėjimo protokolo rėmų skirtingiems dalykams, skirtingo pasirengimo mokiniams. Tobulinti stebėtos pamokos fiksavimo ir pateikties mokytojui formą; Apgalvoti išankstinės informacijos apie pamoką pateikimo formą, ją produktyviau išnaudoti Tobulinti veiklos vertinimo dokumentavimą. Jeigu išorinis vertinimas neišvengiamas, klasėse įrengti stebėjimo kameras. MOKYTOJO LYGMUO Didele dalimi IMVV sėkmė priklauso nuo išankstinio mokytojo požiūrio – rūpintis juo; ŠVIETIMO POLITIKOS LYGMUO IMVV vertintojų komandų pastebimas ir fiksuojamas problemas, kurių sprendimas nepriklauso nuo mokyklos, teikti valstybės švietimo politikų lygmeniui, kad būtų paskubinti reikalingi	kad gali būti imamas sankcijų – atleidimo iš darbo ir pan. Mokytojai apskritai neigia išorinį vertinimą, kaip sistemą, nes tokia sistema, jų požiūriu, pati savaime kelia įtampą (dauguma) Mokytojų siūlymai ne IMVV tobulinti, o jo atsisakyti apskritai, kaip didelių investicijų reikalaujantį ir, jų požiūriu, neatsiperkantį procesą, motyvuojant, kad mokyklas „audituoja“ tėvai ir vaikai (diduma vienos mokyklos pedagogų). Mokytojai postūmio kokybės kaitai nežvelgia, todėl greito IMVV sistemos kaip kokybės vadybos instrumento poveikio švietimo kokybei nebus.
--	---

problemos sprendimai. Po IMVV mokykla, jei to reikia, turėtų būti aprūpinta tomis priemonėmis, kurių stygių išoriniai vertintojai pastebėjo;	
---	--

Mokyklų vadovų požiūrių apibendrinimas (SSGG)

Stiprybės	Silpnybės
KOMPETENCIJA Vertintojai buvo profesionalūs; Remtasi statistika; Nagrinėjamas kasdieninis, pamatuojamas darbas „čia ir dabar“; Gražios dalies vertintojų asmeninės savybės; Vadovaujantis vertintojas tiksliai laikėsi formalių Tvarkoje nustatytų procedūrų; Vadovaujantis vertintojas vertinimo eigoje laikėsi Tvarkoje numatytų mokyklos vadovų informavimo reikalavimų; Geba kai kuriais konkrečiais klausimais patarti; Suteikta konsultacinė pagalba; Ramus, spartus komandos darbas, kiekvienos darbo dienos aptarimas.	KOMPETENCIJA Pirmojo vizito metu kartais netiksliai įvardijamas išorės vertinimo tikslas, paskirtis. Pasitaiko, kad negatyviai išorinio vertinimo atžvilgiu mokyklos bendruomenę nuteikia į mokyklą atvykusios išorinio vertinimo komandos. Nepateikiama mokyklai informacija apie vertinimo duomenų apibendrinimo išsamumo laipsnį. Pasitaiko negatyvus tonas. Pastabas dalykines teikia ne dalyko specialistai; Vertinamosios išvados ne visada pateikiamos taktiškai. Kartais renkami duomenys apie pamoką paremti tik asmenine vertintojo nuomone – sukuriamas precedentas abejoti duomenų patikimumu; Pasitaiko netinkamos, šališkos vaikų apklausos;
ORGANIZAVIMAS NMVA tinklalapis turtingas ir informatyvus; Vertinant ugdymo procesą atsižvelgiama į išankstinę informaciją;	ORGANIZAVIMAS IMVV organizuojamas labai anksti – mokslo metų pradžioje, laiko mokyklai pasiruošti labai mažai; Nepakankamai sudarytos sąlygos pristatyti mokyklos savitai veiklai – neišryškintas mokyklos savitumas; Iš vakaro su vadovais ne visada planuojamas rytdienos darbas sukelia vadovo emocinę įtampą, kai netikėtai užkluptam sunku surinkti tuo metu išorės vertintojams reikalingą žmonių grupę;
IMVV KAIP SISTEMA VA ir IMVV metodikų panašumas – atlieki VA – rengiesi IMVV; IMVV skatina mokyklą tobulėti; Atskleidžia tobulintinas sritis; Visada gali pamatyti veiklų objektyvų vertinimą (to vidaus auditas negali atskleisti); Vertinimas iš šalies gali objektyviau atspindėti tikrąją situaciją mokykloje; Įvertinama mokyklos darbuotojų kompetencija, numatomos profesinio tobulinimosi kryptys, padeda aiškiau apibrėžti darbuotojų funkcijas ir atsiskaitomumo tvarką, padeda išsiskleisti žmonių potencialui; Daug objektyvios informacijos;	IMVV KAIP SISTEMA Daug popierizmo: orientacija – kad tik būtų viskas popieriuje parašyta; Daug vertinimo sričių – sumodeliuotos pamokos sėkmė priklauso nebūtinai nuo visų dalykų; Vertinimo apimtis yra didesnė už vertinimui skirtą laiko išteklius; Didelis dėmesys dokumentų vertinimui;
	KOKYBĖS KAITOS PERSPEKTYVA Jokios naudos;

KOKYBĖS KAITOS PERSPEKTYVA Tiksliai ir aiškiai sudėlioti vertinimo akcentai padės tikslingai organizuoti mokyklos veiklos tobulinimą; Pateikti konkretūs sprendimo būdai išskirtoms tobulintinioms sritims; Išskirtos mokyklos stiprybės ir silpnybės, kaip gairės mokyklos tobulinimui; Procesas nukreiptas į mokyklos tobulinimą; Perkainojami pasiekimai, nuostatos, pastebėti trūkumai, kurių galbūt nesimatė; Išryškinti pasiekimai motyvuoja tolimesnei veiklai; Atverti tobulėjimo keliai ir naujos pokyčių galimybės; Padeda objektyviau vertinti visą mokyklos veiklą, skatina peržiūrėti visas veiklos sritis, skatina tobulėti; Išorės vertinimas padeda siekti ugdymo kokybės ir profesionalumo; MOKYTOJO LYGMUO Dalį mokytojų įvardino kaip itin gerus specialistus. Labai gerai, kad mokytojų darbą vertino ne mokyklos administracija, o išorės vertintojai. IMVV padeda vadovams vertinant pedagogų veiklą; Kiekvienas mokytojas išgirdo savo darbo stipriąsias ir silpnąsias vietas. Išaiškėjo, kuriam pedagogui reikalinga pagalba. Gilesnis mokytojų veiklos pamokoje įvertinimas. VADOVŲ LYGMUO Auditas sustiprina pasitikėjimą savimi, savo veikla; Stiprėja mokyklų vadovų supratimas, kad tik kokybiška paslauga suteiks mokyklai naujų perspektyvų; Įvertintam geriau eiti toliau; Savo veiklos krypčių, dėl kurių abejojama, patikrinimas; Pasimokyta vertinti save; MOKYKLOS LYGMUO Mokyklos bendruomenė susitelkė iššūkiui priimti, drauge – ir tolesnei veiklai; Svarbus pripažinimas – mes tai galime; Mokyklos bendruomenė šiek tiek pasitempė; Padidėjo moksleivių tėvų aktyvumas; Aktyvūs tapo nepraktinami vaikai; Daug dirbama su klasės mokytoju; Išskirtos stiprybės skatina dalintis gerą patirtimi su miesto mokyklomis, ieškoti socialinio bendravimo galimybių; Visi mokyklos darbuotojai: mokytojai, aptarnaujantis personalas, taip pat mokiniai pasitempė, jautėsi intensyvesnis darbas nei paprastai.	Įvardinti mokyklai žinomi privalumai postūmio kaitai neduos; Mažai patarimų, kurie padėtų mokyklai tobulėti. MOKYTOJO LYGMUO Didelė nervinė įtampa (trys pamokos, skirtingi vertintojai); Mokytojas nesupažindinamas su pamokos stebėjimo protokolu – jo negauna, nepasirašo; VADOVO LYGMUO Tik padidina darbo krūvį neigiamai veikia – lyg būtų kažkas nedaroma; MOKYKLOS LYGMUO Menkas pasirengimas IMVV – per mažai laiko; Vaikai jaučia nuovargį (trys iš eilės stebimos pamokos septintoje klasėje); Mokinių baimė būti aktyviems per pamoką – baimė suklysti; Didelė įtampa, sukrėtimas; Sukeliama itin didelė emocinė mokytojų įtampa.
--	--

Pagerėjo pamokų kokybė, renginių, būrelių veikla. IMVV procesas sustiprina mokyklos bendruomenės narių priklausomybės ir identiteto jausmą, atsakomybę už visos mokyklos veiklą.	
Galimybės	Grėsmės
KOMPETENCIJA Keisti išorės vertintojų vaidmens ir paskirties supratimą. Vaikams pateikti korektiškus mokytojų atžvilgiu klausimus. ORGANIZAVIMAS Parinkti tinkamą išorinio vertinimo laiką, derinti jį su mokykla. Koordinuoti išorinių vertintojų veiksmus, kad atvykę vertintojai nereikalautų iš naujo dokumentų, kuriuos mokykla yra pateikusi; Kuo daugiau išvadų fiksuoti raštu ir konkretinti, pateikti kiekvieną dieną raštiškas išvadas Pergalvoti pamokos vertinimo pagal dabar taikomą pamokos protokolą taikymo procedūrą. Su parašytais pamokų protokolais leisti mokytojams susipažinti iš karto. IMVV KAIP SISTEMA Nustatyti būtinų teikti IMVV dokumentų skaičių, kad nekiltų pagunda išorinių vertintojų komandoms reikalauti visus mokykloje procesus dokumentuoti; Nerinkti tokių statistinių duomenų, kurių mokykla nėra įpareigota kaupti; Neabsoliutinti pamokos struktūros, kaip tipiška geros pamokos kriterijų; Neperduoti išorinio vertinimo rezultatų steigėjui, o konkrečiai konsultuoti mokyklą patiems išoriniams vertintojams. Kurti naujas metodikas veiklai, procesui vertinti Ugdymo proceso pamokoje kokybei vertinti pasitelkti mokytojus ekspertus Neformaliojo ugdymo veiklą vertinti pagal kitokius protokolus – daugiau dėmesį kreipti į mokinių saviraišką. MOKYKLOS LYGMUO Mažinti įtampą mokykloje ŠVIETIMO POLITIKOS LYGMUO ŠMM turėtų apibrėžti dokumentų skaičių, ką mokykla privalo turėti; Labiau atsižvelgti į mokyklos vaidmenį regiono kontekste. Audito apskritai nereikia, arba turėtų keistis pats	Keliamas klausimas: ar užtikrinama, kad į švietimą investuojamos valstybės lėšos skiriamos ir panaudojamos veiksmingai – ar IMVV duoda būtinus ir laukiamus rezultatus? Neaiškumas dėl išorės audito duomenų panaudojimo: jei atsitiktinai kurie nors išorės įvertinimo duomenys bus panaudoti koku kitu tikslu nei mokyklos kokybei gerinti, nepasitikėjimas IMVV smuks negrįžtamai; Grėsmių IMVV sistemai kelia nekompetentingi, netaktiški, kontrolierių vaidmenims tepasirengę išoriniai vertintojai; Mokyklos IMVV priima kaip įrankį susidoroti – su mokykla, su mokytojais; Grėsmė – kad ne tik mokytojai, bet ir vadovai nekalba apie išorinio vertinimo naudą vaikui.

veiklos kokybės vertinimas, nes didžiausi „auditoriai“ yra mokiniai, jų žinios, gebėjimai.	
--	--

Išvados ir apibendrinimai

Vykdam MVKIV siekiama analizuoti tuos dalykus, kurie pagal išankstinius trianguliacija pagrįstus metodus tiesiogiai rodo tobulintinas ugdymo proceso organizavimo sritis.

Mokytojai, matydami savo pamokose vertintojus suvokia ugdymo proceso veiklos vertinimą individualiu – personaliniu lygmeniu. Didžioji dalis mokytojų mano, kad vertintojams rūpi jų asmeninės, profesinės kompetencijos. Todėl beveik visi tyrime dalyvavę mokytojai tikisi iš vertintojų gauti tiesioginę, konkrečią metodinę – konsultacinę pagalbą. Tik vienas dešimtadalis apklaustųjų, apibendrinami savo susitikimus su vertintojų komanda, daro išvadą, kad vertintojai dirba pagal iš anksto sudarytą veiklos stebėjimo schemą. Tirtų bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų vadovai jaučia poreikį teikti geresnes švietimo paslaugas. Užtikrinti tokias paslaugas gali tik veiksmingas kokybės valdymas taikant procesinę ir sisteminių požiūrį, nuolat keičiantis informacija ir tiriant kokybės būklę. Tyrimo duomenys rodo, kad dar nėra susiformavusios veiksmingos informacinės - komunikacinės sistemos, jungiančios tiek NMVA, tiek ugdymo instituciją, tiek individualiai kiekvieną mokytoją.

Vertinimas yra procesas, kuriame vertintojai, vertinamieji ir rezultatais suinteresuoti asmenys bendradarbiaudami kuria, tobulina sutartą vertinimo sistemą. Duomenų rinkimas ir duomenų interpretavimas apibūdina vertinimą kaip procesą; vertinimo rezultatai priklauso nuo konteksto, nuo

asmenų, kurie apčiuopia ir įvardina rezultatus, kurie naudosis rezultatais, nuo kitų suinteresuotų asmenų, aplinkos.

MVKIV procesas puikiai dokumentuotas, aiškiai išskirti veiklos etapai, procedūros suprantamos ir priimtinos. Vadovaujantis tyrimo rezultatais tektų pripažinti, kad visoje veikloje labiau turėtų būti akcentuotinas ir mokykloms suprantamai detalizuotas mokyklų veiklos kokybės vertinimo pasirengimo ir vykdymo etapas.

Vykdant mokytojų nuomonių tyrimą apie MVKIV organizavimą ir vykdymą, pastebėta, kad mokytojai džiaugiasi, kad išorės vertinimas pagrįstas stipriųjų sričių fiksavimu ir gerosios praktikos stiprinimu. Reikia pastebėti, kad, mokytojai, būdami gana kritiški ir savikritiški, turi susiformavę padidintą lūkestį intensyviau jausti teigiamą apie savo veiklą retoriką. Todėl ypatingai ilgisi bešališko ir nepriklausomo vertintojų išplėstinio komentaro, kuris dar labiau ne tik mokytojui akcentuotų jo stipriąsias ugdomosios veiklos sritis, bet ir tokią informaciją skleistų mokyklos bendruomenėje.

Tyrimo ir analizės duomenys rodo, kad daugelis pedagogų nuomonių apie MVKIV procesus pozicionuoja kaip teigiamus. Todėl galima daryti išvadą, kad MVKIV procesas ir vykdymo procedūros atitinka kokybės vadybos teoriją ir realioje mokyklų edukacinėje erdvėje suvokiamas kaip ugdymo proceso tobulinimo prielaida. Svarbu pažymėti, kad esamas mokytojų nuomonių neigiamas vertinimas – tai ne mokytojams būdingo kritiškumo išraiška bei siekis MVKIV demokratizuoti, tobulinti vykstančius procesus. Mokytojų išreikštos abejonės, nepasitenkinimas ar kritika leidžia manyti, kad MVKIV jiems menkai pažinus, o dėl to ir labai bauginantis. Didelė baimė dėl nežinios ir yra pati reikšmingiausia MVKIV vertinimo priežastis.

Neišnaudojamos regioninės švietimo sistemos pajėgos kryptingai formuoti mokyklų veiklos kokybės kaitą, racionaliai paskirstyti švietimo rūpinimo ir valdymo politiką. Todėl MVKIV ne visiškai priimamas kaip konsultavimas ir parama mokyklai.

Vienas svarbiausių kokybės vadybos principų – žmonių įtraukimas. Iš NMVA MVKIV tvarkos aprašo aišku, kad į švietimo kokybės vertinimo veiklą įtraukti skirtingų lygmenų suinteresuotieji objektai. Tačiau vykdant mokytojų nuomonių tyrimą įsitikinta, kad pastarieji gauna ganėtinai rezervuotą informacijos dozę. Sunku būtų įvardinti gautos informacijos turinį – santrauka, kvintesenacija, apibendrinimas, tikslinė ar kryptinga studija. Akivaizdus yra nuoseklus ir detalaus aiškinimosi trūkumas.

Nors NMVA ir sukaupė gerąją mokyklų patirtį, tačiau ja dar nėra operuojama. Mokyklų mokytojai gerąją patirtį suvokia kaip tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą.

Dėl netinkamo MVKIV laiko planavimo ir organizavimo mokyklos veiklos kokybės vertinimas priimamas kaip nekontekstualus, neorientuotas į mokyklos situaciją pažvelgti į save iš šalies, pasimokyti bei kurti teigiamą mokyklos įvaizdį. Bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai MVKIV dar vis linkę vertinti kaip autokratinę prievolę. Pastebima, kad atsiranda pavienių išorės vertintojų, kurie vis dar „inspektoriškai“ nusiteikę mokytojo ir jo vykdomos veiklos atžvilgiu. Mokytojai prieš auditą bauginami ir verčiami pildyti gausybę popierių, jie neturi tinkamos informacijos, todėl sklinda įvairūs gandai. Stebima akivaizdi mokytojų „psichologinė gynyba“ jų darbo vertinimo atžvilgiu rodo, kad dauguma mokytojų stinga pozityvaus nusiteikimo atvirai demonstruoti savo veiklas.

MVKIV procesas suvokiamas kaip labai intensyvų, kuriame darniai ir organizuotai veikia profesionali vertintojų komanda. Pažymėtinas vertintojų korektiškumas, taktas, geranoriškumas mokyklai tobulinti savo veiklos kokybę. Visas vertinimo procesas suvokiamas kaip profilaktika ar pasitikrinimas, kai patikimai diagnozuotos mokyklų veiklos sritys.

Mokyklų vertintojai turi atitikti tam tikrus reikalavimus, kuriuos apibrėžia kvalifikaciniai reikalavimai ir kompetencijos, būtinos mokyklą tobulinančiam vertintojui. Formalieji kvalifikaciniai reikalavimai (aukštasis pedagoginis išsilavinimas, pedagoginio darbo patirtis, švietimo veiklą reglamentuojančių dokumentų išmanymas) yra tenkinami, tačiau problemos kyla, kai susiduriama su mokyklos veiklos kokybės vertintojų nuostatomis, vertybėmis ir savęs suvokimu, pozityviu požiūriu į aplinką.

Atidūs, dėmesingi, diskretiški vertintojai stebėdami, fiksuodami ir analizuodami mokymo ir mokymosi procesus, aptardami juos ryškina pozityvą. Dauguma mokytojų itin vertina nešališką, ekspertinį vertinimą, kaip savo ar mokyklos veiklos pasitikrinimą, sutvirtinimą ir skatinimą veikti atsinaujinimo linkme. Tačiau vis dar randasi pavienių atvejų, kai išorės vertintojai turi nepakankamą pasirengimą planuoti, organizuoti ir vykdyti MVKIV.

Dalis mokyklų vadovų pripažįsta besivadovaujantys procesiniu ir sisteminiu kokybės vadybos principu. Tik apibrėžus sistemą ir joje vykstančius procesus galima ją valdyti ir tobulinti. Darytina išvada, kad toks požiūris yra susijęs su kokybės samprata kaip nustatytų reikalavimų įvykdymu, kur akcentuojami rezultatai. Sistemingas procesų nustatymas ir valdymas, jų tarpusavio sąveikos analizė, glaudus bendradarbiavimas su personalu – tobulintina vadovų veiklos sritis. Norint užtikrinti kokybės vadybos sistemos ugdymo institucijoje diegimą būtina stiprinti komandinį darbą, tobulinti personalą kokybės valdymo srityje, kurti efektyvią personalo mokymosi politiką. Mokyklų vadovų tobulinimasis šioje srityje yra būtinas.

Mokyklų vadovai, dalyvavę tyrime, pripažino, kad MVKIV turės tiesioginę įtaką tobulinant mokyklai ir audito komandai priemones, užtikrinančias mokyklos veiklos kokybės tobulinimą; sąlygos mokyklos veiklos savianalizės metodiką, įgalinančią tobulinti objektyvaus įsivertinimo kultūrą; leis sutelkti mokyklos bendruomenės pastangas ties daugiausiai dėmesio reikalaujančiomis sritimis.

Mokyklos turimi ištekliai, tradicijos ir vertybės, įvairūs dokumentai, darbuotojų pozicija, klientų poreikiai, vadovų ir mokyklos tarybos pozicija lemia mokykloje organizuojamų veiklų kokybę. Todėl susiformuoja pagrindas teigti, kad ugdymo proceso kokybei mokykloje prielaidas kuria darbuotojų parengtumas ir kvalifikacija.

Mokyklų vadovai kaip svarbiausius kriterijus, kuriais remdamiesi vertina mokykloje vykstančių procesų kokybę, išskyrė gerą personalo darbo kokybę, gerai organizuotą personalo aptarnavimą, visų darbuotojų suinteresuotumą gerai dirbi. Akivaizdu, kad visa mokyklos bendruomenė dar nėra pasiekusi kritinės suinteresuotumo masės, įgalinančios kolektyviai telkti jėgas geram institucijos darbui. Visuotinio suinteresuotumo lygis, gera atskirų darbuotojų sąveika – tai lyderystės ir komunikacijos požymiai. Kadangi jie ugdymo institucijoje nepasiekė pokyčiams svarbios ribos, tai jų intensyvumas vertinamas kaip nepakankamas arba daugiau deklaratyvus nei realiai vykdomas. Iš tiesų reiktų pripažinti, kad tirtose mokyklose pastebima darbuotojų sąveika, kuri yra pozityvi, tačiau ar jos turinys prisodrintas siekiu didinti organizacijos veiklos kokybę – abejotina. Vadinasi tai dar viena sritis, kurią vadovams būtina tobulinti.

Stebimas pedagogų viešas nuogąstavimas dėl savo saugumo, aptariant MVKIV vykdymo, kol dar nėra suformuluotos mokyklos veiklos kokybės vertinimo ataskaitos. Nuogąstaujama dėl galimo mokyklos veiklos kokybės vertinimo ataskaitos nepalankios mokyklai, neigiamo poveikio.

Lietuvos aukštosios mokyklos, dalyvaudamos MVKIV tyrimuose betarpiškai ir tiesiogiai prisiliečia prie ugdymo proceso valdymo kokybės tobulinimo procesų. Tai sudaro sąlygas atsirasti vidiniams aukštosios mokyklos kaitos motyvams, įgalinantiems dėstytojų kompetencijų plėtrą ir kaitą, studijų programų atnaujinimą, būsimųjų mokytojų rengime modernių ir šiuolaikiškų technologijų taikymą.

Pasiūlymai

ŠMM:

- Inicijuoti komunikaciją tarp švietimo sistemos skirtingų lygmenų ugdymo institucijos kokybės vadybos klausimais.
- Vadovaujantis mokyklos organizacinės struktūros bei žmogiškųjų išteklių analize numatyti būtinus materialiuosius išteklius, įgalinančius užtikrinti veiksmingą ir rezultatyvų kokybės sistemų diegimą bendrojo lavinimo mokyklose.

NMVA:

Būtina ne tik telkti Steigėjo, Agentūros, Švietimo padalinio vadovų veiksmus būsimam MVKIV, bet ir numatyti veiksmų kokybės rodiklius.

- Propaguoti veikos kokybės vertinimo proceso sampratos įsisąmoninimą kaip olimpinį savo veiklos išmėginimą.
- Inicijuoti veiklas, sudarančias prielaidas akademinės bendruomenės kompetencijų kaitai bei dalyvauti pedagogus rengiančių institucijų studijų programų stebėsenoje, siekiant studijų programų kokybės per nuolatinį atsinaujinimą.
- Parengti ilgalaikes vertintojų kvalifikacijos kėlimo kursų bei išorės vertinimo tęstinio mokymo programas, pradėti išorės vertinimo programos temų dėstytojų rengimą, užtikrinti vertintojų kvalifikacijos kėlimo kursų finansavimą, kad būtų galima sukurti tęstinio mokymo programas, užtikrinti vertintojų kvalifikacijos kėlimo kursų administravimą ir vertintojų padėjėjų mokymus, įvesti aiškius vertintojų kvalifikacijos kėlimo kursų įskaitymo kriterijus ir procedūras, sudaryti savianalizės testus, kad būtų pereinama nuo pasyvaus prie aktyvaus vertinimo atlikėjų ugdymo

Kuo daugiau viešoje erdvėje nagrinėti MVKIV skirtingais rakursais. Sistemingai skleisti informaciją apie bendrojo lavinimo mokyklose plėtojamas kokybės vadybos sistemas, taikomus modernius valdymo modelius.

- Ypatingai retoriką sustiprinti regiono mastu, kai sudaromi ir tvirtinami vertintinų mokyklų sąrašai, kai NMVA vykdomi pasirengiamieji vertinimo darbai.
- Siekiant optimizuoti MVKIV būtina naudoti viešųjų ryšių strategijas tam, kad žemiausioji, tačiau pati jautriausioji ir veikliausioji ugdymo institucijos grandis – mokytojai gautų kuo išsamesnę, tikslesnę, aiškesnę naujausią informaciją.
- Planuoti ir vykdyti MVKIV pasitelkiant IKT. Siūloma kai kuriais atvejais modernizuoti ugdymo proceso veiklą stebėjimą nuotoliniu būdu.

- Organizuoti patrauklią MVKIV rezultatų sklaidą įvairiais lygmenimis.
- Atidžiau atrinkti vertintojus, deleguojant daugiau mokytojų praktikų bei audituojamų sričių specialistų, atsakingiau apmokyti pačius vertintojus, savivaldybių švietimo valdininkus bei konkrečių vertinamų mokyklų administracijas.

Vertintojams:

- Itin veiksmingai ir efektyviai organizuoti MVKIV laiką atitinkamoje mokykloje. Vadovaujančiojo vertintojo pirmojo vizito tiek laikas, tiek turinys turi būti tikslingai orientuoti suformuoti mokytojų ir visos bendruomenės orientacijai olimpietiškai dalyvauti MVKIV.
- Kadangi, MVKIV metu su vertintojais intensyviausiai susiduria mokytojai, reiktų kuo tikslingiau ir kryptingiau suplanuoti stebėsimų veiklų tvarkaraštį. Taip pat reiktų atskirti vertinimo metu išorės vertintojų vykdomą stebėjimą, fiksavimą, analizę ir pamokų stebėjimo protokoluose vertintą mokytojo vykdomą kasdienę veiklą.
- Vertintojams stiprinti gebėjimą konsultuoti – būtina itin gerai apgalvoti ir diskretiškai bei korektiškai formuluoti teiginius ir klausimus, kad mokytojai neturėtų pagrindo apibendrintai suformuluoti emociškai neigiamai nuspalvintų išvadų.
- Vertintojams susilaikyti nuo komentarų ir dalykiškai bei struktūruotai apibendrinti stebėtas ugdomąsias veiklas. Tuo prevenciškai bus izoliuota galimybė subjektyvumui reikštis.
- Priverstinai siūlyti mokytojams papildomą laiką, kad jie galėtų gauti pilną ir išsamią stebėtos pamokos vertinimo analizę.
- Parengti patrauklų ir neskubotą, pedagogų bendruomenei suprantamą MVKIV rezultatų skelbimą.

Pedagogus rengiančioms institucijoms:

- Projektuoti akademines mokslininkų ir studijuojančiųjų veiklas, sudarančias prielaidas įsitraukti į mokyklos kultūros kaitos tobulinimą, studijų programų atnaujinimą.
- Kokybiškai realizuoti kvalifikacijos įgijimo ir tobulinimo programas:
 - Mokyklų vadovams dėl kokybės politikos kūrimo, kokybės kultūros plėtros, darbuotojų įtraukimo.
 - Mokytojams dėl ugdymo proceso kokybės tyrimo analizės ir vertinimo.

Švietimo skyriui:

- Didinti ugdymo institucijos pasitikėjimą. Savo veiklą grįsti orientacija, skirta bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės tobulinimui.
- Užtikrinti būtinas sąlygas ugdymo institucijos kokybiškai veiklai.

Ugdymo institucijos vadovui:

- Diegti kokybės vadybos sistemas mokyklų valdymo procese, ypač daug dėmesio kreipiant į kokybės planavimą, valdymą, užtikrinimą, tobulinimą.
- Siekiant užtikrinti mokyklos kultūros kokybę labiau rūpintis kokybės rezultatų numatymu, procesų identifikavimu, kriterijų ir rodiklių, kuriais būtų galima įvertinti procesų kokybę, nustatymu, personalo mokymu ir įtraukimu į kokybės problemų sprendimą; ypatingas dėmesys skirtinas personalo informuotumui didinti, sąveikai bei dalykinei komunikacijai gerinti.
- Vertinant laiko planavimo galimybes numatyti laiką reflektuoti mokyklos bendruomenei vykstantį mokyklos veiklos kokybės vertinimą.
- Skatinti ir palaikyti naujovių iniciatorius.

Mokytojams:

- Aktyviai ir sąmoningai veikti edukacinėje erdvėje, t.y. ne tik žinoti, bet ir vadovautis ugdymo procesą norminančiais dokumentais.
- Sąmoningai diegti ir atnaujinti ugdymo proceso kokybės vertinimo kriterijus, analizuoti ir interpretuoti rodiklius.
- Susiformuoti olimpietiško dalyvavimo MVKIV orientaciją.

Literatūra

1. Ališauskas, R. (2002). Mokyklų audito kontekstas. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika* (p. 4–8). I dalis. Vilnius : Švietimo aprūpinimo centras.
2. Apgar D. (2007). Rizikos intelektas. Verslo žinios. ISBN 978-9955-460-48-0, UAB “Logotipas”, p. 211
3. Barkauskienė, M., Bruzgelevičienė, R. (2002). Švietimo įstaigos vertinimo nuostatos. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika* (p. 9–17). I dalis. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
4. Beckmerhagen I.A. ir Berg H.P. ir Karapetrovic S. V. ir Willborn W.O. (2004). “On the effectiveness of quality management system audits”. *International Journal of service industry management*. Vol.16, No.1 , p. 14-25.
5. Chapman, C. (2002). Ofsted and School Improvement: teachers' perceptions of the inspection process in schools facing challenging circumstances. *School Leadership and Management*. Vol. 22, (3), p. 257–272.
6. [Charles G. Cobb](#) “From Quality to Business Excellence: A Systems Approach to Management” ISBN: 0873895789
7. Connaître et reconnaître les inspecteurs de l'éducation nationale (2004). *Rapport du groupe présidé par l'inspecteur général Yves Bottin sur les missions des IEN. Ministère de la jeunesse, de l'éducation nationale et de la recherche*.
8. DĖL ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO 2007 m. BALANDŽIO 2 d. ĮSAKYMO Nr. ISAK-587 „DĖL BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS AUDITO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO 2009 m. kovo 30 d. Nr. ISAK-608
9. Donna C. S. Summers “[Quality Management: Creating and Sustaining Organizational Effectiveness](#)” ISBN: 0132626438
10. *Evaluation of Schools Providing Compulsory Education in Europe*. (2004). Eurydice.
11. Grubb, W. N. (2000). Opening Classrooms and Improving Teaching: Lessons from School Inspections in England. [The Teachers College Record](#). Vol. 102, (4), p. 696–723.
12. Hopkins, D., Harris, A., Walting, R., Beresford, J. (1999). [From inspection to school improvement? Evaluating the accelerated inspection programme in Waltham Forest](#). *British Educational Research Journal*. Oxford. Vol. 25 (5).
13. Howard S. Gitlow “Quality Management Systems: a Practical Guide” ISBN: 1574442619
14. ISO 9004: 2000. Kokybės vadybos sistemos. Veiklos gerinimas. Rekomendacijos Vilnius:Lietuvos standartizacijos departamentas 2001
15. Karapetrovič, S., Willborn, W. (2000), "Quality assurance and effectiveness of audit systems", *International Journal of Quality & Reliability Management*, Vol. 17 No.6, pp.679-703.
16. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
17. Kazakevičius Gražvydas [Mokyklos išorės auditas: kokybės vertinimas ar kokybės kontrolė ...](#) [PPT] žiūrėta www.mtc.lt 2006.05.09
18. Kaziliūnas A. Kokybės analizė, planavimas ir auditas vilnius:MRU, 2006
19. Kokybės vadybos sistemos: pagrindai, terminai ir apibrėžimai 2001 LST EN ISO 9000: 2001 Vilnius:Lietuvos standartizacijos departamentas
20. Kokybės vadybos sistemos: reikalavimai 2001 LST EN ISO 9001: 2001 Vilnius:Lietuvos standartizacijos departamentas
21. Le Cardinal, G., Guyonnet, J. F., Pouzoullic, B. (1997). *La dynamique de la confiance. Construire la coopération dans les projets complexes*. Paris: Dunod.
22. Leeuw, F. L. (2003). Educational Evaluation around the World. Trends, Topics and Theories. *Educational Evaluation around the World. (An International Anthology)*. The Danish Evaluation Institute. Printed by Vester Kopi, p. 7–23.

22. LR Audito įstatymas [interaktyvus, www.lar.lt].
23. MacBeath, J., Meuret, D., Schratz, M., Jacobsen, L. B. (1999). *Evaluating Quality in School Education: a European Pilot Project*. Final Report. Brussels: European Commission.
24. McLaughlin, T. H. (2001). [Four Philosophical Perspectives on School Inspection: An Introduction](#). *Journal of Philosophy of Education*. Vol. 35 (4), p. 435–443.
25. Misiūnas M. 2007 Vidinė kokybės užtikrinimo sistema ir jos įgyvendinimas kauno kolegijoje//Aukštojo mokslo kokybė, 4, Kaunas. VDU
26. Mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykių tobulinimas. (2003). *Refleksijos ekspertų darbo grupėje ataskaita*. Šiaulių universitetas.
27. [Mokyklos išorės auditas – graži idėja, išsigimusi praktikoje](#) *Aukštaitijos susivienijimo informacija* 11 lapkričio 2008, žiūrėta www.svietimoprofsjunga.lt
28. *Mokyklų vadybinės ir pedagoginės veikos tobulinimo išorės audito metodika*. (2005). Projektas. Švietimo ir mokslo ministerija, Mokyklų tobulinimo programa.
29. Puškorius S. (2004). Veiklos auditas. Monografija. Lietuvos teisės universitetas. ISBN 9955-563-66-4, p. 351
30. Savaneviciene, A., D. Stukaite and V. Silingiene (2008). 'Development of strategic individual competences', *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*(3), pp. 81-88.
31. School self-evaluation and quality assurance: a course book with ICT tool. Commission of the European Communities Socrates programme “Development of In-Service training course for school self-evaluation and quality assurance with ICT tool application”. (2003). Kaunas: UAB „Rovilnė“.
32. Shiba, Sh., Graham, S., Walden, D. (1993). *A New TQM: Four Practical Revolutions in Management*. – Cambridge: Productivity Press.
33. Sostinės mokyklų veiklą vertins nepriklausomi auditoriai 2007.10.08 Alfa.lt
34. Staliūnienė, Jolanta Dalia; Stungurienė, Stanislava. Žinių vadybos strategijų modeliavimas ir taikymas audito rizikai valdyti // *Ekonomika ir vadyba - 2007 = Economics and management - 2007* : [12-osios] tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Elektroninis išteklius]. ISSN 1822-6515. 2007. p. 114-121.
35. Stoner J. A. F., Freeman R. E., Gilbert D. R. (1999) *Vadyba*. Kaunas: Poligrafija ir informatika
36. Strauss, A., Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research*. Sage publication.
37. SURVILAITĖ Simona Išorės audito išvados skatina tobulėti Vakarų ekspresas 2010 m. lapkričio 12 d. 07:54 val., penktadienis
38. *Šiaulių miesto švietimo įstaigų tinklo optimizavimas*. (2002). Refleksijos ekspertų darbo grupėje ataskaita. Šiaulių universitetas.
39. *ŠULCIENĖ Nida* AR MOKYKLŲ IŠORĖS AUDITAS – BAUBAS? Kupiškėnų mintys *Laikraštis Kupiškio krašto visuomenei*. Leidžiamas nuo 1946 m. spalio 22 d. **2008 m. kovo 20 d., ketvirtadienis, Nr. 32 (8514)**
40. Švietimo visiems kokybė: pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą įgūdžiai. Europos dimensija ir baltijos šalių vizija 2004 Dakaro veiksmų planas “Švietimas visiems” Lietuvos “Švietimo visiems” veiksmų planas Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras
41. Tarptautiniai vidaus audito standartai (2004) / Sudarytojas J.Balaišis (vertimas iš anglų kalbos). Vidaus auditorių institutas, JAV, p. 61.
42. TAS taikymo mažų ir vidutinių įmonių auditams vadovas. ISBN 978-9955-9841-5-3, Lietuvos auditorių rūmai, Vilnius, 2008, P.414
43. Troost, N. (ed.). (2001). *Inspecting in a New Age. International Meeting on the Occasion of the 200th Anniversary of the Netherlands Inspectorate of Education*. Utrecht: The Netherlands Inspectorate of Education.
44. Vanagas, P. (2004). Visuotinė kokybės vadyba. – Kaunas: KTU. ISBN 9955-09-748-5

45. Willborn, W., Cheng, T.C.E. (1994), *Global Management of Quality Assurance Systems*, McGraw-Hill, New York, NY.
46. Želvys R. 1999 *Švietimo vadyba ir kaita* Vilnius; Garnelis
47. Želvys R. 2003 *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius
48. Белановский, С. А. (2001). *Метод фокус-групп*. Москва: Никколо-Медиа.
49. Бурлачук, Л. Ф., Морозов, С. М. (1999). *Словарь справочник по психодиагностике*. Санкт-Петербург: Питер.
- 50.** Квале, С. (2003). *Исследовательское интервью*. Перевод с англ. Москва: Смысл.
51. Крюгер, Р., Кейси, М. (2003). *Фокус-группы*. Практическое руководство. Перевод с англ. Москва: и. д. «Вильямс».
52. Мельникова, О. Т. (2003). *Фокус-группы в маркетинговом исследовании: методология и техника качественных исследований в социальной психологии*. Москва: Академия.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Teisės aktų sąrašas
- 2 lentelė. Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo veiksmų matrica
- 3 lentelė. Stebimų veiklų matomumas mokyklos bendruomenei.
- 4 lentelė. Mokyklų ir mokytojų pasiskirstymas
- 5 lentelė. Mokyklų ir mokytojų pasiskirstymas
- 6 lentelė. Bendrųjų ir profesinių kompetencijų reikalavimai
- 7 lentelė. Išorės vertintojų profesionalumo vertinimas
8. lentelė Apibendrintos mokytojų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijų
- 9 lentelė. Apibendrintos vadovų nuomonės dėl išorės vertintojų kompetencijų
- 10 lentelė. Mokytojų ir vadovų nuomonė apie išorės vertintojų kompetencijas
- 11 lentelė. Mokytojų nuomonė apie rengimąsi išorės vertinimui.
- 12 lentelė. Vadovų nuomonė apie rengimąsi išorės vertinimui.
- 13 lentelė. Mokytojų ir vadovų nuomonė apie išorės vertintojų kompetencijas.
- 14 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą
- 15 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo organizavimą
- 16 lentelė. Mokytojų nuomonė apie išorės vertinimo vykdymą.
- 17 lentelė. Vadovų nuomonė apie išorės vertinimo vykdymą.
- 18 lentelė. Apibendrintos mokytojų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai.
- 19 lentelė. Apibendrintos vadovų nuomonės apie išorės vertinimo teigiama patirtį, naudą ugdymo institucijai
- 20 lentelė. Pedagogų nuomonių kategorijos turinys ir dažnis

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo kaitos tendencijos
- 2 pav. Veiklos vertinimo poveikis mokyklos tobulinimui
- 3 pav. Išorės vertinimo organizavimo etapai
- 4 pav. Mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo dalyviai
- 5 pav. NMVA poveikio ir bendradarbiavimo lygmenys
- 6 pav. Mokyklų pasiskirstymas pagal tipus
- 7 pav. Kvalifikacinė kategorija
- 8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal užimamas pareigas
- 9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį